The University of Jor
THE LIBRARY

הצפה

ב"ה, יום ששי כ"ו סיון תשל"ה (6.6.1975)
שנה ל"ח — גליון 11997 — המחיר 2.20 ל"י
עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר-אילן ז"ל

תעלת סואץ נפתחה מחדש לשייט

סאדאת: פתיחת התעלה לא תפחית מהחלטת מצרים להילחם פעם נוספת עם ישראל כדי „לשחרר כל האדמות הערביות הכבושות"

פורט סעיד, 5 (יופ"י, ע"י צ) — במקס טכניקי, שהוכיר את התיאור של פתי־ תעלה סואץ לפני למעלה מ־ שנה, הכריז היום נשיא מצ־ אנואר סאדאת, כי התעלה ...

בתרועות שמחה בנוסח מזרחי, שקרו רדיו הציג את נשיא מצרים כ„גבור" ו„עושה נסים" שעה שהלה קם להשמיע את נאומו. סאדאת, שהיה לבוש במדים לבנים של המפקד העליון של כוחות הצי המצרי, הכריז באותו מעמד כי פתיחתה מחדש של התעלה לא הפ־ חיה מהחלטתה הנחושה של מצרים להלחם פעם נוספת נגד ישראל. אם מלחמה זו תהיה דרושה כדי להביא לנסיגה ישראלית מהשטחים הערביים הכבושים ולפתרון הבעיה הפלשתינאית.

„שעה שאנו נוקטים יוזמה זו כ־ תרומה לשלום, רוצה מצרים להד־

וואשינגטון מצפה להחלטת סאדאת בעניין מתן מעבר למטען ישראלי

בר הסטייטדפרטמנט מאשר; הושגה „הבנה סודית" עם מצרים בקשר למעבר ✱ בר מצרי; אניות ישראליות יורשו לעבור בתעלה רק לאחר הסדר כולל

על אף העובדה שדובר משרד ה־ חוץ רוברט פונסת סירב לאשר בתד־ רוך לעתונאים ש„הבנות" אלו מאפ־ שרות את מצרים להתיר מעבר מטע־ נים ישראלים בתעלה, הוא אמר „אין כל ספק בכך שהבנות מסויימות אכן קיימות".

פונסת סירב להגיב על הדברים ש־ השמיע של התחבורה הישראלי גד יעקובי שמצרים נתנה התחייבות בכ־ תב שתתיר מעבר מטענים ישראלים בתעלה.

דובר מצרי: אניות ישראליות יורשו לעבור רק לאחר הסדר כולל

מקורות ישראליים: מצרים התחייבה להתיר מעבר

ואניה המביאה סוכר מקוריאה לישראל אינה אניית מבחן למעבר בתעלת סואץ

עם סגירת הגליון

פורט סעיד, 5 (יופ"י) — נשיא מצרים אנואר סאדאת האשים היום מדינות ערביות, שאת שמותיהן לא הזכיר, בהתערבות בסיכסוך האחרון של המאבק הפנימי העקוב מדם בלבנון.

„אני יודע שכמה מדינות ערביות התערבו ואני מגנה זאת" אמר סאדאת לעתונאים לבנונים לאחר פתי־ חת תעלת סואץ.

אנית הדגל האמריקאית בשיירה שעברה בתעלה

לוב קוראת לשליטי ערב לפעול נגד „החלטת סאדאת להכיר בישראל"

דובר הבית הלבן:

ארה"ב מתנגדת לחלוטין לגירוש מדינות מהאו"ם

מלך סעודיה יבקר במצרים

נסיעת ראש הממשלה לוואשינגטון „מחוות הדילול" ופתיחת התעלה - בדיון המדיני של הנהלת המפד"ל - אתמול

ד"ר רפאל; בפגישתו עם פורד יוכל רבין, על דעת הממשלה כולה להעלות רעיונות חדשים לחידוש המו"מ על הסדר ביניים ✱ ח"כ המר; עמדה נחרצת של ממשלת ישראל זוכה להד נרחב בארה"ב ✱ פניה למוסדות להושיט סיוע למתנחלי עפרה.

כתב סופר „הצופה"

עם נשיא ארה"ב בשבוע הבא, וההמלכים המדיניים של יש־ ראל לאחר פגישה זו פגישת פורד־סאדאת בזלצבורג: מה־ הת הדילול הישראלית ופתי־ חת תעלת סואץ לשייט — עמדו אתמול במרכזו הדיון המדיני שקיימה הנהלת ה־ מפד"ל בתל־אביב.

לפי הצעת ח"כ זבולון המר פנתה ההנהלה לכל המוסדות המיישבים הנוגעים בדבר ליי־ שים את כל הסיוע הדרוש להתנחלות „עופרה" שבבקל־ ...

(סוף בעמוד 2)

אין מקום להצגת תכנית שלום

רבין: לא יהיה עוד קיפאון במזה"ת

באווירה שנוצרה עתה בעולם טמונים סיכויים טובים יותר לבחון דרכים ותנאים להתקדמות לקראת הסדר שלום

ראש הממשלה יצחק רבין אמר אמש, כי לא יהיה עוד קפאון ב־ מזרח התיכון, וכי באווירה שנוצרה עתה טמונים סיכויים טובים יותר לבחון תנאים ודרכים להתקדמות לק־ ראת הסדר שלום.

מר רבין דיבר בתל־אביב בפתח דיון מדיני במזכירות הארצית של המשמרת הצעירה של מפלגת ה־ עבודה.

צ. ברנשטיין: המפד"ל לא תשלים בשום אופן עם פגיעה בבתיה"ד הרבניים

מאמצים קדחתניים לסיום השביתה של עובדי קצא"א

ברגע האחרון

בריטניה תישאר בשוק המשותף

לונדון 5 (ע"ר) — בריטניה תשאר בשוק המשותף. סקר דעת קהל שנערך לאחר סגי־ רת הקלפיות ברחבי המדינה מתנבא כי 69.5 אחוז מבין המשתתפים בהצבעה תמכו בהישארותה של בריטניה ב־ קהיליה האירופית.

סקר דעת קהל הקיף 10 אלפים מצביעים, שעה שיצאו מ־150 קלפיות ברחבי המדינה. מתנבא לתוצאות הבאות: 69.5 אחוז הצביעו „הן", 30.5 אחוז שללו את הישארותה של בריטניה בשוק המשותף.

הצטרפו לחוגם
עוגת הגמולים
מרכזית ליד
בנק דיסקונט

חוליית מודיעין מצרית נתפסה בשטחנו בסיני

אנשיה – קצין ו־2 חיילים – יוחזרו למצרים

מאת סופרנו הצבאי

חוליה מצרית שכללה קצין בדרגת סגן ושני חיילים נת־ פסה אנו ליום רביעי בשטח ישראל בסיני.

החוליה נתפסה מול הגזרה ה־ דרומית של התעלה. נראה, שחדרה לשטחנו לצרכי מודיעין וכדי לבדוק את מערכת המכשול שהוקמה לאורך הקו בסיני, מעבר לאיזור הדרך.

אין זו הפעם הראשונה שהמצרים מנסים להחדיר חוליות מודיעין. אך בעבר עשו זאת באמצעות בדואים.

הדלקת הנר

	כניסה	יציאה
ירושלים	7.04	8.25
תל־אביב	7.22	8.28
חיפה	7.17	8.28
אילת	7.15	8.20
באר־שבע	7.19	8.18

רשת מחבלים נחשפה ברצועה

איש הנא"א בירושלים נפצע בריסון שנזרק לעברו

תחזית מזג האוויר

תל אביב 14—25, ירושלים 13—24, חיפה 19—24, רמת הגולן צפת ונהריה 13—25, טבריה 16—31, נצרת 14—27, עפולה ובאר שבע 15—27, השומרון 14—24, לוד 14—26, ירי־ חו 17—33, עזה 12—26, אילת 22—37, כפריץ שלמה 25—35 מעלות.

מדינת ישראל
משרד הבטחון / אגף השקום
המחלקה להנצחת החייל
סמ"ר שמיר מרדכי ז"ל
שנפל במלחמת יום הכפורים
יובא למנוחת עולמים
ביום ראשון כ"ט בסיון תשל"ה (8.6.75)
בשעה 16.30
בבית הקברות בשדה וורבורג, ע"י כפר סבא

מבכה מרה
ביום השנה הרביעית לפטירת
ד' אברהם אבא וייס ז"ל
אחי ר' שבתי וייס ז"ל, עורך הצופה 1948
בר־אוריין ומעורב בדעת עם הבריות
צבי סגל — מראשוני ת"א

ביום השנה השני לפטירתו של ראש משפחתנו היקר
ר' אלתר דוד הכהן גוטסדינר ז"ל
נעלה לקברו
ביום ראשון, כ"ט בסיון, תשל"ה (8.6.75)
בבית העלמין קרית שאול, בשעה 5 אחה"צ
התחבורה בשעה 4.30 מרח' אהרונסון 24 ת"א
המשפחה

טל' 221297, 226193

הגיעו !!!
שמלות כלה
יבוא
ל־ז קומות
אופנה
ש. רמן
דיזנגוף 128, ת"א

אם חתונה מכובדת
התזמורת המפוארת
בנהלת ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 33
טלפון 284581
— כהורים נוחים —

דהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

לכבוד חיים כהן
בעל פרסום „חן"
ומשפחתו
ולשרגא ויהודית פליישמן
ברכה מזל טוב לבבית
להולדת הנכד־הבן
„הצופה" ירושלים
ההנהלה

איחוד בתי הכנסת בישראל
הנהלת איחוד בתי הכנסת הודיעה על
חידוש הוצאת הירחון „חדשות מהחיים הדתיים בישראל"
אשר יכלול לקט עתונות מהחיים הדתיים וכן תגובה והערות לבעיות אקטואליות בתחום חיי הדת בישראל ובתפוצות.
מועצות דתיות, בתי־כנסת ומוסדות תורה מתבקשים לשלוח ידיעות על הנעשה בתחום פעילותם הרוחנית לפי הכתובת: מערכת הירחון, היכל שלמה, ת.ד. 7440, ירושלים.

אוניברסיטת בר־אילן
המזכירות האקדמית
מודיעים בזה כי
חלוקת התארים מחזור תשל"ה
יתקיים אי"ה ביום י"ג תמוז, תשל"ה 22.6.75
תלמידים אשר קיבלו הודעה על זכותם לקבלת התואר בטכס זה, ואשר טרם סדרו את ענייניהם הכספיים והמנהליים, מתבקשים לעשות זאת ללא כל דיחוי. הודעה על סדרי הטכס והזמנות לטכס ישלחו במועד מאוחר יותר.

לחברנו
הרב אהרן ורשואר ורעיתו
חבר הועד הפועל המאוחד של התנועה
ברכת מזל טוב לבבית
לנשואי בנם נח משה נ"י
הועד הפועל של הפועל־המזרחי

לידידנו עת, ספרא רבה, וותיק וחסיד, הרה"ג
חיים שלום פרוש שליט"א
ורעיתו הרבנית הכבודה תחי'
ברכת אמונים
לארושי בנו
הרב רמ"מ נ"י עם ב"ג מרת חנה הלפרין תחי'
ידידיו
הרב אברהם ביק (שאולי) ורעיתו
משה קלכהיים וביתו

ב"ה
יהודים יקרים תושבי ת"א יפו והסביבה ועוד
הלילה שבת קודש פר' קרח אור לכ"ח סיון תשל"ה (6.6.75) בשעה 10.30 ליד קולנוע „אלנבי" רח' אלנבי 58 תל־אביב תתקיים
הפגנה אדירה
כמחאה חעקה גדולה על חלול שבת קודש בפרהסיא להכעיס ע"י בעל הקולנוע
הועדה למען השבת

המפלגה הדתית לאומית — הסתדרות הפועל־המזרחי בתל־אביב
ביום חמישי ג' בתמוז תשל"ה 12.6.75. תתקיים
ישיבת מועצת התנועה
בשעה 7.30 בערב באולם הגדול, אחד העם 108
סדר היום:
ביצוע פסק הדין מבית הדין העליון של התנועה
הזמנות נשלחו
א. פישלר
המזכיר

של המצפה

בהתחדש השיט בתעלה

נשיא מצרים אנואר סאדאת, לבוש מדי מארשל, בנאומו החגיגי למאורע המדיני והמשקי בארצו, אמר כמה פיסקאות בשבח „נתיב המים הבינלאומי כסמל השלום וגורם לשיתוף פעולה בין עמים".

בסמל זה של שלום אין חלק לישראל. היפוכו של דבר, סאדאת הדגיש ברהב, ש„התעלה טוהרה מתוצאות התוקפנות הישראלית".

האם פניו לפתוח תקופה של שלום, או לפתות אי שימוש באש עם ישראל? כקטעי נאומו נראה, שדבריו בפורט־סעיד שונים בנעימתם מאלה שבזאלצבורג. בעיר־הנמל המצרית, ש־ממנה הפליג במשחתת ועבר לאיסמעליה, השמיע דברים בוטים לעבר המדינה השכנה, שגילתה עד כה ויתורים מרחיקי־לכת כדי לאפשר פתיחת התעלה.

„מצרים לא תפחית מהחלטתה הנחושה להלחם פעם נוספת נגד ישראל, אמר סאדאת, אם מלחמה זו תהיה דרושה כדי להביא נסיגה ישראלית משטח כבוש ופתרון בעיית פלשתין".

ארבע פעמים יצאה מצרים להרוס את מדינת ישראל והובסה. האם תבוס פעם נוספת אם תבחר במלחמה. „האדמה היקרה של מצרים הנתונה עדיין תחת כיבוש זר", כפי שמקונן סאדאת, היא אדמה שממנה תקפה מצרים את ישראל. משהשלטון המצרי יחליט לרכז את כל כוחו לשפר כלכלת ארצו ולחדול מתקיפת ארץ שכנה שוחרת שלום, ייקבעו גבולות שלום צודקים בין הארצות.

באותו נאום אמר נשיא מצרים שאין דעתו נתונה לארצו בלבד אלא גם ל„אדמות ערביות בגולן ובפלשתיין", והוא דורש לשחרר „עם שלם הנתון לדיכוי ולחוסר־בית". אף לאחר המחווה הישראלית, הרחקת התותחים מסוות התעלה, ולאחר השיחות בזאלצבורג, הוא דיבר בנעימה מלחמתית. „ייתכן שיצא קצת מעודד משיחותיו עם נשיא ארצות־הברית.

מסתבר, אין סיכוי כלשהו למעבר ספינות ישראל בתעלה, כלי־שיט של המדינה שאיפשרה חידוש השיט בנתיב־מים זה. סאדת אמר בציניות: „זה מותנה בהסדר ערבי כולל עם ישראל". אף מתכחש להסכם של מתן מעבר למטענים ישראליים בספינות המניפות דגלי ארצות אחרות. הוא דחה ביצוע ההסכם „לפי התנהגותה של ישראל בעתיד".

פתיחת התעלה, שלכאורה מציינת סיכוי לרגיעה באיזור, נתלוותה בדברי־איבה השיגרתיים של סאדאת לעבר ישראל. אף שר המלחמה המצרי, גנראל ג'מאסי, התפאר ביכולתו להגן על התעלה ערי תוף והשיט שבה.

נסיגה הארוך של ישראל שיחרר אותה מאשליות לגבי מזימות שכנותיה בו בפרק אין להוציא מכלל אפשרות שנות־רגיעה במיספר ניכר, תוך התעצמות בלתי פוסקת של צה"ל. בראש־וראשונה בקו התעלה, לאחר שמצרים זקוקה להתאוששות משקית ולסיוע גובר והולך של ארצות־הברית.

מצרים לא זנחה כנראה, תכניתה להלחם פעם נוספת בישראל, לפי המניעים של מלחמותיה הקודמות, אך לפי שיקולים שונים עניינה בפרק־זמן ללא מלחמה, ולשם כך נכונה להסדר־ביניים. זה הרקע לתיווך האמריקני המחודש ביוזמתו של הנשיא פורד. ראש הממשלה בביקורו בוואשינגטון יבקש לדעת טיב הנסיגה ותמורתה לפי הצעה מצרית.

חידוש השיט בתעלה אין בו עדיין סיכוי לשלום ממושך, אך יש בו סיכוי לרגיעה ממושכת. לכך מכוונים המאמצים.

עצמאות בתי־הדין הרבניים

בג"ץ בשללו ברוב קולות סמכותם של בתי־הדין הרבניים להוסיף בתעודת־הגירושין פיסקה המחוייבה לפי ההלכה, התערב בבכוון בתחום הבלעדי של השיפוט הרבני.

עניינו להשמיט את האמור, שהאשה הסוטה אסורה לשניהם, כדין מדאורייתא („שתי פעמים אמורין בפרשה ונטמאה ונטמאה"), מנומק, כביכול בנימוק פורמאלי, ש„התוספת לכתוב בתעודת גירושין באה מן המחוקק החילוני". לאמיתו קו עקרוני לצמצם תקפו של בית־הדין הרבני במעמד האישות, בניגוד לקביעה בחוק הדיינים: „אין על דיין מרות בעניני שפיטה זולת מרותו של הדין לפיו הוא דן".

אין זו פעם ראשונה לפסיקת בג"ץ במגמה להגביל את השיפוט הרבני גם בתחומו. מגמה חילונית ברורה, שמסתייעת בדיקדוקי נוסח כדי לקדם את עצמה.

אין זה מקרה, כמובן, שפסק בג"ץ נתקבל כחיוב על־ידי החילוניים, ובטאון מפ"ם, „על המשמר" מציין כעשיית צדק במחיקת דברים „המתפרשים כגנאי ובהטלת דופי באשה גרושה". אין כל דופי, לדעתו, בעבירה על הדיבר השביעי של עשרת הדיברות, בכבד ביותר באיסורי עריות, ויש להשמיט את ההלכה הבאה לחסום בפני הידרדרות בענייני אישות.

פיסקה זו, שבולמת התפשטות של קלקלת הסוטה, ריקוכה הכרחי ויש להאבק להישארותה כדי שתהיה לעיני בתי־הדין ברישום נשואין.

איסורי עריות שבתורה עיצבו את הצניעות של הבית היהודי כלשון הפוסק מדורות: „ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זו ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהם".

זו משמעותה היהודית העמוקה של הפיסקה. על כך המערכה של בתי־הדין הרבניים וכל היהדות הדתית כולה.

אלוף י. גביש: אל נשלה עצמנו שבפתיחת התעלה אבדה מצרים את אופציות המלחמה

„אסור שנשלה את עצמנו, שעם פתיחת התעלה, איבדה מצרים את אופציית המלחמה. המצרים עושים בהחלט את כל ההכנות למלחמה" — אמר אמש אלוף (מיל') ישעיהו גביש לשעבר מפקד חזית הדרום, בראיון בתכנית „מבט" בטלוויזיה.

הדובר ציין, כי בין הסאר מכינים המצרים מנהרות מתחת לתעלה להעברת כוחות מהירה. השיט האזרחי בתעלה, לא ימנע מהם פריסת גשרים בהירה על התעלה, כדי שיוכלו להעביר כוחות מהר לגדה המזרחית. פתיחת התעלה מאפשרת להם הנעת צי לשני הכיוונים, ויש בכך יתרון בבחינה צבאית.

„אני מניח שהמצרים, במסווה של ניסיון להעביר שהם באים להגן על השיט החופשי — יכולים להעביר כוחות סדירים לגדה המזרחית" — אמר.

הוא הוסיף, כי שתי הזירות הימיות — הים התיכון וים סוף, הופכות עתה לזירה אחת, שכן המצרים יכולים להעביר צי לשני הכיוונים. גם הצי הסובייטי יוכל לראות ים סוף והאוקיינוס ההודי, כחלק בלתי נפרד מזירת הים התיכון.

במידה מסויימת העברת צי נוספת לזירת ים סוף, תאפשר למצרים להגביר את כוחותיהם כלפי שארם־א־שייך ובאב־אל־מאנדב. אבל אסור לשכוח ששארם־א־שייך היא חלק מזירת סיני, ופגיעה בחסימת השיט בה, עלולה להתפתח למלחמה כוללת.

הסנאט דחה הצעה להחזיר 200 אלף חייל מעבר לים

וואשינגטון, 5 (יופ"ע) — סינט ארצות הברית דחה היום תיקון, ש־היה מחייב החזרת 200 אלף חיילים אמריקאנים המשרתים מעבר לים.

בהגיבו על הצעת תיקון זו, אמר סינטור סם נון כי התיקון של הסינטור מייק גרייבל „היה הורס את הברית הצפון אטלנטית, גורם למור־ליזציה ביפן ומעמיד בספק את הצל־חת השיחות בענין נשק גרעיני בין ברה"מ וארה"ב.

סינטור בארי גולדוואטר התנגד לקיצוצים בציינו כי ארה"ב כבר בסנה כוחות מאסיה. „אני יכול ל־הבטיח לסינטור כי תוך שנה חדשים לא ישאר אף חייל אמריקאני בתאי־לנד" — אמר גולדוואטר לגרייבל.

גולדוואטר הוסיף ואמר כי סכנה חמורה ביותר של פרוץ מלחמה ב־קוריאה מאיימת על ארצות הברית. בהקשר זה ציין כי סין תומכת בצפון קוריאנים.

פורד יודיע תוך כמה שבועות על מועמדותו

וואשינגטון, 5 (יופ"ע) — הנשיא פורד יודיע באורח רשמי — תוך כמה שבועות — על כוונתו להציג את מועמדותו לתקופת כהונה שלמה כנשיא ארצות הברית — על כך הודיע היום מנהיג הרפובליקאים בסינט יו סקוט.

סקוט אמר לכתבים כי בשיחה פרטית עם פורד הוא הבטיח לנשיא כי אנשים רבים מוכנים לפעול למען בחירתו.

כזכור נבחר פורד ונלסון רוקפלר לתפקידיהם כנשיא וסגן נשיא ארצות הברית. פורד קיבל לידיו את תפקיד הנשיא ב־9 באוגוסט 1974 עם הת־פטרותו של ניקסון.

מצב כוננות בשדה התעופה פיומיצינו

רומא, 5 (עי"צ) — שירותי הבט־חון של שדה התעופה פיומיצ'ינו של רומא הועמדו במצב של כוננות לאחר שנתקבלו ידיעות, לפיהן צפויה התקפה טירוריסטית לרגל פתיחתה מחדש של תעלת סואץ.

הכוחות בשדה התעופה תוגברו על ידי תוספת של כ־100 אנשים. אמצעי בטיחות אלה יהיו בתוקף במשך 48 שעות.

עפרה — ישוב עירוני בשומרון (משמאל) מוקם ליד בית אל הישנה. מימין: הרב י. שהם וילדיו [illegible]

נסיעת ראש הממשלה לוואשינגטון

(סוף מעמוד ראשון)

היה מתגבש רוב מסביב לתכנית כלשהי. אין להניח שמדינות ערב, ואף המתונות שבהן, יראו בה תכנית המקרבת לשלום. ברגע שתגובש תכנית כוללת ישראלית, עלולות להיוולד תכניות אחרות ואנו עלולים לעמוד בקונפליקט עם ארה"ב".

הנואם הדגיש, כי בכל הצעות להסדרים בשלבים יש לעמוד על כמה עיקרים: תמורה של ממש: אורך זמן המבטיח התהוות מציאות של שלום; הביטחון הממשי שלא יהיה שימוש בכוח.

משמעות מהות הדילול

באשר למהות של דילול הכוחות מצד ישראל, אמר הנואם, כי כוונתה היתה לתרום להרגעת האווירה לק־ראת השיחות הצפויות על הסדר ביניים עם מצרים. ד"ר רפאל נימק את הימנעותו בהצבעה בממשלה בנושא זה, בכך שלדעתו אין ליצור תקדימים של ויתורים שלא על בסיס הדדיות. אולם „אין ספק, שאין לפ־נינו צעד זה כצעד של חולשה, ולפי התגובה הבינלאומית מסתבר שהיה זה צעד נבון. יחד עם זאת, הדגיש שאווירת פיוס אינה פיוס ואווירת שלום אינה שלום, ועם נכונותנו לצעדי שלום אמיתיים, עלינו לעקוב אחרי הכוונות האמיתיות של האויב, ועל הממשלה לנצל כל קורטוב של כוח ומוח לחיזוקו של צה"ל.

בסיום דבריו שיבח את החלטת ראש הממשלה לשלב את האלוף אריאל שרון ב„טראסט המוחות" של המערכה הבטחונית, כי אסור לנו לוותר על איש המסוגל לתרום לחי־זוק צה"ל ולהאדרת כוחו. היתה זו החלטה נבונה, שנתקבלה על־ידי שלושת נציגי המפד"ל בממשלה.

ח"כ ז. המר: יש להגביר את ההסברה הישראלית בארה"ב

ח"כ זבולון המר מסר בישיבה סקירה על מסעו יחד עם ח"כ ד"ר יהודה בן־מאיר בארה"ב. סיפר על פגישות שקיימו עם עשרות אנשי הקונגרס, הסנאט והמימשל, עם רב־נים, מנהיגים יהודיים, אישים מחוגים שונים ובני נוער ועם אנשי התנועה בארה"ב. המר אמר, כי בשיחותיהם ציינו אנשי מימשל רבים כי ישראל חזקה היא אינטרס אמרי־קאני. בני שיחם של שני חברי הכנסת ציינו, כי עמדה נחרצת של ממשלת ישראל זוכה להד בארה"ב. כך, למשל, מגלים הבנה לעמדתה של ישראל לגבי ירושלים, שכן היתה החלטה ברורה בנידון. גם ההתרצות בשאלת התנחלויות באזו־רים מסויימים מביאה לידי הכרה שיש לאפשר ליהודים לשבת בכיס־תון בשטחי ארץ־ישראל שונים. אנ־שי מימשל התרשמו מכך שרוב גדול של הכנסת תמך בעמדת הממשלה להשעות את המשך השיחות עם קיסינג'ר.

מלבד עניין האינטרסים, קובע לגבי האמריקאנים גם האספקט ה־הומאני, בזכותה של ישראל לחיות בשלום ובביטחון. אך ההסברה ה־ערבית משקיעה מאמצים ואמצעים כבירים, ותעמולה זו משפיעה על חלק מהציבור האמריקאני. וגם על יהודים. יש צורך, אמר הנואם, להע־מיק ולהרחיב את ההסברה הישרא־לית בארה"ב. ח"כ המר סיפר, כי אישים יהודים רבים בארה"ב מציי־נים, שלא תמיד מנצלת ישראל במי־דה הנאותה את כוחה היהודי באר־ה"ב. „לא היה סנאטור או איש קונ־גרס, שלא ציין את כוחם הגדול של היהודים בארה"ב ויכולתם להשפיע על המימשל ואנשי הקונגרס. אך אם אין מנצלים בשעת הצורך כוח זה, הוא עלול להתנוון, ולכן יש למצוא דרכים כדי להפעילו ולגבשו".

להלן סיפר מר המר, כי בקרב יהודי ארה"ב קיימים כעס ותסכול לנוכח תופעות שונות במדינה והם מביעים את דאגתם לגבי מה שקורה כאן, כי בקרב היהדות האורטודוק־סית יש פוטנציאל ניכר של אישים הנכונים להשתלב בפעולות התנועה בארה"ב. ויש למצוא דרכים לנצל נכונות זו.

בסוף אמר, כי על נציגי המפד"ל בממשלה ובכנסת לפעול בתוקף נגד כל ויתורים העלולים לפ־גוע במדינת ישראל. מה שלא קיבלנו בעת „מסע הדילוגים" של קיסינג'ר, לא נקבל גם בעת מסעו של מר רבין לוואשינגטון. הביע דעתו, כי אין ההנהלה צריכה לקבל כל החלטה בעניין מהות הדילול, כי נושא זה כבר אינו רלוונטי.

שלמה להי ציין, כי מחווה היא צעד חד־צדדי, בלי קביעת צעד הדדי מהצד שכנגד. אין מקום למחווה. להלן אמר, כי מדיניות חוץ מתחילה במימשל תקין בבית. אל החומרה במצב הבטחוני מצטרפת החומרה שבהידרדרות המצב הכלכלי. על הממשלה לעמוד איתן נגד תופעה של שביתות פראיות תוך פגיעה באינטרסים חיוניים של המדינה.

ד"ר דוד רוזן־צבי אמר כי אחרי שישראל אמרה „לא" לקיסינג'ר, הוכח שיש שכר לפעולתנו, והדבר משתקף בארה"ב בקונגרס, בסנאט ובדעת הקהל. עלינו לומר דברים ברורים בכיוון החלטה קודמות שלנו. לגבי השביתה בקו צינור ה־נפט אילת־אשקלון אמר, כי ההי־דרדרות מוכיחה את צדקת תביעתו הישנה של „הפועל המזרחי" להנהיג בוררות בתחום יחסי העבודה.

בפתח הישיבה הודיע מזכ"ל ה־מפד"ל, צבי ברנשטיין, כי מוסד שבו ישתתפו נציגים מכל חלקי התנועה יקבע את הנציגות של המפד"ל ב־מועצות הדתיות שיורכבו בקרוב מחדש. מר ברנשטיין בירך בשם ההנהלה את הרבנים הראשיים החד־שים של חיפה — הרב שאר־ישוב כהן והרב אליהו בקשי־דורון, ואת הרב פרץ ציוני, שנבחר השבוע כרבה של עפולה.

מר ברנשטיין העלה את זכרם של הרב אשר קרשטיין, רבה של עפולה ושל זקן בית התנועה, הרב ראובן בן דוד, ששימש כמזכיר ה־תנועה באשקלון, ושל ישראל בילינ, משרידי כפר עציון וממחדשי עטרת „הגוש" ליושנה. חברי ההנהלה כיבדו את זכרם בקימה.

בתחילת הישיבה הושמעו כמה שאילתות: התקדמות עבודתה של ועדת השרים לענייני גיור (אהרון כהן ואליעזר שפר); הצעדים לה־קמת ועדת שרים לענייני ביטחון ההלכת הסיעה בכנסת בעניין ה־דילול (א. שפר); הנהגת שעון ה־קיץ (ד"ר דוד רוזן־צבי).

ח"כ בגין מתווה תכנית 5 נקודות לביטחון ושלום

תכנית בת 5 נקודות, שתכלי־תה להוליך לבטחון ולשלום — הציג אתמול ח"כ מנחם בגין, יו"ר תנועת החרות ומנהיג הלי־כוד, בהופיעו בפני סטודנטים ב־אוניברסיטת תל־אביב.

התכנית כוללת את חמש הנקודות דלקמן:

א) השבתה נשק מוחלטת. צריך להפסיק את שפיכת הדמים ההדדית.

ב) מו"מ ישיר על חוזי שלום, שכן חוזי שלום נערכים עם סיום מלחמות.

ג) הלאום הערבי בארץ ישראל יקבל אוטונומיה תרבותית.

ד) זכות לערבים לבחור באופן חו־פשי את אזרחותם. כל שיבקש אז־רחות ישראל, יקבל אותה אך לא יכפו על איש לקבל אזרחות זו. מי שית־אזרח, יהיה זכאי לבחור ולהיבחר לכנסת.

ה) פתרון בעיית הפליטים. בארץ ישראל צריך לפתור את הבעיה ב־אופן חיובי כמו מתן עבודה, דיור וכו'. את בעיית הפליטים בארצות ערב יפתרו הממשלות באותן הא־רצות.

מר בגין הוסיף, כי זוהי הדרך לרפא את הפצע אחת ולתמיד ובכך תיסלל הדרך לחיים הוגנים בין ישר־אל לבין מדינות ערב.

בתחילת הרצאתו אמר ח"כ בגין כי לא צריך היה לעשות את ה־מחווה. כחיזוק להשקפתו זו ציין, כי נשיא מצרים, אנואר סאדאת, השיב עליה באיבה גלויה בנאומו בעת פתיחת תעלת סואץ.

המרצה הדגיש פעמים מספר ב־הרצאתו, כי „בקייץ זה יוטל על כף המאזנים פרי נצחוננו במלחמת ששת הימים".

לאחר הרצאת המבוא השיב מר בגין לשאלות.

אחד הסטודנטים אמר, כי אם ה־ערבים יקבלו אזרחות ישראלית הם ישלחו 40 נציגים לכנסת. מר בגין השיב, שהוא מודע לבעיה זו, אך הזכיר כי ערבים ודרוזים מצביעים בעד רשימות ישראליות.

כאשר סטודנט ערבי הביע התנג־דות לעמדתו של בגין בשאלות מסוי־מות, השיב המרצה כי היה רוצה שבאוניברסיטת דמשק יופיע בפני הסטודנטים חבר הפרלמנט וסטודנט יהודי יוכל לשאול שאלות כאוות נפשו.

חילוקי דעות במפלגה הליבראלית

מאת סופרנו לענייני מפלגות

במשך הדיון במרכז בהצעתו של ד"ר אליעזר רימלט, נחלקו אנשי מזכירות המפלגה הליבראלית ב־דעותיהם. כזכור, הציע ד"ר רימלט ש־אין לשלול מראש מו"מ על הסדר חלקי עם מצרים, אם הסדר זה יבוסס על פשרה מדינית והכרה מדינית.

אריה דולצין, גזבר הסוכנות תמך בהצעה ואילו ח"כ מודעי שלל אותה.

ההצעה הוקמה לאשור המרכז כדי שתובא לדיון בהנהלת הליכוד.

הרצאתו האחרונה של ח"כ דיין באוניברסיטת בר אילן

לפני מספר שנים נערכה פגישה בין מנהיגים מהשטחים לבין סטודנטים בישראל, שבמהלכה שאלו נכבדי יהודה והשומרון את הסטודנטים בישראל: אם הי־תם מקבלים אזרחות, התרצו להצ־טרף אליה? משיבים מישראל ה־שיבו: „אנו לא נכיר את האזרחות הירדנית שלכם באזרחות אחרת, אבל אנו קבלנו".

דבר זה סיפר אתמול ח"כ משה דיין בהרצאתו האחרונה בסדרת הר־צאות באוניברסיטת בר אילן על „יחסי ישראל—ערב".

פושע נאצי שוחרר בברלין המערבית

ברלין 5 (יופי"ע) — השלטונות הבריטיים בברלין המערבית שיח־ררו היום ממעצר את אלפרד פילברט לשעבר מפקד בדרגת „אובר־שטורמבנ־פיהרר" בס.ס. שנידון למאסר־עולם על פשעי מלחמה, בגלל מצב בריאות לקוי.

בית משפט בברלין המערבית הר־שיע את פילברט ב־1962 בהשתתפות ברצח של לפחות 6,800 יהודים סוב־ייטים ודן אותו למאסר עולם.

דובר של משרד המשפטים ציין, כי משרד הבריאות צווה על שחרורו הזמני של פילברט, לאחר שבדיקה רפואית הוכיחה שבגלל מצב בריאותו אין להשאיר אותו בתא של בית סוהר.

ועדת השרים לא דנה בהתנחלות בקרבת רמאללה

בתשובה לשאלה אל יו"ר ועדת השרים להתיישבות, בעקבות הפר־סומים על התנחלות „גוש אמונים" בקרבת רמאללה, ניתנה מטעם לש־כת השר ישראל גלילי התשובה, כי נושא זה לא נדון בוועדת השרים להתיישבות. בוועדה, לא נתקבלה כל החלטה בדבר התנחלות „גוש אמו־נים" בקרבת רמאללה.

ה־5 ביוני עבר ביהודה ובשומרון ללא אירועים מיוחדים

ה־5 ביוני, יום בו נפתחה מל־חמת ששת הימים, עבר במקום ללא אירועים מיוחדים ביהודה ושומ־רון הודות לאמצעי הבטחון המי־וחדים, שננקטו השבוע על ידי כוחות הבטחון.

עוד בראשית השבוע נערכו בגדה מעצרי מנע, וכבר ביום ד' הוצבו מחסומי ביקורת, קמדניים על כל הכבישים ביהודה ושומרון הוגברו הסיורים בערים ובכפרים. כמו כן הוזהרו ראשי ערים ורשויות אח־רות מפני הפרת הסדר הציבורי.

כתב עת"ים בגדה מוסר כי עם זאת, צויירו סיסמאות הסתה על קי־רות בניינים ציבוריים בג'נין, שכם, טול כרם, בית־ג'אלה ומזרח ירוש־לים בסגנון: „צאו מכאן שלטונות הכיבוש".

בעיירה בית סחור שביהודה הת־קיים בבית קברות צבאי מקומי טקס הנחת זרים על קברות חללים מצבא ירדן, שנפלו במלחמת ששת הימים. טקס דומה נערך ליד אנדרטת הלג־יון בבית הקברות המוסלמי, שליד שער הפרחים במזרח ירושלים.

ה־5 ביוני לא ניכר ביהודה ושומ־רון. העסקים נפתחו ותנועת הרכב היתה רגילה. גם הפועלים יצאו ל־עבודה בשטח ישראל. תלמידי בתי הספר התיכוניים היו עסוקים אתמול בבחינות בגרות.

„פראבדה": אין אפשרות להפעלה תקינה של התעלה כל עוד קרובים אליה כוחות ישראל

מוסקבה 5 (יופי"ע ע"צ) — עתון המפלגה הקומוניסטית הסובייטית „פראבדה" כתב היום, כי לא ייתכן הפעלה תקינה של תעלת סואץ כל עוד נמצאים כוחות ישראליים בקר־בת מקום, וכל עוד ניצבים הערבים בפני המשימה לשחרר לגמרי את אדמותיהם.

העתון כתב, „מובן, שימוש תקין בתעלת סואץ הוא בלתי אפשרי בתנאים שבהם נמצא הצבא הישרא־לי במרחק של כמה עשרות קילומט־רים בלבד מן הגדה המזרחית.

„העם של מצרים ושל ארצות ער־ביות אחרות ניצב בפני המשימה לשחרר לגמרי את האדמות הערביות מידי התוקפנים ולכונן שלום איתן במזרח התיכון.

„במאבק זה, תומכת בריה"מ בענ־יינם הצודק של הערבים".

סוכנות „טאס" הדגישה היום את „התרומה הניכרת" שתרמה בריה"מ להכנות לפתיחת תעלת סואץ. כזכור, השתתפו אניות מלחמה סובייטיות בניקוי התעלה.

קיסינג'ר נפגש לשיחה עם דיניץ

וואשינגטון, 5 (ע"צ) — שר ה־חוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר קיים אתמול שיחה שנמשכה שעה וחצי עם שגריר ישראל שמחה דיניץ.

עם תום השיחה אמר השגריר כי דן עם שר החוץ על ביקורו הקרוב בוושינגטון של ראש הממשלה יצחק רבין. מר רבין עומד להפגש עם הנשיא לשיחות בימים ה־11 וה־12 ביוני.

שר החוץ האמריקאי מסר לשג־ריר דו"ח מלא על תוכן השיחות שקיימו בזלצבורג עם נשיא מצ־רים אנואר סאדאת.

הקנאדים ימשיכו להשתתף בכוח האו"ם

אוטאווה, 5 (יופי"ע) — שר החוץ הקנאדי אלן מקיצן הכריז אמש, כי קנדה תוסיף להשתתף במשך ששה חודשים נוספים בכוח משקיפי ה־או"ם במזרח התיכון.

מבין אלף הקנאדים בתוך האו"ם מוצבים 150 ברמת הגולן ו־850 ב־סיני.

הוקמה ועדה מצרית־אמריקאנית לעידוד השקעות במצרים

קאהיר, 5 (עי"ר) — ועדה מצרית־אמריקאנית משותפת לעידוד ולקידום השקעות במצרים, הוקמה היום. הסכם על הקמתה הושג ב־14 ביו־ני אשתקד, בשיחות שניהל הנשיא סאדאת עם הנשיא לשעבר ניקסון בעת ביקורו במצרים, נאמר בהודעה רשמית שפורסמה היום.

בראש המשלחת האמריקאנית ל־וועדה יעמוד תומאס מרפי, יו"ר גנ־ראל מוטורס, ובראש המשלחת המצ־רית יעמוד אחמד ציפה, שכיהן בע־בר כשר לענייני ספנות.

מת אמן השחמט פאול קרס

הלסינקי, 5 (יופי"ע — עי"ר) — פאול קרס, רב האמן שהיה שלוש פעמים אלוף בריה"מ בשחמט, מת היום בהלסינקי בעקבות התקף לב שני תוך שבוע ימים.

קרס, 59, הגיע בסוף מאי לפינלנד בתום ביקור של חודש ימים בקנדה. שעה לפני שעמד להפליג באניה ל־אסטוניה, סבל מהתקף לב ראשון. הבוקר לקה בהתקף לב שני, אשר גרם למותו.

עצרת אזכרה לאלי כהן הי"ד

עצרת זכרון, במלאת עשור לעלייתו לגרדום של אלי כהן הי"ד בכלא דמשק, נערכה אמש בבת־ים ב־מעמד ראש הממשלה, שר המשטרה, קרובי המשפחה, ראש העיר, מפקדי וקציני משטרת המחוז, אישי ציבור ומוקירי זכרו הרבים.

מר רבין אמר, שטרם הגיע העת לספר על גבורתו המלאה האמיתית של אלי כהן.

אלי כהן הצטרף לשורות הלוחמים האלמונים העושים מלאכתם להגנת המולדת בצנעה, בשקט, בקור רוח ובגבורה עילאית, אמר ראש הממש־לה. הוסיף, כי אלי הפגין גבורה עד עלותו לגרדום לפני 10 שנים. הוא הפך לאגדה בתולדות תקומת ישראל ושמו חרות לנצח. אלי לחם כחייל אלמוני ומת כגיבור האומה. דמותו מסמלת לנו ולדורות הבאים את גבורת ישראל, אהבת עם ישראל ומורשתו.

ראש העירייה יצחק וולקר פנה ב־דבריו אל ראש הממשלה ולממשלה, כי תחליט להעניק את עיטור גיבור ישראל במסגרת החוק לעולי הגר־דום, אשר חירפו נפשם על תקומת מדינת ישראל, ולעולי הגרדום בגלו־ית עירק וסוריה.

במהלך העצרת הוענקו מטעם עי־ריית בת־ים פרסים ל־5 שוטרים מצ־טיינים ממשטרת המחוז. שר המשט־רה שלמה הילל העניק לזוכים את הפרסים, ומפקד המחוז ניצב זהר עופר הודה בשמם על המערכה הד־כבוד.

נפתחו השיחות על קפריסין

וינה 5 (עי"ר יופי"ע) — מזכיר האו"ם ולדהיים פתח היום סיבוב חדש של שיחות על קפריסין, על רקע איום מצד מנהיג הקפריסאים היוונים גלפקוס קלרידס לפרוש משי־חות אלה.

ואלדהיים אמר „אני מאמין כי הינני להמשיך בתהליך של מו"מ ולא לאפשר למאמצים להתמוטט".

מזכיר האו"ם קרא לקלרידס ומנ־היג הטורקים בקפריסין דנקטאש „לעשות את הוויתורים ואת הפשרות הדרושים", כדי שסיבוב השיחות ה־חדש יוכתר בהצלחה.

שר לובי חזר ממוסקבה לאחר חתימת הסכם על שיתוף פעולה גרעיני

ביירות, 5 (יופי"ע) — השר הלובי לחקר מדעי [illegible] עומאר אלמה־שי חזר אמש לטריפולי ממוסקבה, שם חתם על פרוטוקול לשיתוף פעו־לה לובי—סובייטי בניצול אנרגיה גרעינית למטרות שלום — מסרה ה־יום סוכנות הידיעות העיראקית.

בדרכו חזרה ממוסקבה עבר מהיי־שי בלונדון, שם נפגש עם מספר מדענים ערבים העובדים שם.

מהיישי „דן עמם באפשרות של שיבתם ללוב, כדי לבצע תכניות מד־עיות חשובות, שסיבה לא פורשה", מס־רה הסוכנות.

איש העולם התחתון יתבקש להעיד בקשר עם מזימות־רצח של סוכנות הביון המרכזית

וואשינגטון, 5 (עי"ר ויופי"ע) — ועדת הסינט החוקרת בהאשמות כי סוכנות הביון המרכזית קשרה קשר לרצוח מנהיגים זרים, תקרא לאיש העולם התחתון להעיד לפניה — על כך הודיע היום יו"ר הוועדה הסינטור פרנק צ'רץ'.

סינטור צ'רץ' ציין כי הוועדה הו־ציאה צו הופעה נגד איש העולם התחתון ג'ון רוסלי, כדי שיבוא ו־יעיד בקשר עם ההאשמות שהוא ניסה להתנקש בחיי ראש ממשלת קובה פידל קאסטרו לפי הוראות סוכנות הביון המרכזית.

דיון בוועדת הכספים על תקציב מ. המסחר והתעשייה

דרישה בוועדה להפסיק מתן סובסידיה על ייצוא של חומר מיסיונרי

בישיבת ועדת הכספים של הכנסת, השיב שר המסחר וה־תעשייה, חיים בר לב, וצמ־רת משרדו על שאלות חברי הוועדה.

השר אמר כי אם לא נתמוך בתע־שיה ע"י העבדת אשראי זול, היא לא תתפתח והאינפלציה בארץ תגדל. הוא שלל את ההצעה לתמוך בתע־שיה באמצעות מענקים ישירים.

צויין כי ב־1974 הושקעו בתעשייה כשני מיליארד ל"י. חשבון שנעשה מראה כי העלות הכוללת של העי־דוד הממשלתי לרבות ההטבות ב־מיסוי וההלוואות המסובסדות הגיעה לכ־450 מיליון ל"י.

בתשובה לשאלות אחרות נאמר:

— היקף הקרנות להון חוזר ליצוא יגיע השנה ל־2.4 מיליארד ל"י, ו־היקף זה עונה על צרכי התעשייה.

— בדיקות הערך המוסף של ענפי המשק השונים נעשות בקביעות ע"י החטיבות השונות במשרד.

— השפעת החרם הערבי על היצוא הישראלי היא שולית בלבד.

— המשרד רוצה להגיע לכך שמב־צעי הוזלות המחירים לא יהיו חד־פעמיים אלא מתמשכים וקבועים.

— משקל התוצרת התעשייתית ב־מדד המחירים לצרכן הוא למעלה מ־45 אחוז, אך היא תרמה להתייק־רויות בינואר—מרץ השנה ב־29.5 אחוז בלבד.

— המשרד עומד על המשמר, ו־כשיש ירידות במחירים של חמרי ג־לם, דורש מהיצרנים להוזיל את מחי־ריהם. לאחרונה הוזלו מחירי אב־קות כביסה ופולי קפה.

— בכל העולם צריכה התעשייה תמריץ להשקיע במחקר ופיתוח, ו־בלעדיו בדרך כלל לא תפתח. לכן אנו נותנים בארץ לירה כנגד לירה לתכניות מחקר ופיתוח, וזאת גם ל־מפעלים גדולים ומבוססים.

— אין באפשרותנו להמשיך ב־איסור אדמיניסטרטיבי של יבוא. ב־עניין זה ידינו כבולות מבחינה בינ־לאומית.

— המחיר שבו מוכרת הממשלה את הסוכר עדיין נמוך בחצי לירה ממחיר הסוכר הנמצא במחסני ה־ממשלה.

דרישה להפסקת מתן סובסידיה לייצוא חומר מיסיונרי

חה"כ דוד קורן שאל אם המדינה מתכוונת ליצירת תנאים שיאפשרו ה־תחרות עם התעשיה של השוק המשו־תף. כמו כן ביקש לדעת מה הם ה־קשיים כתוצאה מהחרם הערבי מבחי־נת שיווק והתקשרויות.

חה"כ שלמה לורנץ ביקר את סב־סוד התעשייה באמצעות ריבית כא־שר אין שליטה על גובה הסיבסוד. הוא ביקר גם את גידול העובדים ב־משרד. כן הציע להגביל באופן דרס־טי את היבוא למשך שנה.

בנוסף לכך, דרש חה"כ לורינץ ב־תוקף משר המסחר והתעשייה ל־הפסיק לתת סובסידיה על יצוא של חומר מיסיונרי, כגון העברות המו־ניות של „מונט־ציון רפורטר" וכ־דומה, „שיש בהם תעמולה מפור־שת להמרת הדת היהודית לדת הנו־צרית". בשנת 1973, צוין, היה יצוא ב־88,000 דולר.

„לא ייתכן", אמר חה"כ לורינץ, „שמדינת היהודים, אזרחי מדינת ישראל והציבור היהודי בעולם כולו, יתמכו באופן ישיר בתעמולה לשמד". הזהיר שאם הממשלה לא תפסיק מיד לתת את הסובסידיה למיסיונרים, יהיו לכך השלכות רבות, כולל [illegible], וכמו כן בקניית הבונדס.

יו"ר הוועדה: יש לקצץ בסובסידיות

חה"כ משה שחל שאל איך תשפיע פתיחת התעלה על המשק שלנו. ה־ציע להקים מעין קרן השוואה לסיב־סוד מוצרי יסוד. טען שיש להגביל את המונופולים.

יו"ר ועדת הכספים, חה"כ ישראל קרגמן, אמר כי אין יציבות מחירים כל זמן שהמחירים בעולם אינם מ־חייבים העלאת המחירים. הביא דוג־מאות לכך, הזרים זאת בהבאת קיפסטרות והכתבים ב„שופרסל".

חה"כ קרגמן אמר כי כדי לקמץ בתקציב, יש לקצץ בסך הסובסידיות — המגיע בתקציב המדינה לכ־2,400 מיליארד ל"י. אין צורך להוזיל את הסוכר, אשר מחירו ירד, אלא ל־בטל לגמרי את הסובסידיה שכיום מגיעה לחצי ל"י לק"ג.

הקשר בין מדע ומחקר שימושי

חה"כ צבי גרשוני קבל על קיום יבוא — הצורך מטבע חוץ יקר — של מוצרים המיוצרים בארץ במחי־רים הוגנים ובאיכות טובה. תבע להמשיך בפעולותיו של משרד ה־מסחר והתעשייה בעידוד השקעות חוץ החיוניות ביותר לצמיחתה של המדינה.

חה"כ יצחק מודעי ביקר את חוסר הקשר בין המדע האוניברסיטאי ו־המחקר השימושי, וכן את מצב שוק ההון וחוסר האפשרות של משקיעים פרטיים להשקיע בתעשיות הבסי־סיות.

חה"כ גוהה קצב דרישה להוזיל מחירי השוק. לדעתו צריך להוזיל את המחירים בארץ כשהמחירים ב־חו"ל יורדים.

ראש הממשלה י. רבין בקרב תושבי קרית שמונה

לאחר ליל הקטיושה

החיים בקרית שמונה מתנהלים כרגיל

רבין בביקורו בעיר: לרשותה של כל משפחה חייב לעמוד חדר ביטחון ובה[...]

כמה טילי קטיושה נורו אתמ־מול לפנות בוקר מגבול לבנון לעבר קרית שמונה.

אדם אחד נפצע קל בידו מרסיסי זכוכית, ומבנה גן ילדים ניזוק בפ־גיעה ישירה וכן נופצו שמשות בכ־מה בתים.

עם זאת נמשכו כרגיל החיים ב־עיר. התושבים יצאו לעבודה יומם ולא הורגשה כל פאניקה. האיש ש־נפצע בידו נחבש במגן דוד אדום ולא נזקק לטיפול נוסף.

סיורים של המשטרה שוטטו באי־זור במשך כל הלילה. איתרו את מקומות הפגיעה. הזעיקו את מכבי האש כדי לכבות מספר שריפות־קוצים, שארעו כתוצאה מפגיעת ה־טילים.

היתה זו ההפגזה הקשה ביותר מ־אז מלחמת יום הכיפורים. על ה־עירה נורו שבעה פגזי טילי קאטיושה בהפסקות קצרות. כמות כזו לא נורתה בתקופה אחת מאז המלחמה. מסתבר, כי הקטיושות (130 מ"מ).

ניתכו זו הפעם הראשונה משגב עם מטולה, [...] את מקום הדיר.

ראש הממשלה בקרית [...]

„התרשמתי עמוקות [...] בגרות והאחריות של קרית [...] ותושביה בליל הקטיושות [...] עבר עליהם" — אמר ראש הממשלה יצחק רבין, בפגי[שה עם] חברי מועצת העיר ונציגי מוס[דות] קרית שמונה.

ראש הממשלה אמר, כי [...] שום סימנים של בהלה, ו[...] התושבים „התגברו כבר [...] שימה הבטחונית המיוחדת [...] עליהם כאזרחים בקו העימות".

מר רבין, שהשיב לדברי ראש העיר, אברהם אלוני [...] הנהלה, אמר כי לרשות[ה של כל] משפחה חייב לעמוד חדר בטח[ון] ההקדם. הבטיח, כי ידאג [...] נייתם של עשרות חדרי בטחון [...] שנה, וכי יבדוק, תוך זמן [...] את האפשרות להקים באמצ[...] רי בטחון נוספים.

ראש העיר אברהם אלוני וה[...] הנהלה עמדו גם על בעיות שהעיר מתלבטת בהן, כגון [...] חינוך ושיכון.

שר המסחר והתעשיה חיים [...] שנלווה לראש הממשלה, [...] עושים כל מאמץ כדי להכניס [...] שמונה מקומות תעסוקה במספ[...] בשנים הקרובות.

אל ראש הממשלה בביקורו [...] שמונה נלוו גם הרמטכ"ל [...] מרדכי גור, יועצו של ראש [...] אלוף רחבעם זאבי ופקידים ממשרדי ממשלה שונים.

פרס הגיע לפאר[יס]

שר הביטחון שמעון פרס ה[גיע] מול לפאריס, כאורחו של [...] הצרפתי לסלון האווירי [...] הגיע מפקד חיל האוויר, [...] מין פלד.

בפאריס מבקר כעת כאו[רח] של נשיא צרפת, גם גנראל [...] מובארק, סגן נשיא מצרים.

בעניין פתיחתה מחדש של [...] סואץ אמר פרס, כי פתיחת [...] מהווה גורם חשוב למרחב [...] ולישראל. „צריך אמנם [...] איזון החימוש באיזור, אך [...] צונה אחת יש לחשב את [...] לשלום". השר לא השיב [...] של כתב צרפתי, כיצד יתנהג [...] הקופה של ויתורי דרך לשל[...] מנה „גדי כאלוף שרון לתפקי[ד] של מר רבין. לעומת זאת [...] כי האקלים הפוליטי בין [...] וישראל השתפר יותר תשו[מת] לב להמשך המשא ומתן ב[...] המדינות, כפי שהדבר ייעשה [...] הוזמן מר רבין בשבוע הבא.

עוד אמר, כי יש מקום [...] המשא ומתן בשיטת „צעד אח[ר צעד]" „אני סבור כי כשעה זו, זו [...] הרצינית ביותר שיש לדון [...]" אמר השר.

היום יפגש מר פרס עם [...] הצרפתי, איבון בורז. מר פ[רס] כי ישראל מתעניינת באחזו[...] כות הנשק הצרפתיות המתו[...] ביותר, אך אינו מסכן להגי[...] בואו לפאריס כביקור [...]

האם רשאית אשת שגריר ישראלי לעבוד ב„סלון ליופי"?

מאת סופרנו המדיני בירושלים

המפקח על שירות החוץ ב־משרד החוץ מר אברהם אבידר, מבכירי תקדימים בשירות החוץ, אם רשאית אשת שגריר לנהל סלון ליופי על שמה או על שם אחר?

הבירור נערך לרגל ידיעה שנתפרסמה בעתון דני בקופנהגן כי אשתו של שגריר ישראל משה לשם, מנהלת בעיר סלון ליופי. עד עתה הרשו לנשי הדיפלומטים הישראלים לעבוד במקצועות אקדמאיים או במוסדות ישרא־ליים, כגון בבתי ספר עבריים, בלשכות תיירות או במשרדים אחרים. והשאלה היא, אם מותר לאשת שגריר לכהן כפרופסורית באוניברסיטה, מדוע אסור לה לעבוד כספרית בסלון ליופי?

בשלב זה לא נמצא בתקנון שירות החוץ שום סעיף שלפיו אפשר לאסור על אשת שגריר מלעסוק במקצוע של קוסמטי־קאית בסלון ליופי פרטי או מס־חרי. ייתכן שבעקבות מקרה זה יתוקן תקנון שירות החוץ כדי שיפנה גם לגבי בעיות כגון אלה.

יו"ר הכנסת נפגש עם נשיא גרמניה המערבית

בון, 5 (יופי"ע) — יו"ר הכנסת ישראל ישעיהו ערך היום ביקור נימוסין אצל נשיא גרמניה המערבית ואלטר של ומסר לו ברכה מנשיא ישראל אפרים קציר.

ישעיהו וחברי משלחת הכנסת ש־בראשה הוא עומד, מסרו לשל ול־יו"ר בית הנבחרים המערב גרמני הגב' אנה מארי רנגר פרטים על פעולת הכנסת.

היום נתקבלה המשלחת הישרא־לית בהשוואה על ידי מליאת בית הנבחרים המערב גרמני.

מר ישעיהו ביקר גם בבניין עיריית בון וחתם בספר הזהב של העיר.

90,000 לטפחות

הפתרון לדירה־לך או לילדיך

"טפחות", הארי בחבורת הבנקים למשכנתאות, מציע לך תכנית חדשה נפלאה, הבאה לעזור לך או לילדיך בפתרון בעיית המימון לדירה.

על ידי חסכון חודשי מודרג, בתקופה של 5 שנים או יותר, תוכל להגיע להצבר אמצעים של למעלה מ־90,000 ל"י. זאת ע"י כך שתוענק לך משכנתא בהיקף כפול מסכום חסכונותיך. המשכנתא ללא כל הצמדה ובריבית נמוכה (6%—12%). כן תקבל ריבית והפרשי הצמדה על חסכונותיך (פטורים ממס).

סכום החסכון החודשי הנדרש לכך אינו רב, והוא בהישג ידך.

אם תקבל הלוואה נוספת לדירה שתרכוש, והיא תעמוד לביצוע ע"י "טפחות", מבטיח לך הבנק הקלה רבה בטיפול המאוחד בשתי ההלוואות.

לאינפורמציה נוספת גזור ושלח:

לכבוד
"טפחות" בנק משכנתאות לישראל בע"מ.
רחוב הלני המלכה 9, ירושלים.

שלחו לי מיד חומר הסברה נוסף על התכנית החדשה הנפלאה "טפחות 90,000", ועל היתרונות הרבים שהיא נושאת. להבטחת מימון דיור לי או ליקרי.

בברכה,

שם השולח: ____________

כתובתו: ____________

טפחות
בנק משכנתאות לישראל בע"מ

עצורים נוספים בפרשת הגניבות בנמל אילת

[illegible] נוספים בפרשת הגניבות בנמל אילת הובאו אתמול [illegible] השלום בתל אביב. [illegible] רפאל בראונשטיין, [illegible] את ראש השוטרים ב[illegible] יגאל קטבי, את אחיו יואב [illegible] יוסף ושמו צבי ארז. המשטרה טען, כי יגאל קטבי [illegible] עם אנשי משטרה ל[illegible] גנבו בתצרים במאות [illegible]. לדבריו היה קטבי ראש [illegible] בנמל וסייע לו בהעברת [illegible] לאחיו יואב. לדברי רס״ר [illegible], החשוד ארז הוא ביטו של איש כשפרה באילת אשר קיבל רכוש גנוב.

ארז טען שהוא בעל חנות קונפקציה בתל אביב, ואכן הופיע אצלו ביטו השוטר עם מכוניה ובה אריגי ג׳ינס, אך לא ידע לו דבר מן הגניבות.

יואב קטבי טען שהעביר מספר מוצרים לת״א, אך לא ידע שהם גנובים.

יגאל קטבי בחר שלא לומר דבר. השופט עמיקם פיאלקוב הורה לעצור את יגאל קטבי וצבי ארז ל־15 יום ואת יואב קטבי ל־5 ימים.

קבלת פנים לרב הראשי הספרדי לחיפה הרב אליהו בקשי־דורון

[illegible] הפנים לכבוד הרב הראשי [illegible] הנבחר בחיפה הרב אליהו [illegible] הרון שנערכה ע״י המכונה על [illegible] ד״ר נפתלי איילתי הש[illegible] רבנים ספרדים, חברי עירית [illegible] ראשי העדה הספרדית ונציגי [illegible] ממשלתהם.

[illegible] איילתי בירך את הרב לבי[illegible] כרב ראשי לחיפה והמחוז ציין שנבחרו שני רבנים ראשיים אשכנזי וספרדי של כל תושבי העיר. הציבור מצפה מרבנים שנולדו וחונכו בארץ להבין לרוח הזמן ולהתמודד עם בעיות הזמן.

חבר העיריה מר יוסף בורשטין, יו״ר ועדת הבחירות לרבנים בחיפה אמר שאנו מקווים שישרור שלום ושלוה ביניהם. מר משה רופא, מזכיר העיריה ומרכז ועדת הבחירות לרבנות ציין השקט הסודר ששרר בעת הבחירות ברבנות.

מר י. לבנון, המנהל האזורי של משרד הדתות אמר שרבני חיפה מכל העדות עבדו תמיד יחד תוך הרמוניה מלאה ומקווים שהרבנים שנבחרו ילכו בדרכי קודמיהם.

חברי העיריה הפרופ׳ י. ידניצקי ומר ב. פרומר, ביקשו מהרב הראשי להתמסר לחינוך הדור הצעיר ויהדות הדתית הלאומית בחיפה תורים להם מלוא העזרה כי יש מקום לפעולה רבה. חבר העיריה מר לן בליסנסל, אמר שהציבור החרדי נותן אמונו ברבנים הראשיים שנבחרו ויעזור להם במלוא יכולתו במילוי משימתם הגדולה.

ראשי העדה הספרדית בחיפה מר א. חלפון, נשיא בית המשפט המחוזי מר י. אזולאי, מר י. בן הרב קדוש הודיעו כי בעדה הספרדית נשכח כבר ענין הבחירות לרבנות.

מפקד המשטרה מרחב חיפה סגן ניצב מ. רון, אמר שעיי חינוך הדור הצעיר למשמעת תרבות ודאגה [illegible] רבנים על עבודת המשטרה.

הרב הראשי הרב בקשי־דורון ענה למברכים בציינו שנבחרו רבנים צעירים, תהיה התחדשות, אבל אין חידושים בהלכה. ננהג לפי המסורת המקובלת והמכוון בזיה ערים לבעיות הזמן. „כבר קיימתי מגעים עם עמיתי הרב הראשי האשכנזי הרב שאר־ישוב כהן ושנינו יחד נפעל למען הרמת קרן התורה״, אמר.

דרגות קצונה ודשות במשטרה

קצונה חדשות נקבעו בהועבקו בעתיד הקרוב לבכירים ולאנשי משטרה ותיקנו בתקן של קצינים.

[illegible] החדשה הן סגן במפקח (ממלא מקום קצין).

[illegible] יאפשרו קידום יסודיים אפשרותם לעבור קורס קצינ[illegible] אף שהם ממלאים תקן [illegible].

חברה נדרשה להפסיק את הצגת המוצר „סוכראון״

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

חברת „ממיץ״ נדרשה ע״י השלטונות להפסיק את הצגת המוצר „סוכר און״ בתור „סוכר טבעי מעושר״.

החברה החלה בשיווק מוצר זה כתהליך לסוכר צבור שומרי משקל וכן תוך ניצול מחירו הזול מזה של סוכר. אולם צורת הפירסום שניתנה למוצר נועדה לשוות לו אופי כאילו זהו סוכר מועשר, בעוד שלמעשה זהו סוכר טבעי כאשר במתיקות המרוכזת ההשפעה העיקרית היא של סכרין.

החברה מציינת כי המוצר מכיל 98 אחוז סוכר טבעי משובח ו־2 אחוז סכרין קריסטליני טהור. מבחינת המשקל הפרסום נכון, אך לא סובא לידיעה הצרכן כי המתיקות נוצרה בלמעלה מ־90 אחוז ע״י הסכרין ורק פחות מ־10 אחוז ע״י סוכר טבעי. גם בהשפעות מבחינת „שמירת משקל״ צריך לזכור: 98 אחוז של הכשקל משפיעים את השפעתם הטבעית, אלא שהכבות היא קטנה. מיתרון מבחינת שמירת כשקל כולו בהשפעת הסכרין הגורם לעיקר המתיקות.

בכבנת סוכראון שמשקלה 200 גרם והגורמת למתיקות של 2 ורבע ק״ג סוכר יש כ־196 גרם סוכר טבעי וקצת יותר מ־4 גרם סכרין. השפעת כל גרם סכרין היא מתיקות השווה ל־510 גרם סוכר. לכן גורם הסכרין למתיקות של 2054 גרם סוכר ו־196 גרם הסוכר שומרים על מתיקותם.

במשרד הבריאות הורה לחברה שלא להשתמש בשם סוכר טבעי מועשר. החברה תתקן את הדבר בפרסומיה וכן בתוית המודבקת על הצנצנת של „הסוכר און״.

הודות לפרסומת על הסוכר הטבעי המועשר, וכן בהשפעה מחירו הזול, נקנה המוצר ע״י צרכנים רבים. „ה״בהיר הזול״ אף הוא מושפע מהמרכיב של הסכרין במוצר.

פגיעות בעיר שמשו נושא בתרגיל מסויים של קורס קציני הג״א

מאת יגאל דרוקר, כתב צבאי

פגיעות במקומות שונים בתוך עיר, שימשו נושא בתרגיל של קורס קציני הג״א, שנסתיים אתמול בבסים צבאי.

בתרגיל הסיום של קורס הקצינים השתתפו כוחות כיבוי והילון, מצויידים בכלים המשוכללים ביותר. בין השאר, בריחת אוויר להרמת צבורים במשקל של עד 5 טונות, שרוול החלקה להורדת פצועים ומכשיר רגיש לגילוי נפגעים בעומק ההריסות.

ביותר של פיגועים בעורף האזרחי — אמר מפקד הג״א, תת־אלוף יצחק זייד, בטקס הסיום, „אף כי אנו מקווים, שלא נצטרך להפעיל את כוחנו״.

עם זאת ציין, כי אחד הדברים החשובים המוטלים על הג״א בתקופת רגיעה הוא — להכין ולהדריך את האוכלוסיה. בסיום דבריו אמר ראש הג״א: „ההגנה האזרחית בעורף משתתת על תרומתו של כל אזרח ואזרח, בביתו ובמשפחתו. בפעולה הפשוטות שכל אחד חייב לעשותן כבר עכשיו, כדי להיות מוכן, סיסמתנו צריכה להיות: בכוננות תמידית.

לעמוד על המשמר

„עליכם להתכונן למצבים הקשים

צה״ל יקפיד להמנע מקריאת אנשי מילואים להתיצבות ליום אחד לפני השעה 5 אחה״צ

שלטונות צה״ל יקפידו להמנע מקריאת אנשי מילואים להתייצבות ליום אחד לפני השעה 5 אחה״צ, ויגבירו השימוש בדואר לצרכי עידכון רישומים וכו׳. זהו אחד הסיכומים אליהם הגיעה ועדת משנה של הרעדה העליונה של פריון העבודה והייצור במשק בראשות שר האוצר, מר יהושע רבינוביץ.

שר העבודה, מר משה ברעם, שעמד בראש ועדת המשנה להפעלת המלצות בנושא הנדרות עובדים מהעבודה, דווח אתמול למליאת הועדה העליונה שהתכנסה בלשכת שר האוצר בת״א — גם על כך שיושל כס על דמי פגיעה בעבודה, דמי מחלה ודמי ביטוח מחלה, הכל כדי למנוע מצב בו יקבל עובד הכנסה נטו גבוהה יותר עבור יום עבודה בו נעדר מאשר עבור יום בו עבד למעשה.

לשעה 8.30 בבוקר; ובעריכת ניסויים מבוקרים לבחינת ההשפעה שתהיה להנהגת יום עבודה „גמיש״ (המתחיל והמסתיים מוקדם או מאוחר מן הרגיל) על צמצום איחורים והעדרויות קצרות.

דובר האוצר שמסר על כך הוסיף, כי בין הסיכומים האחרים של ועדת המשנה מדובר גם בביטוי מוקדם שתרוד קופת חולים הכללית להפעלת שיטה שתמנע הצורך להזקק לאישור רופא במקרה של מחלות קצרות; ביטול שיטת זימון עדים לבתי־המשפט, שלהבא לא יוזמנו כולם יחד

שוד בהרצליה

שני אנשים רעולי פנים, מזויינים בתת מקלע „עוזי״, שדדו אתמול אחה״צ קרוב ל־36 אלף ל״י מנהג אוטובוס „אגד״, שביקש להכניס את הכסף לבנק בהרצליה.

השוד אירע כאשר הנהג גמר את עבודתו והתכונן להכניס את כל הפדיון היומי לבנק הפועלים ברח׳ סוקולוב בעיר. משהחנה את האוטובוס ליד הבנק, הגיחו לעברו שני השודדים ונטלו ממנו תחת איומים בתת מקלע את השקית עם הכסף. הם נמלטו במכונית פרטית בצבע צהוב.

הנהג דלק באוטובוס אחרי המכונית, אולם לא הצליח להשיגה. משנודע על השוד במשטרה, פתחו שוטרים בסריקות בכל האיזור. עד כה נעצרו שני השודדים. המשטרה מוסיפה בסריקות.

השלטון המקומי בעד גביית הארנונה ע״י השלטון המרכזי

מרכז השלטון המקומי מצדד בביטול גביית הארנונה הכללית ע״י הרשויות המקומיות והעברת הגביה למנגנוני השלטון המרכזי.

הנושא של ארנונת הרכוש, הנגבית כיום ע״י הממשלה בלבד בעוד שהרשויות המקומיות מקבלות ממנה 4,8 אחוז באופן קבוע, עלה יפה. דעה זו התגבשה בישיבת הנהלת מרכז השלטון המקומי שהתקיימה אתמול באולמי עיריית חדרה.

על כך סיפר יו״ר מרכז השלטון המקומי פנחס אילון בפגישה עם עתונאים. הוא אמר, כי עם הביטול חייב להקבע באופן סופי על ידי הועדה העליונה — בהרכב מנכ״ל משרד הפנים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר ויו״ר מרכז השלטון המקומי — מה הם השרותים שעליהם אחראי באופן בלעדי השלטון המרכזי מזה, והשרותים החייבים להינתן על ידי הרשות המקומית, מזה.

להלן קבל על כך, שהרשות המרכזית מטילה כיום על הרשות המקומית חובה לספק גם שרותים במלכתיים כגון חינוך, סעד ועוד, ואינה מבטיחה מימון סדיר מידי חודש בחדשו.

בשנת תקציב זו, אמר, צפוי גרעון כללי של כ־300 מיליון ל״י ונוסף לכך יש פיגור בין 3 ל־6 חדשים בהעברת הכספים המובטחים על־ידי הממשלה לזכות הרשויות המקומיות. הוא גם סיפר, כי בישיבת ההנהלה הובעו חששות שביטול הארנונה הכללית יצמצם את העצמאות של הרשות המקומית. אך הרוב החזיק בדעה, כי כדאי להסתכן בכך כדי להבטיח את היציבות הכספית של הרשות המקומית בעזרת השלטון המרכזי.

יהדות התפוצות

(סוף מעמוד 6)

על ארץ ישראל; אם נסביר להם את דיקנתנו הדתית וההיסטורית לארץ הזאת, אשר במשך אלפיים שנות גלות זכרנו אותה והעלינו את ירושלים בראש שמחתנו״.

מכת הירידה

הרב הראשי לצה״ל התעכב בין היתר על התופעה החמורה של הירידה מהארץ. אמנם בכל שנות המדינה היינו עדים ל„יורדים״, אבל המימדים של הירידה בשנה האחרונה — הוא אומר — נראים לעין וזה לרועץ להסברה הישראלית.

לדעתו, הירידה המוגברת היא גם אחד הגורמים לעליה המוצמצת מארצות הרווחה. השפעת היורדים שלילית ביותר. לעתים הם גורמים לכך שיהודים יהיו רגילים לנסוע פעם פעמיים בשנה לבקר בישראל, נמנעים לעשות כן. פשוט מפחדים. אמר לי יהודי נכבד: אם ישראלים בורחים מהארץ, מדוע אני אסע — כהגדרתו — אל תוך האש...

הרב הראשי לצה״ל עם שובו ממסע ההסברה בקהילות ישראל הגיש דו״ח מפורט על שליחותו, העיר הערות, העלה הצעות שונות מה לתקן, מה להוסיף ומה לגרוע במערכות ההסברה הישראלית בחו״ל.

ומסקנותיו חד־משמעיות: לא פחות מאשר על ישראל להסביר עצמה בפני אומות העולם עליה להסביר את עצמה בפני הכותי בית ישראל די בכל אתר ואתר. לדעתו, חל הקר חמור בכל הקשור בהשפעת הגולה בין המדינה והתפוצה היהודית. „יש לעשות הכל, כדי לתקן את „הקר״ — מדגיש הרב פירון — ולכונן על בסיס חדש את מערכת היחסים בין מדינת ישראל לתפוצות ישראל. עלינו לעשות הכל, כדי להבטיח שגם להבא תישאר ירושלים המרכז לשבבל (הגולה) ויונקת את חיותה מארץ ציון וירושלים.

נגיד בנק ישראל יצא לבאזל

נגיד בנק ישראל, מר משה זנבר, יצא אתמול במטוס „אל על״ בדרכו לבאזל, כדי להשתתף בכינוס השנתי של בנק הסילוקים הבינלאומי. מר זנבר אמר עם צאתו, כי כינוס זה מנוצל מדי שנה למפגש של נגידי הבנקים המרכזיים מכל המדינות המפותחות וחלק מבין המדינות המתפתחות.

בכינוס זה משתתפים גם נגידי בנקים מארצות מזרח אירופה. למעשה זוהי הזדמנות למפגש עם הנגידים האלה, כיוון שהמדינות שהם מי״צגים אינן חברות בקרן המטבע הבינלאומית ובבנק העולמי.

הנושא המרכזי בדיונים יהיה שינוי אפשרי בתקנון קרן המטבע הבינלאומית. ההצעות שיתקבלו בדיונים אלה יועברו לאישור ועדה מיוחדת אשר תתכנס בעוד שבוע בפאריס.

בעת שהותו בשוויץ יקיים מר זנבר פגישות עם נגידים שונים וכן עם ראשי הבנקאות השוויצית בענינים שוטפים של בנק ישראל.

נגיד בנק ישראל ישהה בשוויץ כ־5 ימים.

הופיע הכרך הראשון של הרמב״ם הישראלי השלם

עבודת הצגות נעשתה בעזרת כתבי־יד נדירים, במיוחד בהב[illegible], דפוסים ישנים [illegible] נבדקה. כן נוספו פירושים שנים מכל נושאי הכלים של הרמב״ם, שלא נכללו בהוצאות הקודמות. ההדורה היא מהודרת ביותר ר[illegible] ההוצאה השקיעה עד כה קרוב לשני מיליון לירות במפעל גדול זה. המפעל נועד לשמש מזכרת־נצח לחו[illegible] תגו של המהדיר, רבה של קראקא, ולאביו רבי יוסף פרנקל ומשפחת[illegible] הם שנהרגו בשואה על קדוש השם. ה[illegible] לכן מכסה המחיר רק כרבע מההוצאות, כדי לאפשר את רכישתו לכל שוחרי התורה ולומדי הגשר הגדול״.

חידוש נוסף הוא, שהמהדורה תופיע בשלש תבניות שונות. גדולה, כדוגמת ש״ס וילנא, בינונית וקטנה.

הכרך הראשון של מהדורה ישראלית חדשה של משנה תורה״ של הרמב״ם, סס״דרת מראשיתה עד סופה עם כל המפרשים ומודפסת בפאר רב, הוצג אתמול במסיבה חגיגית במלון „דבורה״ בתל־אביב.

הספר „זמנים״, החלק השני של משנה תורה״, מכיל 800 דפים, והוא הוכן על ידי צוות תלמידי חכמים וחוקרים שעמלו במשך כארבע שנים.

יוזם מפעל הרמב״ם הישראלי השלם, ר׳ שבתי פרנקל, שעלה לפני שנים אחדות מארה״ב, מסר כי המהדורה החדשה היא הראשונה מזה 94 שנים, כאשר „משנה תורה״ של הרמב״ם נדפס בהוצאת „השה־ווילנה״. ומאז הודפס רק לפי צילומים ובדפוס אופסט. במהדורה חדשה היסטורית זו תוקנו השיבושים והשגיאות שנשתרבבו במהדורות הקודמות המודפסות הנפוצות, כולל שיבושי הצנזורה בתקופות קודמות.

המלונאים ייערכו כנס חירום

כנס חירום של המלונאים, שבו ישתתפו הבעלים, מנהלים ועובדי כל בתי המלון בארץ, ייערך בשבוע הבא בירושלים.

הכנס, הנערך מטעם התאחדות בתי המלון, ידון במצבו הקשה של הענף נוכח משבר התיירות החמור. כפי שנודע לסופרנו הכלכלי יועלו בכנס הצעות לשורה של פעולות קיצוניות להצלת הענף, כולל הפגנות.

המלונאים ידרשו עזרה ממשלתית כדי שבתי המלון יוכלו להחזיק מעמד בתקופה הקשה הצובעת עליהם. כמו״כ יעלו מחדש התביעה להחזר סיכום שכר לישראל, דבר שלדעתם יעודד את התיירות.

בתי המלון ריקים למחצה

עונת התיירות בתקופה זו נמצאת בימים כהיקפם בשיא ובשנים קודמות אי אפשר היה להשיג חדרים בבתי־מלון. היום הם ריקים למחצה, כשהמצב קשה ביותר בערי השדה, בבתי המלון הקטנים והבינוניים. קשה במיוחד גם מצבם של בתי המלון הגדולים החדשים, שאחר הלוואות הכספיות נכנסו לשוק כבר בתקופה המשבר: בחלק מבתי מלון מסוארים אלה יש תפוסה שאינה עולה על 10־20 אחוז.

4500 עוורים קיבלו השנה תעודת עיוור

4,500 עוורים קבלו השנה תעודת עוור — על כך מסר אתמול שר־הסעד, מר מיכאל חזני, בטקס חנוכת האגף החדש לשקום העוורים שהתקיים ברמת־גן. עוד מסר השר חזני, כי 60 אחוז מהעוורים שקבלו תעודות עוור היו בגיל 50 ומעלה ו־30 אחוז צעירים מגיל 50. מתוכם היו 1150 מועסקים, ביניהם 250 כטלפונאים, 28 כמתכנתי מחשבים, 350 עבדו בסקצועות שונים בתעשייה המתוחה, 30 עבדו בתעסוקה ביתית, 500 במפעלים מוגנים ו־50 היו סטודנטים באוניברסיטאות.

סקר על עיסוקים חדשים לעוורים

שר הסעד הודיע עוד, כי משרדו הזמין במכון לפריון עבודה סקר על עסוקים חדשים לעוורים, לאור ההתפתחות הטכנולוגית, כדי לאפשר לעוורים צעירים להכיר מקצועות חדשים המתאימים לכשרם ולפוטנציאל השקומי שלהם.

ראשי האגודה למען העוור בגוש דן, המאגדת בתוכה עוורים כרמת־גן, בני־ברק מועסקים 935 עוורים ומוגבלים ליד מכונות בעבודות מתכת, חשמל ומפעלים אחרים.

תושבי כפר שלם מחו על כוונה לנשלם

[illegible] עשרות תושבי כפר שלם התאספו אתמול בערב ברחבת השכונה [illegible] למחות על כוונה לנשלם מדי[illegible] רותיהם.

[illegible] שהפיצו באמר, כי נתורו [illegible] להאבק למען זכויותיהם [illegible] המלאות, בתוקף ההלוכה שניתנו בבית המשפט העליון, אשר קבע את זכותם הזקתם על אדמה זו, בניגוד לעמדת חברת „חלמיש״. בכרוזים נאמר עוד, כי התושבים יתנגדו לכל פתרון שלא יהקבל על דעתם ושלא יביא בחשבון את המצב הסוציאלי המיוחד. כן הדגישו, כי לא תיתכן כל הפרדה בין קן לצעיר, בעל משפחה או יחיד, בכל הקשור לפינוי ושיקום. הפתרון צריך להלום את כה הסכיה של היום, בתנאים שלא ירעו או יורידו את רמת החיים. התושבים התמרמרו על כך, שכאשר נפגשו עם שר השיכון, כדי שיעזור להם בבעיית השיקום של כלל התושבים, הוא הציע להם, כי ההתושבים יעתיקו את מקומות מגוריהם לפיתחת רפיח.

התושבים טוענים כי תוכנית השיקום של כפר שלם, חייבת להתקבל על דעתם, ואם לא תושג בצורה שתיראה להם, הם יעמידו להאבק מלוכד ומתמיד. הם טוענים כי ההצעות מטעם העיריה וחברת חלמיש, הינן הרצה ניכרת בתנאי הפינוי. לדעתם, תוכנית העיריה ו„חלמיש״ באמ״מה להפוך את שכונות תל אביב ל„סלמס״.

נחנך סניף „בנק טפחות״ בנצרת עלית

[illegible] נחנך סניף „בנק טפחות״ בנצרת עלית. בטקס נשאו דברים שר [illegible] אברהם עופר, ראש עירית נצ[illegible] מרדכי אלון ומנכ״ל בנק [illegible] משה מן.

[illegible] גידול מספר הלווים ויציאת [illegible] בתכנית השכון החדשה „טפחות [illegible] 90,000 אשר מטרתה לאפשר לזוג[illegible] לצבור אמצעים למימון רכישת דירה לאחר מספר שנות חסכון. הסניף בצפון כדי להתקרב אל הלקוחות בספול ובכתן סידות לתושבי העמקים, הגליל העליון והתח[illegible] הון.

המורה מטייבה כופר באשמת הריגת תלמידו

המורה אחמד עאום מבית הספר התי־כון בכפר טייבה קפר ביום ה׳ באשמה של הריגה הלכידו טעיד לטיף ג׳עבר, בן 15.

התובע, עו״ד לודויג פלס מפרקליטות מחוז המרכז, האשים את עאום, תושב גבעתיים בן 32, כי בחודש פברואר השנה, כשהיה תורן בחצר בית הספר, ראה את התלמיד מכתה ט׳ ניגש לשתות מים בחצר. המורה מואשם כי בעט בתלמיד, הכה אותו באגרופים ודחף אותו. התלמיד נפל, התרומם והלך מעט ושוב נפל על הרצפה. הוא הועבר לבית החולים באיר בכפר סבא, ושם מת.

אחרי הכפירה באשמה טען הסנגור, כי בדיוב הגופה לא הוכיחה כי הפגיעה גרמה למותו.

במפלגה ובתנועה

ב„היכל שלמה״

האספה הכללית החודשית של „ארגון עולי ארצות המערב״, סניף המפד״ל בירושלים, תתקיים ביום השני, ר״ח תמוז (יוני 9), ב־8.15 בערב, בהיכל שלמה. מר יהודה דומיניץ, משנה למנכ״ל מחלקת העליה והקליטה של הסוכנות היהודית, יהיה אורחה של האספה וירצה על הנושא: „מה הן אפשרויות העליה והקליטה״.

השיעור ב„פרשת השבוע לאור יכנור״, מטעם ארגון ותיקי התנועה, יתקיים כמוך, ש״ק, ב־4.30 אחר הצהרים, בהיכל שלמה. את השיעור ילמד הרב חיים פינקלשטיין.

הרב מרדכי קירשבלום, חבר המרכז העולמי, ימשיך בסדרת ההרצאות שלו על „מוסר היהדות לפי פרקי אבות״. ההרצאה תתקיים בש״ק, ב־6.15 אחה״צ, בהיכל שלמה.

ביום הראשון, ב־8.15 בערב, יתקיים בהיכל שלמה השיעור ברמב״ם, הלכות סנהדרין, מאת הרב חיים ציפרמן. ארגון ותיקי התנועה משתתף בסידורו של שיעור זה.

המפד״ל הפוהמ״ז בתל־אביב

במועדון סניף נוה שרת ב־11 שעור במדרש ע״י הח׳ י.ש. שפירא.

בביהכ״נ עולי אפגניסטן נוה צה״ל ב־4 שעור תורה ע״י הרב י. יודי.

בביהכ״נ עולי אפגניסטן בב. שלם א׳ שעור 4 שעור תורה ע״י הח׳ יצחק רבי.

בביהכ״נ „תפארת ישראל״ רחוב המעפילים בשעה 4 שעור תורה ע״י ר׳ זכריה כהן.

בביהכ״נ „זכרון קדושים״ ביפו שעור בפרשת השבוע לפני קבלת שבת ע״י הרב אלעזר הגר.

במועדון „רמת ישראל״ דם המכבים 19, שעור בפרשת השבוע ב־3.30 שעור בגמרא בשעה 3.30 ע״י מר א. ארנברג.

בביהכ״נ „בר אילן״ בשעה 10 שעור במסכת בבא מציעא ע״י הרב עזרא בר־שלום.

תנועת האשה הדתית הלאומית — ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל פרשת השבוע הרב אריה פרנקל. עיונים בתפלה הגב׳ שושנה הולצברג.

בבית הכרם פרשת השבוע הרב דוד שפירא בפנסיון מרגוע.

בגבעת שפירא עונג שבת בביתה של הגב׳ אסתר שווייצר — רח׳ בר כוכבא 12 בשעה 4.00 אחה״צ פרקי אבות הרבנית חנה גרשטיין.

תנועת האשה הדתית לאומית רחובות — מסיבת קיץ ע״י שולחנות ערוכים באולם בית שפירא רח׳ הרצל 148, ביום שני ב־8.30 בערב. ירצה כב׳ הרב ש. קוק שליט״א — אדם ויעודו. בתכנית האמנותית — להקת ביה״ס „מוריה״ בלווי אקורדיון — בנצחו של אבות בוזיס בר שתיל. קריינות — עדינה פלדמן — קטעי קריאה ומשחק. המנחה: הגב׳ דבורה סאוב.

גבעתיים — ביום רביעי (11.6) ב־8.30 בערב בבית התנועה תמרה ב־8.30 בערב בבית החברה תמרה רבינוביץ — תרצה על: „קווים למהותה ואופיה של השירה המודרנית״.

שוקים

בת־ים — בימים שני ושלישי יתקיים שוק — בור בסניף הפועל המזרחי רח׳ הרצל 62.

בני־ברק — בימים שני ושלישי ורביעי יתקיים שוק — בור בבית הפועל המזרחי רח׳ טרפון 1. ביום שלישי א׳ תמוז (10.6.75) ב־8.30 תתקיים תצוגת אופנה בבית הפועל המזרחי רח׳ טרפון 1.

רמת־גן — מסיבת ראש חדש ע״י שולחנות ערוכים, ביום שני ל׳ סיון ב־5.30 (9.6) אחה״צ בבית הפועל המזרחי רח׳ מירקין 4. ירצה הרב משה אושפיזאי על: ענייני דיומא. הבכית אמנותית — מר זיו בשירה ונגינה.

פתח־תקוה — ביום שני ב־8.30 בבית החברה חוה קרופר רח׳ וולפסון 24. תרצה — הגב׳ לאה זינגר: יחודו של עם ישראל.

תנועת האשה הדתית הלאומית — סניף תל־אביב

פרשת השבוע:

הרשקר: בית הכנסת רח׳ הירקונה 40. המרצה: מר הרשקוביץ.

קרית שלום: בבית הח׳ בן־הרוש, כוכבי יצחק 5. המרצה: הח׳ משה נוימן.

מ ג נ י ם:

חוג הרבנית פרוש: יפגש ביום שלישי א׳ בתמוז (10.6) בביה הח׳ הניה רוזנבלום, רח׳ רמז 19 ב־8.30 בערב. הרצה הרב אורליך על „מחשבת ישראל״.

הוג מר יפגש ביום שלישי א׳ בתמוז (10.6) בבית הח׳ תהלה ליפשיץ, רח׳ נחמני 63, ב־8.30 אחה״צ, למסיבת פרידה לרבנית דמבצר — בן־צורא.

די״נ בן: יפגש בבית בבית הח׳ אבן־זהר רח׳ בלפור 29 ביום רביעי ב בתמוז (11.6) ב־7.30 בערב.

תנועת האשה הדתית — המחלקה לקליטה הבריתית של עולים ליל שבת:

תל־אביב — מעון עולים „קסס״ — בן יהודה 14. מסיבת עונג שבת בהשתתפות עולים עם החזן מר יצחק שפירא.

ביעון עולים „הירקון״ — רח׳ הירקון 66. מסיבת עונג שבת שיחה על פרשת השבוע ע״י החזן מר יוסף זיו.

רמת־גן — מעון עולים עדן — שיחה עם הח׳ מ. וולפסון. שירה וזמירות בהשתתפות העולים.

אשדוד — במרכז הקליטה קבלת שבת לעולים חדשים ותיקים. מרצה — מר יחיאל אברהמי. שירה וכבוד.

יום ראשון:

תל־אביב — מעון עולים קסס ב־8 בערב שעור ביהדות ע״י הרב בן־ציון נשר.

קרית מוצקין — אולפן ביהדות לעולים חדשים ברח׳ אשכול 6. ב־7.30 — 6.00 בערב. ע״י המורה לאה ריזל.

יום שלישי:

רמת־גן — מעון עולים עדן — בשעה 10.00 בבוקר — חוג למלאכת יד בהדרכת הגב׳ אלזה דירסטן.

פתח־תקוה — שעריה — בבית הכנסת משכנות יעקב השופטים 18. ב־7.30 בערב שעור ביהדות.

בירה הכרמל — אולפן ליהדות.

יום רביעי:

תל־אביב — מעון עולים קסס ב־8, שעור בפרשת השבוע ע״י מר יוסף זבורוביץ.

בני־ברק — בימים שני שלישי ורביעי — עפיות עולים בארועים של שוק — הדרכה, ותצוגת אופנה.

במסיבות ראש חדש — ביום רביעי: תל־אביב — מעון עולים הירקון — ב־7.30 בערב. הרצאה ע״י ד״ר פרבר על מצבת ישוב ארץ ישראל לפני הזריה. החזן מר אליהו גריגבלט — בפרקי חזנות ושירה בלווי מוסיקלי. כבוד קל. הסכנה הניה רוזנבלום.

רמת־גן — מעון עולים עדן — מסיבה ראש־חדש לעולים. שיחת הרב בופר־ב. החזן מר יוסף זיו. כבוד קל.

ביום חמישי — מעון עולים קסס

— ב־8 הרצאה ע״י הרב שמעון פרנקל, הנושא: מצות ישוב ארץ ישראל — לפי הרמב״ן. הזמר יגאל דגלבן בלווי מוסיקלי. דברי פתיחה — שבה קורצטג.

בסניף המפד״ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ״ס הפוהמ״ז בבית התנועה, רח׳ החלוץ 59 בשעה 7 בבוקר שיעור בגמרא ע״י הח׳ מנחם המר. בשעה 10.30 שיעור ברמב״ם ע״י הח׳ מאיר אודיין.

בביכנ״ס בשכון הפוהמ״ז בקרית אליהו בשעה 10 שיעור בגמרא ע״י הח׳ יצחק לבנון, אחה״צ שיעור בגמרא ע״י הח׳ ישראל פלקבן, בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שיעור בגמרא במסגרת לימוד דף היומי ע״י הרב בהרב ליבר.

בביהכנ״ס המרכזי בקרית אליעזר בשבת ב־3.30 ברמב״ם בהדרכת הח׳ דוד אוירבך. ביום ראשון ב־17.30 שיעור ברמב״ם וביום חמישי 17.30 שיעור עיוני בספרי נביאים בהדרכת הח׳ דוד אורבך.

בשבת פרשת קורח — כז/כ״ח סיון אנו מקיימים בבית מרגוע בעיר עציון שבת עיון בתנאי הבראה עם תכנית תרבותית מגוונת. היציאה מסניף חיפה רח׳ החלוץ 59, ביום שישי 6.6.75 ב־16.00. פרטים ניתן לקבל בסניף המפד״ל בחיפה טל. 662514.

תל־אביב

(רח׳ אלנבי 110)

בבית הכנסת הגדול

השבת, יתפלל בבית הכנסת הגדול בת״א, הרב הראשי לת״א־יפו הרה״ג ר׳ י.י. פרנקל. יעבור לפני התיבה החזן הראשי מר יהושע לרר בלוית מקהלה בנצחו של מר מנשה לברן. ערבית ב־7.22. שחרית ב־8. יעלה לתורה החתן מר אליעזר בנג של אהרן ושושנה ברגר. אחרי התפילה, תתקיים מסיבה „צאתכם לשלום״ למשלחת מטעם הנהלת בית הכנסת היוצאת לרומניה להביא ארון קודש ובימה שנתרמו לבית הכנסת. הציבור מוזמן.

בבית הכנסת „עבודת ישראל״, שדרות 45 שבת ויצמן

שעורי הקבוע של הרב מיכאל הורליך במסכת פסחים לא יתקיים הערב אלא ביום רביעי: ב׳ תמוז ב־8.30.

„אהל שם״

השבת ב־10 י. כהנסקי — תנ״ך. ב־11 — ד״ר ש.ז. כהנא — חפי־לות. ב־5.30 במסיבת „עונג שבת״. ד״ר ב. בן־יהודה ירצה על: „עם ישראל וארצו״. דברי פתיחה — משה גולדשטין, יו״ר אהל שם. דברי אגדה: ד״ר ש. כהנא.

באגודה „אהבת חסד״

השיעורים המתקיימים במועדון „אהבת חסד״ רחוב נחמני 61 ב־8 בערב.

ביום שלישי: שיעור בתנ״ך „רזי וקבלה״ בחוג נשים — ע״י הרב שמעון פרנקל.

ביום רביעי: שיעור ברמב״ם „שמונה פרקים״ — ע״י ד״ר יהודה מוריאל.

הרצאות ד״ר ש.ז. כהנא על עשרה הרוגי מלכות בתפילות

ב„אהל שם״

בשבת ב־11 בבוקר תתקיים באוהל שם רח׳ בלפור הרצאת ד״ר ש. ז. כהנא על עשרה הרוגי מלכות, שיום הזכרון שלהם הוא לפי השלחן ערוך כ״ה בסיון.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי״ס ממ״ד „יבנה — נצח ישראל״

התפילות בכל ליל שבת לפני זמני הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־7.30. לפני התפילה שעור בתלמוד ע״י המורה הרב ישעיהו גנר ב־8.15 תפילה והעוברים לפני התיבה בני נוער. לפני הקריאה לימוד משניות ע״ה הרב ה״ל לזכר ביה״ס שנפלו במערכות ישראל.

הכנסת ספר תורה לביהכנ״ס „אבות ובנים״

ביום שני א׳ דר״ח תמוז ב־6 בערב, בביהכנ״ס „אבות ובנים״ רח׳ קלר 6 הר הכרמל, תושלם כתיבת ספר־תורה שנתרם ע״י בני פ״יגה רוזנבנרג לבית ליכטנשטיין, לעי״נ בני המשפחה שנספו בשואה. לאחר השלמת הכתיבה, יתקיים טכס הכנסת ספר התורה לביהכנ״ס וסעודת מצוה.

עצרת זכרון לקדושי יאסי

תתקיים ביום ראשון הבא, ר׳ תמוז תשל״ה (10.6.75) ב־18.00 באולם הפועל המזרחי, רח׳ החלוץ חיפה יקאו דברים הרב מרדכי פרנקל ור׳ ישראל לבנון. תפילת אזכרה ע״י החזן בן ציון נתקן בנוכה העצרת מר חיים ינקלוביץ.

תורנות בתי מרקחת

תל אביב: יום ששי — פרנקל, רח׳ המלך ג׳ורג׳ 28 טל. 223722; שלמה המלך, רח׳ שלמה המלך 78 טל. 246461; יאני, רח׳ יהודה הלוי 67 טל. 612474.

שבת — גוטמן, רח׳ אחד העם 91 (ע״י הבימה) טל. 285301; צפון, רח׳ יהודה המכבי 43 טל. 449995; יאני, רח׳ יהודה הלוי 67 טל. 612474.

מוצאי שבת — גוטמן, רח׳ אחד העם 91 (ע״י הבימה) טל. 285301, ככר המדינה, ה׳ באייר 48 טל. 258046.

גבעתיים: ששי — גבע, שער הגיא 14 טל. 22695.

שבת: תרופה, הרצל 2. טל. 28856.

בת ים: ששי — גני בת ים, הנביאים 3.

שבת — צורא, בלפור 135.

חולון: ששי — אסותא, טרומפלדור 4.

שבת — שיינין, סוקולוב 70.

רמת גן: ששי — אסותא, ז׳בוטינסקי 41 טל. 731874.

שבת — שיינין, סוקולוב 70.

רמת גן: ששי — אסותא, ז׳בוטינסקי 41 טל. 731874.

שבת — הדסה, כצנלסון 151 טל. 722271.

בני ברק: ששי — ראה ר״ג.

שבת — הרשביין, רבי עקיבא 11.

פתח תקוה: ששי — פישביין הפץ חיים 8. טל. 911541.

שבת: אסותא, ברון הירש 21 טל. 911710.

הרצליה והסביבה: ששי — קרמר, סוקולוב 18 הרצליה.

שבת: בריאות, סוקולוב 69.

● זבוב מבקבק מיץ. כתוצרה הברת „אסס״ למסור עלה ביום ה׳ להברה ולמנהלה, ירמיהו מטלר, בקנס של 800 ל״י, שהוטל עליהם בבית משפט השלום בירושלים. על החברה הוטל קנס בסך 600 ל״י, ועל המנהלה קנס בסך באחרים ל״י.

שר החינוך על פרשת ביה״ס ע״ש פולה בן־גוריון:

„בשנת הלימודים הבאה תישמר החלוקה הקיימת בין שני בתי הספר״

מאת סופרנו בכנסת

בשנה הלימודים התשל״ו תישמר החלוקה הקיימת השנה של חדרי הלימוד והדרי הספח בין שני בתי־הספר. הודעתי על כך למנהלי שני בתי־הספר וקראתי אותם לאחריות. הודעתי על כך לעיריה ולמנהל החינוך — הודעה זו מסר אתמול בכנסת, שר החינוך והתרבות, מר א. ידלין, בהשיבו לשתי הודעות לסדר־היום של המערך והליכוד על „המצב בבית הספר ע״ש פולה בן־גוריון״.

„פלונטר״ בלתי רגיל

שר החינוך אמר כי הסוגיה של בית־ספר־המריבה ע״ש פולה בן־גוריון היא מסובכת ומורכבת. זהו „פלונטר״ בלתי רגיל. טיפלתי בסוגיה הזאת אישית. אני לא נכנעתי לשביתה־האוהלים. אינני רוצה לשפוט עכשיו אם ההחלטה בעבר היתה נכונה או לא נכונה. אבל החלטתי לבדוק את הסוגיות שהעלו לפני ועדי ההורים השונים אישית. מפני שבסוגיה הזאת של בית־ספר־המריבה יש לנו ענין עם כל בעיות החנוך במדינה ישראל. זהו מבחן מיקרוקוסמוס של כל בעיות החינוך: בעיה של אינטגרציה, של יוקרה שונה של בתי־ספר שונים, של שכונות אמידות ושכונות הלוחות. בעיה של בית־ספר ע״ד הבית כל נושא ההסעות, חבלי ביצוע הריפורמה במערכת החינוך, בעיית הזרמים — ממלכתי וממלכתי־דתי — וכל הגונים שבתוך הזרם הממלכתי־דתי, בתי־ספר מעורבים ונפרדים, לבנים לחוד ולבנות לחוד, כיתות נפרדות בבתי־ספר מעורבים, כיתות מעורבות וכו׳.

למנוע מלחמת אחים

טיפלתי בנושא זה אישית — הדגיש השר — מפני שרציתי גם למנוע

עד כמה שזה אפשרי — אינני יודע אם זה אפשרי — מלחמת־אחים מידתרה. אנחנו נוטים למלחמות־אחים, אם אפשר למנוע — הרי זה רצוי.

השר תיאר את השתלשלות העניינים שקדמו למצב הנוכחי ואמר: אני תושב שעצם העובדה ששני בתי ספר נמצאים יחד, בקמפוס אחד, היא דבר כמלי, חשוב בחינוך הציבורי, והנסיון גם הוכיח שאם ועדי ההורים אינם נוטלים את החוק לידיהם — אפשר לקיים דו־קיום בשלום, מבורך ביותר.

החלטה סופית

השר הוסיף ואמר כי סטאטוס־קוו לפעמים הוא גם מוצדק לגופו וגם כמוצא יחיד להחלקת מעבר לכנוע מלחמות אחים בזוגותיהם. ככל מקום, הקדשתי לטיפול בנושא הבחירות זמן רב ופגישיות לא מעטות ואינני מתכוון לטפל בזה יותר. ואינני מתכוון לקבל ועדי הורים נוספים, אינני מתכוון לקבל שליחי מפלגות, אינני מתכוון לקבל שום גורם בסוגיה הזאת. ההלכה, עד כמה שהיא נוגעת לי, היא ההלכה הסופית.

„לא נקבל תכתיבים״

על ההשבתה של הורי הממלכתי אמר: ההשבתה של קבוצת ההורים, כפי שהתקיימה לאחרונה, עם העבודה בשפרות ליד הכניסה לבית־הספר, איננה מוצדקת. בשעתו היה לבשורי החינוך הסכם עם ועד ההורים הארצי, הסכם שבכל מקרה שהוא אין ההורים או ועד ההורים רשאים להשתמש בהשבתת בית־הספר כלימודים כאמצעי לחץ להשגת תביעה כלשהי. אני רוצה לקבוע במפורש, כמה שזה תלוי בי כשר החינוך, המדיניות שלי בנויה על כך שלא

אפשר תכתיבים של ועדי הורים, לא פרגוגיים ולא מנהליים. ועדי הורים חייבים לדעת ש״פ בכבית סופית לקבל את כרותה.

הנושא הועבר לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

ח״כ בן מציע לפגור על בריה את ביה״ס ע״ש פולה בן־גוריון

„צריך לסגור את ביה״ס ע״ש פולה בן־גוריון על בריח מאשר להוות התכתשויות אלימה בין קבוצה הורים לעניני ילדיהם״ — למסקנה זו הגיע ח״כ אברהם כץ (ליברלים־ליכוד) בהסבירו את הצעתו.

הוא התריע כנגד המצב בו החויה הראשונה של ילדים רכים הבאים בכבתי כתה א׳ מתבטאה בהוגנאות היות של „אוירה טובה״ שלילית. ח״כ כץ שלל תופעות של התיזרמים בזרמי החינוך העיקריים הפוליטיים כסף רב לשלם הבסים. הוא גילה שחרדי שתי קבוצת ההורים כבר הגיעו ביניהם להסכם שנחתם בראשית־השנה. לגבי אחיד ביה״ס ממ״ד הבאה, אך בוועדת ההורים של ההורים הממלכתי לא אשרה אותו.

ח״כ חביב שמעוני (מערך) טען כי עקב ההלוקת בקשר לשכבה ביה״ס בין ההורים המלכתי לבין הורים הדתי בנכים שני הורסים גם יחד לפגוע בעצם האינטגרציה ע״י הצברות הכתות הנבוכות (א׳ כ׳) מן הכספים של הרשום הנמצא במרכז אזור הרישום ובוה ל־90% של הילדים — אל הקבוץ של „פולה ב.ג.״ הנבוא מצפה אחר הרשום מרוחק מן הנה ללכת לתלמידיו כמהוים 50% מכלל התלמידים. כבדיך הליכה בדרך עשר של כבפר קיים והצ״ת דרך מהירה ויותר מצוללים לסיכנת לבגרים ולא בתכנון לילדים בגיל 7־6 שנים.

עירית ירושלים

המחלקה לתרבות / האגף לתרבות תורנית

המחזור הששי

של ירחי דכלה בהרי ירושלים

יתקיים איה בשני מועדים:

א) כ״ז מנחם אב — ה׳ באלול תשל״ה (4—12.8.75)

ב) ו׳ — י״ד באלול תשל״ה (13—21.8.75)

הרישום לשני המחזורים יעשה בימים א׳—ה׳ בתמוז (10.6—6.7.75) במשרד המחלקה לתרבות, האגף לתרבות תורנית. רח׳ חיי אדם 2 (בנין קרן ביטוח פועלי בנין) עירית ירושלים.

בנק ישראל

מכריז בזה על

התחרות להגשת הצעות

למטבע זכרון תשל״ו מכסף בן ‎-.25 ל״י.

המטבע יוקדש לציון 28 שנות קיום המדינה

כל הפרסים כלולים בתנאי התחרות שאפשר להשיג בבנק ישראל, היחידה להנפקת מטבע, ירושלים, או בסניפי בנק ישראל בתל־אביב ובחיפה אצל פקיד הקהל.

חברי אגודת הגרפיקאים וחברי אגודת הציירים והפסלים יוכלו לקבל את תנאי התחרות באמצעות אגודותיהם.

הפרסים שיחולקו לזוכים יהיו:

פרס ראשון ‎-5,000 ל״י

פרס שני ‎-2,000 ל״י

פרס שלישי ‎-1,000 ל״י

התאריך האחרון להגשת ההצעות הוא — יום ב׳ (7.7.75) בשעה 12.00 בצהרים.

מ[illegible]ח הצופה

יליד הקונה הרשים אנשי[illegible] וידרים, טלויזיות וירושות — בערב 836852.

[illegible] ברק להשכיר בשכ״ה 2 [illegible] חדרים + טלפון לפנות

[illegible] ברק להשכרה 2½ ההל[illegible] קי״ק מסוף יולי 788942.

[illegible] הזמנות בקרית הרצוג 3 [illegible] כ״א 789701.

[illegible]ח ירושלים

[illegible] מרכזת חברתית־מדרי[illegible] יסיה דתית בירושלים + [illegible] אראה. מגורים במקום לדו[illegible] שרות לוג) טלפון 35767.

[illegible] לרכוש ספרים תור[illegible] שונים משומשים. „שפעי [illegible] בין 10.00—14.00 יום א׳

[illegible] כירה במתמונה, 3 חדרים גדול, בסנהדרית, הרב־בלוי[illegible] ה מידית, טלפון 221715 ר׳ 64118.

[illegible] למזכירות, קורספודנ[illegible] ניבה במכונה, ל. מנסל, נהום 02־28[illegible].

[illegible] דירות לוקסוס בלא, [illegible] דרים, שכונה דתית בכצלות [illegible] ושלים. „ארזי הבירה״ טלפון בשעות 900—1300. ו־16.00—[illegible].

[illegible] דירות בנות 1½, 3, 5, לשומרי מסורת בלבד. כניסה לפנות לאוב־וקימן. רחוב 2 ירושלים. טלפון: 221774.

[illegible] 4½ חדרים גדולים [illegible] בקרית־משה 02־525238.

[illegible] בהגדלת הפיס

500,000 ל״י זכה מס׳ 423242.

100,000 ל״י זכה מס׳ 597461.

50,000 ל״י זכה מס׳ 220933.

10,000 ל״י זכו המספרים: 146611 10[illegible].

5,000 ל״י זכו המספרים — 283501 230152 212659 147873 778164 669844 650706 479859

1,000 ל״י זכו הכרטיסים, [illegible] המסתיימים ב — 05610 65514 29455 29043 27988 79433 67722

500 ל״י זכו הכרטיסים ש[illegible] הם מסתיימים ב — 07264 23212 22413 21595 21062 85070 59129 46808

200 ל״י זכו הכרטיסים ש[illegible] הם מסתיימים ב־3066 5325

100 ל״י זכו הכרטיסים ש[illegible] הם מסתיימים ב — 0413 1678 1548 1539 1198 0743 3473 3131 2676 2451 2364 4543 4536 4401 4345 3671 6178 6162 5506 5393 5189 7256 6971 6828 6682 6608 8507 8350 8211 8121 7708 9946 9917

[illegible] ל״י זכו כל הכרטיסים, [illegible] המסתיימים בספרה: 9.

היום

יום ששי כ״ז סיון תשל״ה 6.6.75

פר׳ קרח

הפרק: תהלים קא־קב; המשנה: פרה ה, ה־ו; הדף: נדה נ; ההלכה: תקמ״ח־ס, יט״א.

שבת — הפרק: תהלים קג־קד; המשנה: פרה ה, ז־ח; הדף: נדה נז ההלכה: אורח חיים תקכט״ב, ב—ב.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגליים א׳, ב׳, צ׳ — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א׳

06.10 „הקונצרט „קונצרט בהתר״ 10.05 שלי״ ושידור שני 11.00 עברית לעם 11.15 שידורים „תהלים״ בבהיה״ס „היבהיה״ 11.30 לקראת שבת 11.50 שיר הזמן 12.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים 13.55 „תרי״ב בפוסיקה״ 14.10 לאה וילד 15.05 „קבלת שבה״ — פרשה „קורח״ 16.10 „דף חודש״ 17.05 „בינתה מוסיקלית״ 18.30 בוסף רדיו לספרות.

רשת ב׳

06.00 „מה טובו אהליך יעקב״ 06.50 היום והבוקר ב„שידורי־ישראלי״ 07.35 „זמר לך״ 08.10 „בוקר טוב״ 10.05 „בקן בביתי״ 11.45 „כבה דקות עם...״ 12.05 „במכבע יוצרי״ 12.30 „היוד השירי״ 13.05 „בחצי היום״ 14.10 „כאן, עם ובכל מקום״ 13.55 „פינה בשרה ההקלטה״ 16.10 „סוף שבוע״ 17.05 „הקרנה המוזה״ 18.06 „מוצי דק ארוחות״.

גלי צה״ל

05.58 ברכה השחר 06.55 פינת בושר 07.55 מה בשבת 08.05 יומן הבוקר 09.05 די״ע עם שיר 10.05 חבים ופעים 12.05 כתבה עם שלוש פינות 12.15 היילים שואלים 12.40 הבקלה היהודית 12.55 הסיפור ה׳ הסידי הקצר 13.05 השכן ואשת האויבר 14.05 מצעד הדרגנית 15.05 שלום לפני שבת 16.55 הפשת השבת 17.05 אלבום בשמחהי 18.05 הצבה — המנגין השבוע של יומן גלי צה״ל.

טלוויזיה בללית

15.00 לרוגנא בשבה 15.30 שלום לפאות שבת (לבני הבמה ההבקה קודמת לפרשת השבוע „פרשת קרח״).

טלוויזיה לימודית

10.00 ציוהיה ״ 11.05 ביולוגיה 9׳ 11.25 כהסיקה — ביולוגי של עיבוד 16.00 מרכישה הנכחבה — סדט לצעירים 16.10 אנגלית לבבוגרים 16.23 והו שיר.

במוצאי־שבת

רשת א׳

20.50 פרקי היום בתנ״ך: תהלים פרקים ק״א, ק״ב — קריאה מפי יעקב בנאי ושיחה באות ד״ר בנשה הראל 21.06 יומן השבוע 22.05 „הבמה״ — „בלווה מלכה״ 23.05 „מוסיקה כתום היום״ 00.10 רגע של שיר — „לסמני״.

רשת ב׳

21.05 רגע של עברית 21.06 „פינת הגבלי״ 21.45 „בתאני־הספורט״ 22.05 „המוזהר המזהר״ 23.05 „ריויואל״.

גלי צה״ל

21.05 ספורט במגרת 21.35 תשואות להלחה „בערי החזוהי״ 23.05 „שיר בעבר״ 23.40 יומן תצות 00.05 ציפורי לילה 01.50 סיפור למיטה 02.00 מבזק ידיעות.

טלוויזיה בללית

20.30 מבט לחדשות 21.00 „יגונים עם סולי נתוי״ 21.30 מבט ספורט 22.15 בנצ״ק 23.25 מבוזקי של יום החדשות.

למשרד בבורסת היהלומים

דרושה

בחורה אחראית

רצוי עם כושר ארגוני, ניהולי משכורת גבוהה הנך ש״י לפנוה לבק־ארים לרצעי חסודה.

טל׳ 784371

כתיבה במכונה

תלמוד היטב ב־12 שעות

בבית הספר למסחר

רימון

ת״א, דיזנגוף 85. טל׳ 281985

שיטה מהירה • פיקוח ממשלתי

במוצ״ש 7.6.75

הבימה:

ארי קינג: באולם הגדול

בני ערבה: באולם הקטן ב־9

הבימותיף

על קלוה רעה: ב־9.30

הקאמרי

קומדיה של טעויות מה־ש קל: בוותא ב־8.00

תיאטרון זוסר

הקוף: ב־8.30

מנייקר: היא בתדור

הצפה

עתון יומי

HATZOFE

DAILY

המו״ל: הצופה בע״מ, העורך: ש. דוקי־יוסף, מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח׳ המסגר 66, טל. 35421. ת״ד: 2045. חשבון בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח׳ בן־יהודה 3. ת״ד 1148. טל. 234910, בערב טל. 528344 35609 ✱ סניף חיפה רח׳ ארלוזורוב 3. טל. 663628. דפוס הצופה בע״מ ת״א רח׳ המסגר 66 טל. 31554.

אין המערכת אחראית להוכן המודעות ולתוכנן

מכתב מן האחל

אמצעי התשלום המשיכו לעלות בחודש מאי

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

אמצעי התשלום במשק המשיכו לעלות גם בחודש מאי. נתוני בנק ישראל שפורסמו אתמול מראים כי בין ה־23 לאפריל ל־21 במאי עלו אמצעי התשלום ב־230 מיליון ל"י (2.2 אחוזים) והגיעו כמו ב־10 מיליארד ו־11 מיליון ל"י.

ביתרות מטבע חוץ היתה ירידה בבקום. היתרות עמדו על 1345 מיליון דולר, בדומה לחודש הקודם.

בהערות לנתונים מתקן ומסביר בנק ישראל את הנתונים על הייבוא בחודש מרץ השנה. תחילה הציגו את נתוני הייבוא בירידה בולטת בהשוואה לחודשים הקודמים. עתה מסתבר, כי הירידה היתה ביבוא תשומות לייצור. ביתר הסעיפים — נכסי צריכה ונכסי השקעה — היו אכנם גם כן ירידות בחודש מרץ, אולם, הן היו קלות בהשוואה לירידה בתשומות לייצור.

שר הבריאות הורה לקיים החוק בעניין ניתוחי גופות

19 גופות חללי צה"ל טרם זוהו

בעקבות ביקורת מבקר המדינה על מקרים של ביצוע ניתוחים בגופות לא בהתאם לכללים שנקבעו בחוק האנטומיה והפתולוגיה, ביקר שר הבריאות, מר ויקטור שם־טוב, במכון לרפואה משפטית באבו־כביר. השר בא כדי לוודא שמקרים כאלה, שבוצעו בעיקר בתקופה המעבר של העברת המכון כאחריות משרד המשטרה לאחריות משרד הבריאות, לא יישנו בעתיד. שר הבריאות נתן הוראה מפורשת לקיים את הוראות החוק באופן קפדני ביותר בכל הנוגע לניתוחי מתים.

במשרד הבריאות יתחיל בקרוב לתכנן הקמת בניין חדש למכון שיחליף את הבנין הקיים, שנבנה עוד בזמן הבנדם ואינו מתאים יותר לצרכי הארץ ולרמת הרפואה המודרנית.

השר ציין את עבודתו המסורה של צוות עובדי המכון, לפרות תנאי העבודה הקשים, בצוות העובדים נמצאים עובדי צה"ל, המשטרה והאוניברסיטה.

מנהל המכון, ד"ר י. מאיר, מסר כי עד כה זוהו 20 גופות מחללי צה"ל ו־19 טרם זוהו. בשנה 1974 ההבצעו 296 בדיקות לזיהוי גופות עבור המשטרה. כן מסר, כי במכון נקבלו במשך שנת 1974 — 2,315 גופות אשר מהוכן נבדקו 1,081 גופות ללא ניתוח חיצוני. 1,234 ניתוחים נעשו בשנה זו מהם 61 בדיקות בעקבות רצח, 101 בדיקות בעקבות התאבדויות, 397 מתאונות דרכים, 257 בעקבות תאונות עבודה ומקומות אחרים, ו־415 בדיקות מוות טבעי. כן מתבצעים במכון בדיקות קביעת גיל — 68 מקרים בשנה 1974.

המחלקות

במכון לרפואה משפטית מספר מחלקות מקצועיות: פתולוגיה משפטית, מעבדה טוקסיקולוגית, מעבדה סורולוגית, מעבדה הסטולוגית, מעבדת צילום, ויחידה לזיהוי רפואי של חללי צה"ל, אשר מגישות שרותיהן למערכת הבריאות, המשטרה, צה"ל, בתי המשפט, משרד הסעד ומשרד הבטחון. במוקד פעילות המכון כצוות הרופאים המשפטיים העובדים במסגרתו.

ירידה במספר הנתיחות

דו"ח המכון מצביע על ירידה במספר הנתיחות ב־10 השנים האחרונות. הנהלת משרד הבריאות סבורה, שהגענו לגבול של מינימום נתיחות ואם נעבור אותו יפגע הדבר ברמת הרפואה הישראלית.

צפויים שיבושים באספקת מים מ„מקורות"

חברי הנהלת „מקורות" היה היים מלכה, כאיר בן מאיר. זאב ברסבר ואורי מאיר נפגשו היום בבית הועד הפועל של ההסתדרות עם יו"ר המחלקה לאגוד מקצועי, מר אוריאל אברמוביץ, ותבעו ממנו כי האגוד המקצועי יקבל החלטה מפורשת ויכריע ללא דיחוי בסכסוך שרץ בין הנהלה החברה והעובדים.

כן ביקשו כי מר אברמוביץ יפנה אל ארגון עובדי „מקורות" בתביעה להמנע מהעדרות מהעבודה שלושה ימים בשבוע הבא, שכמוה כשביתה.

נמסר, כי למרות הודעת העובדים כי לא יפסיקו את הספקה המים בריכה, צפויים שיבושים בהספקת המים באזורים השונים.

ביום פתיחת תעלת סואץ

נפתח שרות מכולות בקו אילת, ים סוף ומזרח אפריקה

מאת סופרנו בחיפה

ביום פתיחת תעלת סואץ, פתח אתמול הצי הספנות הלאומית בישראל שרותי מכולות בקו נמל אילת, ים סוף ומזרח אפריקה. אניית המכולות החדישה „אשדוד" הפליגה אתמול כשהיא מלאה עם 126 מכולות. האניה בת 4,200 טונות מעמס מופעלת ע"י צוות ישראלי של 20 איש בפיקוד של רב החובל ר. הרלינגר. דובר „צים" מסר כי על הפעלת השרות החדש החליטה החברה במגמה לעודד את הייצוא ולתת שרות נוסף ללקוחות ולהקל על המצב בנמל אילת, אשר חייב להשאר השער הרווחי הטוב ביותר לייצוא וייבוא של המדינה. אשדוד תפליג אחת לחודש מאילת במסגרת קוים עם 20 אניות, שמפעילה כיום צים בקביעות לנמלי מזרח אפריקה הדרומית, אוסטרליה, מזרח אסיה ויפן.

הערב תתקיים הפגנה נגד הקרנת סרט באלנבי

מאת סופר „הצופה"

סערת רוחות שוקקת את הציבור הדתי בתל אביב, לאחר שבעל קולנוע אלנבי, אהרנד הדיסון, הפר את הבטחתו ויפתח הערב את שעריו להקרנת סרט בליל שבת.

בקשת המועצה הדתית בת"א לארגן הפגנה מול הקולנוע — נדחתה ע"י המשטרה, עם הסירוב להפגיע הריטיון, החליטה הנהלת המועצה לוות באהדה את ההפגנה שמארגנה הוועדה לכמן השבת, מול קולנוע אלנבי, הערב בשעה עשר ומחצה. הועד למען השבת פירסם הודעה בה הסביר שבפתיחת הקולנוע יש משום כוונה זדונית להבא להפקרות ולעירור שבירת השבת. הועד הבטיח מאבק זה עד לסגירת יתר בתי הקולנוע בת"א.

8 מעצורי נמל הנפט באשקלון שוחררו בערבות

8 עצורים מעובדי מחלקת הים בנמל הנפט באשקלון, שנעצרו בשבוע שעבר במהלך הפעילות המשטרתית בסכסוך העבודה במקום, שוחררו אתמול בערבות, לפי תנאים מסויימים שהוצגו ע"י המשטרה. עתה נותרו במעצר עוד 9 מבין השובתים, וכנראה שגם הם ישוחררו בתום 8 ימים לתחילת מעצרם, כלומר ביום ו'.

השמונה שמוחררו הובאו אתמול בבקר לפני שופט השלום צבי גדיב באשקלון. אריה רהב, כתריאל פרבר, אליהו יוסף וביורא המאירי.

בא־כח המשטרה הודיע כי החקירה נגדם נסתיימה ואין למשטרה התנגדות לשחררם בערבות, אך יקיימו שורה תנאים שהציגה המשטרה. תנאים אלה הם:

לשובתים אסור לעלות על הספינות המוחזקות בלב ים ובמעגן הסירות, אסור להם להתקשר עם מחזיקי הסירות בכל דרך שהיא או לעזור להם באספקה מזון או דלק. עליהם להתרחק מחוף הים בשטח שבין זיקים בדרום ועד אשדוד בצפון, וזאת כל זמן שהסירות אשקלון 2, אשקלון 3, אשקלון 5 ואשקלון 6 לא הוחזרו לבעליהן החוקיים.

השופט צבי גדיב קיבל את תנאי המשטרה והוציא את הצו כמבוקש. העצורים שוחררו לאחר שצד ג' חתם על ערבה כספית בסך 7,500 ל"י. השופט גם אסר על העצורים להכנס לאשקלון עד גמר הסכסוך.

פוטרו עובדי מפעל יהלומים באשקלון

35 פועלי מפעל היהלומים באשקלון קיבלו לפני מספר ימים הודעת פיטורים.

בהודעת בעלי המפעל נאמר, שהם החליטו להפסיק סופית את הייצור, מאחר שאין ביקוש לסוג היהלומים, שמפעל זה ליטש בשנים האחרונות. המדובר באבנים קטנות, שהייצרנים הישראלים אינם מסוגלים להתחרות בהן בשוקי העולם, בגלל חלקו הגבוה ששכר העבודה מהווה במחיר המוצר המלוטש.

מזכיר מועצת פועלי אשקלון, מר יעקב אלון, פנה למשרד המסחר והתעשיה בתביעה לאפשר את חידוש העבודה במפעל ע"י יצרן אחר.

לכתב „הצופה" נודע, שמתנהלים מגעים עם בעל מפעל במושב קוממיות בלכיש וכן עם גורמים אחרים לחידוש העבודה ע"י בעלים אחרים. בעל המפעל באשקלון, מר מרדכי אדלר, מסר שכבר לפני כחצי שנה, כשהחל המשבר בשוק היהלומים, נפלה החלטה להפסיק את הייצור ונשלחו הודעות פיטורים.

בני נוער ישבתו השבת עם מתנחלי „עופרה"

מאת שאול מיידיש, סופר „הצופה"

קבוצות של בני נוער, ביניהם של סטודנטים מבר אילן, מתכוונות לשבות את השבת במחיצת מתנחלי „עופרה", כאות הזדהות עם המשפחות שהקימו שם מחנה עבודה.

ביום א' הקרוב יבקר במקום חה"כ זבולון המר. לקראת הדיון ביום ב' בהצעות לסדר יומה של הכנסת שהגישו הוא וחה"כ יוסי שריד, אמר ח"כ המר כי ידרוש הקמת ישוב ממשי שיוכר רישמית ע"י הממשלה, וכי יש לשלול מלכתחילה שתאסר נוכחות יהודים בכל האזורים הללו. „לא עולה על הדעת ששר הבטחון יאסור נוכחות יהודים שעוסקים בעבודה לאומית־בטחונית כל השרות. ניתן לחשוב שאדמת א"י היא טמאה"... אמר ח"כ המר.

ב„עופרה" שהוקמה ע"י גרעין גוש „אמונים" ליד רמאללה, מתגוררות 8 משפחות וכמה עשרות רווקים. המתנחלים התיישבו במחנה צבאי ירדני נטוש, שבבניניו עובדים עתה הליך שיפוצים, בסיוע מתנדבים מכל גרעיני המתנחלים של גוש אמונים. חלקם עובד אצל קבלן ירושלמי המקים בסיסים עבור בשרה"בט. התחילה נאסרה עליהם השהיה בלילה, בעטיו של הצו האוסר על אזרחים ישראליים לשהות בלילה בשטחים, אולם מאוחר יותר קיבלו אישור ללון באיזור.

● ציוד חשמלי הנאמד בכ־10 אלף ל"י נגנב ביום ד' בלילה מהשקים בנצרת עילית. כתב עת"ים מוסר, כי אלמונים הגיעו לשקים בכלי רכב, החנו את רכבם ליד הבנין והעמיסו את הציוד החשמלי. לאחר מכן הסתלקו מהמקום.

המשטרה פתחה בחקירה.

שביתת סוחרי ירושלים תתקיים ביום ראשון

אסיפה כללית של סוחרי ירושלים החליטה אתמול בערב להשבית כליל את המסחר בעיר ביום א' הקרוב, במחאה על החלטתה של העיריה להטיל עליהם מיסים, שהם לדעתם גבוהים במאות אחוזים מאלה המוטלים על סוחרי ערים אחרות.

הסוחרים גם מחים על כך, שהמשטרה פינתה אותם בכח מבנין העיריה, לאחר שקיימו בו ביום ד' שביתת שבת.

העיריה כבר הגיבה על טענותיהם של השובתים, ואמרה בין היתר, כי גזבר העיריה, יוסף עוזיאלי, אמר כי הוא אינו סבור שהוא צריך להיכנס לויכוחי השוואות ביחס לכל עיר בארץ. עם זאת הסכים, כי בירושלים מוטלים על הסוחרים מיסים גבוהים.

בשנה שעברה ערכה לבקשתם השוואה של המיסים, שהם משלמים לעומת אלה הנגבים בתל־אביב, ונמצא כי בתל־אביב משלמים הסוחרים מיסים גבוהים יותר.

טקס משותף לסיום קורסי קצינים משקי"ם ומכי"ם

משמעות מיוחדת נודעת ליום הזה, ה־5 ביוני, יום, שבו מלאו 8 שנים למלחמת ששת הימים שנכפתה עלינו, ואנו, אנשי חיל ההנדסה, נמשיך בכוננות לקראת הבאות וכל שינוי בתמונה הכללית במרחב יעורר אותנו למאמץ נוסף ולמבצעים נוספים.

דברים אלה אמר קצין הנדסה ראשי, תת אלוף יצחק בן דב, בטקס משותף לסיום קורס קצינים, קורס משקיים וקורס מכיים, שנערך אתמול בביה"ס המרכזי של חיל ההנדסה.

קצין הנדסה ראשי סקר את המסדר וחשף את דרגות החניכים המצטיינים: סג"ב עומר שטניל, סמל יצחק כלמר ורב"ט יגאל מלמד.

במהלך הטקס, שלווה בנגינת תזמורת חיל ההנדסה, נערכה תצוגת אש מרשימה, ובוגרי הקורסים צעדו בשדרות מסע בג'יפים ובזחל"מים על פני בימת המפקד.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

מחיר יחידה	מחיר פדיון
115	112.18

סלע

קרן נאמנות צבירה

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

אוניברסיטת בר־אילן

ביה"ס לחינוך ע"ש פרופ' פ. חורגין

המגמה לחינוך משלים

ביום רביעי, ב' בתמוז תשל"ה (11.6.75), בשעה 17.30

יערך באודיטוריום שבבנין המנהלה

טכס אזכרה ליוסף מיוחס ז"ל

שעבר מנהל אגף הנוער במשרד החינוך והתרבות

ישאו דברים:

הגב' ד"ר שמידע, ראש המגמה לחינוך משלים — דברי מבוא

מר ח. רגן, מנהל המחלקה להדרכה ולכח אדם באגף הנוער — משנתו החינוכית של יוסף מיוחס

מר נ. אלמוג, בוגר המגמה לחינוך משלים, יועץ שר החינוך והתרבות — במחיצתו של יוסף מיוחס

●

בתום הטכס תתקיים חלוקת תעודות הדרכה לבוגרי המגמה

על מותו הפתאומי של חברנו

משה כץ ז"ל

מבוגרי בית הספר המקצועי לבשקי הקבוץ הדתי בעמק בית שאן וחבר ההנהלה

מתאבלים

המורים, התלמידים וחברי ההנהלה של ביה"ס

ומשתתפים בצער המשפחה וקבוצת שלוחות

השתתפותנו הכנה בצער המשפחה

על פטירתו של הבעל והאב

ר' יעקב ישראל ביליג ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים

חברי „ניר עציון"

לצבי כהן ובני משפחתו

עמך אנו באבלך

על מות אביך ז"ל

ההנהלה

ועובדי משרד החקלאות

חדרה

נמצא אצלי מספר מצומצם של הספר החשוב

„בן לאשרי ברכה משולשת"

מאת הרה"צ הרה"ח המפורסם

הרב יצחק הכהן הוברמן שליט"א — מ־ע־נ־נ־ה

*

נא לפנות: ת.ד. 501 קרית ישמח־משה, עבור מ.; או טלפון 755729

מורה דתית מוסמכת

בתיכון אנגלית וצרפתית

מעוניינת במשרה מלאה

טלפון 799236

המועצה המקומית נתיבות

דרוש מנהל

לחטיבת ביניים ממלכתית דתית לבנים

שתפתח אי"ה בנתיבות בשנה"ל תשל"ו, מוסד חדש

מועמדים יפנו בכתב למועצה המקומית נתיבות או לטלפון מס' 057-94022 — 057-94036—7.

מחלקת

התרבות וההסברה

המפלגה הדתית לאומית · הסתדרות הפועל המזרחי בישראל

יום א', כ"ט סיון תשל"ה (8.6.75)

תל אביב בחוג הרמב"ם, רח' יהושע בן נון 48 ימשיך מר צבי זרום ב„הלכות דעות להרמב"ם" ב־7 בערב.

רמת גן

שבת, כ"ח סיון תשל"ה (7.6.75)

במועדון בר אילן תתקיים מסיבת עונג שבת בהשתתפות ד"ר א. אמיר, דברי פתיחה — מר א. ויצמן. פרקי חזנות — החזן הצעיר א. ברק, ב־5 אחה"צ.

יום א', כ"ט סיון תשל"ה (8.6.75)

במועדון ותיקי התנועה תתקיים מסיבת ר"ח ב־8 בערב בהשתתפות: הרב מ. קירשבלום — חבר הנהלה הסוכנות היהודית. דברי פתיחה — ד"ר צ. גריבן. תכנית אמנותית — החזן יוסף סיה.

יום ג', א' תמוז תשל"ה (10.6.75)

במועדון הותיקים יתקיים החוג להלמוד ב־11 בבוקר בהשתתפות הרה"ג מ. י. אושפיזאי — רב העיר.

במועדון בר־אילן יתקיים חוג הרמב"ם ב־6.30 בערב בהשתתפות ד"ר נ. ד. סרבר.

בני עייש — מסיבת ר"ח תתקיים אי"ה ביום ראשון כ"ט סיון (8.6.75) בהשתתפות הח' א. חן ציון, ההי כשה לבבי.

לידידנו, איש האשכולות

הרב פרץ ציוני שליט"א

להיבחרו כרב בעיר עפולה

יהי ה' עמך לרומם כבוד התורה בעיר זו

מרכז רוחני לתורה והוראה בעפולה

„מדרש פינחס"

רבני הכולל — וההנהלה המתיבתא לנוער

„כי לכל חפץ יש עת"

(קהלת ה' — ג')

במסגרת

מבצע עת הקיץ

לתושבי בני ברק והסביבה!

יוענק מאוורר — לכל הרוכש תנור בישול ואפיה או מכונת כביסה מאלו המוצגים בחנות.

יוענק שואב אבק — לכל הרוכש שני מוצרים אלו יחד.

המבצע בתוקף עד ליום 30.6.75

„א. סיני" —

מרכז מכירות למוצרי חשמל

בני־ברק רחוב רבי־עקיבא 19.

מרכז ההסברה — חבר המועצות הדתיות בישראל

המועצה הדתית טירת הכרמל

ביום ראשון כ"ט סיון תשל"ה (8.6.75) בשעה 8.30 בערב במועדון החדש של בני עקיבא בטירת הכרמל תתקיים אי"ה

עצרת ראש חודש תמוז

הפתיחה: מר מ. פרגין, ראש המועצה הדתית

ברכות: רבני המקום שליט"א

מר י. ברזני, ראש המועצה המקומית

דברים: שרות הבטחון הישראלי

מר ש. רז, בעל הקובץ „איש צדיק היה"

בתוכנית האמנותית: הזמר אורי שבת.

משרד התיירות — עירית ירושלים

פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

יריד ירושלים לאמנות ואומנות

„חוצות היוצר"

אמני ירושלים! הבטיחו לעצמכם מקום תצוגה ביריד „חוצות היוצר" אוגוסט 1975

ההשתתפות ביריד פתוחה לאמנים, ירושלמיים, במיוחד, בתחומים הבאים:

צורפות * קרמיקה * זכוכית אמנותית

אריגה וריקמה * תשמישי קדושה

הדפסים אמנותיים * גילוף עץ * בטיק

תחריטים * ציור ופיסול

אמנים המעונינים להשתתף ביריד, מוזמנים להגיש מועמדותם לועדת היריד עד יום ראשון 22.6.75

אל: פיתוח מזרח ירושלים בע"מ

רח' ממילא 18, ירושלים

מאת: ____

כתובת: ____

אני מעוניין/ת להשתתף ביריד לאמנות ואומנות ב„חוצות היוצר". תחום עסוקי האמנותי ____ מוצרי התצוגה העיקריים ____

הודעה זו אינה מהווה התחייבות מצדנו להשתתף בתערוכה הנ"ל. ידוע לנו כי בחירת האמנים והקצאת המקומות תיעשה ע"י ועדת היריד — לאחר ראיון, ועל כך נקבל הודעה בבוא.

התאריך ____ החתימה ____

עירית בני ברק המחלקה לעבודה קהילתית

בשיתוף עם

המכון להשתלמות מקצועית משולבת בבני ברק

משרד העבודה — אורט ישראל

החלה ההרשמה לקורסים להכשרה והשתלמות

לגברים ונוער

* אלקטרוניקה סוג 1
* חשמלאי מוסמך עוזר
* שרטוט טכני
* עצוב חלונות ראוה
* הנהלת חשבונות
* השתלמות במדעי המחשב

לנשים ונערות

* שרטוט טכני
יסודות לעצוב פנים
* נושאים נבחרים בגרפיקה
* השתלמות במדעי המחשב

1. למסיימים תוענק תעודת גמר מקצועית מטעם משרד העבודה ו/או אורט ישראל
2. תנאים נוחים בתשלום שכר הלימוד.

פרטים והרשמה: בימים א', ג', ה' בשעות 16.00–19.00 במחלקה לעבודה קהילתית רח' חברון 4, טל' 787300, בני ברק.

אוניברסיטת בר־אילן

מודיעה על משרות פנויות במחלקת המשק והפיתוח:

1. **חשמלאי ראשי** — מכרז מס' 75/
הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי, בעל רשיון של חשמלאי ראשי, רשיון טיפול במתח גבוה ובעל רשיון נהיגה. ידיעת עברית הכרחית. • נסיון מעשי בהחזקת של מערכות כח ופיקוד של 10 שנים.

2. **חשמלאים מוסמכים** — מכרז מס' 75/
הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי או קורסים של משרד העבודה. • נסיון בעבודות אינסטלציה והחזקה של מערכות כח ומאור של 5 שנים.

3. **שרברב/מסגר** — מכרז מס' 75/
הכישורים: ידיעות במסגרות, שרברבות, הלחמה ריתוך בצורה המאפשרת עבודה עצמאית. • נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות התקנה ותיקוני צנרת ואביזרים ועבודות מסגרות.

4. **מכונאי** — מכרז מס' 75/
הכישורים: מכונאי מקצועי בעל יכולת ביצוע עבודות תיקונים במנועים, משאבות ומתקנים ביוביים שונים. ידיעת עברית רצויה. • נסיון מעשי של 10 שנים באחזקת מכונות.

5. **מפעיל ראשי** — מכרז מס' 75/
הכישורים: בוגר בי"ס מקצועי, בוגר קורס למסיקי דודים בעל תעודת הסמכה של המכון לפריון העבודה או משרד העבודה, בעל רשיון נהיגה. • נסיון מעשי של 5 שנים בעבודות תפעול, טיפול ותיקונים במערכות דודי קיטור ומים חמים. • העבודה במשמרות.

מפעילים
הכישורים: חשמלאי עוזר, שרברב או מסגר, בוגר בי"ס מקצועי. • בעל נסיון בעבודות תיקון וטיפול בדודי קיטור ואביזריהם.

6. **פקיד טכני** — מכרז מס'
הכישורים: נסיון בעבודה משרדית של 3 שנים לפחות.

*

נא לפנות בכתב בציון מס' מכרז, אל מחלקת המנגנון, אוניברסיטת בר־אילן ר"ג

סוכנות „פאר הספ[ר]"

לספרי קודש וספרות לנוער

ת.ד. 484 בני־ברק

הננו מבשרים בשמחה לציבור היהודים כי לרגל חופשת הקיץ הקרובה החלטנו לתת

הנחה של 5%

על מיטב ספריו של הסופר ישראל יעקב

במשך חודש תמוז

כן תנתן ההנחה הנ"ל ליתר הספרים שבהוצאתנו

*

המכירה: בבתי המסחר לספרים או בפניה ישירה לת.ד. 484 בני־ברק פאר הספר. ● קטלוג ישלח חינם לכל דורש

פאר הספר

לצה"ל דרושים באזור המרכז:

א. סבלים
ב. מלוות ציוד (נסיעות ארוכות, העדרות מן הבית)
ג. מסגרים
ד. רתכים
ה. נגרים
ו. עובדי מכבסה
ז. עוזרים למחסנאים

*

בדבר פרטים, נא לפנות לד.צ. 2400

לכפר הנוער הדתי דרושים

אם בית מרכזית

מזכיר(ה) מנוסה (ידיעת שפה לועזית הכרחית, כתיבה בשתי שפות הכרחית)

עובדי מטבח

לולן

חצרן

עובד/ות נקיון

מועמדים דתיים מתבקשים לפנות ב... בצירוף קורות חיים, תעודות... לכפר הנוער הדתי, כפר הסידים 10494

לביה"ס התיכון המקצועי דתי במעלות

דרושים מורים מקצועיים

במקצועות הבאים: וזאת לקראת שנה"ל תשל"ו

1) מורה למתמטיקה־פיסיקה במשרה מלאה
2) מורה לאנגלית ¾ משרה
3) מורה לספרות — לשון והסטוריה במשרה מל[אה]
4) מורה מקצועי למכניקה ½ משרה
5) מורה במגמת הפקידות ½ משרה

מורים בעלי כישורים מתאימים יגישו מועמדותם למחלקת ה... במועצה המקומית או להנהלת בית הספר.

בית החולים שערי צדק — ירושלים

דרוש

אחראי לעבודות מטב[ח]

בשבתות וחגים

18—20 שעה עבודה כל פעם

*

בדבר פרטים נא לפנות למר המנגנון של ביה"ח, טלפון 3364

למוסד חינוכי דתי גדול דרושים לשנת הלימודים הב':

אם בית - מטפלת

חצרן

מגורים במקום הכרחי ואפשרי

●

מועמדים דתיים יפנו לנבנות ושינגטון דאר נע שקמים, טל. 1384

אלצבורג: סיכויים וסיכונים

מאת יעקב אדלשטיין

פגישת פורד־סאדאת בזלצבורג, והמחווה של ישראל על ידי דילול הכוחות בסיני, הם שני האירועים המדיניים של השבוע שיש להם משמעות, מעבר לזמן ולמקום. הפגישה היא חלק מהמדיניות של קיסינג'ר שהחל בה מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים, להעביר את מצרים לצד המערב. קיסינג'ר לא היה צריך לטרוח הרבה, משום שסאדאת היה מוכן לכך וחקוק לכך. על אף שישראל מתנגדת להשפעה אמריקנית במצרים. סופו של דבר, יש לצפות זו אספקטים שליליים וזאת משום שלארה"ב אין השפעה על מצרים בכל הנוגע למלחמה או שלום. השפעתה מוגבלת רק לענינים בלבד.

סאדאת ניסה בוודאי בזאלצבורג, „מכר" את מצרים לסובייטים, החזיר לפורד את המגע עם „ה־ריק את היחסים עם ארה"ב. רק ה„ערבי" באמצעות מצרים. התודות לארה"ב השיגה מצרים את ההודעה שפורד עלול להתפתות הנסיגה בשנת 1956 למעשה „סובב־ סאדאת על הרעיון הזה, שהוא נבון מיסודו, מאז הכנסו להתפקיד. מהלך זה היה גם לקיסינג'ר שביקש „הישגים" בתקופת ניקסון, וראה בהתקשרות מחודשת עם מצרים, הי־ שג דיפלומטי, בצד ההישג של הפ־ שרת היחסים עם סין ועם ברית המועצות. כאן נפגשו שני הצדדים בנקודה שהיו מעוניינים להגיע אליה, כל אחד מצד אחר.

ההודעה הישראלית בוושינגטון והאמינה קודם שניתן יהיה... את איגרת 76 הסנטורים ל־ישראל. מעריכה כיום, לאחר... כי השפעתה של האגרת, ... את פורד להתחייב בהבטחות ... ביחוד למוקש שסמך לו בצורת שאלה המימה. באיזה ... הוסכה ארה"ב בזו של 1967 ... השטחים המוחזקים? סאדאת ... לסחוט מארה"ב הודעה שהיא ... בתכנית רוג'רס המקורית, ... נסיגה לגבולות 1967, תמו־ ... שלום וחצי מלחמה.

עתה צריך סאדאת לקראת קשר אישי עם פורד. המטרה שלו להשיג את היעד — עקירת ישראל בכת"ם, וכפיית הסדר מטעם ארה"ב או ב־ טעם שתי המעצמות. המורת הסכם כפוי כזה, מוכן סאדת להבטיח ל־ פורד, שיבת העולם הערבי בהנהגתו אל זירת ההשפעה האמריקנית. יצי־ רה ציר מצרים־איראן־סעודיה־ירדן, שעליו תתבסס ההשפעה האמרי־ קנית, תוך הנחה שציר זה ימשוך תחת השפעתו גם את סוריה ועיראק, למרות דבקותן בקשר עם הסובייטים. יש בכך משום הקלה בהשפעה במזרח התיכון. „סחורה" זו קל למ־ כור לארה"ב, היא נרכשת מהר, ר־ יש להניח שפורד יבקש לקנות אותה מידי סאדת. כאן הסיכון שבפגישת סאדת־פורד, ובמצב זה האיגרת של הסנטורים, היא כדברי פורד, רק „עצה" אחת מני רבות שהוא מקבל מגופים שונים כיצד לנהל מדיניות. יכול הוא להתחשב בעצה זו, יכול שלא להתחשב, הכל בהתאם לנסי־ בות.

לסאדת יש גם אינטרס כלכלי בהידוק הקשרים עם ארה"ב. הוא מ־ בקש לבנות את משמדו, על קבלת סיוע כלכלי מארה"ב וסיוע צבאי מ־ ברית המועצות. נוסף לסיוע שהוא מקבל מארצות הנפט העשירות. ה־ הבטחה של 300 מיליון דולר סיוע כלכלי מארה"ב שקיבל מפורד יש לה על מה שתסמך. לצורך האיזון בין ישראל למצרים, יגיש הממשל ל־ סנט הכנית סיוע, שתכלול מכומי עתק למצרים, יחד עם הסיוע לישראל, ל־ צורך איזון. הסיוע הכלכלי שמבקש סאדת, ניתן לא רק למצרים, אלא באמצעותו לעולם הערבי כולו.

ביקש סאדאת?

... שרבין יבקש הבנה עם ... לגבי יעדי הכו"ם עם הערי־ ... כך יש להניח ביקש סאדת ... הבנה מוקדמת לגבי יעדי ... סאדת יש לו עמדה פשוטה ... ישראל, היא לדבריו, ... אמריקאית, מספיק לכן ש־ ... תתן הוראה, כפי שעשה ה־ איזנהואר בשנת 1956 וישראל ... יש להניח שהוא הופתע מ־ ... הכו"ם של קיסינג'ר, אשר ... לו לפתע כי קיים מצב חדש, ... אינה נכנעת להוראות מ־ ... ומוכנה להכנס לעימות ... בכל הנוגע לבטחונה, כאשר ... לה כי ארה"ב מצפיפה את ... עמדים שלה על שלום־ישראל. ... הדיפלומטי של סאדת הוא, ... נסיגה ישראלית לגבולות 1967 ... מלחץ אמריקאי, ולא במקיפה ... ישראל, כפי שקרה בשנת 1956. ... כל התמרונים של סאדת, ל־ ... הידברות עם קיסינג'ר. המט־ ... שלו היא, כי נאמר עתה כאשר

„ומה תציע ארה"ב?

בירושלים סבורים כי בסופו של דבר תציע ארה"ב מעין „פשרה" בין ישראל למצרים, הסכם שיתן אי־ רק זמן בינוני. ישראל עומדת על הסכם בן 7 שנים, ואילו מצרים מוכ־ נה להסכם בן שנתיים בלבד, וההצ־ עה האמריקנית תהיה משהו באמ־ צע, בין שלוש ל־4 שנים. על סמך הסכמת מצרים להסכם של שלוש־ ארבע שנים תבקש ארה"ב את הנסי־ גה הרחבה מסיני, כולל שדות ה־ נפט באו רודס והמעברים בגידי ו־ במיתל.

כאשר יגיע רבין לוושינגטון, סבו־ רים שהנשיא פורד וקיסינג'ר יביאו לפניו הצעות מעין אלה. סאדת עשוי להתמקח על אורך הזמן, אך בסופו של דבר יתכן ויסכים לכך. רבין ש־ נתן את הפירוש לכשלון המו"מ ב־ אורך זמן הסכם, יעמוד הפעם להין להסכים לזמן בינוני מתוך הנחה ש־ אם לא הסכם בינוני, הרי הצורך ישראל ללכת לוועידת ג'נבה לקראת הסכם כולל, שהוא לא נוח לה ב־ יותר. משום שבג'נבה ישלוט הקונ־ צנזוס של נסיגה לגבולות 1967.

למעשה, יוצע לרבין, לדחות את ההכרעה למספר שנים, על ידי נסי־ גה ישראלית בסיני, תוך הסכם מצרי לנטרל את סכנת המלחמה למשך שלוש שנים. הנשיא פורד זקוק להס־ כם כזה גם לקראת מערכת הבחירות שלו לנשיאות.

המחווה של צמצום הכוחות באי־ זור הדילול בסיני, הוא יותר מחווה הסברתי מדיני, מאשר מעשי, אם כי יש בו סיכון צבאי כלשהו. הבעיה ה־ צבאית הגורלית של ישראל בסיני היא האפשרות שיש למצרים להעביר את כל הדיביזיות שלה, לצד המזרחי של התעלה, תוך שש שעות. מבחי־ נה זו היתה שגיאה שלא שמו לב בהסכם ההפרדה, למנוע הקמת בי־ צורים בצד המזרחי של התעלה ולמ־ נוע חפירת מנהרות מתחת להעלה. יש לתמוה שמנהלי המו"מ לא עמדו על מכשול חמור זה.

סאדת מנסה „למכור" כל דבר פע־ מיים. כך ניסה למכור את הסכמתו למעבר מטענים ישראליים בתעלה, שעליה הוסכם בהסכם הפרדה, פעם שניה, כתמורה למחווה הישראלית. בהגר „סוחר פרמוטי", ביקש לשלם לו גם פעמיים עבור הסכמתו בהסכם הפרדה להיפרש נושא נעדרים בסיני. את זאת יש לקחת בחשבון בכל הס־ כם.

המחווה ומשמעותו

המחווה יצר אווירה טובה לקראת בואו של רבין לוושינגטון. אין זה רעיון חדש. הוא הוצע כבר לפני זמן ניכר, אלא שחיפשו עיתוי מתאים, וזאת כדי להשיב על „מתקפת ה־ שלום" המצרית. כדי ליצור איזון למתקפה התעמולתית המצרית ערב פתיחת התעלה. עם המחווה של די־ לול החזירה ישראל לידי מצרים את הכדור, של התרת מעבר מטענים ישראליים בתעלה. עיתוי הפרסום של המחווה היה שקול, תחילה סברו ש־ כדאי לפרסם את ההודעה לפני פגי־ שת פורד־סאדת ואחר כך היא פור־ סמה בתום הפגישה. תוך כדי התה־ רות בין ראש הממשלה לבין שר ה־ בטחון, מי יהיה המודיע המפרסם ברשה התקשורת הבינלאומית.

ההודעה על המחווה אינה מעידה על חולשה או על איתנות של ממ־ שלת ישראל. אלא זהו צעד טקטי בלבד וכך יש לראות!

התקופה הקרובה תהיה לכן תקו־ פה של מלחמת עצבים, אחרי פגישת פורד־סאדת, ולפני ואחרי פגישת רבין־פורד. סביר להניח שרבין יתב־ קש להביא עמו „תכניות" ויקבל ה־ ספת מוסר מפי הממשל האמריקאי על הוסר גמישות. ההנחה היא ש־ ועידת ג'נבה אמנם תתקיים אבל ב־ זמן מאוחר יותר, לאחר הסכם נוסף עם מצרים. הסכם שיהיה מבוסס על פשרה בין עמדות שני הצדדים ב־ תיווך אמריקני. הסכם זה יעורר פולמוס מדיני מדיני בציבוריות ה־ ישראלית. זאת משום שאנו חוזרים להקופת ההיזוד אחרי מצרים מצד ארה"ב כפי שהיה בשנת 1956. ה־ אדריכל של המהלך הזה הוא קיסינ־ ג'ר. תוך שיכזה של כל מה שקרה אחרי היוודים בשנות החמישים ו־ הששים, כאשר מצרים התעלמה מכל הבטחותיה לארה"ב ולאו"ם. נראה כי במצב זה חייבת ישראל לפתוח במסע הסברה חדש, כדי להסביר את הסיכון שבמהלך הנרמומטי מצד סא־ דת, המבקש להונות את דעת הקהל ואת הממשל האמריקאי. במישהוה.

יש להסביר מחדש מהו היעד ה־ אמיתי של המדיניות המצרית, לפני פגישת פורד־רבין.

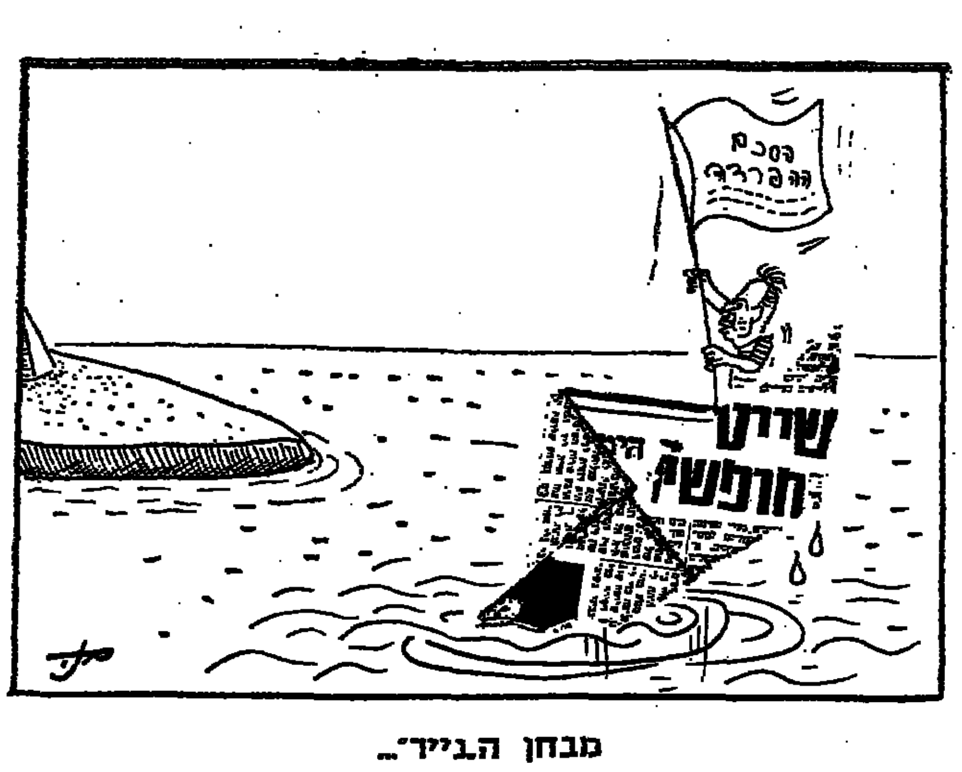

מבחן ה„ביד"...

מי מפחד מקבוצות הלחץ?

מאת ברוך אדלר

השביתות אינן תופעה חדשה בישראל וימיהן כימי הידוש הייקוב היהודי בארץ. מאז ומעולם שבתו עובדים נגד מעבידיהם וסכסוכי עבודה לא היו תופעה נדירה. אף היו דברים מעולם עובדים שבתו שלא על דעת הגופים המייצגים אותם — ההסתדרות. עם זאת מעולם לא הגיעו השביתות להידרדרות מחלטת כפי שזו באה לידי ביטוי בשנים האחרונות.

כיום המצב הגיע לכמעט אנרכיה ואיש הישר בעיניו יעשה. כשכל קבוצת עובדים קטנה וועד עובדים הקיף יכול לשתק בעסק הישראלי כרצונו ולגרום לו להפסדים עצומים של מיליוני ל"י מבלי להשוש שיקרה לו דבר. ההימור הוא בכל המקרים בסוף השובתים אינם מסכנים דבר ובסופם שבסופו של דבר הם יצאו ודרישותיהם ימולאו. לא תמיד כורעים ברך בפניהם המעסיק עוטף את כניעתו במעטה כלשהו כדי ש־ הכניעה לא תהיה משפילה למדי. אולם, ניתן לומר בבטחון שכמעט בכל השביתות „הפראיות" של הש־ נים האחרונות יצאו השובתים וידי־ הם על העליונה, אם כי כלפי חוץ ניסו תמיד להציג את נצחון השוב־ תים כפשרה ויתורים הדדיים.

המובילים: עובדי ים ואויר

בשביתות „הפראיות" של השנים האחרונות יש כמעט בכל המקרים יד ורגל לקבוצות עילית בחברה הישראלית, ובהם חלק נכבד ביותר לסקטור של עובדי ים ואויר. עוב־ דים אלו הם כיום קבוצות הלחץ החזקות ביותר במדינה ולהם יד חפ־ שיה להשיג כל מה שהם רוצים בתוקף העבודה החיונית שעליה הם מופקדים. השביתות, ברוב המקרים, אינן של עובדים מקופחים ושל קבוצות עובדים המדורגות בתחתית סולם השכר אלא של עובדים מצמ־ רת השכר בישראל. שובתים עובדים היכולים ביום אחד להרוויח שכר שמרוויח פועל תעשיה בכמה חד־ שים. עבודת שבת אחת בנמל אשדוד יכולה להכניס לעובד המפעל, כפי שנודע הוכח בדו"ח המבקר של מבקר המדינה, כמה אלפי לירות — סכום שבכדי להרוויחו אותו צריך פועל תעשיה להזיע ימים רבים תחת רעש מחריד של מכונות מכסטיל או לעבוד בעבודה מפרכת וחדגונית עד לאימה במפעל מתכת, וחוזר צריך לכתת רגליים בחום ובגשם. השוב־ תים של השנים האחרונות אינם שובתים על פרוסת לחם אלא על שכבה עבה של חמאה על פרוסה זו.

שובת מצוי כיום הוא עובד המרו־ ויח אלפים רבים של לירות לחודש, לפחות, התמורה בעבודה שהוא נד־ רש בעד המשכורת השמנה שהוא מקבל אינה עומדת בכל פרופורציה לתמורה שנותן עובד אחר שעבודתו קשה פי כמה וכמה אך איתרע מזלו והיא איננה כזו היכולה לגרום לנ־ קים בה המדינה כמו אלו של עובד תעופה, המפעל בנמל או איש מחל־ קת ים באשקלון; או שהעובד מוע־ סק ע"י מעסיק פרטי, שלגבו קיים החשש שהוא פשוט יסגור את העסק והשובת ישאר מחוסר עבודה. המוהל של השובת המצוי כיום הוא איש המועסק בשירות, ובעיקר שירות ציבורי, הבטוח כי אי אפשר לסגור את העסק — אם לא ירצו „לסגור" את המדינה כולה — וקיומו מובטח בכל מקרה. ולכן אין לשובת ממה לחשוש.

„החטא הקדמון" — הכניעה באשדוד

בכדי להבין את מה שמתרחש היום באשקלון ואת מה שהתרחש קודם בנמל חיפה ובנמל התעופה לוד — מוקדי השביתות התמורות ביותר במדינה — יש לחזור כמה שנים לאחור, להקופה שמבנה כת־ חילה ההיסטוריה של קבוצות הלחץ, כ"כ הוותר של פועלי המפעול בנמל אשדוד. „זכרי" פועלים אלה וקם להם מנהיג שאפתן ונוקשה, יהושע פרץ שמו, שרצה להוכיח את כוחו ואירגן את העובדים הרים לסרותו לקבוצה לחץ שלא התחשבה בשום דבר. האינטרסים של טובת המדינה היו בעיניה כקליפת השום וכל בעיניה היה רק בהשגת היתכנים רבים בכל האפשר למען עצמם. ה־ מאבק ההבקר על עניין משני לכאו־ רה, הנורמות שלפיהן שולמו הפרמ־ יות. לכעצה, זה היה מאבק על עבר כשהעובדים רצו תמורה גבו־ הה יותר בעד עבודתם. הנורמות שנקבעו בזמנו על סכך הסכמים לא עבדו בבבהן כדעי והן היו כיושי־ נות ובעיקבות. מנכ"ל רשות הנמ־ לים דאז, רב־אלוף (מיל.) ח. לס־ קוב, רצה לשנות נורמות אלו שלא היו מציאותיות אך העובדים התנגדו לכך. טוב היה להם בנורמות הקיי־ מות, כשעבודה של יום שלם יכולה להתבצע בזמן המאפשר לעשות כמה נורמות ליום ובכך להכפיל ולשלש את השכר.

סילוק ח. לסקוב — תחילת ההתדרדרות

במאבק בין פועלי הנמל לבין מנכ"ל „רשות הנמלים", אדם תקיף ובעל עקרונות, נפל האחרון קרבן. „בקשתו" שעמדה לו לרודוץ ההסת־ דרות, בהנהגת מי שהיה המזכיר הכללי שלה באותה תקופה, י. בן־ אהרון, הכריעה נגד המנכ"ל, למרות ההרהורים והביזיונות שפועלי הנמל הנחילו לה. הללו התעלמו בהתהדר־ דות והפכו צומה לרצע הלקלט, ש־ הגיע שיאו במשפט שנערך נגד ועד העובדים בנמל שלא רצה לקבל הכרעת ההסתדרות העובדים. משפט זה הפך לקרקס ובו הופיעו המוע־ לים המאשימים כשידם על העליונה בשהסתדרות מוכיחה חולשה ואזלת ידיהם כלפיהם. הפועלים השי־ גו בסופו של דבר את שלהם ובכדי לקנות שקט בנמל ההחלט כי מוכנע יסולק את ח. לסקוב מהלחי גבייש והשר שחרות בבראשיב שהוא חשב מתהדק בהם הוא אחי. הסכם נגד להליב „כאינו יודע להתהלך עם עובדים" נתן אה אותותיו הוא נאר לו בסופו של דבר להתפטר מהפקי־ ה, שאותו בילה בהצלחה רבה ביום הקמתה של „רשות הנמלים".

הפלרה לסקוב ונצחון עובדי התפ־ עול של נמל אשדוד הם „החטא הקדמון" של יחסי העבודה בישראל ונצחון זה, שלה מקלט לאבבי־ מי שיצה, הראה את הדרך לקבוצות לחץ אחרות שהלכו בעיקבות של פועלי אשדוד. הכפשה הבלתי נבי־ נפה בסילוק לבשוב ויחוד לפועלי המפעל היתה כי לא חייבים לקבל

(סוף בעמוד 8)

דילול בקו הצבאי מחייב ביצור הקו המדיני

מאת משה אישון

החלטת ממשלת ישראל לדלל את הקו הצבאי הקדמי בסיני, כמחווה של רצון טוב כלפי מצריים לקראת פתיחתה מחדש של תעלת סואץ זכתה להד רב ולהערכה בארץ ובעולם. היה מי שהגדיר החלטה זו כהחלטה של „ממשלה חזקה ואמיצה". אין ספק שהיה דרוש אומץ לב לדלל קו צבאי, שהיה דליל בלאו הכי, כדי להפגין רצון טוב, כלפי אויב שחרף הצהרותיו על רצונו לחיות עמנו בשלום — הכוח הצבאי שהוא מרכז בפתח התעלה, אינו מעיד על הפחתת איומי המלחמה וסכנתה. אולם, היה זה מהלך מדיני חשוב שהוציא, במידה מסויימת, את הרוח מהמפרשים של המתקפה המדינית הערבית.

לפי דיווחים מארצות הברית ומאירופה הודעתו של ראש הממשלה, יצחק רבין, על דילול הכוח בקידמת סיני, האפילה על ההודעה המשותפת של פורד־סאדאת עם סיומה של פיסגת זלצבורג. השאלה היא: האם בהבלטת ההודעה רבין יש גם כדי לרמז, על חיזוק העמדה המדינית של ישראל, או סימן לדילול הקו המדיני, אחרי דילולו של הקו הצבאי?

בעניין זה נחלקים הפרשנים. חלק רואים בהחלטת ישראל לדלל את הכוח הצבאי שלה בסיני, כחיזוק הקו המדיני, לקראת פגישת הפיסגה של פורד־רבין בוושינגטון. אחרים סוברים, כי יש בכך משום „איתות" ישראלי, על נכונות לויתורים מפליגים גם בתחום המדיני. אין ספק שסוגיה זו תעסיק את הממשלה בישיבתה ביום א' הקרוב, כאשר תיקרא לגבש את העמדה המדינית לפני מסעו של יצחק רבין לארצות הברית. אפילו אם תחליט הממשלה שלא להחליט, כפי שנהגה בעבר, לא תוכל הפעם שלא להבהיר כוונותיה, הן לגבי מהות ההסדר המוצע עם מצרים והן בכל הקשור בהסכמים עם סוריה וירדן. לפי כל הסימנים, יתבקש רבין להשיב על שאלות אלה. מכאן שכל אי בהירות בהצגת העמדה הישראלית עלולה להתפרש שלא כהלכה, כפי שזה קרה כבר בעבר הלא רחוק ולפגום מחדש ביחסי ירושלים־וושינגטון.

יתרונות וסכנות

המחווה הישראלית לדילול הכוחות הצבאיים בסיני היא בעיקרה מדינית. שר הביטחון אף הגדיר זאת בצורה ברורה: „השיקול המדיני גבר הפעם על השיקול הצבאי בהערכת מצב כוללת". היינו, אם מבחינה צבאית היו שיקולים השוללים את הדילול הנוכחי, מבחינה מדינית ראו בו כורח המציאות. בלשון אחרת, לפי הערכת מצב זו, היתרונות המדיניים שמעניק הדילול לישראל, גדולים לאין־שיעור מהחסרונות האיסטרטגיים מבחינה צבאית. בנסיבות הקיימות הועדפה את האופציה המדינית, על האופציה הצבאית. כיוון ששיקול מדיני נכון, כאשר הוא מתקבל בעתו, יש לו גם השלכות צבאיות בחיוביות, הרי שאפשר להצדיק את הקו זה בנקטה ממשלת ישראל, עם קבלת ההחלטה המדינית לדילול הקו הצבאי. עם זאת, יש להיזהר מכך שפתיחות אופציות מדיניות לא תגרום להחלשת העמדות הצבאיות, או להסחת הדעת מהסכנות המלחמתיות שטרם חלפו.

גם אחרי שנשיא מצרים, אנואר סאדאת, אמר בזלצבורג, כי אין לה לישראל כל סיבה לפחד וכי כוונותיו — כוונות שלום הן, ספק רב אם אמנם החליט לסגור את האופציות הצבאיות. לפי כל הסימנים, הוא מוסיף לאחוז בחרב, גם אם ידו האחת אוחזת ביונת השלום. פרט להצהרות מילוליות, טרם ראינו מחווה של ממש מצד סאדאת. למעשה, הוא מוסיף להתבצר בעמדותיו הידועות המתמקדות בשלושה „עיקרים": נסיגה ישראלית בכל החזיתות לגבולות 1967, הכרה באש"ף והקמת מדינה פלשתינאית בגדה המערבית ורצועת עזה והשארת עניין השלום הבא להכרעתו של הדור הבא. יוצא איפוא שביסוד לא חל שינוי בעמדה המצרית, פרט למאמץ העליון שלשליטיה עושים, לשכנע את נשיא ארצות הברית, להגביר את לחצו על ישראל, כדי להביא לנסיגתה לקווי 1967, במסגרת מדיניות השלבים שהערבים הציבו לעצמם.

יש יסוד סביר להניח שגם הקו המתון המאפיין עתה את סוריה הקיצונית וההפגנה שלה בפסיכוזה המלחמתית בירדן, אף אלה משתלבים במדיניות השלבים של מדינות ערב המשליכות את יהבן על הנשיא פורד, כי יגיש לחץ על עצם כספי (בתוספת כסף מכס) ויתורים ישראליים מפליגים.

*

אי בהירות מזמינה לחצים

נשיא ארצות הברית ושר החוץ שלו, שבירכו על המחווה הישראלית לדלל כוחותיה בסיני, רואים בצעד זה פתיחת פתח לחידוש מסע הדילוגים של ד"ר קיסינג'ר בין ירושלים, קאהיר ודמשק, ואולי גם רבת עמון. וכאן דווקא טמונה סכנה מסויימת בהחלטה הישראלית, פן התפרש בצורה משוותת היתרון המדיני שהשגנו עם פירסומה יהיה למוקש בדרכו של רבין לפיסגת וושינגטון.

אין להתעלם מכך שגם אם אנו פירשנו את החלטת הדילול כצעד של „ממשלה אמיצה", אחרים רואים בה שעת כושר להביא לדילול הקו המדיני שבאחדיו ההבצרה ממשלת ישראל.

מכאן שמצד אחד לפנינו סיכוי, ומצד שני — סיכון מגיבי המור, בעקבות החלטת הדילול.

דומה שבנסיבות אלה החלטת הדילול בקו הצבאי מחייבת את ממשלת ישראל לביצור הקו המדיני שלה, כדי שתוכל לעמוד בצורה איתנה במערכות המדיניות אשר עדיין לפנינו.

כל אי בהירות בקו המדיני, סופה להזמין לחצים נוספים. כל דילול בקו המדיני המבוצר וההדרגתי שבממשלת ישראל הגנה עליו עד כה, עלול להתפרש כסיכון דלות והולכה בזירה המדינית הבינלאומית. ומכך יש להישמר מכל משמר.

שר החוץ של ארצות הברית, ד"ר הנרי קיסינג'ר, ככוב לבו בפיסגה ולזבורג, דיבר בלגלוג על מה שכינה „הגיבורים הישראליים" שהתבצרו כאחורי עמדות נוקשות, בעת מסע הדילוגים שלו, והביאו לכשלון המסע, מתקשים לעמוד עתה על רגליהם, עקב הכבוד להוכו נקלעו.

הנשיא פורד הדגיש באותה „פיסגה", כי ארצו לא תשלים עם מצב של קיפאון במזרח התיכון. היינו, אנו ניצבים עתה בפני תנופה מדינית של ארצות הברית — תנופה אשר בראש וראשונה באה לשרת את האינטרסים האמריקניים, שלא תמיד עולים בקנה אחד עם האינטרסים של ישראל.

כבאן דווקא צפה אחרי המחווה הצבאית שעשינו כלפי מצרים כדי להשיג הסכם מדיני, מחייב אותנו הדבר לביצור יתר של הקו המדיני, בל יפרשו את הדילול הצבאי כדילול כוחה ועמידתה המדינית של מדינת ישראל.

*

„העיניים של המדינה" בסכנה

בפגישתו הצפויה של ראש הממשלה יצחק רבין עם הנשיא פורד תעלה לפי כל הסימנים השאלה: האם מוכנה ישראל לקבל עתה את ההצעות שהוצעו בעתיד, בעת מסע הדילוגים של ד"ר קיסינג'ר. דוגמה שאותם הנימוקים שהוכחו בעיני ממשלת ישראל שלא לקבל את התכתיב האמריקאני־מצרי, כוחם יפה גם היום.

ממשלת ישראל דחתה את ההצעה, באשר לדעתה קבלתה עלולה היתה לסכן את ביטחון המדינה. נשאלת איפוא השאלה: האם השתנו הנסיבות: האם על סמך „כם שפתיים" בלבד עלינו לשנות את העמדה החד־משמעית שלא לוותר על המעברים, בלא קבלה התחייבות מצרית ברורה על הפסקת מצב הלוחמה?

בעבר הלא־רחוק שמענו מפי אחד העוסקים לענייני ביטחון, כי המעברים הם „העיניים של המדינה". כלום האם נסכים עתה לוותר על מאור העיניים?

אכנם, לאחר פיסגת זאלצבורג יש סוברים, כי חל שינוי מה בעמדה הערבים. אלה ביניהם הנרעהדים על סמך דברי החלקלקות שהשמיע אנואר סאדאת. אך „כאמור, ביסוד לא נשתנו הערבים.

לאור האמור, כשם שהיה דרוש אומץ לב רב להחליט על דילול הכוחות, כמחווה לקראת פתיחת התעלה, כן דרוש אומץ לב כפול ומכופל לבצר את העמידות המדיניות, לפני פגישת הפיסגה בוושינגטון, הוד ראייה הנולד.

על ראש הממשלה, יצחק רבין, בפגישתו בשבוע הבא עם הנשיא פורד, לייצג את הגישה הישראלית, מתוך עמדה ברורה, ואם יהיה צורך בכך — גם תקיפה. אפילו אם הגרי קיסינג'ר, כמלוצץ על חשבון „הגבורים הישראליים", לא נותר לנו, אלא להישאר גבורים. אנו רוצים לקוות, אם יהיה צורך בכך, לא יירתע ראש הממשלה בוושינגטון מלומר „לא" לפורד, כשם שלא נרתע לומר „לא" לקיסינג'ר בעת מסעו האחרון בירושלים.

פתיחת התעלה — תמורה או תמרון?

מאת ש. אהרוני

נשיא מצרים שהפליג אתמול בתעלת סואץ על גבי המשחתת „6 באוקטובר" ופתח בכך רשמית את התעלה, שהיתה סגורה למעבר אניות במשך שמונה ש־ נים, אינו הראשון מבין נשיאי מצרים שערך הפלגת בכורה בתעלותיה.

כבר לפני 4 אלפים שנה, חנך פרעה ססטוריס הראשון תעלת מים שחיברה את אחד משלושת היובלים של הני־ לוס עם ים סוף, ובשנת 612 לפני ה־ ספירה חנך פרעה נכו תעלת שייט בין הנילוס לפלוסיון (ליד בלוזה) — שם היה קיים אז יישוב יהודי גדול, לאחר שעבדו בכריתה למעלה מ־120 אלף עבדים.

מאז ומעולם נחשבה מצרים כצומת דרכים חשובה בין המזרח למערב. שמה מעיד על כך, מצרים — מיצר בין ימים. זו גם הסיבה שהשו־ ביה ביקשו למצוא את הדרכים לאפשר לאניות הסוחר שהגיעו מהמזרח הרחוק להמשיך בהפל־ גתם דרך מצרים אל הים התיכון. תעלות רבות נחפרו במשך השנים, אולם הן נסתמו מהסחף של הנילוס. גם התעלה הגדולה שחיברה את הנילוס עם אגם־תמסה, נסתמה לאחר שהמוסל־ מים כבשו בשנת 776 את מצרים והם פחדו, כי הנוצרים יגיעו לבכה דרך תעלה זו.

במרוצת הימים יבש גם היובל של הנילוס, אותו יובל שסיפק את המים לתעלת השיט שהיתה בין הנהר לים התיכון.

היה ברור לכל, קשר ימי קצר יותר, מביא יתרון רב לסחר ולקשרים עם הארצות האחרות. כך הדבר ביחס לארצות אירופה. אותן מדינות השוכנות לחופי האוקיאנוס, והיה להם קשר ישיר וקצר אל המושבות שלהן באפריקה או במזרח אסיה, הצליחו לפתח במשך השנים יחסי מסחר בינלאומיים. הגדילו את עצמתן הכלכלית והמדינית. דבר זה נכון לגבי אנגליה, פורטוגל, ספרד והולנד שהיה להם יתרון רב על ארצות „פנימיות" באירופה כמו איטליה וצרפת.

זאת גם הסיבה שצרפת, לה היו מושבות באפריקה הצפונית ובדרום מזרח אסיה חיפשה דרכים לקצר מסעותיה אל מושבותיה ותוכנית בניית התעלה במצרים היה חיוני לה ביותר.

הדברים התחילו לקרום עור וגידים במאה ה־18 כאשר יסד המדינאי הצרפתי דישליה את „ה־ חברה הכללית למסחר", במטרה לפתח את הסחר עם המזרח, הושמעו תוכניותיה על חידוש נתיב ססטוס זה. גם נפוליון בהיותו עדיין קצין צעיר העלה את הרעיון של כריית תעלה. אולם הוא היה הראשון שחשב על חפירת תעלה ישירה מים התיכון לים סוף מבלי להעזר בנילוס.

לכלל ביצוע הגיעו כאשר הצרפתי פרדיננד דה לספס השיג את תמיכתו של המלך נפוליון השלישי ואת הסכמתם של השולטן התורכי וה־ חדיב המצרי לתוכנית. הוא גייס את הוזן לביצוע — מאתיים מיליון פרנקים.

ב־1860 הוחלה כריית התעלה וב־17 לנובמבר 1869 בנחגה תעלת סואץ בטקס מפואר כאשר שיירה ראשונה של 68 אוניות (שעל הראשונה בהן הפליגו הקיסרית אוז'ני מצרפת, הקיסר פרנץ יוסף החדיב) שטה מהצפון לדרום.

שני יהודים שרכשו את התעלה

תודות לשני יהודים, ראש ממשלת בריטניה, דיזראלי והלורד רוטשילד, צברה השליטה על התעלה לידי אנגליה, בריטניה, שלא היתה בהב־ רה שבנתה את התעלה, ראתה הזדמנות לקנות את המניות של החדיב מוחבד צלי. שהיה בכניקה כספית, דיזראלי פנה אל רוטשילד וזה הלווה לו את הסכום, וממשלה בריטניה הפכה לבעלת גוש המניות הגדול ביותר בתעלת סואץ.

אנגליה היתה מעוניינת בכך מאד. היא רצתה שליטה לאורך כל הדרך עד הודו. היו לה כבר נקודות כאלה — גיברלטר, מלטה ועתה תעלת סואץ.

מבחינה הנדסית התעלה היא פשוטה. נמשכת בים אל ים לאורך 160 ק"מ כמעט כדו יבר, כאשר רק שלושה אגמים בדרך אותה בחק־ ... כשנבנתה היה רוחבה 100 מטר. במשך הזמן היא הורחבה מדי פעם עד שבשנת 1964, לאחר שהולאמה ע"י מצרים אופשר כבר מעבר לאניות בעלות משקע של 11 מטר.

שמונה שנים חלפו מאז שהתעלה נסגרה לשיט. הסחר העולמי מצא המדינות היפשו אלטרנטיבות לתעלה אם בבניה אניות־ענק או בחיפוש אמ־ צעי תובלה אחרים. מה, איפוא, מקומה של ה־ תעלה כיום, בסחר הבינלאומי, במאזן הכוחות הפוליטי, ואיזה משקל מהווה התעלה באיס־ טרטגיה של מעצמות העל?

התחזיות להובלות עם פתיחת התעלה

שוחחנו עם ד"ר דוד משאלי, מרצה בכיר באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע, „בכלכלת אנרגיה ו־ אוצרות־טבע" ואשר התמחה בכיוונה בחקר נושא התעלה־סואץ על האספקטים שלו. הוא אף פירסם מחקרים רבים, בשפות שונות על כך.

אומר ד"ר משאלי: כ־15 אחוז מהסחר הבינ־ לאומי ו־20 אחוז מכלל הובלת הנפט במיכליות עברו דרך תעלת סואץ ערב סגירתה. מאז פתי־ חתה הלך וגבר היקף התובלה הימית הבינ־ לאומית דרך התעלה עלה מ־525 מליון טון. בשנת 1950 ל־1760 מליון טון בשנת 1966.

לפי התחזיות יעבור השנה כ־250 מליון טון נפט כאשר בשנת 1982 תגיע תובלת הנפט דרך התעלה לכ־750 מליון טונות.

„אולם, מוסיף ד"ר משאלי, פתיחת התעלה תגרום לירצניזציות הנפט שעל חופי הים התיכון, לאלג'יריה וללוב, הפסדים גדולים. הסיבה לכך היא, שמחירי הנפט בנויים על בסיס מחירי הנפט בכיפרץ הפרסי וס"ה מחירים נקבע גם לפי מחירי התובלה. כאשר תעלת סואץ היתה סגורה העדיפו ארצות אירופה לקנות נפט מאלג'יריה ולוב, דבר שאינו כמוה כיום. היות והמחיר שגבתה לוב בעד הנפט היה גבוה יותר מאשר המחיר שגובה איראן או שאר ארצות הנפט במפרץ הפרסי, בשום שלוב וכן אלג'יריה הוסיפו למחיר הבסיסי של הנפט גם את המחיר שהם חוסכים לצרכן בתובלה. עתה, אין כל סיבה שארצות אירופה יוסיפו לקניה את הנפט מלוב. ניתוחי מחירים שערכנו, הביאו למסקנה כי מחיר הנפט בארצות המפרץ הפרסי כולל הוצאות התובלה ותשלום של שני דולר לטון נפט, דמי מעבר בתעלה הוא יותר זול מאשר בלוב או באלג'יריה. בניתוח מחירים הגענו למסקנה כי איטליה וצרפת ישלמו בעד כל טון נפט שיקנו במפרץ הפרסי וייבילו אותו דרך תעלת סואץ 2 דולאר פחות מאשר הם משלמים כיום. ספרד תשלם 1.39 דולר פחות ואילו סקנדינביה תשלם דולאר פחות לכל טון נפט. יש לזכור כי ישנו אינדקס של מחירי תובלה בעולם ומקומות הביקוש לנפט קשורים במחירי התובלה הבינלאומית. כך שיצרניות הנפט שיפ־ סידו מפתיחת התעלה יהיו אלג'יריה ולוב שהפס־ דיהם יתבטאו בסכום של כחצי מליארד דולאר כל אחת".

ההכנסה: מיליארד דולאר לשנה

פתיחת התעלה ע"י מצרים תביא לה הכנסה שנתית שוטפת של חצי מליארד דולאר, סכום שלפי התצפיות, ילך ויגדל בשנים הבאות.

יש אומרים שישראל, בנותנה את האפשרות למצרים לפתוח התעלה העניקה לה מתנה, באמ־ צעות ארה"ב בערך השווה ל־10 מליארד דולאר — זו שווייה של תעלת סואץ, לפי העיקרון של שווה דבר לפי האלטרנטיבה, החסכון במעבר דרך התעלה מוערך בסכום זה.

אומר ד"ר משאלי: „ישנה כאן גם בעיה פוליטית. במחירי התובלה של הנפט בעולם ישנן תנודות גדולות. ישנן תנודות עונתיות, במחירי התובלה יורדים בקיץ ועולים בחודשי הסתיו וישנן גם תנודות כל כמה שנים. אז מחירי ההובלה עולים בבת אחת פי כמה וכמה, מעל ומעבר לכל עליית עונתית. כך קרה בשנת 1967, בשנה 1970 ובשנת 1973. מסתבר, כאשר המחירים מרקיעים שחקים, שוב מזמינים אניות נוספות, בעלות נפח גדול יותר, כדי לקלוט בה קיבולי נפט ולהקטין בכך את מחיר ההובלה. כשהאניות מוכנות, שוב יורדים המחירים לשפל. כך קרה במצב גם כעת. מאז 1973 הוזמנו אניות חדשות גדולות יותר, שאינן יכולות לעבור דרך התעלה. דבר זה מביא לתחזית שבשנה הראשונה לפתיחת התעלה לא יהיה מעבר גדול של אניות דרך התעלה. יתכן גם שאמנם ארצה ... ההעברה היא נכבד שבבר זה הצרכי הקבוצה, ...

וישנם כאלה הרוצים לקשור את החלטת המצ־ רים לדלל כוחותיה מהאיזור המערבי גם בגלל הסיבה הזו.

גם עם פתיחת התעלה אין כל כוונה מצד המדינות לצמצם את נפחן של האניות הנבנות. התוכנית היא להגדיל את נפחן עד כמה שאפשר.

„הסיבות לכך, אומר ד"ר משאלי הן רבות. ברם העיקרית היא שככל שהאניה היא בעלת נפח מפסס גדול יותר, מחיר ההובלה קטן יותר, גם כאשר זה מחייב את האניה להפליג במסלול הארוך, דרך חופי אפריקה. מפעמים מדוניינת המדינה הצורכת נפט שמשך ההפלגה יימשך, משום שבבתיים מהווה ביבולית הענק מחסן אגירה של לנפט שלה.

כיום מגיע עומק התעלה ל־38 רגל. דבר זה מאפשר מעבר לאניות עד נפח מעמס של 100 אלף טון.

מסביר לנו ד"ר משאלי: „צי המיכליות שיכול לעבור כיום דרך התעלה הוא במעמס כולל של 50 מליון טון מתוך צי של מיכליות בכמעמס כולל של 257 מליון טון. עומקה של התעלה אינו מאפשר לאניות גדולות יותר לעבור דרכה. עתה שוקלים המצרים להעמיק את התעלה. ה־ שאלה בכמה? כדי להבין את הדבר עלינו לראות את מצב התובלה הבינלאומי. כאשר הובלת הנפט העולמי תופסת המעלה מ־75 אחוז מכלל התובלה הבינלאומית.

צי"ה הסחר הבינלאומי של נפט גולמי בכל מקום לכל מקום הוא כיום מליארד וכשליש מליארד טונות. מזה מובילות מיכליות בעלות נפח עד 60 אלף טון כ־373 מליון טון, מיכליות בעלות נפח מ־100—60 אלף טון כ־322 מליון טון, ואילו במחצית מהמשקל הכללי כ־648 מילי־ ון טון נפט גולמי מועברים במיכליות מעל 100 אלף טון. כדי שאניות בעלות נפח של 100 אלף טון תוכלנה לעבור בתעלה יש להעמיקה עד 46 רגל. ואכן המצרים חושבים לעשות זאת. לפי התוכנית יארך הדבר שלוש שנים ויעלה כחצי מליארד דולאר. כאשר התוכניה תסתיים, תוכלנה הספינות עד מאה אלף טון והמעבירות כמחצית מס"ה תובלת הנפט הגולמי לעבור דרך התעלה. כמובן, כדי שאניות בעלות נפח גדול יותר יוכלו לעבור בתעלה יש להעמיקה עד 75 רגל, דבר שלפי הנתונים האלה אינו כדאי. בעיקר משום שחצי מליארד טון נפט. זהו נפח הנפט העולמי המועבר כיום מן המפרץ הפרסי לאירופה. ארה"ב אינה צריכה להעביר את הנפט שהיא קונה מן המפרץ הפרסי דרך התעלה. מיכליות הענק שטות דרך אפריקה והכרוך במסע שווה".

מי ומי המעוניינים בפתיחת התעלה?

מדגיש איש שיחנו: „איטליה מעוניינת במיוחד בפתיחת התעלה, כי עד כה המחיר שהיא משל־ מה לטונה נפט הוא הגבוה ביותר בין שאר ארצות אירופה, ואילו לאחר הפתיחה יהיה ה־ מחיר לאיטליה הזול ביותר. אכן איטליה הרגישה היטב על בשרה את תוצאות סגירת התעלה והיא הציעה בזמנו לישראל לבנות תעלה חדשה במערב להעברת נפט".

מצד הבדיקה הסייעת נפט, המעונינת העיק־ רית בפתיחת התעלה היא איראן, משום שבמספר הקונים את הנפט שלה יגדל. זאת גם הסיבה, יודעה ד"ר משאלי, ליחסים הטובים שהחלו להתפ־ תח בין איראן ומצרים. „אגב, אומר איש שיחנו כבר שמדינה אירופית נהניה יותר מפתיחת התע־ לה יוחסה לערבים הם יותר. כך אפשר להבין את מדינות הים התיכון ולצמצמן את נורבגיה ושבדיה, שאינן נהנות במיוחד בפתיחת התעלה".

ומה בקשר לרוסיה? משיב ד"ר משאלי:

„בשאלה הכוחות בעולם שפועלת באותה צורה כפי שפועל האיזון הכלכלי. אם אתה מתגבר בכוחותיך אתה מתגבר עם כל שווי הכוח. התעלה תביא בהבריה יהוות כוחות הצי בימים. כך קרה גם בשנת 1957, לאחר שנפתחה תעלת סואץ מחדש. לאחר הפסקה של חצי שנה. אז, הוא לגמרי היה בהחצי הצבאי שהיה בספרד לעבור חופי ביצה הים התיכון.

„ישני איזה איזון ביחס בצבא בעולם" — אומר ד"ר משאלי. הכוח הצי הרוסי בתקבוץ במספר בתבונת כעולם. יש להם צי בים הצפוני, בים הבלטי בים השחור ובפסיפיק. כל הכוח הצי הסובייטי ... כ־250 אניות־מלחמה ... הפזורים סביב היבשה הרוסית.

לעומתם הצים הצי האמריקאני מתפרש בי־ אוקיינוס הפסיפי ... אוקיינוס האטלנטי ... כון. ...

هكذا من الأصل

עיסורי
סופרים וספרים

„שבות": לחקר יהדות ברית המועצות

מאת ש. קורא

השלטונות הסובייטיים מוסיפים להתנכל לפעילי־עליה בברית־המועצות גם עכשיו, בימי שפל העליה משם. צעירים החשודים ברצון לעזוב את רוסיה הסובייטית מקבלים צווי־גיוס לצבא. יהודים שמעבר לגילאי שירות־הצבא מסולקים ממקומות עבודתם. ואף־על־פי־כן ישנם עדיין פעילים שאינם נרתעים מרדיפות המשטרה. „מגוי וגמור עמנו להלחם על זכותנו לעלות לארץ", נאמר בכרוז שהופץ במוסקוה בין כתבים זרים, „תאי־כלא, איומים ונזירות לא יפסיקו את ההתעוררות הרוחנית של היהודים בברית־המועצות."

בעיותיה של היהדות ברוסיה הסובייטית, בהווה ובעבר הקרוב, הן נושא רחב לא רק למידע ולפרשנות בציון, שתופסים מקום בולט בעתונות, אלא גם למחקרים של היסטוריונים וסוציאולוגים. עתה יצא המאסף השלישי של „שבות" (יהדות ברית־המועצות ומזרח אירופה) העורך יהושע א. גלבע, אוניברסיטת תל־אביב, תשל"ה), שבו דברי־חקר בענייניים אקטואליים, סקירות על סופרים וספרות בגוש הסובייטי, זכרונות, עדויות ותעודות.

מאמר המערכת עוסק ב„שיטת הפאספורטים בברית המועצות והשפעתה על מצבם של היהודים". המחבר, ל. בוים, מסתייע במקורות רבים להסברת שיטת־הפספורטים הסובייטית, שבדומה לה היתה נהוגה ברוסיה של הצארים. הפאספורט, שמוכרח להיות צמוד לכל אזרח, כחלק מהווייתו מאפשר פיקוח מתמיד על כל תנועותיו. הוא מגביל את שהותו במקום ובזמן. לא בכל מקום מותר לו לבקר והזמן שהותו מוגדר ביותר. האזרח הרוסי נמצא תמיד בטווח העיניים הבולשות של המשטרה.

בפאספורט הסובייטי רשום הלאום של בעליו, בתכליתו דיקדוקי זיהות להגברת הפיקוח. רישום זה בסעיף החמישי מאפשר ביצוע מעשי־אפליה לגבי אזרחים שבפאספורטים שלהם כתובים כבני הלאום היהודי. לפי עדות מהימנה, כינס סטאלין בשנת 1944 את חברי הפוליט־ביורו לדיון במעמד היהודים בברית־המועצות. באותו כינוס הוחלט לרחק יהודים ממשרות־מפתח בחיים הפוליטיים, הצבאיים הכלכליים, לדכא פעילות תרבותית וספרותית יהודית ולהגביל קבלת יהודים באוניברסיטאות. בזמן שהיטלר שרף יהודים באושוויץ גזר סטאלין להשמיד את ראשי תרבות־אידיש ולנעול דלתות בפני היהודים במיוחד בענייני מדיניות הצבא. לא היה לו אימון בהם. „הסעיף החמישי" בפספורט המזהה את המוצא הלאומי, סייע לפי הוראת גיאורגי מאלנ־קוב, איש אמונו של סטאלין, בצע אפליות לגבי היהודים בענפי־חיים מרובים. סעיף זה גם זיהה יהודים בשטחי הכיבוש הגרמני. רבים מהם הוצאו להורג.

בשנות השלושים הראשונות הריץ סופר יהודי־סובייטי „מה זה יהודי"? כשאין זכות לחיות בכל מקום, ישנם פוגרומים, תחום המושב וכשפירה כדכאה. זהו יהודי וזוהי השאלה היהודית. אבל עכשיו, כשליהודים זכויות שוות לשאר העמים, אין עוד יהודים ואין שאלה יהודית".

סטאלין הפר שמחתם המוקדמת של המתבוללים האדומים. העניין היהודי מוסיף להתקיים ברוסיה הסובייטית, אם כי בצורה שונה מזו שברוסיה הצארית, ו„הסעיף החמישי" בפאספורט גילה אלה שיש לחשוש מפניהם ולצמצם את זכויותיהם.

באחד השירים הנפוצים בין יהודי ברית־המועצות, בשם „הסעיף החמישי", נאמר בין השאר: „בימי אוקטובר הסוערים נלחמנו בשורות הראשונות לאחוות עמים בכדור העולם, לשוויון בני־אדם, שיימחק לנצח הסעיף יהודי מן השאלון. כחות ללא שיור נתנו לארץ הסובייטית. והנה שוב קבע הסעיף החמישי: אתה יהודי".

אך הסעיף החמישי, שזיהה יהודים לאפלייתם, הצית זיק בקרב אנשי הכבוד העצמי מביניהם: כן, אנו יהודים. נתקיימה בהם נבואת יחזקאל: „והעולה על רוחכם היו לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן... והוצאתי אתכם מן העמים וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפוצותם ביד חזקה".

*

המשטר הסובייטי גזר כליון לבתי תלמודי־תורה ובתי־ספר בעברית, נעל רבים מבתי־כנסת וחיסל חיי־תרבות יהודיים לגווניהם. מאות אלפים ילדים יהודים, שבימי משטר הצאר למדו בחדרים, ב„חדרים מתוקנים" ובבתי־ספר עבריים, היכן למדו לאחר שהבולשבי־קים עלו לשלטון? רבים מהם בבתי־ספר סובייטיים בלשון אידיש. במשך הזמן הם הלכו והתמעטו בהלך בתי־הספר ברוסיה, אוקראינה, ביילורוסיה ואחרים. השלטון היה מעוניין בהתבוללות הלשונית של ילדי היהודים. כשנתמעטו דוברי אידיש וקוראים בלשון זו הלכו ונתמעטו פירסומי עתונים וספרים באידיש. החיסול הפיזי של סופרים ועסקני תרבות אידיים שם כמעט קץ לספרות־אידיש בברית־המועצות.

במאמר „תרבות יהודית בברית המועצות בשנות 1939—1961", סוקר המחבר, בנימין פינקוס, שלבי המוליד בקירוב לשליחיים שנה ומסביר את גורמיו: ראשית, הלגניים מסרב להכיר ביהודים כבני לאום הראוי להרבות לשוניות משלו; שנית, קשה פיתוח תרבות אצל מיעוט המפוזר ברפובליקות שונות בחבר ברית־המועצות; שלישית, תהליכי תיעוש והגירה בעיירות וערים, מודרניזציה ושינויים דמוגרפיים המביאים ליהודים להתרחק מאידיש; רביעית, פקודת סטאלין לחסל ראשי־ספרות־אידיש ולסגור מוסדות יהודיים־תרבותיים החישה את הכליון. ברוסיה הסובייטית נשאר הירחון האידי „סאוועטיש היימ־לאנד", ערוך בידי הסופר הייבשקי אהרן והגליס, שהוא כלי־שרת תעמולתי למשטר ורוב עותקיו נשלחים לארצות־חוץ. המחבר מציין, החיוב המחקר היהודי היחיד כיום ברוסיה הוא חקר הלשון העברית והיצירה העברית, שעוסקים בו במחלקות היהודיות בספריות מוסקוה, וילנא, ריגה ובירוביג'אן.

חומר עובדתי רב מרוכז במאמר „יחסי ברית־המועצות — ישראל מהפסקת האש באוגוסט 1970 עד אוקטובר 1973". בעל המאמר, אריה יודפת, סיקר היחסים בין רוסיה למצרים וסוריה, שיגור נשק סובייטי רב לערבים, הידוק קשרים עם ארגוני־חבלה הפלסטינים, ומלחמת יום־הכיפורים. ההתפתחויות בשנתיים האחרונות ודאי ייסקרו במאסף הבא.

בפירוט מדוקדק סוקר יהודה להב את „מלחמת אוקטובר בראי העתונות המזרח־אירופית". במיוחד הסקירה ההונגרית, הנחת־היסוד לסקירתו מוסברה בקטע הבא: „ג'יאורג לוקאץ אמר, סטאלין הפך את כל הכפיפויות המארכסיסטי, במקום שהטקטיקה תהיה כפופה לאיסטרטגיה והאיסטרטגיה כפופה לאידיאולוגיה, יצר סטאלין כפיפות של השיקולים האיסטרטגיים לצרכים הטקטיים ואילו לשיקולים האיס־טרטגיים הדביק הנחות אידיאולוגיות. ברית־המועצות פעלה לפי מהכוונת סטאלניסטית זו: מגמה טקטית להגברת המאחז הסובייטי במזרח התיכון הביא להחלטה איסטרטגית בדבר תמיכה חד־משמעית בצד הערבי. החלטה איסטרטגית זו הולידה אידיאולוגיה שהערבים צודקים בכול והישראלים חוטאים בכול".

שירתו של המשורר העברי חיים לנסקי, שנידון למאסר בסיביר ועקבותיו נעלמו, על רקע תלאות חייו ברוסיה הסובייטית, מוסברת במסה „כוכב שנתלש" לשלום לוריא.

דרכו של הסופר העברי שלמה־יעקב נעפומנייאשצי, בן לבית מסורתי, שלפני מלחמת־העולם הראשונה הובא על־ידי אביו לארץ ולמד בגימנסיה „הרצליה", חזר לרוסיה ונעשה קומוניסט פעיל, נתמנה קומיסאר מפלגתי ובו בפרק היה דבוק בלשון העברית, מתוארת במאמרו של יהודה סלוצקי: „נפש קרועה". הוא לא האריך ימים, בשנת 1936 מת בגיל צעיר, אך לבטיו בין זיקה עמוקה ללשון העברית לבין נאמנותו הקנאית למשטר הסובייטי, עד כדי שימוש בהשמצה ובהלשנה כלפי נאמני הציונות מגלים התרוצצות הפנימית של צעיר מוכשר אחד בין ירושלים לבין מוסקוה. נותרו ממנו קטעי דברים הכתובים עברית. באחד ממכתביו הוא מתוודה: „לעתים רחוקות, רחוקות מאד אני כותב עברית. אפשר פעם בשלושה חדשים, כאשר משתרגים עלי מצבי־רוח מסויימים ואני שרוי בהיפנוזה של הנוף הקודם, של אותן הישיבות ושל הגימנסיה ביפו. לאנשים הכשרים ביותר יקרו רגעים שבהם תפוסים לקסם העבר של שרידי אמונתם הקודמות. עוד יעבור עלי רגעים רבים כאלה עד שאשתחרר מהם לחלוטין".

*

רומניה היתה יעד לשטפה אנטישמית. שליטיה עודדו פרעות ביהודים ורבים מסופריה היו נגועים בשנאת־ישראל. במאמר המקיף „רדיפות היהודים ברומניה באספקלריה ספרותית" מביאה דינה ליטני פרקי פרוזה־ושירה מן הספרות הרומנית, המשקפים סבלות היהודים בארץ זו. המובאות הן מספרי סופרים אנטישמיים מזה ומספרי סופרים הומניים מזה. אנשי־עט ממוצא יהודי בספרות הרומנית, כהם נודעים, פירסמו סיפורים, רומאנים ושירים שבהם מתוארים יסורי היהודים במשטרים שונים עד לגירוש המימי לטרנסניסטריה.

המדור זכרונות ותעודות נפתח בסקירה מפורטת על ימי היהודים בצ'כוסלובקיה, קהילה יהודית בת אלף שנים ומעלה, שהוציאה מתוכה חכמי תורה, אנשי רוח ומדע גדולים, הולכת וכלה. זוהרה הקדום נשאר בבית הכנסת העתיק בפראג, אלט־ניי שול, בבית העלמין היהודי, בפסלו של המהר"ל מול ספריית האוניברסיטה וכיוצא בהם.

באותו מדור יש לציין קטע מראיון עם לייב טרוצקי שפורסם בשנת 1917 ב„פייפס" הלונדוני, הביא את הקטע ק. שבתאי, כותב: „בין היתר נגע הראיון בשאלת ארץ־ישראל, שביחס אליה סיכם המראיין את דעתו של טרוצקי במלים אלה: „הוא חייב את יישוב היהודים בארץ־ישראל, אך התנגד לתפיסת שטחים שם על־ידי מדינות חוץ".

זמן חיצוני וזמן פנימי

מאת אברהם בלאס

הופעתה של וירג'יניה וולף (1882—1941) קשורה קשר אימננטי עם האינטלקטואלים של „חוג בלומסברי" הנודע אשר עליו נמנו ד. ה. לורנס וג'יימס ג'ויס שבישרו את העידן המודרני בספרות האנגלית, ויצירתם האנציקלופדית הפכה למוקד מהותי ואסתטי.

שלושת „הג'ורג'יאנים" אשר היו שתים בריקעם הסוציאלי והאידיאי היה מעין ניגוד ומרד לשלושת „האדוארדים" א. בנט, ג'ון גלסוורתי וה.ג. וולס אשר תאמו את התקופה שקדמה להם, בתפישתם האקדמית ובריאליזם השיגרתי, התייחסותם ה־חברתית ומציאותם המטריאליסטית. בכלול יצירתם שכללה את האנט־פוריפאגיה של לורנס, „יוליסס" ה־מדהים של ג'ויס, ו„מרת דאלוויי", „אל המגדלור" ו„פלאש" של ווירד־ג'יניה וולף — פרצו את מסגרת ה־רומן השמרני וקראו קריאת תגר נגד הקטיגוריות היומתודות של ה־ומניססים והגולים שפיתחו לעצמם סכניקות של מוסכמות בעל המסד הרם, ולא ידעו להבריע אופי או הודעה. הופעת ה„שליש־יה" האנגלו־איר"ה שינתה את עמדתו של הסו־פר לגבי מציאות מעולם שהוא מת־אר, ובניגוד לגיתה או קלר, דיקנס או באלזאק (כדברי ג'ון אוארבך בספרו „מימסיס") אשר הודיעו לנו מה פעלו נפשותיהם, וכיצד לפרש את פעולותיהן או מחשבותיהן — העלו סופרי „שיטת ההווייה" או ה„מונולוג הפנימי" את הנדנוד הד־משוק של התודעה הנסחפת על ידי חליפות הרשמים. תוכן התודעה ה־נתון הצטמצם במידה נכונה על מה שהתייחס לאירוע מסופר או למצב מתואר בו אין שלטון לאירועים הי־צוניים.

סופרי העידן המודרני התנתקו מסדר הזמנים ומהעלילות ההיסטו־ריות. הרומן „יוליסס" של ג'ויס המשתרע על פני 1000 עמודים מת־רחש בזמן פיזי מצומצם של יום אחד בחיי שני אורחים מדאבלין — ליאופולד בלום ואשתו מאריאן — שהוא אגב חילול ערכין וניבול פה, אלא שווירג'יניה וולף מחפה ע־ליו בטענה כי „למען יוכל אדם לנשום חייב הוא לפעמים גם לנפנף את ששמות החלוק" (מסתה: „על מר בנט ומרת בראון") וסיפורה של ווירג'יניה וולף על „מרת דאלוויי" *) גם הוא מוגבל ליום אחד בחיי קלאריסה המשלבת תיאור תודעה סובייקטיבי של נפש אחת תוך כדי שילוב ברב תיאור של נפשות רבות.

חישוף מציאות חדשה

אסכולה זו מבליטה את ההבחנה בין זמן „חיצוני" ו„פנימי" כדי ל־חשוף מציאות עמוקה יותר. כאשר האירוע הוא רק בבואה למתרחש ולפעמים אף זאת לא. מבשרי התה־ליך הזה נרתעים מלהתוך גורלות אדם על פני יריעה רחבה של זמ־נים בתחומם לעצמם תחום קטן כדי למצות בו כל רגע וכל שעה במה־שבתם הכמוסה והדיבורים הגלוי. עד המאה התשע עשרה, ואפילו המאה העשרים, ידע העולם יציבות ויסו־דות מוצקים, וכשם שעגנון ראה בפרוץ מלחמת העולם הראשונה קץ וסוף לסדר עולם קיים, ומעבר לכך ההחילה השקיעה וההרס, כך קבעה וירג'יניה וולף את שנת 1910 כ־תחילת השינויים התמדותית שחלו באספקלריית הזמן. המסורת האי־רופית קרסה ועמה התרבות הבטו־חה. מכאן ואילך אין הסופר המו־דרני בא לשלב עלילה מתוכננת, א־לא למצות מלוא העומק שחבוי ב־כל רגע. ההסוררות הזמן מביאה אתה קנה מידה שונה למדידת הזמן ולתפישת התודעה.

יש הרואים בוירג'יניה וולף את השפעת מרסל פרוסט, ויש הכבים אותה „בעים לנשים" כי היא חבר־יה ערערו את מושגי המציאות. מציאות זו איננה אבלם נתון אוב־ייקטיבי, כי אם כשהו נזיל ובלתי ניתן לשיקול. את תכונת האדם ש־נראה בספרות השמרנית כה צנוע באופק, לבוש בגד ללא רבב וגלוי ללא חידות, היא ראתה בהווסיותו הנפשית על כל גבכיו. אין למדוד את האדם בפוקוס ריאליסטי. כי לפי הקונצפציה של וולף — הוא מגלם את הטבע האנושי בכל הדורות. ב„מרת דאלוויי" אנו חשים את גבו־ריה יותר מאשר רואים אותם ב־עינינו הפיזיות, או משיגים אותם בגופים, כדי להמצא במהויתם. גבוריה של ווירג'יניה וולף — כתב ג'ינגר בלקר בספרו „המצי־אויות החדשות" הם יותר אמיתיים מאשר מציאותיים. אנו חיים את ה־ווייתם אבל אחרת מאשר את הרו־סקי של טולסטוי או „בודנברוק" של תומס מן. אנשי ווירג'יניה וולף מק־רינים מתוכם איזו קרינה קוסמית ההדר מיסטי. סיפורה הוא מלאכת מחשבת של יריעות שזורות זו בזו או שילוב אידיאה באירוע. אנשים ודוממים, חיים ומות — מעין אחדות גלים סמליה. „מרת דאלוויי" יוצאת בבוקר רך של חודש יוני, ולרגע מתעוררת כל לונדון בצלצול ובד־ממה, במבוכה ובתחושת אחווה, זכר שנים עברו — עולים בקרבה, מר־אות מהבהבים והכול מתבונן בה והיא אשה צעירה זקנה באותה עת ובבטה מפלה כסכין את הכל. היא נמצאת בחוץ, אך בטוחה מקננות מחשבות והדים. היא עורכת כמסע לכל הכיוונים. כאשר היא מסתכלת על נקודה כלשהי היא איננה מצ־טמצמת באובייקט עצמו, כי אם ב־דבר שמקיף אותה — את האיש כ־רחוב, את הפרח בחלון ואת העץ בשדרה. הראייה היא בו זמנית ב־רחוב ובעצמה. סיפורה אינו ניזון בראייה ריאלית כי אם מתאי המח־שבה, מצלילה בעמקים, כדי להגיע למצבי גבול של אקלים דימוני ו־סמואלי.

החיים הם אצלה בבחינת רגע נצחי מבחינה פילוסופית. הזמן אצל ווירג'יניה וולף מופיע בהשקף ה־יומיומי, והוא לובש מימד עמוק יו־תר אצל "מרת דאלוויי" השומעת את נקישת שעון ה„ביג בן" אך משוכנעת כי כל נקישה האורלוגין מפעילה את המעגל האפלולי, כי ה־יסוד הוא הנפש: „לעולם לא להיות מרוצה עד תום, בטוחה עד תום, שכן בכל רגע עלול לזוע הפראי" (עמוד 14).

מרת דאלוויי יורדה מביתה אל חנות „מלברי" כדי לקנות פרחים לנשפיית הערב. אך רעש עולם ה־חיצון מקפיץ אותה ומסיטה כעולם היופי לעולמו של ספטימוס־וורן סמית המופיע כדמות קונטרוברסלית של עולם בעוות. סיפורה של ווירד־ג'יניה וולף מושתת על אדני האוני־ברסליזם הנוטה להפנמה לירית, ולציור של סיזאן, כי בציור היא מצאה את המדיום הפונה לדמות האנושית כביטוי להווית הפרט ע־הסיי עם העולם בחיי הנפש שלו.

מפסגה גבוהה

ווירג'יניה וולף לא באה לכתוב יותר טוב — מעירה רנה ליטוין בהתרגמה הפרשניה — כי אם ל־השקיף על החיים מפיסגה גבוהה יותר כדי לקפל בהם ראייה חדשה של המציאות, כי כאשר מתערער סולם הערכין של המוסכמות נשאר רק מקום לנקודה ראייה אישית סובייקטיבית של „המונולוג הפנימי" המבטא את ריבוי הפנים.

ב„מרת דאלוויי" שהיא כעין ה־חנת בינייב ביצירתה של ווירג'יניה וולף הסיפור עוד נע סביב שני צבודים קלאריסה וריצ'ארד. ספטי־מוס ולוקרציה, אשר מסלול חייהם מצטלב, ובדבריהם ניכרת האכזבה בחלוף מחצית השנים (הם בגיל העמידה) המשאירים אותם מכונ־סים בעצמם. המסע הקצר בזמן ה־פנימי של קלאריסה מהווה מעין הפ־לגה ארוכה אל כל הזמנים של התו־חושה. אל אהבה וקנאה. שלווה ו־רוגז, אנגליה האימפריאלית ובני ה־מעמד הבינוני. פיטר וולש הגווד העירירי הקשור אל נעורי קלאריסה מאבד את החוש הראציונאלי ורוצה להיסחף אל האין (נירוואנה). צרופי בקרים וסיטואציה אבבית מתעלות לדרגת מוקדים המדגישים את אי הנחת הפוקדת את הגבורים. פיטר וולש המתהכך כבר אינו זקוק לבני אדם ולוקרציה רוצה ילד, אך „אי אפשר להביא ילדים לעולם כזה, אי אפשר להמשיך את הסבל או להרבות את גזע החיות המכדניות הללו" (עמ' 74).

ואילו ספטימוס שהתנדב להציל את אנגליה הוכה בהלם בשעת המל־חמה, ונתקף פחד עד אשר שם קץ לחייו. בתהוהו היה זועק חמס על האכזריות האנושית, על שבני אדם משסעים זה את זה לגזרים. החיים אמנם יפים, השמש חמה, ורק בני אדם?... ב„מרת דאלוויי" אנו עדים להשגי הציביליזציה המשוררת התפ־עלות, אך האדם שרוי במלנכוליה. החברה האנגלית בני המעלה חייה באיזון נפשי וחמרי, וקלאריסה ה־סנובית — קו של חיות מגביר את כח עמדתה החיונית, אם כי אימתה בפני המוות הוליד את התיאוריה הטרנסצנדנטלית של אמונה „כי ה־יזה שמראנו הנגלה, אותו חלק בנו הנראה לעין בן חלוף הוא ביחס ל־חלק האחר, אותו חלק נסתר... עשוי הנסתר להוסיף ולהתקיים לשרוד ו־להגאל איכשהו" (עמ' 124).

זוטות החיים

החברה האנגלית היא שמרנית ב־בירבה, ובעוד הזמן דוחק בה ו־מחולל בה תמורה, היא שקועה ב־זוטות החיים. חברה זו נאה עד מאד, מרשימה, ואוהבת להתעטף בתחרה של זהב ולחלוק כבוד. בעת שהגיע ראש הממשלה לביתה של קלאריסה דאלוויי היא חשה את סכרון הרגע, את התרהבות ניבי הלב. בנשפיה — המולה גדולה, והדברים על קרי־קט ועל טרפים, על באך ופילוסו, פן זה מקקי את האספקט היציב והמאוזן, בעוד שספטימוס „ההדר ל־ צד המהותי יותר ומסגין את אי מתגלגותו בחברה ועל ידי כך את הצד הבלתי מאוזן הזקוק לסעד נפשי אצל הד"ר ברדשאו העולה בו תלי תליך של סכנה לעצמו ולחברה. ספ־טימוס רואה את עצמו כבואל בלתי מתעשר בניגוד לחברה השמרנית הכמהה לטיפוח המשחק ולסמלי היכם הפרח — מקור שלווה של אדם.

ב„מרת דאלוויי" טוענת הפרש־נות — קיימת לה פרצופיות, ועימות בין האדם וחברה. מחד — טיפוס בני מעלה השאננים בעליונתם, ו־מאידך — נפש פגומה — ספטימוס המאבד את הקשר אל החברה. ה־נשמיה של קלאריסה מדגימה את האווירה של החברה המרגית בצד הנפש הערטילאית, מוסכמות החברה על יד החירה למציאות חדשה, צי־פיות על יד יאוש, ומעניין שגם חייה ויצירתה של ווירג'יניה וולף אפיינו את הד־פנימיות, של אומן אינטלקטואלי בד בבד עם ההאבדות בשנת 1941.

מסגרת המבנה הסיפורי ב„מרת דאלוויי" המתמקדת בשתי דמויות שדרכיהן שונות, אף על פי כן נתקע בדפוס אחד — אין בה כדי להקל על הקורא כדי להבין יותר את מ־הות ודמותה של קלאריסה הסנובית של יד ספטימוס המתאבד. בסגר זה מפגשות שתי תפישות, המכלא שתי טכניקות, של הרומן הריאליסטי ו־התודעתי, המבליטים סגנון שונה ו־עיצוב מבריק, והם הם הסממני ה־פריחה של המציאות החדשה — של ווירג'יניה וולף.

*„מרת דאלוויי" מאת וירג'יניה וולף. עברית: רנה ליטוין, בהוצאת זמורה, ביתן, מודן, תשל"ה.

במפץ גדול באת ועלית

מאת שמחה ורנר

במפץ גדול באת ועלית
מתוך האין סופי
של עולמות אחרים
ויצרת את דמותך לעיני.
ואני רציתי לרדת
אל עמקי בריאתך
אל שרשיך
אל המקבלים השומרים
את סודך.
עתה ידעתי
שנסתר בך דבר גלוי
ואת הגלוי של החוץ
בנפתולים את הוסיף להסתיר.
על כן אאשף
עד תמסר בדבור אלי
מן האפק הקרוב
ממרום הרי הקנוש
מקום לקחת
גליה ונגלית
שאין בך סוד
ואין כך כליל
ויש בך אדם.
ובשקט הזה יצץ הפרח
גם הפרי יחדיו נמגם.

לפרשת השבוע

קרח

ליקט שלמה יהלום

שומרת על האוצר
על מרים אולינובר

מאת: דב סדן

הננו מביאים דברי הקדמה של הסופר דב סדן לספר „האוצר" של המשוררת באת מרים אולינובר, תורגם מאידיש לעברית על־ידי יהושע פל־פי, בהוצאת ספר ברם קוק, תשל"ה.

א

המבקש להכיר, ולו בראשי־פרקים, את חייה ופעלה של המשוררת מרים אולינובר (אולאטבער), הוא מנסה להסתייע לשם ראשית־אינפורמציה, בלכסיקאות, ויטול בראשונה את הלכסיקון הישן לספרות יידיש, מעשה זלמן רייזן, לא יוכל שלא לתמוה, כי אף שהמשוררת כבר פירסמה כמה משיריה בבימות שונות, וכבר יצא ספרה ראשון, והוא גם אחרון, הוא הספר „דער באבעס אוצר", בהקדמתו של דוד פרישמן (1922), וכבר נישאו מעברים קולות ובנות־קולות של תהילה חזיבה, הרי הלכסיקון ההוא, בכרכו ראשון (1926) אינו יודע על מציאותה, אף שעורכו ידע וידע עליה. אולם חידה זו נפתרת במבואו של העורך, שבו הוא מתנה את שלא הביא בו, ובכללם אף מרים אולינובר, וטעם השמיטה, שהללו לא נענו לפניותיו החוזרות כשם שלא נענו מכריהם שנתבקשו לכך, ובהעדר נתונים מוסמכים החליט העורך לדחות את הערכים האלה לכרך־מילואים, שיבוא לאחר כרך־הסיום. הבטחה זו לא נתקיימה, שכן יצאו לאור ארבעה כרכים, הכוללים את כל האלף־בית, ולא יצא, כנראה מחסרון־כיס, כרך המילואים. ממילא הולך המבקש לדעת מה על המשוררת אצל הלכסיקון החדש של ספרות יידיש, שכרכו ראשון נערך בידי שמואל ניגר ויעקב שאצקי (1956) — שניהם כתבו על שירתה, ראשון יידיש והאחרון פולנית. הערך המבוקש הוא קצר, ואין מחברו מפורש, והוא אולי של אחד העורכים. בתוכו אנו שומעים, כי המשוררת לידתה בלודז', משפחתה משפחת יראים, ומשנתיתמה באביב־ימיה, נאספה לבית סבא־סבתא בלאסק. ראשית פירסומה היה מעל עמודי הקובץ „געזאנגען" (1916) ואחר־כך בעיקר בעתון „לאדזשער פאלקסבלאט" ו„לאדזשער טאגבלאט" והוציאה ספרה „דער באבעס אוצר" (אוצרה של סבתא), ואף היה עמה בכתובים המשכו הקרוי „שבת", שקטעו נכלל באנתולוגיה של עזרא קורמאן „ידישע דיכטערינס" (1928); והרבתה לכתוב בגיטו וסופה נשרפה, כנראה, באושוויץ. הערך מצורפת לו ביבליוגרפיה קטנה, תשעה ערכים: יעקב שאצקי, ח. ל. פוקס, שמואל ניגר, יוסף מזיקו (אוקרטסי), ריקודה פוטאש, י. י. סיגל, י. י. טרונק, ז. סגלוביץ, ברל מארק. פירושי בשמותיהם, ללמדנו, כי כל הכותבים אנשי פולין ורובם אף אנשי לודז'.

ולענין כלל־הערכתה של המשוררת ושירתה נאמר בערכה: „אחת ממשוררות־העם הספורות, הכניסה אל השירה משהו מן הפתגם והמימרה היהודיים, לפי הטבעיות של נעימתה העממית אין דומה לה בשירת יידיש". אולי לא אטעה, אם אניח, כי לפי מידת הזהירות מכאן (משהו) ולפי מידת הפסקנות כאן (אין דומה לה) ניתן לשער כי מחבר הערך, ועל כל פנים מנסחו, היה העורך שמואל ניגר.

ב

דברי הערך הם, כפי שראינו, קצרים, אך גם בהם יש פרטים הצריכים בדיקה. כן, למשל, נקבעת לודז' כעיר הולדתה, אך ח. ל. פוקס קובעה בלאסק הסמוכה. מושב סבה וסבתה, שהתחנכה בביתם וטעם לה מורשת המסורת, מקור שירתה. פה, בלאסק, אף התחילה לכתוב שיריה, ובן העיירה ההיא, ה. ל. זיטניצקי, לימים סופר ומבקר, הוא שהביא את ביכורי שירתה לעורך לאזר קאהן, שהתגאה על שגילה ראשונה את כשרונה, בפרסמו שיריה. ללודז' עברה כשנישאה לדודנה וואלף (זאב) אולינובר ונשארה בה כל ימיה. השלמת הערך ניתנת אגב עיון במאמרי הזכרון וההערכה, ומבחינה זו ראוי לפתוח במאמרו של ליאו פינקלשטיין, הדן בה במסגרת מקיפה יותר, היא מסגרת ההתעניינות של האשה בספרות יידיש, — הוא מגדיר דרכה של האשה, שהוליכתה ממעמד של קבלה למעמד של נתינה, והיא דרך ארוכה למדי, ואף כשהגיעה האשה לכך, במנין מועט הגיעה. ובתוך המנין מרים אולינובר, שהיא ושירתה כגלגול הערכים, עיקרי המורשה הנאצלים, שהיא שומרתם מתוך רגש אחריות לקיומם חברת. המבקר רואה את חייה שרויים בעולם של גלבבות קדומה, שהיא מבקשת להחזיותה בדרך שיר ושיר, אף מייחס לה תחושה, כי כל אותו עולם סופו כליה, ושעל כן היא מצווה להצילו, והיא אף מצילתו. משום כך ולשום כך הזירה את עצמה מהמולת־סביביה ונתייחדה בארבע אמותיה. המבקר מתאר ברביעיה של נשות חיל — היא, קדיה מולודובסקי, רחל קורן, כמשוררת ורחל איידבר בפרשנות, ואודה, כי אילו הייתי מתעורר על השוואה, אפילו הייתי בורר מסגרת כזאת. ספק אם הייתי מסתפק בה, ואדרבה הייתי מכנה מסגרת אחרת או נוספת, היא מסגרת משוררי האמונה ויורדם לדרגותיהם — חיים קרול, חיים סימיאטיצקי, ישראל שטרן, ישראל אמיוט, שמואל נאדלר, מהם שנשארו דבוקים באמונתם, אמונת־ישראל, מהם שסטו והפליגו הרחק הרחק ממנה, וחוקרי ספרות יידיש נתבעים לעמוד על החזיון הזה: מקורותיו ומניעיו ודרכי ביטויו.

אבל אם לחוקר יש לו תעודה קדומה: — מרים אולינובר, כשם שנתה עליה ברכת־זוכרת, ורבים מזכירים אותה ותבונתה, כך גזורה על שירתה קללת השכחה. ספרה „דער באבעס אוצר" הוא בבל יימצא, ואם מישהו מוצאו רהוי רצהוב עלים באחת הספריות הוא כמגלה אוצר קבור. ואף שנעשו כמה מעשים להציל משכחה את הסופרים בני עמנו שניספו בשואה, וכמה וכמה מניינים של ספריהם חזרו ונדפסו. הרי ספרה לא היה בכללם. גם לאחר שנשמעו כמה קולות שתבעו מהדורה חדשה, ואם בשיריה הכנוסים כך, בשיריה הפזורים לא כל שכן. כדוגמה לשכחה הוא מאמרה של חברתה, מירל ארדברג־שאטן, שפרסמה זכרונותיה יפה־יפה את זכרונותיה על המשוררת, אך לעניין ספרה היא משבשת תאריכו ומאחרתו בשלוש שנים ואף טועה במו"ל — במקום האחים לידי־אפשטיין בוורשה פירשה ב. קלצקין בוילנה. סימן שהספר לא היה בשעת כתיבתה לעיניה. בכלל זכרונותיה תיאור אישיותה של המשוררת, על ניגודי־גלויה, רוב הומור ורוב עצב, וכן תיאור מראיה — קומה מועטת, חובשת שבים כעין תכלת והוא יפה לעיניה תכלת, אנו רואים אף במנהגה ומימוסית כיאה לבת־ישראל השומרת על מלותה, נחלת המשפחה לאבותם.

ג

צד של חשיבות נודע גם לזכרונותיו של י. זילברברג, שנתפס גם הוא לטעות, באמרו כי ספרה היחיד של המשוררת שיצא לאור. הוא „שבת". דווקא. לדבריו בראה לה המשוררת סביבה ביותה, כביכול, מדינה של דממה, כי אף לעתים רחוקות ביותר היתה נראית בכינוסי סופרים או בהצגת תיאטרון, וכנראה לא הופיעה מעודה בנשף לכבודה של סופר. קל וחומר לכבוד עצמה. היא אף מרכזתו, עד הכן דבקותה באמונה הגיעה — מעשה בחבורה של סופרים, שהשתעשעו בשאלה: מה היו עושים אילו לא ניתן להם אלא ליטול ספר אחד ויחיד בלבד, אמר ראובן, כי היה נוטל ספרו של פלוני גדול, אמר שמעון, כי היה נוטל ספרו של אלמוני גדול. ואילו היא ענתה: הייתי נוטלת את סידור התפילה, וכשנשאלה לטעמו של דבר, השיבה: הרי חייבתני להתפלל מתוכו. ואולי לא שירית, כי אחד מעריכיה, הוא ש. ד. זינגר, יאמר על ספרה, כי כמותו כתחינה, ועיקר כוחו לשירי הנעירי־הכלה, הנקראים בזמירת־תפילה, נחלת סבתה, שנבחרת המשוררת השכילה להעבירה סמל, והייתי מוסיף: דרך שהעמידוה כמה וכמה סופרים — קטנים ברמות אלס־באבלע, וח חז ב„הגילגול", ש"י עגנון ב„תהלה", וכיוצא באלה.

ואמנם כוחה של המשוררת יפה בהקומת עולמה של סבתה, באופן שהיא עושה את הרחוק — קרוב, ואת האתמול — היום. יראת הכבוד, שהיא רוחשת להווית החיים המסורה ניכרת בכוח הזה ופשטותה, כלב הקורא, — אמונות שנשתקעו עולות ומתחדשות, אבירות שנשתכחו עולות ומתרעננות, דמויות של מקרא נשלות בתוך חיי העיירה והווייתה.

ד

ולענין דמויות המקרא קרוב הפיתוי לבדוק מה בין גישתה וגישתו של מנגר, ואמנם היה שנתפתה לכך. והנה אמת הדבר כי בבוות במנגר יניקתה בטייטש־חומש ואווירה קריאהויה, אלא שאינה דומה שירתו שזיקתה למקורה היא עקיפה ועמידתו כלפיו מתוך חיוך של אירוניה, שהוא לפעמים מתוכמת ביותר, כשירתה שזיקתה למקורה היא ישירה ועמידתה כלפיו מתוך חיוך של הכימות, לפעמים פשטנית ביותר. אך רומה, כי אם יש פתח־מה של השוואה, הריהו בצד השווה של התגברות של שירתה ושל שירתו להלל האווירה סביבם — היסוד ימי פריחתה של השירה האכספרסיוניסטית וביטויה הנה. בחירתה של פולין, חבורת „כאלאסטרע" וכיהם על קולותיה הבוקיה, השירה הדומיננטית היא של הסגול המתונן — מלך ראוויטש, א. צ. גרינברג, פרץ מארקיש, והשפעתם פושטת והולכת ואף סופרי לודז' נמסכו לה. ואילו שירתה של מרים אולינובר ושירתו של מנגר, עם כל השוני אחד שביניהם, כבושה ואינטימית, רוכנסית ותחישית. וכאן המקום להדריש למה שנדרשו כמה מבקרים — מה מקור ההתפעלות של דוד פרישמן, שנעשה כבריח לספרה „דער באבעס אוצר", כשמע מתוך הקדמתו הנלבבת. כמעט כולם אומרים, כי מדרש פליאה הוא בעיניהם: היכא תמצי. כי אותו מבקר חד ושנון הקוסל מגיה־וכיה ושהרגל של אבירות לאו נעשה לו כטבע שני, התעורר לכתוב מבוא, שכולו אמירת הן. אך דומה כי המדרש עשוי שיוצא מכלל פליאה, אם נאמר, כי אותו מבוא יותר משכתבו פרישמן המבקר כתבו פרישמן המשורר — חולה אנוש חש קירבת מותו ובודאי עשה את חשבון הנפש שבינו לבין הדור החדש, שדרכו בשירה היה קשה עליו. והנה באה לפניו שירה כמעבר להחום הימים הגם ושירתם הסוערת והמסעירה, כשיבה אל הימים שלפניה, על שירתם הרומנטית, שהוא עצמו היה בכשורורית. ביותר בשיריו הקלוסים רוח של אגדה עממית. אך דיין להעיר כי מי שראה את הצד השווה, דין שיתוש בצד השונה, כי לדקדוקי של דבר לא יפול פה לשון שיבה. שכן המשוררת מעודה לא סטתה מדרכה. אלא טבעה הוא, ואינה דומה שירה שאמנות מביאתה אל האמונה ונושאיה, כשירה שהאמונה מביאה לאמנות וכליה.

ה

כל שכתבו על חייה של המשוררת, ראו להרגיש ולחזור ולהרגיש, כי היתה בחינת כבודה בת מלך פנימה, שאינה מעורבת ברשות רבים גדולה, אך בתם שהדגישו וחזרו והדגישו, כי ביתה נעשה רשות רבים קטנה רבת־השראה ורבת־רחש, כבין בית ועד לפרוזי סופרים, שהיו מסבים לשולחנה, מתכבדים בפת לחם שחור וכוס יין, וקצת בעלי זכרונות אף מונים מספר לכוכבים בראשית נצנוצם, שראו בה אחות בכירה, מפרונית, וביותר אומרים הדברים בימי ממשלת הזדון — בביתה בגיטו היה מתכנס, אחת לשבוע, חוג סופרים, והיא נשיאת הכבוד ואלהר שגור מזכירה, והם קוראים בשיריהם וסיפוריהם, והיא קוראת משיריה, וסודרים על הערכת־הדרין. וכל אלה בימי פורענות מרים, כשפרנסתה על עבודה בורית, — פרימת מלבושיהם ספוגי הדם הקדוש של יהודים נרצחים, כדי להתקין בחוטיהם מרבדים לבשי רוצחים. ירחמיאל בריקס המספר על כך, מנסה לבאר גודל כוחה ומוצאה בעוצם אהבתה ומסירותה, והיא עמדה לה בימי אפלה, לעודד את בני־אומנות, והוא הוהב משלב בתוך זכרונותיו שיר, שכתבתה בגיטו, עם חמשת ימי הסגר (שפערע) שנגזר על הגיטו, אין יוצא ואין בא, אך הבבלים מחלבים רצדים זקנים וקף להכיתם, והמספר הקרבנות עשרים ושנים אלף. והרי פיסקה מתוכו:

עס מריעם שכאל הייבפט דער ארויס
איין אפגעבראכן בוזיצל
קריכאבן פר דיר ברבצבים ארויס
און באדיינקיש זע.
ווער קען איבעדיינען פצרוינקען
און ווי באזיינען?
קיינער, קיינער, קיינער.

ואם לתרגם שיר זה לפרוזה, כך ענינו: יקרה לפעמים כי אי־מי ירים זלזל ברזה, והוא מכשאו ומהוננו, מי יוכל להרים את ילדינו ולהונגם, אף לא איש, אף לא איש.

לפי העדויות נראה, כי פעילותה היצירתית הגיעה בגיטו לשיאה — היא הרבתה לכתוב יותר עמה בכתובים מחזור שירים: „דער ווינטער", שבא להשלים את ספרה „דער באבעס אוצר", וכן מחזור שירים „די בעלמיאורע", שניתן להעריכו על פי קצת דוגמאות שנתפרסמו ב„בית יעקב" וכן ב„אינזל" שבעריכת זישא באגיש. בזימונים שבביתה היתה קוראת מיצירה שלא נתקיימו והבל על דאבוננו.

ו

קשה חסרון ביוגרפיה של המשוררת וקשה כמותו חסרון ביבלי־וגרפיה של שירתה. חסרון ראשון ניתן במעט או בהרבה, לתקנו — יותר על דברי הזכרונות, שכבר נתפרסמו, אפשר לעודד על תוספת זכרונות וביותר מפי הסופרים שהיו מיודעיה, מהם הנמצאים עמנו, כגון ישעיה שפיגל, יצחק ינאסוביץ, ולעת עתה ניתנה לנו כמשענת חשובה, בספרו של חיים לייב פוקס „לאדזש של מעלה" (תשל"ב), שיותר על הפרק המיוחד לה. קצת דבריו שילבנו עתה בדברינו, מצויים פרטי קיימות לפיזורין, הוא גם מתאר מערכת ביתה, שנהג בכשרות, המספר בשתי בנותיה, שהבכירה נישאה ונתכוונה לעלות עם בעלה לארצנו ולהשתקע בקיבוץ של „הפועל המזרחי" ולא שיחק לה מזלה ונספתה היא ומשפחתה כשם שנספתה אמה המשפחתה.

ולענין אהבת ארץ ישראל — ישראל אמיוט, שתחילת פירסומו מעל דפי עתוניה של אגודת ישראל, פישפש בגליוני „בית יעקב" ומצא בהם ארבעה שירים והר ופירסמם, ובכללם שיר, שמוצאו בו הד הפרעות תרפ"ט בירושלים, שם השיר: „די מומע שרייבט", כלומר: הדודה כותבת, וכך לשונו:

די מומע שרייבט צו דער באבעשי א בריוו:
„א, שוויגער קרוין, ס'איז עלך דא נאר צו זען,
ירושלים איז א שטאט, קען מען ווייען ניין,
און ניט היינו עלך וואס איז איר נעמקן.
און גלאט אוויר א שבת אינדערפרי גוט כוהל מערבי ניין,
און ביי דער וואנט א הוונה איספאוויינען,
איז נאר איין אנדער טעם ווי און דער הייב איין שול,
א, שטראף ניט נאשטנוי, איך מו דאר שלעכט ניט מיינען.
נו בוואוו גרויס די וינד און דער גלות גרויס,
א, שוויגער קרוין, ווסס מען דאר דערלעבן?
מען שמועסט שוין דא פון קץ, און דערוויל איז שלעכט,
שטייט א בית מדרש הזו, שטייט א טיפלה דער־נעבן
און ערגעץ איז נאכט טשוואף ניטש אזוי הי דאס
זעט מען צו די שאנד, כלאגט מען גאנצע שעה,
מיר מעגן דא פאר אייך, דאך באם איר איר נאר אונץ,
פאוי דאם הארץ אזוי שוואך קעגען דעם נסיון."

ואם מותר לתרגם שיר דרך פרוזה, כך עניינו: הדודה כותבת לסבתא מכתב: הה, חותנתי עטרתי, הכל ניתן פה לראות, ירושלים היא עיר, שאפשר לשוטט בה שנים, ושלא לדעת כל המתרחש בתוכה; וביום שבת, עם בוקר, לילך סתם לכותל המערבי, ולבכות עד תום התחנה ליד אבני הקיר — טעם אחר הוא מאשר בבית הכנסת בבית („בעיירה"). אל תיסרני, אלוקי, הרי כוונתי אינה לרעה. כי גדול החזון והגלות גדולה. הה חותנתי עטרתי, האם נזכה לכך? כבר מדברים פה על הקץ ובינתיים רע. באשר בית מדרש — עומדת תיפלה על ידו. אין מקום אחר אשר כה יגדל עונשו של השם, רואים את החרפה ומקוננים שעות תמימות, אנו מתפללים עליכם פה, התפללו אתם גם עלינו, הלב כה חלש נוכח הנסיון.

אף חסרון אחר ניתן, במעט או בהרבה, לתקנו — רוב כותבי הזכרונות מונים את העתונים וכתבי העת שהשתתפה בהם, ועצמים בא מקרה מבהל. ומסייע וכך אירע לה לחברתה של המשוררת, ריקודה פוטאש, משוררת אף היא שהשתקעה בירושלים — מעשה שטרחה על ניקוי ביתה לכבוד הפסח, ובערה את האבק מעל ספריות, נשרו מתוך אחד הספרים שני שירים בכתב ידה של מרים אולינובר ששלחתם אליה, שם השיר האחד: הי אזוי האט אין כעלעם דער כלאב אבנעראמטוועט די צייט, ושם השיר האחר: די לט״ד און די האייה. עמדה ופירסמתם ברבים.

ז

ואם קהל קוראי ידיש אין בידו להכיר גולתה, הוא שירתה, גם משום שספרה אינו מצוי, גם משום ששאר שיריה פזורים אילך ואילך, קהל קוראי עברית על אחת כמה וכמה, אמנם העיר שם וקיד שם נדפס תרגום של איזה משיריה (למשל תרגום ה. תראל ב„בית יעקב" הבא, אייר תרצ"ב). הלכך נמצי אסירין לנשוור, יהושע פל־פי, שנטל עליו לתרגם את ספרה „דער באבעס אוצר" ומעשה תרגומו נאמן לעניינה ולרוחה של השירה הזאת, ומגלה יפיו וטיבו של ערבי ישראל וקדושתם, ותרגומו מלאכת מחשבת.

ביבליוגרפיה

הספרות על מרים אולינובר איננה, אמנם משופעת, אך מניינה מגיין, הריני מפרט בזה את הדברים שנסמכתי עליהם:

1) ישראל אמיוט: לידער 1930 (ארבעה שירים) של מרים אולינובר: 1. „די מומע שרייבט", 2. „די הוזנה" קענעדער אדלער, 16 יולי 1962; 3. „קינדער־יארן"; 4. „פינקס דורות", שם 23 יולי 1962.
2) מירל ארדברג־שאטאן: מרים אולינאווער, מאנגנטראשאלער העסטן, חוב' ב', יולי 1956.
3) ירחמיאל בריקס: מרים אולינאווער, קענעדער אדלער, 2 מארס 1955; ליכטעראטן אין געטא, אונדזער וועג, יוני־יולי 1963.
4) יצחק גולדקורן, מרים אולינאווער, ווידערשטאנד יאנואר 1959.
5) יצחק זילברברג: פארטרעטן פון אינטערעסאנטע פרויען, די פרעסע, 26 מארס 1955.
6) ש. ד. זינגר: מרים אולינאווער, צו איר דערשען יארציים, קולטור און דערציאונג, דעצמבר 1950; וועגן שרייבער און ביכער, אונזער וועג, אפריל 1959.
7) ריקודה פוטאש: דער גורל פון צוויי לידער.
8) חיים לייב פוקס: לאדזש של מעלה, תשל"ב, ציון במפתח השמות.
9) ליאו פינקלשטיין: די אשה וויל אין פוילן, צוקונפט, נובמבר 1949, וכן בספרו: מגילה פוילן 1947.

ספר מלחמות ירושלים

…י שנתיים יצא החלק הר… של „ספר ההגנה בירו…" (בעריכת רחל ינאית, אברהמי ודוד עציון), ד… הופיע החלק השני של…

…שון היה מוקדש למאבקים ה־ ולהתנגשויות עם כנופיות של… בירושלים בשנות המנדט… ות המדינה. למאבקים האלה, … וסרת האויבים, לערער את… בחיי יום יום, קראנו או… צות". השני מתאר את מלח־… ומסיות בירושלים ולמען ירו־… תיאורי מלחמה, לא רק עם… מקומיות, אבל עם צבאות… של מדינות ערב. …זמה זאת נלחמו חברי ההגנה… ב בערך נפש, בגבורה וב־… ם הכרזת המדינה, לא בשארה… ת, בכל הארץ, ורק מלחמת… ות נתנה את התשתית לה, … מלחמה בירושלים השיבה, … אומה לא נותק מגוף המדינה. …זמה בירושלים היתה קשה ר־… כך פירש הרשב"ם את ה־… וראיתם את הארץ" (שלח י"ג… „כי לפי מה שתראו את הארץ, … בלי מלחמה — כי בטוחים… נתן להם את ארץ כנען, … בלי מורח, כי אם בענין… המלחמה".

…ט האחרון

…לים בהקדמת הספר (ע' י"ב): …ים נאבקה ההחזקה מעמד… יסופי הגאולה שפיעמו בלב… ובית, כחילונים כאדוקים מ־… זכה שכאן בארצנו, המפלט… לעם ישראל, כאן אדמת ה־… ואין בלתה". מתוך אספקלריה… ור להבין, שאנשים רעבים… ובמחסור חמור בכלי־מלח־… זמו בגבורה וגם הצליחו. …שביל מה נלחמים הלוחמ… נגד הכנופיות המקומיות, …ד הלגיון הערבי, נגד צב־… נרים ועיראק ובתוך מהלכי…, היה עליהם להתגבר גם… זינות של הבריטים, שעשו… בביד עלינו, בחיפושי נשק… צינים והחרמתו. ואם כבשו… אינה עמדה חשובה, עשו… יכולת שבידיהם להוציא מ־… ישנים כאלה. הבוגדות ה־… נתגלתה בצורה מחפירה ב־… נבי דניאל ולאחר מכן ב־… הדסה, בביצורץ ברחוב בן… בשכונות היהודית, ובכל ה־… האחרות (ע' 113). מצב זה… וקשה די ארוכה. ורק כאשר… הסבלנות נתקבלה החלטה ב־… יגנה והיא שודרה ב„קול ה־… קראה לחברי ההגנה: „להת־… ו לחיפושים ולמאסר על ידי…, אסר הפיקוד הבריטי על… לערוך חיפושים אצל אנשי… (ע' 25).

… הערבים היתה לכבוש את…, כבר בקרבות הראשונים, … לנתק את התחבורה לירוש־… הישוב היהודי שבארץ. היא… בלי מים ומזון וללא אפש־… פק ללוחמים תגבורת באנ־… יחוד בכלי־מלחמה, שאמנם… הארץ לא היה בשפע. …ת הרעבון ולמרות המחסור… מרית הפגזות הגדולות מ־… סאוקגיא. שבנבי סמואל ומ־… עתיקה, ממגדל אליאס ובית… נצמוד תושבי ירושלים ר־… לעירם, נתגלו בהם כוחות… והחזיקו מעמד.

…מה על ירושלים, הלו עד־… רבות בגוש עציון ועד להכ־… קרב השיירה בנבי דניאל, …ים לפי עדויות שרידי הלוח־… (ע' 103־112, על פי הספר… זן במלחמתו וספר הפלמ"ח), … על רמת רחל (ע' 171) הקר־… רית ענבים וצפון ים המלח…), הקרבות בעטרות ובנוה־… אף הכשלונות ריתקו מ־… ילים של האויב ועיכבו ה־… ית על ירושלים. בכל זאת… מלחמה בעיקרו נפל בחלקם… י ירושלים עצמם.

…שיבות בהגנה

…צליפות של האויב מחומה…, שהגיעו עד רחוב המלך… המילו קרבנות רבים, מוסר… „קשה היה להשיג מלט… וחלקי ברזל, אך בעזרת… (חיל ההנדסה), מצאנו יש… ובנינו גדר חומה לאורך… דבור ברחוב המלך ג'ורג'. … בחה בגובה קרוב ל־2 מט־… אורך יותר מ־180 מ'. חומות

מאת שמואל הכהן ויינגרטן

מגן כאלה נבנו גם במקומות חשו־ פים אחרים" (ע' 42). ירח עציון מספר גם על הביצורים שנבנו תוך הפגזות קשות בנוטרדם: באחד ה־ לילות באתי לבקר את העובדים ר הנה החלו הערבים להמטיר עלינו בנוטרדם אש וגפרית מכל כלי ה־ נשק... בחורי הישיבות התחילו ל־ התרוצץ ממקום למקום כשהם מלח־ שים „שמע ישראל". כשנכנסתי ל־ בנין, התחילו כולם להתאסף סביבי. אמר להם: בחורים! מי כמוכם יודע בעוד ביום הכיפורים נכתב ונחתם בספר אלקים חיים, מי יחיה ומי ימות. האם אתם רוצים להראות ש־ אינכם בוטחים בשם? דברי עשו עליהם רושם. כולם הצטיינו במסי־ רותם ובזריזותם" (ע' 239).

גם אלי זהר (ליבטנשטיין) מזכיר בעדותו: „בערב התחלנו לבצר את נוטרדם נערי הישיבות עזרו לנו".

על עבודת בחורי הישיבה במאמץ המלחמה מדבר גם ד"ר ורט (ע' 17): „רוב ההישגים בתחום הצורה הרפו־ אית בעיר הנצורה השגנו תודות ל־ תושבים" — „בזכורני בשאנד הוד־ תנות שתי קבוצות. האחת של נערות מארגון הנוער של אצ"ל ושניה של בחורי ישיבה, שגילו נבונות רבה בשעת הפריצה לשער ציון. היה צו־ רך להוציא כחמשים פצועים מבית החולים משגב לדך (בעיר העתיקה ולאחר הפריצה) — כיון שכל ההכ־ נות היו סודיות ביותר, יכולתי לא־ סוף את האנשים רק בשעות הערב המאוחרות ולהוציאם מיד להר ציון למען יוכו לפריצה. לילה לילה ב־ משך מספר לילות, יצאו אנשי שתי הקבוצות הנ"ל הנערות האמיצות ר בחורי הישיבה. הם באו בשעה ה־ מיועדת והמתינו להוצאת הפצועים".

מספר מאיר בך (ע' 281־282): „כאשר נצטוה לפתוח דרך מקבילה ל־ כביש לשער־הגיא אל ואד: „בערב הלכתי לרב הרצוג. אמרתי לו, אנחנו חייבים לעבוד בשבת ורוצים היתר! בעזרתו של טוביה ביר באו בליל שבת בחורים מהישיבות במאה שע־ רים, פרצנו את הדרך, בני הישי־ בות היו אלה שבעזרתם פרצו את הדרך ופלסו את כביש בורמה, ש־ או קראו לו „דרך הגבורה".

בחורי הישיבות לא היו עזר בלי רעה, הם היו נתונים לפיקודו של טוביה ביר ונקראו „גדוד טוביה" ובתיאום עם מנהלי הישיבות, יצאו לילה לילה להקמת ביצורים, חבל, שהעורכים שכחו ביר טוביה בר, מפקד של „גדוד טוביה".

מתוך בוגרי הישיבות היו גם לוח־ מים מצוינים. מספר יוסף עמי (ע' 33): בקרית שמואל ובשערי חסד היתה מחלקה דתית. אנשי יחידה דתית אלה (כארבעים איש) פעלו כלוחמים לבושים קפוטות". „מפקד ה־ יחידה הדתית בשערי חסד היה יהושע זורקר שהצטיין באומץ לב. זו היתה יחידה למופת" (ע' 34).

כיבוש קטמון

הידיעות המליפות על עוברים ר שבים, באו גם מהשכונות הערביות שמחוץ לחומה וקרובות לשכונות ה־ יהודים. הוחלט מטה ההגנה לכבוש את השכונות האלה ולטהרן מכל מיני הכנופיות והעריקים הבריטים, אשר שרצו בתוכן ואשר גם נתקו את הקשר בין הישוב היהודי לבין השכונות הרחוקות ממרכזה של ה־ עיר, כמו תלפיות, מקור חיים, ארנו־ נה ורמת רחל.

מספר אליהו בר סלע (ע' 162): „לקטמון היתה ערך מכריע לשליטה על ירושלים". הכנופיות בתוכה „מנ־ עו את התנועה — לדרום ירושלים". ובהקדמה לעדותו, קבעה המערכת שקטמון נכבשה „ב־2 למאי". כנראה היה ה־2 למאי יום ההשלמה של הכבוש. לפי מיטב זכרוני היה יום כיבוש קטמון „שביעי של פסח", כ"א בניסן תש"ח, וכך מעיד במפורש יוסף עמי (ע' 162) אחד ממפקדי הלוחמים בכיבוש קטמון: „קטמון נכבשה בשביעי של פסח".

חבל לכן, שהעורכים התעלמו מ־ התאריך העברי. כי אם היתה לקט־ מון ערך מכריע לשליטה על ירוש־ לים, הרי „שביעי של פסח" בעל ערך מכריע הוא בתודעת העם, ה־ מזכיר את בקיעת ים סוף, את גאולת מצרים ותוכרים עי"כ גם בדברי חז"ל: בניסן נגאלו ישראל ובניסן עתידין להיגאל".

משמר העם

כותבים העורכים (ע' 69): „ירו־ שלים העברית לא היתה יכולה להח־ זיק מעמד, אלמלא אותו גוף ש־ הוקם ימים מועטים לפני הכרזת הארץ, על־ידי מפקדת ההגנה ב־ ירושלים, — הוא משמר העם. דב יוסף מוסיף על כך (שם): „גוף אזרחים זה, שימש למופת של מסי־ רות. „תחת מטר אש ללא היסוס ול־ לא התחשבות בבטחונם האישי" מילאו את חובתם.

ומי היו חברי משמר העם? מציין יצחק אברהמי (ע' 13) „רבים מחברי משמר העם, היו מעוטרי זקן ופיאות והיו ממלאים כל תפקיד ברצון ובמ־ סירות".

על חיל הנשים במשמר העם מוסר בבציון אבני (ע' 73): „במשמר העם היה חיל נשים. מתפקידי חיל הנשים, עזרה במטבחים הצבאיים, טפול בפליטים בעיר ובפליטים מ־ העיר העתיקה, עזרה לפצועים בבתי חולים. הם היו גם השומרים על השבויים שנפלו בידי ההגנה". גם אברהמי מוסר על התפקידים של משמר העם (ע' 72) „הם חילקו את המים, את המזון ונפט, שמרו על מחסומים, עליהם היה לבדוק את ה־ חשודים" וכו' וכו'.

על העזרה במטבחים הצבאיים של חיל הנשים מוסרת לולה שטרמן (ע' 97): אחרי שבניני „שנלר" נתפסו על ידינו, „פסטו בכל חלקי העיר וטחנו תחת מטר יריות ופג־ זים, סירים גדולים, פרימוסים. ומי לא יזכור את „האשה החרדה", ב־ שבים על ראשה ששמרה על הכשי־ רות וגרמה „צרות" לרוב, אך ידעה לשתף עצמה בכל וגם לבה בכל הנעשה במקום".

ולא רק המטבח, היה כשר ב־ „שנלר". מספר אברהמי (ע' 98): עם תפיסתנו את „שנלר", הוזכנו ראש משמר העם, זאב אבנת ואילן מנהל ביה"ס „תחכמוני" קבע את המזוזה בשער הכניסה.

המלחמה במזרח ובצפון ירושלים

חבל 3, השתרע משכונת הפועל המזרחי (עכ"י קרית משה) עד האזור הדסה, שעל הצופים. הוא כלל בתוכו את השכונות, רוממה, מקור ברוך, וכל השכונות שממול רחוב שמואל הנביא וכן את בתי האונגרים, בית ישראל ומאה שערים, היינו השכו־ נות המיוחדות לחרדי ירושלים. כל החבל היה חשוף לירי הערבים, מ־ בית איקסא, ביה"ס לשוטרים וה־ אחורי בתי מנדלבאום. האויב עשה כל המאמצים לזחול דרך שם לישוב היהודי. ואם אנו לא הצלחנו להח־ זיק בבנין נאשאשיבי שכבשנו, היו הבריטים ששללו מאתנו את זאת. אך הצלחנו להחזיק בעמדותינו ולהדוף כל התקפות על השכונות היהודיות.

בין מפקדי החבל, יצחק אברהמי ופגנו מאיר גוזמן, היה שיח ושיג עם התושבים בשכונות ספר אלה, ועל כך מספר אברהמי (ע' 141): „באחד הערבים נמסר לי על־ידי סגני, שאחד הרבנים שבשכונות מח־ כה לי ורוצה לראות אותי באופן דחוף. הרב, הסביר לי את מטרת בואו, היינו, איך להתגבר על ה־ ערבים למרות הנשק המועט שהיה בידינו. ההצעה היתה להקליט מכו־ נת יריה כבדה בפעולתה ולהפעיל תקליטים אלה בכמה מקומות יחד. התקליטים יעשו רעש גדול מאד והערבים יחשבו שיש לנו נשק ל־ רוב". הוא מספר גם על אחד מ־ חברי המפקדה של משמר העם, היה זה רבי ליבל היימן, נכדו של האד־ מו"ר מגור, שבלט בזקנו הארוך ובפיאותיו הארוכות. יהודי יקר זה, היה שקוע כולו בתפקידיו, מן הבוקר עד לאחר חצות הלילה".

על תקרית יוצאת דופן מספר אב־ רהמי (ע' 27, 28): „באחד הימים בחודש פברואר 48 קבלתי הודעה טלפונית על הפגנה של „נטורי קר־ תא" ובראשה רב עמרם בלוי, ש־ יצאה ממאה שערים ובידיהם דגלים לבנים לכיוון „המוסדות הלאומיים". יצאנו נגדם בכח של מחלקה וההפ־ גנה פוזרה. אסרנו כשמונה אנשים ובתוכם את מנהיגם עמרם בלוי. הם הוחזקו בכלא הזמני. אחרי יומיים שוחררו לפי הוראת הממ"י."

על הפגנה זו שמענו בשעתו וגם שנים לאחר כך כמה נוסחאות. א) שהכיוון היה ללכת לעבדאללה ר להכריז לפניו כניעה; ב) שמטרתם היתה לבוא לפני קונסול ירושלים ה־ בריטי בבקשה לבקשו להשאר בירו־ שלים. והנה מפקד החבל שאסר את כל הצמרת וחקר כל אחד לחוד מעיד שהכיוון היה למוסדות הלאומיים.

כותב מאמר זה יודע גם על תבוס־ נים בקרב הישוב החדש. הוא יודע על מורה בגימנסיה העברית שעמד ברחוב אוסישקין עם קבוצה מחבריו, שהגיחו ביום ראשון של ההפוגה ממרתפיהם, שבראותו אותי התחיל בקול רם לתקף את הרב פישמן־ מימון „אם הוא רוצה במלחמה, לכה צריך אני ליהרג?" באותו יום עצמו, באספה של נכבדי ירושלים, הציע איש עסקים אחד: יש לתת בידי כל אחד של הרבנים הראשיים סדינים לבנים ולמסור את העיר ל־ עבדאללה. אלא, לתבוסנים אלה, לא היה מי שילך אתם להפגין וכאלה נמצאו בקבוצת ר' עמרם בלוי.

האמנם היו בירושלים גם קטני אמונה, שלא האמינו שנוכל להתגבר גם לנצח בקרבות.

הפריצה לעיר העתיקה

התכנית היתה לפרוץ לעיר העתי־ קה, דרך שער יפו. היא נכשלה. אבל בפעולת ההסחה דרך שער ציון, הצלחנו, לכבוש את כל הגור ע' 255. על הפריצה דרך שער יפו מספר נתנאל לורך (ע' 267). בתוך דבריו הוא מספר: „אוטובוס אחד, שנהגו טעה ובמקום לעלות לברכת הסמטה, עלה בכביש העולה משער יפו להר ציון. שם מול הפנה הדרו־ מית־מערבית של חומת העיר העתי־ קה, נשאר עומד, כשהוא נתקע ב־ צופרה, ובהערה שם: „שלד האוטו־ בוס הוצא משם רק לאחר שחרורה של העיר במלחמת ששת הימים" (ע' 269). ועל זה יש להוסיף: עם כיבוש הר ציון, דאגה המועצה ה־ דתית בירושלים לכלול את הר ציון בתוך ערובה של העיר, כדי שיוכלו המטיילים אל ההר לטלטל ולהוציא. ועלה רעיון: מאחר שהערבים בנו בתוך שער יפו חומת מגן, אפשר יהיה לקבוע את חומת העיר העתי־ קה לערוב. אך נתעוררה שאלה הל־ כתית. בין חומת הר ציון לבין חו־ מת העיר, נמצאת סימטה שרוחבה גדול יותר מעשר אמות והוא כהוה איפוא פירצה המבטלת את הערוב. יצאו רבנים לימין משה ובעזרת מלקוש קבוע, שהאוטובוס שנתקע לפני הסימטה, סוגר את הפרצה ר יש לראות את שתי החומות כמחו־ ברים. משך זמן רב שימש אוטובוס זה גורם חשוב בערובה של ירושלים.

יש בספר עוד סקירות תקיפות על מיבצרים חשובים של המלחמה.

בבציון אבני המסיים את עדותו על משמר העם (ע' 74) כותב: „ה־ דור הצעיר ועמו כל אלה שמקרוב באו אלינו, חייבים לדעת בזכות מי ניתנה להם העיר, אשר בה הם חיים כיום".

האמנם, באה די היתה זאת, היא נפלאה בעינינו.

יד הרב הרצוג

מכון התלמוד הישראלי השלם

הופיע

משנה זרעים ח"ב

למסכתות שביעית — בכורים

עם שינויי נוסחאות

כתבי־היד של המשנה והבאות המשנה בחז"ל ראשונים, ועם מסורת המשנה. ציונים מקיפים לראשונים, הערות ומבואות עם פקסימיליות של כתבי־יד עתיקים וקטעי הגניזה.

סודרו ע"י חברי המכון
בעריכת: הרב ניסן זק"ש

מכיל 560 עמ' כולל 48 פקסימיליות
בכריכה הדורה

מסידרת המשנה והתלמוד עם שינויי נוסחאות הופיעו קודם לכן:

משנה זרעים ח"א — 484 עמ'
תלמוד כתובות ח"א — 544 עמ'
מחיר כל כרך — 64.— ל"י

מכון התלמוד הישראלי השלם — בית־הרב, ירושלים

מכירה ראשית:
ספרים חיים גיטלר, מליק 4, תל־אביב

בעיות זמננו לאור הציונות הדתית [ב]

מציאות חולפת ומציאות קבועה

מאת ש. ז. שרגאי

אינני יודע בדיוק מזה „מיסתיציזיים" כשמדובר בשיבת עם ישראל לארצו אחרי שקמה מחדש מדינת ישראל ברשות. ואינני יודע גם מהי „משיחיות" כשמדובר בגאולת ישראל ובגאולת ארץ־ ישראל. אנו, אין לנו אמונה ב„משיחיות", אלא אמונה בביאת המשיח.

יציאת עם ישראל מן הנכר ו־ שיבתו לציון; כינון מלכות ישראל מחדש בארץ־ישראל — אין בה מן ה„משיחיות" ולא מן ביאת המשיח. אף־על־פי שמתמהמה על־ידי כינון המדינה. המדינה לא באה במקום משיח בן־דוד שאנו מאמינים בכל יום שיבוא.

אולם אין ספק, לכל־הדעות, כי כי־ נון המדינה כהתחלה של שיבת ציון היא חלק מתהליך הגאולה, שהחל עם החורבן, ושהיא מקרבת אותנו לגאולה שלימה שתבוא על־ידי בי־ את המשיח, שעם ביאתו נתקרב ל־ קיום חזון ישראל כדבר ד' ביד נביאיו לאחרית הימים — תכלית הבריאה.

אם כוונת המשתמשים במונחים „מיסתיציזיים", „משיחיות" — לסי־ מני גאולה שבשיבת ציון וקיבוץ גלויות בזמננו ולכינונה מחדש של מדינת ישראל — נכון הוא הדבר שבכל זה יש מסימני הגאולה, אבל איש מתוך היהדות המאמינה אינו מחליף סימני הגאולה בגאולה ובבי־ את המשיח, שאנו מאמינים ומחכים לו בכל יום שיבוא.

זכויות הערבים

בשם „המוסריות" באים לתבוע עלי־ בתם של הערבים יושבי הארץ ר מתממים בשאלות: והערבים מה יהא עליהם? אין להם זכות לשלטון עצמי בארץ־ישראל או בחלק מארץ־ ישראל, ביהודה ושומרון?

לפני התשובה לעיקרם של הדב־ רים כמה הערות:

1) אם באים לתבוע את עלבונם של הערבים, יש לתבוע עלבונם גם של יושביה הערבים בשטחים שב־ גבולות תש"ח. אף הם רוצים לשוב, ורוצים להיות חלק מהמדינה הפלש־ תינאית. זה כולל לא רק ירושלים של מקדש מלך עיר מלוכה אלא גם את הקטמונים, יפו, רמלה, נצרת, גליל ואף חלק בחיפה ועוד.

2) מדינות ערב, חלק אומר ב־ מפורש וחלק ברמז, חלק מוכה ל־ עת־כבוא רוצים בביטולה של מדינת ישראל ומתוך כך דורשים הם נסי־ גות מכל השטחים, החזרת זכויות הפלשתינאים והקמת מדינה פלשתי־ נאית, ואינם מוכנים לדבר על שלום הקשור בהכרת זכות קיומה של מדי־ נת ישראל, גם אלה שמדברים על נסיגה לגבולות 1967, מדברים כ־ „צעד" שאין אתה שלום ואין אתה הכרה בזכות קיומה של מדינת יש־ ראל. לא כל שכן אלה שמדברים על גבולות 1847 אומרים מפורש: אבל לא שלום ולא הכרה במדינת ישראל.

כולם עומדים על בסיס שלשה „לאווים" שבועידת חרטום: לא שלום, לא הכרה במדינת ישראל ולא משא־ומתן. ישיר עם ישראל משום שבמו"מ ישיר יש כבר משום הכרה.

3) המעמיד זכויות הערבים יושבי הארץ מול זכויות היהודים — ה־ מסקנה היא: עזיבת היהודים את הארץ ולפחות, ביטולה של מדינת ישראל.

לעיקר השאלה של זכויות הערבים לעשות את ארץ־ישראל או חלק מ־ מנה למדינה ערבית.

א) לא בזמן יהושע ולא בזמן זרובבל, עזרא ונחמיה — לא היתה הארץ ריקה מתושבים שטענו ל־ זכות שלטתם בארץ־ישראל, אולם זכותנו קודמת שהיא מסתמכת על הברית בין הבתרים ועל הבטחת ד' לעמו ישראל והיא קובעת למאמין בתורה מן השמים.

ב) מדינת ישראל מוכנה (והיא הוכיחה זאת בכמה מישורים למ־ רות היחס העוין של חלק מתושבים הערבים) להעניק לערבים כל הזכו־ יות האזרחיות, הדתיות ואף הלאו־ מיות לקיום יחודם הלאומי „פרט ה־ זכות לפגוע בבטחונה של מדינת ישראל ובקיומה.

ג) ישיבתם בארץ של הערבים שבאו הרבה יותר מאוחר ממה ש־ יהודים ישבו בה, ואף כשבאו הנה, ישבו בה יהודים שנשללה מהם זכו־ תם הממלכתית בה ע"י זרים. ברם, זכות זו של ממלכתיות בארץ־ישר־ אל נשללה גם מן הערבים שישבו בה, על־ידי זרים. כשניתנה אפש־ רות לחדש ממלכתיות בארץ־ישראל זכותם של ישראל קודמת שהרי ממלכתיותנו קדמה לממלכתיותם של הערבים, וגם למעשה, הוכרה מ־ מלכתיות זו בהצהרת בלפור, בחבר הלאומים ובאו"ם.

ד) אף גם זאת; חלק גדול של הערבים היושבים כיום בארץ — הובאו לכאן על־ידי ממשלת המנדט מארצות הסמוכות כדי להכשיל את קיומו של הבית הלאומי ומניעת הקמת המדינה — ומה זכותם לקיים כאן מדינה כשהם תושבי סוריה, עיראק, לבנון וכו'?

מציאות מול מציאות

ברם, גם מבחינת הטיעון של „מציאות" — מעיקרא דדינא קא־ פירכא. לצומת הטיעון שיש להכנע מרצון למציאות כדי שהמציאות לא תכניע אותנו כאונס — יש ללמוד משהו מתקופה של המאה האחרונה בה התנגשו מציאות במציאות: מציאות של התנגדות לעליית יהודים לארץ וחידוש ממלכתיותנו בה, ר מציאות שלא נכנעו לאותה המצי־ אות, ועל אף מציאות ההתנגדות, ההודות לכך, זכינו למה שזכינו, שאם אין בה עוד מן ביאת המשיח ומן הגאולה השלימה אבל יש בה מן סלילת הדרך לביאת המשיח ר שופטים את פעמי הגאולה.

ולפני שאעמוד עוד על כמה גי־ לויי־מציאות בארץ — נתבונן נא מה שקרה לעולם שנכנע ל„מציאות של היטלר והתנועה הנאצית שהיתה מציאות קיימת בזמנו שאיש לא חלק עליה. ובשם המציאות הזאת נכנע צ'מברלין להיטלר ואף בצ'כו־ סלובקיה, והחורבן בא לעולם הודות לכניעה זו למציאות קיימת, בשם השלום ולמען השלום, ולעם ישראל זה עלה בששת מליון בנים ובנות, אנשים ונשים, זקנים וטף — וכל זה עלה לנו בשם המציאות...

כשנפקחו עיני העולם לראות לאן מובילה מציאות קיימת של היט־ לר, שנכנעו לה באשליה שהכניעה תביא לשלום — יצרו מציאות אחרת שהעבירה את היטלר ומציאותו מן העולם — אבל הכניעה מתוך אש־ ליות השלום עלתה לאנושות במשך רות מליוני בני־אדם.

אולם נשוב למציאות בארץ־ישר־ אל. הנה לפנינו שתי מציאויות. מציאות א': מאז עד הנה התנגדו הטורקים והערבים לכניסתם של יהודים לארץ, מתוך הרגשתם מתחת לסף הכרה כי כל יהודי השב לארץ — מהווה צעד מקדם את הגאולה, חידוש מלכות ישראל ומלכות השם בארץ.

ואילו היהודים היו נכנעים ל־ מציאות זו לעליותם, ולא היו ש־ בים אליה, למען קיום מצות ישוב ארץ־ישראל כיהודים ואם כחלק מ־ כלל ישראל למען קרב את הגאו־ לה. נוסף לקיום מצות ישוב א"י (זאת היתה מגמתם של העולים החסידים ותלמידי הגר"א ושל אלה שעלו בעקבות ההתעוררות ע"י ר' צבי הירש קלישר, רבי יהודה אלק־ לעי ועוד. — אילו לא היו שוברי־ חומות מכל הסוגים — אנה היינו באים? מצינו כל האפשרויות של חורים וסדקים, יצרנו „מתקים אחר־ מים", מציאות נוגדת למציאות ר הגענו לחופי הארץ והתנחלנו בה מחדש.

אף בבית שני היתה מציאות של התנגדות נמרצה לעליית־זרובבל, עזרא ונחמיה, ואילו היינו נכנעים לאותה המציאות ולא היו עולים עם אותם עשרה אחוזים מיהודי בבל שעלו — לא היינו זוכים לבית שני. אכן, גם בבית שני לא היתה הגאו־ לה השלימה והשכינה לא שרתה בה בשלימות, ברם גם זאת בא לנו מידי תשעים אחוז של אנשי בבל שלא עלו לארץ מטעמי מציאות: מציאות התנגדות של יושבי הארץ ומציאות הנוחיות בבבל.

מציאות של אלפים שנות גלות ונכר, חבלי גלות שעלו באכזריותם ובאימותם אלף מונים על חבלי ה־ גאולה בזמננו — לא הביאה אותנו להכנע למציאות איומה זו, לקבל עלינו את דינה, כמו עמים אחרים שהוגלו מארצותיהם; אנחנו לא ח־ דלנו להתקיים ולא עזבנו את אמו־ נתנו ותורתנו, נשמת חיינו וסוד קיומנו, ועל קיומן מסרנו נפשנו ושמרנו עליהן ועלינו ולא עברנו מן העולם.

אילו היינו נכנעים למציאות ה־ גלות — לא היינו קיימים כיום ולא היינו זוכים ומגיעים למה שזכינו והגענו.

לא קבלנו עלינו את מציאות ה־ גלות: התקוממנו נגדה בכל הדרכים ובכל האמצעים ואמרנו: מציאות ה־ גלות היא מציאות חולפת.

פתוח עלייה

תכמה דברים למציאות של העלייה בחמשים־ששים שנה האחרונות:

אחרי הצהרת בלפור לכינון בית־ לאומי, היתה המציאות לצדנו? ה־ אם לא היינו תלויים בחסדי האנגלים ופקידיהם שעשו הכל למנוע את העלייה? הודות לכך שלא נכנענו למציאות זו ועלינו, עם סרטיפקאטים ובלעדיהם; ברשיונות תיירים בריטים, והסתכנו לעלות לא בזכות רשיונות התיירים, אלא בזכות הרצון והכוחנו הנצחיה להתנחל בארץ למען חידוש ממלכתיותנו — זכינו למה שזכינו.

והיו בינינו (גם בתוך התנועה) שטענו להכנע למציאות, שלא ראו בעין־טובה מכל מיני נימוקים מצי־ אותיים ואף הומניים, את העליה הבלתי־לגלית מבחינה בריטית; ל־ תיירים מלאכותיים; ל„זוגות" למען הגדלת מספר העולים; „לבעלי־ רכוש" שהיו בעלים ללא רכוש; ש־ התקוממו נגד העפלה מטעמים של סכנת נפשות, התשובה של המחיי־ בים היתה: גאולה מחייבת גם סי־ כון, ואילו היינו נכנעים לבעלי־ המציאות, — גם אלה שטוענים היום בשם המציאות לא היו נמנים בין יושבי הארץ.

יותר מזה: היו (גם בתוך התנו־ עה) שטענו בשם המציאות לקבל את הצעת הבריטים למסור להם את נשק ההגנה על סמך הבטחת הברי־ טים שהם מתחייבים להגן עלינו... כמו שקיסינג'ר מבטיח כיום להגן על בטחוננו... ברוך השם שהרוב בארץ לא רצה לקבל עליו מציאות האמורה.

היו בינינו (גם בתוך התנועה) שהתנגדו בשם המציאות (והיתה זאת מציאות אמריקאית־אנגלית צרפתית ועוד) להכרזת המדינה, ובי"ה שלא נכנענו למציאות האמורה, ויצרנו בעי"ה מציאות אחרת...

אף כיום, אל יאיימו לנו ואל ידב־ רו עלינו בשם מציאות, כביאות מעשי־ידי אדם, מציאות חולפת ש־ אין בה מן הנצח ונשיב לבנו למצי־ אות אחרת הקיימה של מדינת ישר־ אל ועל דבר ד' כי יקום. ותחזינה עינינו, לא רק בשובנו אנו לציון אלא גם בשוב ד' את ציון, ובפירו־ שו של הגאון: הדי ישוב לציון עם שיבת ישראל לציון...

קורות גג

מאת אברהם ב. ריבלין

זליג לבון „קורות גג". הוצאת „עם עובד" ו„תרבות וחנוך". זכ־ רונות מראשית העשור של ה־ משק והאהדותה בא"י.

שלשת האחים לבון (לפנים לוביא־ ניקר), זליג, צבי ופנחס, עשו להם שם כאן בעשרות השנים שקדמו לעשור השבעים, איש איש בשטחו. הכיורים, ידעו את מעשיהם, העריכו את פעולותיהם.

זליג לבון, שנפטר זה מקרוב, אחד משלשת אחים רבי־מעש אלה (צבי לבון היה משך שנים רבות חבר מועצת העיריה בתל־אביב ר היה ידוע בעזרתו לכל הזקוק לסדורי פרנסה), שניהל כמעט ארבע עש־ רות שנים את חברת השכון של הסתדרות העובדים הכללית, אשר ההילה היתה פעילה ביותר („שול־ חן כתיבה (חותמתו), חיבר ספר לא גדול, זכרונות מן הפעולות בשטח העזרה לפועלים, בעיקר בתל־אביב וסביבותיה, בעניני בנין ושכון.

יש ענין בזכרונותיו אלה של לבון, בעיקר משום שאין הוא מצטמצם ב־ „ספורי מעשיות" על עצמו ועל כל פעולותיו, החשובות לעצמן, אלא מרחיב את היריעה, על־ידי העלאת זכרונות על מעשים שקרו בתוך תקופתו וקשר להם, אם כי לעתים קשר רופף, לעניני בנין ושכון שבהם עסק המחבר בהתמדה.

יצוין במיוחד, כאשר לבון מספר על ראשית פעולות הבנין המאסיבי בא"י בזמנו ובתקופה פעולתו בשטח זה, אין הוא שוכח להזכיר את פעו־ לות הבנין הראשונות בתחום העירוני ב־ ארץ, את פעולותיהם של אנשי ירו־ שלים עשרות שנים לפני תקופתו, — והיציאה מבין חומות העיר העתיקה והקמת שכונת „משכנות שאננים" בעזרת סיר משה מונטיפיורי בשנת 1860 ושכונת „נחלת שבעה" בשנת 1869, זו השכונה אשר הוקמה. כפי שמבטא זאת זליג בצורה יפה „על־ידי אנשים שהחליטו לכוון את גורלם בידיהם וכך גם כיוונו את גורל העם כולו" (בפרק „מנחלת שבעה לקרית חיים"), תוך ציון שמותיהם של ראשוני בוני השכונה הירושלמית הזאת נחלת־שבעה.

או ספור יסודה של „המרכז לשכו־ נות עממים" (בשנת 1927), אשר מפעלו הראשון היה יסוד שכונת פועלים א' בשדרות הקרן־הקיימת־ לישראל בתל־אביב (הנקראות כ־ יום שדרות דוד בן־גוריון שהיה מ־ ראשוני המשתכנים בשכונת־פועלים זו וביתו עומד בו עד היום). הקרקע לשכונה זו נקנתה על־ידי ערבי מ־ יפו. שנעזר במו"מ העסקי הזה על־ ידי בנו שהיה מראשוני הלאומנים האנטי־ציוניים ועורך העתון הערבי הלאומני „א־דיפאע" שהיה מסית נגד הערבים מוכרי קרקעות ליהודים. ולבון מעיר: „השקפותיו של הבן לא הפריעוהו לסייע לאביו במכירת קרקע ליהודים, אבל במחיר גבוה ככל האפשר"... הואיל ובעלות פרטית על הקרקע היתה עוד באותם ימים מנוגדת לאידיאלים של חברי תנועת העבודה, הועברה הקרקע לבעלות הקרן־הקיימת־לישראל שמוכנה הי־ תה לשלם תמורתה רק 60 אחוז מן המחיר ששילמו המשתכנים.

הנה הספור על בקור הלידי רי־ דינג, ביחד עם הנציב העליון ה־ בריטי בעיראק (לפני מלחמת־העולם השניה) בקרית־העבודה בחולון. ה־ לידי לא האמינה שהמשטח של ה־ בתים והגינות הפורחות כאן היה לפני כן, כמדבר החולות שמעבר ל־ כביש ולבון ענה לה „אכן כך, אני נשבע לך". גם ידיד הועדה האנגלו־ אמריקאית שבאה בשנה 1947 ל־ בדיקת המצב בארץ־ישראל בטרם יוחלט על חלוקת הארץ, לא רצה להאמין שכאן גידלו ירקות ופירות ושלא שמו כאן תדמיתם מקארטון למראית עין בלבד, — עד אשר קטף במו ידיו תפוח מאחד העצים ושלף גזר מן האדמה; רק אז נש־ תכנע.

גם הפרק הראשון („שרשים") ר בו פרטים תמציתיים על החיים ב־ גליציה בימי ילדותו ובחרותו של המחבר, יש בהם ענין. הוא ידע למסור בקצור את הדברים המעניינים ביותר מתקופתו זו.

* יצא לאור *

* פתגמים עדות ישראל, מאת אברהם שטאל. הוצאת עם עובד — תרבות וחינוך, 448 עמ'.
* אנשי בזלת השטורמנים, מ־ אה שמעון קושניר. הוצאת עם עו־ בד. תשל"ה, 199 עמ'.
* תרביץ, רבעון למדעי היהדות בעריכת אפרים א. אורבך, חוברת תשרי־אלול. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס — האוניברסיטה העברית, ירושלים.
* הוויות חברה, מאת רפאל בש. הוצאת עם עובד — תרבות וחינוך, 245 עמ'.
* קשת ניסן, רשימות ומסות ספ־ רות. מאת עזרא זוסמן, מוסד ביא־ ליק. ירושלים תשל"ה, 226 עמ'.

פרס רמת־גן לספרות יפה חולק למשה אונגרפלד

בפרס „לספרות יפה" של רמת גן זכה הסופר משה אונגרפלד בעד ספ־ רו „ביאליק וסופרי דורו". חתן ה־ פרס ידוע כעוסק כל ימיו במסכת ביאליק ומקדיש מירצו לשמירה על מורשת המשורר, על עזבונו, אר־ כיונו וביתו.

הספר, שבעדו זכה בפרס הוא, לפי הגדרת השופטים, מעין „שיר השי־ רים" לביאליק ושופך אור־יקרות על ביאליק, על סופרי דורו הקרוי־ בים „דורו של ביאליק".

השופטים בפרס: חיים תורן, ראו־ בן בן־יוסף — בשם האגוד הסופ־ רים, וי. ילין — בשם העיריה.

ממקור ישראל וישמעאל

מאת י. עמוס

חיים שוארצבוים, במקור ישראל וישמעאל, היהדות והאיסלם באספקלריה הפולקלור. הוצאת דון, תל־ אביב.

חיים שוארצבוים עוסק שנים רבות בפולקלור העממי ובמו־ טיבים היהודיים שבתוכו. הוא מוכיח, כי קיימת זיקה הדדית בין התרבות היהודית לבין התרבות הערבית, החל כימיו של יוצר האיסלם. גם הדורות שבאו אחריו קיבלו מן המסורה לאחר ששגשגה התרבות הערבית בספרד ובארצות המזרח היהודים והושפעו מכנה. בקובץ שלפנינו מובאים ממחקריו של המחבר בנושאים המשותפים לשתי התרבויות, ומוכיחים עד כמה גדולה הקרבה ביניהם. כתוצאה מכך מביע המחבר את תקוותו, בדברי ההקדמה לספרו, שאולי יהא בחיבורו הרומה בעצה לקירוב הלבבות בין שכניו. ונעלם ממנו, שריב אחים וקרובים הוא הריב הגדול ביותר, הזורע בשטמה גדולה יותר מזו המקובלת בין זרים ונכרים.

האמונה העממית, צורות הפולחן, המנהגים, המועדים, וכן הסיפורים והאגדות המיוחסים במסורת הערבית בעדים היסב על מקורם היהודי, שבא להם מידי הספרות התלמודית והמדרשים. לכך נוספו השפעות בגוונות של העמים הנוצרים ועמי המזרח, ההודים, הפרסים, הסורים ועמים ועדות אחרים, וכולם יחד עיצבו את דפוסי הפולקלור הערבי כראשיתו, מספר הקוראן, ועד ספרות הפרשנות המאוחרת ביותר.

מוחמד הבחין היטב במקומה של ארץ ישראל במסורת היהודית והושפע ממנה. בראשית דרכו, כאשר קיוה לרכוש את לבם של היהודים, ציוה למאמינים לכוון בתפלותיהם לעבר ירושלים. לאחר שהתאכזב מיהודי מדינה שלא קבלו את תורתו, ציוה לכוון את המתפללים לעבר המסגד הקדוש שבמכה. מכאן חשיבותה של מכה כמרכז דתי ורוחני עליון באיסלם. שניה בחשיבותה — מדינה, ואחריה באה ירושלים במסורת האיסלמית.

במאה השביעית זכתה ירושלים למעמדה המיוחד בתוקף מסגד „קובת אלצכרה" (כיפת הסלע) שהוקם על הר הבית, במקום בית המקדש. היה זה הכליף אלמלך (685־705 לספירה) מבית אומיה, שלטה בסוריה, שחשש — בדומה לירבעם בן נבט בהיסטוריה היהודית — שנהירת המוסלמים למכה תחזק את יריבו עבד אללה אבן זוביר, ששלט בחצי האי ערב. לשם כך הקים את הבנין המפואר של „כיפת הסלע" שכלל את מסגד „אל־אקצא", הנזכר בקרבה בקום. כך הפכה ירושלים למרכז דתי, שלישי במעלה בדת האיסלם. ספרות ערבית עשירה עסקה בשבחי ירושלים הקדימה אותם עוד לזמנו של מוחמד, בעיקר נקשרו אגדות רבות לאבן השתיה. הקריבה מקודשה על ירושלים וסביבתה. גם הר הזיתים זכה למקום מיוחד במסורת המוסלמית הדנה באחרית הימים ובנושאים אסכטולוגיים.

אפילו חלום שיבת ציון מצוי במסורת הערבית וקשור דווקא עם אישיותו של ירמיהו הנביא. הדרשנים הערבים מייחסים לו אגדות הקשורות עם חוני המעגל ומשייכים לו את חזון העצמות היבשות של יחזקאל.

❖

האישיות היהודית המרכזית בפולקלור הערבי היא משה רבינו. מסביב לחייו ולפעלו נרקמו אגדות רבות, הכלולות… מהולדתו ועד מותו. בכל אגדה שמור הגרעין היהודי הקדום עוד ובידים לא־יהודיים מובהקים. מוחמד ראה בגורלו של משה את גורל חייהם של כל הנביאים, כולל חייו שלו. וכתוצאה מכך הפליג הדמיון הערבי העשיר, המאחר את כל האגדות והפולקלור המוסלמי מעבר לזמנים ולמקומות. כך, למשל, משמש המן הרשע כוזיר ראשי בארמונו של פרעה ושר צבאו. מרים אחות משה היא אמו של ישו הנוצרי. בספר המכות הוא השע. אך בכל האגדות נשארת דמותו של משה כנאמן בית ה', המדבר עם אלוהים פנים אל פנים. על פטירתו של משה מביא המחבר אגדה מלאכית מופלאה. הנקראת אצל הפלאחים בטקסי תהליה בבית העלבין. לדעתו לקוחה אגדה זו בבקירות ערבים, שנקבעו גם בארצות הבלקן. מכאן ההוכחה לדעה הרווחת, כי ה… נפשי אחיד מצוות דקע בשותף לזיהוי מוטיבים אגדתיים אצל עמים שונים.

מתן התורה זכה אף הוא לסיפורי־עם מוסלמיים. אלא שבמרכזו עומד משה ולא עם ישראל. בגוף התורה — טוענים הערבים — השמיטו היהודים כל זכר לנבואותיו של מוחמד. הר סיני אינו אלא הר זוביר, שנתכבד בכבוד הגדול של מתן התורה בגלל צניעותו וענוותו, בדומה למסופר במדרשים ובאגדות שלנו. עשרת הדברות זכו אצל הערבים לעריכה מחודשת — פרטייטשט או פארבעסערט — וראשיתן בשם אללה הרחמן והרחום... הדברות המוסלמיות כוללות את תחית המתים ואזהרות שונות בתחומי המוסר, כולל: ואהבת לרעך כמוך בתוספת ודעלך סני לחברך לא תעביד.

מקומו של הכותל המערבי שמור בפולקלור הערבי ומיוחס למוחמד, שסגנונו בקוראן לא היה בהיר וברור כלל וכלל לפירושים קוסביים ביותר. אגב, פרשנים מוסלמיים היו מתפארים בכך, שמוחמד לא ידע קרוא וכתוב, וכל תורתו באה ישר מפי הגבורה, באמצעות המלאך גבריאל. הקדושה הערבית של הכותל נובעת מפסוק סתום בקוראן, וזו לשונו: „השבח למי (לאללה) שהסיע את עבדו (מוחמד) בלילה מן המסגד הקדוש („אלחראם" שבמכה) אל המסגד הקיצוני, אשר ברכנו סביבותיו לכבן הראנה לו את אותותינו." יש מפרשים, שרואים את המסגד הקיצוני שמסגד „אל־ אקצא" שעל הר הבית, ויש מפרשים, הטוענים, כי המסגד הקיצוני אינו אלא מקדש שבשמים, באחד ההיכלות של הרקיע.

מסורת קדומה יותר מוסבה לעליתו של מוחמד לשמים ומתנגדת לביקור בירושלים, שכן היתה תכלית ביקורו לבקר בגן העדן, בגיהנום ולעקוב אחר גורלו של כל בני תמותה. הביקור בירושלים הומצא מאוחר יותר, בזמן שלטונם של בית אומיה, וזאת — כאמור לעיל — כדי להסב את לב המאמינים ממכה ולכוונם לתחום שלטונם של הכליפים ששלטו בסוריה. אך המחבר אינו מקבל את הדעה הזו. בעקבותיו של החוקר ח.ז. הירשברג, הוא סבור, כי דווקא מוחמד היה מעונין לספר, שביקר במסגד אל אקצא שבירושלים, האייל וממע כפי היהודים, שלא תיתכן נבואה מחוץ לגבולותיה של ארץ ישראל. נסיעה־סיבה זו נעשתה על גבו של אלבוראק, שהיה יצור פלאי של ספק ספק הבור. בהדרכת המלאך גבריאל. מחלוקת גדולה קיימת בין הפרשנים מסביב למקום, שבו קשר מוחמד את אלבוראק. לעומתן קיימות סבורות רבות ושונות, הטוענות כי כל המסע־הסיטה לא היה ולא נברא ורק חלום היה בחזיון לילה. אבל מסורות אלה לא נתקבלו ולא נקלטו במהות האמונית. ההוכחה הטובה ביותר לביקור מוחמד בהר הבית היא, לדעתם, הטבעת, שמצא באורוות שלמה המלך, ובעזרתה קשר את אלבוראק.

❖

במאמר על אליהו הנביא ורבי יהושע בן לוי מביא שוארצבוים סיפור מספרו של רבנו ניסים מקירואן „חיבור יפה מהישועה". החוקר מוכיח, כי מוטיבים שונים באגדה התלמודית והמדרשים השפיעו על אגדות נוצריות עתיקות, שרווחו בין חוגי נזירים ומתבודדים. מהם קיבל הקוראן והפרשנות הערבית המאוחרת, ודרכם חזרו המוטיבים לצור מחצבתם ונתגלגלו לספרו של רבנו נסים.

אגדה אחת מספרת על עוג מלך הבשן ומפריזה בגדולה, שהיה די גדול גם בלאו הכי, לפי מירב הדמיון המזרחי. כאשר היה עוג מלך הבשן צמא, היה מושיט ידו לעננים ושותה לרויה. וכאשר היה רעב, היה מכניס ידו לתוך הים, מעלה לויתן, מחזיק בו לאור השמש, צולה אותו ואוכל כבכרו לשובע. שנות חייו היו שלושת אלפים שנים ומותו בא לו מידי משה רבנו.

את נקודות המגע הגדולה ביותר בין הספרות היהודית והאיס־ למית רואה המחבר באגדות של תרגום שני למגילת אסתר. השפעה זו באה גם באמצעות יהודים שהתאסלמו ושל נוצרים, שאף הם שאבו מן היהדות. בימי הביניים לאבה הגבורות בקורות יהודים ההתפשטותה בעולם השדירה מוטיבים אלה לתוך העולם המוסלמי.

במאמרים אחרים עוסקים בנושאי כיבוד אב ואם, בסיפורי נסים ובעניני־ם שבין אדם לחברו.

במאמר על מלאך המות מבין המחבר, כי בניגוד להשקפה היהודית הרואה במלאך המות דמות שלילית, רואה בו הפולקלור הערבי מלאך טוב כשאר מלאכי עליון. כאשר מזכירים אותו מוסיפים „עליו השלום" כראוי למלאכים הטובים. המסורה הערבית רואה בו את שליחו של הבורא, וללא צו מפורש של אללה אין הוא רשאי לקפח חייו של יחיד אחד.

הרבה ניתן ללמוד ממחקריו של חיים שוארצבוים, המותחים שערים להיכרות הפולקלור המוסלמי על כל הערכים ההיסטוריים, התר־ בותיים והפולקלוריים הגנוזים בתוכו.

ספר השנה של העתונאים

מאת ש. יהושע

העתונות היא ראי ובבואה ל־ כל המתרחש במדינה, כשמשתקפים בה התחומים השונים בחיי ה־ מדינה, על אורותיהם וצלליהם, על החיוב והשלילה שבהם. ת־ חום שכמעט אינו בא לידי בטוי בעתונות הוא... עולמה של „ה־ ממלכה השביעית" עצמה.

ספר השנה של העתונאים הוא השנתון הותיק ביותר בישראל. 34 שנה הוא מופיע באופן סדיר, ובמשך התקופה זו נאצר בכרכיו חומר רב ערך על עולם העתו־ נות מהיבטים רבים ובגוונים ו־ כן הוא מהוה אסמכתא ל־ תולדות המדינה ו„המדינה שב־ דרך" בתחומים שונים. אך על אף הוותק והנסיון שנצבר כ־ הוצאת שנתון זה, עדיין לא נק־ בעה מתכונתו המדוייקת וטרם נתגבש הקו המנחה שלו. מצד אחד, ברור כי זהו במה לעולם העתונות בארץ. אך מצד שני, שנתון של עתונאים אינו יכול להיות מנותק מסוגיות כלליות העומדות על הפרק במדינה והוא חייב לכלול גם חומר שאינו ק־ שור דווקא לעולם העתונות. רפרוף על פני ספרי השנה השו־ נים מלמד, כי לא תמיד הקו שוהד בנידון זה ולא כולם שומ־ רים על אותו יחס בין חומר כללי לבין חומר מקצועי. שמירה על היחס הנאות בין שני סוגי חומר אלה, היא כמדומה בעיה שעדיין מעסיקה את מעצבי דמותו של ספר השנה של העתונאים.

בירור סוגיות לעומקן

ספר השנה לשנת תשל"ה,* שבעריכתו של משה אישון, ח־ בר מערכת „הצפה", הוא מספרי השנה שמצאו את „שביל הזהב" ואת האיזון הנכון בין חומר ה־ נוגע לעולם העתונות לבין נוש־ אים כלליים המעסיקים את ה־ מדינה. אם כדברי עורך הספר, בדברי הקדמתו, „ספר השנה מוקדש ברובו לבירור ולליבון סוגיות שעלו על הפרק, תוך מי־ רוץ עם הזמן והמאורעות" — הרי שלפתחו של ספר מעין זה רובצת הסכנה של התיישנות דברים, במדינה שבה אין קפ־ אה על השמרים, שבה עניינים משתנים מן הקצה אל הקצה תוך יום. אלא שבספר זה מור־ גשת המגמה לטפל בעניינים אק־ טואליים, תוך התנתקות מעניני הרגע ותוך ליבון סוגיות לעומק, בחדירה לשרשים. כך עוסק ה־ ראיון עם ראש הממשלה בבעיות וסוגיות יסוד בחיי המדינה. ר־ מר רבין משמיע את ה„אני מא־ מין" שלו בעניני חוץ ובטחון, חברה וכלכלה וכן על השפעת הגומלין בין ישראל והתפוצות. הראיון עם שר הביטחון, ש. פרס, עוסק בסוגיה, שהיא תמיד אק־ טואלית — חופש העתונות ומג־ בלותיו במדינה במצור. ואילו יו"ר הנהלת הסוכנות, פ. ספיר, מבהיר את השקפותיו לגבי פעו־ לותיה של התנועה הציונית ר־ מציין, בין היתר, כי החינוך היהודי הוא האתגר העיקרי מיד אחרי עליה וקליטה. כך יש ב־ ראיונות אלה ירידה אל שורשי בעיות, עיסוק בעניינים שאינם מתיישנים עד שהם רואים אור הדפוס.

חופש העתונות במדינה במצור שהוא הנושא העיקרי בראיון עם שר הביטחון, נדון בספר מ־ כמה אספקטים. בעימות בין שר המשפטים, ח. צדוק, לבין נשיא מועצת העתונות, ד"ר י. רוטנ־ שטרייך, נפרשת יריעה רחבה של נושאים הכרוכים בשאלת ה־ מגבלות המוטלות על חופש ה־ עתונות בישראל, על רקע מצבה המדיני הבטחוני המיוחד. ה־ צנזור הראשי, א. בר־און, שבידו הסמכות להפעיל את „העפרון הכחול", מסביר את השיקולים והעקרונות המנחים את הצנזורה בעבודתה. בספר גם מאמר על פעולותיה של מועצת העתונות, שהיא אחד הכלים של „הממלכה השביעית" בישראל, לביקורת עצמית ולריסון עצמי.

השפעתה של העתונות בחיי הארץ

חלק חשוב בספר מוקדש ל־ תיאור כוחה והשפעתה של ה־ עתונות בישראל לגבי הנעשה בשטחים שונים בחיי המדינה. מאמר אחד עוסק בעמדת העתו־ נות בעת „רעידת האדמה" ומלי־ מד על חלקה והשפעתה בתמורות בשלטון המדינה לאחר מלחמת יום הכיפורים. מאמר אחר עוסק בהשפעת העתונות על עיצוב ה־ מדיניות הכלכלית ומצביע על כו־ חה בקבלת החלטות כלכליות ר־ עיוניות. מאמרים אחרים דנים בעבודת העתונות לגבי התנחלות ב„שטחים" ולגבי העליה מ־ ברית"מ. על דעת הקהל בעולם ויחסה לדעת הקהל בישראל ועל היחס של העתונות בארצות אח־ רות לכלי התקשורת בישראל מספרים שלשה כתבים ישראלים המשמשים ככתבי חוץ ב־ וושינגטון, בפריס ובבון.

בספר מוקדש סימפוזיון לנו־ שא: סופרים כפובליציסטים ו־ נדונה השפעת הגומלין בין ה־ סופר לבין העתונאי, כששני ה־ תפקידים בבלא אדם אחד. ב־ סמוך לסימפוזיון זה דיוקנאותי־ הם של שני אישים שמוניטין יצ־ או להם בשטחים הרחוקים מ־ עתונות, אך הם עתונאים מובהקים: נשיאה השלישי של מדינת ישראל ש.ז. שזר ז"ל, כסופר, עורך ועתונאי; ויבלחט"א, הר־ גרש"י זווין, עורך האנציקלו־ פדיה התלמודית, מגדולי ההלכה בדורנו, שכבר לפני למעלה מ־ שבעים שנה הלך שמו לפניו כבעל עט שנון ועתונאי.

(סוף בעמוד 8)

*) ספר השנה של העתונאים, תשל"ה, בהוצאת אגודת העתו־ נאים בתל־אביב, בית העתונאים ע"ש נחום סוקולוב, 440 עמודים.

هكذا من الاحتل

חזרה למדיניות הים-תיכונית

מאת ד"ר י. נפתלי

שאלת גיבוש מדיניות ים תיכונית אקטואלית זה כעשרים שנה, בעיקר בישראל ובצרפת מימי הרפובליקה הרביעית. אנו ארץ ים־תיכונית הכריז ד. בן גוריון בזמנו ומדינאים צרפתים, בעיקר הגוליסטים הפכו זאת לחלק מהשיטה המדינית שלהם.

תוכניות אירגון העמים הגובלים עם הים התיכון נכשלה ותודשה לאחרונה ע"י הנשיא ז'יסקאר דאסטן אחרי ביקורו המוצלח באלג'יריה ובמארוקו ולפני ביקורו הקרוב בתוניסיה. בראבאט, בירת מארוקו, הכריז נשיאה של צרפת בהסכמת המלך חסאן השני: הגיע הזמן לחדש את המדיניות הים־תיכונית.

התמורה להסכמת עמי המגרב ל־חידוש ארגון העמים הגובלים בים התיכון בראשות צרפת היא ההבטחה לחדש את כינוס הועידה המכינה של הועידה המשותפת לאנרגיה אי־רופה־ארצות ערב. הועידה המכינה שהתכנסה בפאריס לפני כמה שבו־עות נכשלה, כי הבריה לא יכלו לבוא לידי הסכמה בקביעת סדר היום של הועידה לאנרגיה אירופה־ארצות ערב. הערבים ונציגי עמי העולם השלישי דרשו לכלול בסדר היום בעייה חומרי הגלם והאירופים לא הסכימו לכך.

טענת עמי העולם השלישי היא, שהם הקרבנות העיקריים מהעלאת מחירי הדלק שגרמה לייקור המוצ־רים התעשייתיים שהם קונים באר־צות המערב. אין להם הכנסות דלק כדי לכסות את הוצאות ההתייקרות ולכן צריך להעלות את המחירים של חמרי הגלם. האירופים דחו טענה זו ולא הסכימו לכלול בסדר היום של הועידה לאנרגיה ענייני חמרי הגלם ההכנות לועידת האנרגיה — נכשלו הצרפתים אינם מרוצים, כי ועידה ז צריכה היתה להתקיים בראשותם.

נשיאה של צרפת הכריז במרוקו: כשאנו מסתכלים על הבעיות הכל־כליות בימינו, טוב שהארצות המייצ־רות חמרי גלם תקבלנה את המגיע להן בעד תוצרתן, דבר שיגדיל את כוח הקניה שלהן והוכלנה להר־בות קניות בארצות המתעשות ע"י כך תגדל התעשיה בעולם.

כמובן, עמדה זו מחזקת את יוק־רתה של צרפת בארצות ערב, בעיקר בארצות העולם השלישי ובראשונה ביבשת אפריקה השחורה. מכאן, הס־כמת ארצות המגרב לתת לצרפת ל־ארגן את העמים הגובלים בים ה־תיכון בראשותה.

נוכחות מעצמות העל בים התיכון

„אנו ארץ ים־תיכונית" הכריז דוד בן גוריון בהיותו ראש ממשלה. הוא קבע בכך, שיש לישראל אינטרסים משותפים עם עמי אירופה השוכ־נים על חופי הים התיכון. גם ראש ממשלת צרפת לשעבר, הרדיקל פי־ליכס גאיאר, מראשי הממשלה האח־רונים של הרפובליקה הרביעית, הכ־ריז: „צרפת היא ארץ ים־תיכונית". כוונתו הברורה היתה, שעל ארצו להקים גוש של ארצות הגובלות את הים התיכון במגמה להוציא את ה־ים מהגמוניה רוסית־אמריקנית. כ־מובן, שאיפתו היתה, שארצו תעמוד בראש הגוש הזה. אולם, הוא לא הספיק לפעול הרבה בכוון זה, כי תוך זמן קצר קמה הרפובליקה ה־חמישית בהנהגת דה גול, שראה ב־ארגון עמי הים התיכון אחת מאבני היסוד במדיניות החוץ שלו, לפי ההגדרה: לא יהיה שקט באירופה מהגיברלטר לקפריסין אם בים ה־תיכון תמשיך ההתחרות בין המעצ־מות הגדולות. מאידך, אין בטחון לעמי ערב מהלבנון ועד למרוקו, אם מעצמות אירופה יתייחסו בקפ־דנות כלפי הארצות שזכו לעצמאותן. השקט הבטחוני משני צידי הים ה־תיכון יוכל להתקיים רק אם תשרור רוח של הבנה ויחסים ידידותיים בין הגובלים את הים התיכון.

המצב הקיים, נוכחות הציים של שתי מעצמות העל בים התיכון נו־גדת את השלום בים הזה. מה עוד, שכל אחת מהן מצדיקה את נוכחותה קם בגלל נוכחות הצד השני. לכן רצוי שעמי הים התיכון, יקיימו בי־ניהם, ללא התערבות מצד מעצמות אחרות, הסכמים אזוריים, בפרט כ־שהם משלימים זה את זה. שיתוף פעולה צרפת־אלג'יריה ועם עמי ערב אחרים מוכיחים על קיום אפשרות כזו. מכאן, הצורך בבסיס מדיני כ־זה, שיוביל לידי הגנה משותפת, להגנה ליתנו בין עמי הים התיכון, בבסיס של ... ייבאו לידי יציאת הצי ... האמריקני מים התיכון ובמקף ...

ייהפך הים הזה לאגם שקט. זהו ה־אינטרס של כל העמים הגובלים את הים התיכון.

דה גול, אף על פי, שקבע במדי־ניות החוץ את הקו של ידידות עם רוסיה, לא התעלם מהמצב שנוצר עם חדירתה של מעצמה זו לים התיכון ואשר לארצו אינטרסים רבים בים הזה. בביקורו במיצרים בתור־כיה אחרי מלחמת ששת הימים הו־דיע: תראו כאן את הרוסים בקרוב. לכן, לחץ על הקמת ארגון עמי ה־ים התיכון כמשקל נגדי לנוכחות צי מעצמות־העל בים הזה.

שתי תוכניות

למעשה, מתחלק הים התיכון ל־שנים: 1) החלק המזרחי, המתחיל ממיצרי סיציליה, לוב ומצרים ב־דרום, תורכיה ויוגוסלביה מצפון, כולל ישראל, סוריה ולבנון; 2) ה־חלק המערבי: סומאליה, שלוש אר־צות צפון אפריקה הצרפתית לשע־בר מדרום, צרפת וספרד מצפון מז־רח, הים התיכון נמצא בתסיסה כ־תוצאה ממלחמת ישראל־ערב והתח־רות רוסית־אמריקנית. מאידך, מע־רב ים־התיכון הוא שקט עד כדי כך, שלחלק הזה קוראים — האגם השקט.

ספרד, אשר בגלל משטרה היתה מבודדת ויוון שהיתה אז מבודדת בגלל משטר הקולונלים — שמחו לצאת מבדידותן ולהצטרף לגוש עמי הים התיכון בראשותה של צרפת. גם שיפור ביחסי צרפת־תוניסיה אחרי מתיחות של כמה שנים וגם תוניסיה מצטרפת לתוכנית זו.

אלא, שתכנית זו נתקבלה בהתנג־דות עזה מצד אנגליה, שנשארה ל־גמרי מן החוץ במסגרת ארגון עמי הים התיכון. היא לא היתה מוכנה לוותר על השפעתה בים הזה, ש־שלטה בו שנים רבות ועד היום הזה יש לה אינטרסים רבים. מה עוד, שלעמי מערב אירופה התומכות בה: מערב גרמניה, הולנד ובלגיה — אין גבולות בים התיכון.

אשר לאיטליה — מדינאיה הבינו, כי אחרי מלחמת העולם השניה, אין עוד מקום להכרזותיו של מוסוליני, שהים התיכון הוא „מארא נוסטרא", הים שלנו. מאידך, יש לה אינטרסים רבים בים הזה, ועמים רבים באי־טליה הם ממול תוניסיה והאיטלקים אינם אדישים להתארגנות עמי ה־מגרב, בפרט שמאה אלפי איטלקים חיים עוד כיום בתוניסיה. מה עוד, שחדירת הרוסים לים התיכון מור־גשה מאד באיטליה ולכן הסכימו ה־איטלקים לרעיון של ארגון עמי הים התיכון, מתוך כוונה להיות שותף של ממש.

נשיא יוגוסלביה, טיטו הודיע ש־נוכחות הציים של מעצמות העל ב־ים התיכון עלולה להביא לידי הת־נגשות, אם כי שמצדיק הוא במדה מסויימת נוכחות הצי הרוסי בים הזה הבאה לתמוך בערבים נגד התו־קפה ישראלית. לכן, השליטה בים התיכון צריכה להיות בידי העמים הגובלים אותו, היינו — יוגוסלביה, ספרד, צרפת, תורכיה ועמי ערב. ראוי לציין, כשטיטו מדבר על ה־עמים הגובלים את ים התיכון, הוא מזכיר את עמי ערב ולא את ישראל, אף על פי שקבע לא פעם, שישראל היא עובדה קיימת. גם לא אמר אם הוא מוכן להצטרף לארגון עמי הים התיכון.

נוכח התנגדות האנגלים ותביעת האיטלקים לשותפות בהנהגת עמי הים התיכון, הבינו הצרפתים, ש־עליהם לוותר על התכנית הגדולה של ארגון כל העמים הגובלים בים התיכון. כדי למנוע התנקשות עם ה־אנגלים, הודיע הנשיא ג'ורג' פומפי־דו, שאין לו יומרות גדולות, איננו דה גול, הוא יפעל רק להוציא את עמי צפון אפריקה הגובלים בים ה־תיכון מהתחרות רוסית־אמריקנית. בענין זה קבל את תמיכתו המלאה של שליט אלג'יריה בומדיין.

מוריס שומאן, שר החוץ של פומ־פידו, עשה מאמצים להגשים את התכנית המצומצמת של ארגון עמי הים התיכון. אולם, לא הצליח להו־ציא אותה לפועל. איטליה התנגדה גם לתכנית זו, כי היא מעונינת מאד בהשפעה בארצות המגרב ולא יכלה לשבת בשוויון נפש להתארגנות זו. גם מעצמות העל עם אנגליה לא ישבו בחיבוק ידיים והתוצאה מכך נשארה גם תכנית זו על הנייר.

חדירת הרוסים ללוב ולסודאן

נשיאה של צרפת מנסה עתה ל־החיות את הרעיון של ארגון עמי הים התיכון, הוא לא מפרט אם ב־דעתו לחזור לתכנית הגדולה, או שיסתפק בתכנית המצומצמת של פומפידו. כנראה, הוא יפעל להגשים את התכנית השניה, כי גם לו אין היומרה להיות דה גול ואין בדעתו להסתכסך עם האנגלים. אולם, כש־מדובר גם על תכנית מצומצמת, אין להתעלם מן העובדה, שלוב ה־גובלת את ארצות המגרב נשארה מחוץ לתכנית הזאת. היא ארץ ים תיכונית מובהקת ועומדים אנו בפני חדירת הרוסים לארץ הזאת.

התפוכותיו של רודן לוב, קדאפי, ידועות. כמהפכן הוא דרש ביטול משטר המלכות בירדן ובסעודיה ד הוא מהראשונים לתמוך באקף ביד בריבה. הוא גם התפאר, שעמד מ־אחורי הנסיון לרצוח את מלך מרוק־קו. כמוסלמי אדוק, ידוע קדאפי כמתנגד חריף לרוסיה ולקומוניזם. על אף ידידותו עם נאצר והכרתו בו כמנהיג הערבים, לא קבל רודן לוב את דעתו ביחס לרוסיה, גם אחרי הקמת הפדרציה המשולשת מצרים, סוריה ולוב, לא שינה את דעתו ב־גדון. כאשר רודן סודאן הוציא ל־הורג את מנהיג הקומוניסטים ב־ארצו ידוע היה, שעשה זאת לפי עצת ידידו, רודן לוב, שעזר לו בסכסוכים הגונים.

אם חלה בכל זאת התקרבות בין לוב לרוסיה, זה תודות לתיווכו של סאדאת, שהבטיח למתן את קדאפי ומילא תפקיד חשוב בעת ההסכם ה־גדול של הדלק, שבין רוסיה ולוב. אומרים, שכתמורה קבל סאדאת לפני שלוש שנים ברוסיה דברים, שלא היה משיג אותם. ההתקרבות לרוסיה נמשכת גם אחרי שרודן לוב הסתכ־סך עם מצרים.

למרות ההתקרבות הזאת מתברר, שאין יסוד לשמועות כאילו רודן לוב מסר לרוסים בסיסים ימיים. ה־רוסים לדרכם כשחודרים לארץ חד־שה, הם באים בהצעות מסחריות ומגישים עזרה מבלי להעמיד תנאים מדיניים. הם אינם מתערבים אפילו כאשר קומוניסטים נמקים בבתי סו־הר בארצות הנתמכות על ידם. הסכם הדלק עם הרוסים משחרר לגמרי את לוב מכל השפעה של האנגלו־סכסים ומבטיח גם, שהאמריקנים לא יוכלו לבסס שם מעמדם במזרח התיכון.

אשר לישראל — הרי שנאתו ה־ארסית של קדאפי אלינו ידועה. הוא רואה בארצנו ראש גשר של האימ־פריאליסטים בארצות ערב ולכן צ־ריך להשמידה. אומרים, ששנאתו ל־ישראל העבירה אותו על קנאתו ה־נצחית והוא אחת הסיבות של הת־קרבותו לרוסיה. הוא רואה בה את הכוח היחידי, שיוכל לבלום את ישראל.

אחרי התקרבות לוב־רוסיה, חל גם שיפור ביחסים שבין רוסיה לבין סו־דאן, השוכנת על יד ים סוף. מצב דברים זה מחזק את השפעת הרוסים על הים הזה בנוסף למעמדם החזק בים התיכון. עם פתיחת תעלת סואץ, יוכלו הרוסים לאחד את השייטת שלהם בים התיכון עם יחידותיהם המבודדות באוקיאנוס ההודי ואז השפעת הרוסים על ים סוף תלך ותגדל וזאת לרעת ישראל.

ארץ הארזים — קלף נגדנו

נוסף לישראל, שהיא מבודדת ב־אזורנו — קיימת גם בעיית לבנון, שהיא לצנינים בעיני מנהיגים ער־ביים רבים וכשדובר על ארגון עמי הים התיכון התעוררה השאלה אם לכלול את לבנון בארגון הזה.

בראש המתקיפים את לבנון עמדה סוריה. היא ראתה, בה אויב גדול, הנשען על המערב. לפי הסדר, הת־קיפו הסורים את ישראל, כראש גשר של האימפריאליזם האמריקני ואחרי־כן באה לבנון בתור־ שהיתה מתק־יימת על חשבון הדולר האמריקני ר־הכלים של ביגרל מוסורס ולכן אין לכלול אותו בארגון עמי הים ה־תיכון, הסורים מדגישים, כאשר פר־צו לפני כחמש עשרה שנה התנק־שויות בלבנון בין הנוצרים לבין המוסלמים ליותר דיוק בין הפלנגות לבין המחבלים, קרא הנשיא הנוצרי קאמיל שמעון לעזרה את האמרי־קנים וגם את הצרפתים, שהיו ידידי ישראל. כלומר — השלטון בלבנון נשען על האימפריאליזם המערבי ה־תומך בישראל.

שנאת סוריה ללבנון גדלה יותר, כאשר פרצו שוב לפני כעשר שנים התנקשויות בין הנוצרים לבין ה־מוסלמים. הנשיא הנוצרי שארל הילו הצהיר אז: עד כמה שלבנון רוצה לעזור לענין הפלשתינאי, היא חייבת ראשית כל לדאוג לבטחונה ולריבו־נותה. לכן, לא תוכל לתת לפעול ב־שטחה לארגונים אשר אין לממשלה שליטה עליהם. אמנם, האמריקנים והצרפתים לא שלחו לפני עשר ש־נים צבא ללבנון, כשם שלא עשו זאת בהתנקשויות בימינו אלה, אבל ברור אם יחריפו הענינים ויגיעו למצב המדאיג את קיום הנוצרים בלבנון, הרי אז יתערבו מעצמות ה־מערב לטובתם.

למעשה, המאבק הפנימי בלבנון, איננו רק כאבק בין המחבלים ה־דורשים חופש פעולה נגדנו לבין הנוצרים המתנגדים לכך, או שהס־כימו לתת לפעול רק באזור מסויים. מאבק זה הוא יסודי יותר. מדובר כאן בעצם קיומה של הארץ הזאת, בהמשך ההסדר הבינעדתי הקיים שם. מכאן, דאגת מעצמות המערב ללבנון וגם התחייבויות כלפיה וגם עירנותו של האפיפיור לנעשה בארץ הזאת. הלא, המוסלמים הדרוזים טוענים, שהגיע הזמן לבדוק אם להשאיר את המצב הקיים משנים. היינו — שה־נשיא יהיה נוצרי עם הסמכויות ה־גדולות, שהוא מרכז בידיו.

ראיה לדבר, גם ראש הפלנגות, פייר ג'מאיל טוען, שתנועתו תומכת במחבלים. חלק מצעירי הנוער ה־נוצרי דורש תמיכה מלאה במחבלים, כי בראש הארגון ה„חזית העממית לשחרור פלשתין" עומדים הנוצרים עם ג'ורג' חבש בראש.

אם כן, המאבק הוא על השלטון בלבנון. המארוניטים ועדות נוצריות אחרות ידעו להתארגן. הנוער שלהם, כעשרת אלפים צעירים מזויינים ב־הלכה הארגון הפלנגות הוא חזק, בנוסף לתנועה נוצרית ימנית של הנשיא לשעבר קאמיל שמעון, אשר גם לרשותו מיליציה, עם כחמשת א־לפים חברים מזויינים ומאומנים.

אלא, שבזמן האחרון, הסורים במ־קום להסית נגד לבנון ובעיקר נגד הנוצרים הנלחמים במחבלים ומוג־עים באחוזות הערבית כשם שעשו זאת לפני שנים — גילו הפעם מתי־נות. להיפך, חיפשו דרכי שלום, שר החוץ של סוריה בא לביירות ועשה מאמצים להגיע לידי הבנה בין ה־צדדים היריבים. אמנם מטרת שלי־חותו היתה לשכנע את הנשיא הנוצ־רי פרנג'יה למנות ממשלה חדשה והצליח במדה מסויימת, כי ראש ה־ממשלה החדש כראמה ידוע כנוטה אהדה למחבלים. אבל ברור כיום לכל, שסוריה איננה מעוניינת בליבוי אש השנאה הבינעדתית בלבנון. ב־דמשק סבורים, שתודות לגישה נבו־נה אפשר יהיה להשתמש בלבנון כולה כקלף נגד ישראל.

שיחה עם המשורר אבות ישורון

שירה ופוליטיקה

מאת נעמי גוטקינד

המשורר אבות ישורון אינו מחבב לחוג יובלות וימי הולדת. ידידיו אמנם „מלשינים" עליו לאחרונה כי מלאו לו כך וכך שנים — אלא שהוא מבטל זאת בתנועת יד רחבה ואומר: בבוא יומי ידעו כמה שנים ניתנו לי. מה זה חשוב עכשיו. הוא צודק. כתיבתו, דיבורו, סג־נון התנהגותו, אפילו לבושו מפגינים סממנים של מרץ נעורים. כשהוא מת־להב, מרים קול, דופק באגרוף נסער על השולחן — שוכחים אפילו את שי־ער השיבה שלראשו וקולטים שמיניות שבשמינית מן העולם המסורזן של קראסניסטאוו, פלך לובלין, בימי ראשית המאה.

עוד סממן של חיוניותו — אבות עדיין משורר פעיל ביותר. לפני זמן מה הופיע ספרו האחרון „הכ־בר הסורי־אפריקני", ובו התייחסות למלחמת יום־הכיפורים ותוצאותיה. לשירות המי־לואים הממושך שבא בעקבותיה, יחסינו עם המצ־רים, תל־אביב, עירו המשתנה עם שכונת נורדיה ההופכת „דיזנגוף סנטר" ומחליפה גזעי עצים בגוף מגופים. במגירתו ראינו גם כתב יד של שירים חדשים הנכתבים בימים אלה, ובהם, כעדר־תו, ניסוח נוסף של דעותיו הפוליטיות על ערביי פלשתינה והישראלים.

דבר אחד ברור לכל מי שטעם אי־פעם טעמה של שירה זו: אבות אינו משורר מגדל השן. כתיבתו המתוספסת, המלחימה יסודות של עברית, ערבית, יידיש ואנגלית לשפה חדשה משלו, מתגייסת לתגובה סנטימנטלית על כל מה שהת־רחש ומתרחש בארץ ישראל מאז עלייתו אליה לאחר מלחמת העולם הראשונה. זו, לפי הרגשתו הדרך היחידה למשורר מעורב בחיים ואהבה.

דעתו על המשוררים המלטשים כל שורה ומנסחים בדייקנות זהירה כל דימוי היא פסקנית: „בעיני הם כתותלו של צ'רצ'יל. צ'רצ'יל הגדול, שאין להטיל ספק בתרומתו העצומה לאנושות, כשהיה בזו מעסוקיו המתישים נהג להשתעשע בחברת התולה. „אהבתי מאוד את התתולי", היה אומר, „אבל בו, כמובן, לא היה שמץ מגדולתו של צ'רצ'יל. כך בעיני שירתם של אלה."

בקטע „משא זאגג" שבספרו האחרון הוא כותב: „אני חייב להגיד כאן את האמת: בעיני לא נבראה הספר הזה... של אברהם שלונסקי ורוב השירה שבאה אחריה... שירה של תלוש... שירה באנתתנית"

ולעומת זאת שיריו של אורי צבי גרינברג הם בעיניו „לבה על לב העולם".

*

שירים שהם כאפרם השרוף של התפר־צויות וולקניות — כך אפשר לגעת את מהות השאיפה גם של שירת אבות ישורון. אולי לא במקרה הוא נכדו של רבי, לא במקרה שגורות בפיו מעשיות־חסידים. בהקדמה לספר שיריו: „זה שם הספר" הוא מגלה:

„נולדתי מחת הילין, יום כיפור, בית הרבי בנסכיוש — אבי אמי. גדלתי מחוז לובלין, בקראסניסטאוו, פולין, בית בעל טחנת מים — אבי אבי".

מילדותו המוקדמת נותרו בו זכרונות בית הרבי, צורת בית הכנסת עם מנורת הנחושת שבו, הצלפות „ארבעים חסר אחת" מידי השמש קודם „כל נדרי" ודמותה של אמו האומרת: מתר משיח בא. בבית הסבא השני, בעל טחנת הקמח, בקופסת המיסמכים החתומים שלו, מפקיד אבות ישורון הנער את השיר הראשון שכתב בחייו, באידיש: „די נבואה אין נעשגע", הנבואה בשיר. בבית זה גם רב עם אחיו, בסתר, בדבר הבעלות על כול קרן קיימת לישראל, ומשם — „יום אחד עליתי לארץ. הכול נשאר שם. כתבתי הביתה שבחי הארץ. השיר נשאר שם".

„אדם קם בוקר אחד, עזב את ביתו, משפחתו, ארצו, שפתו, שמו — כן גם את השם הוא השליך — והלך ועשה לו ארץ אחרת, בית אחר, משפחה אחרת, שפה אחרת, שם אחר" — כך דיבר אבות ישורון בשנת 1967 בעת טקס בפני ציבור. אלא שהוא ממשיך ומתוודה כי האידיש הזאת שהחליט לנטוש, כמו דמות אביו, החלה לרדוף אותו בהקיץ ובחלום „באחר ונדדע לה, כי נחושה החלטתך שלא לדבר בה..." והיא מציקה לו בשאלה: „למה עזבתני..." והיא גם ניצחה. אבות המשורר מבין אז כי: „לשון לסופר כצעצוע לילד... / הוא לא מרגיש בה, עד שלא שובר אותה: / (הוא נוטל לעצמו רשות לקחת יסודה) מן התי, מן הזה, מן השוברים את הפולנית כדרך לדבר עברית / מן המטבעים את ההונגרית, הגרמנית, היידיש / זאת שפה זמננו".

העברית היוצאת מעטו נעשית או עברית „משתעטנה עם מתבת אסורה... לא עברית של גמרא ש"ס וילנא", והוא מתחיל לכתוב שורות כמו: „פלוצים נפתחה הלה".

„יש דבר הנראה במוזיקה צמיחה / דיבלופ־מנט. זאת אומרת צמיחה בשינויי".

*

„המצרים לא יוצאים מן הלוחמה / פלוא אל נביי...

„את כל החול, את כל הזכוכית, של הראי, הלוסמרא המנופף.

ואפילו: רוח עוברת אלחוט ומבול / לפניה אין קסם, אין גמול ומחול / היא הרוח מהאתמבי מבול.

*

בעת שיחתנו פותח אבות ישורון בסניגו־ריה נלהבת על עברית זו שלו:

„כל שפה אנושית מונעת על־ידי מניע פנימי" הוא אומר „השפתיים הם הפקיד הרושם מה שהרשמקול הפנימי רושם לפניו, הם רק מבע חיצוני למניע. ובכן כשאדם יהודי בן זמננו, הזמן התהומי והעמוק ביותר לעם ישראל, כי רק בחמש מאות השנים האחרונות, במזרח אירופה, התגבש עמנו באופן סופי ללא ערוב מהותו עם מהות עממים אחרים, כשאדם יהודי זה בא אל הבנת מהותו, האם לא יימצא שהתגבשות נוצרה מחומר כעורב כמו סים, מלבנים של טורקית, פולנית, אידיש, מדמויות של חסידים, צדיקים, גם של משומדים, יראים, פושעים, מאמינים גדולים, אפיקורסים גדולים, כל מה שערם עמנו בהיסטוריה הארוכה שלו — וכל זה קדוש. נבון, יוצאה צורה שבורת קווים, עם צלעות שלא שוות, לא יפה — אבל זוהי צורה כבירה, עמוקה כל כך, המניע האמיתי של המשורר ליד העט והנייר. אומרים לי: איזו עברית אתה כותב פה? מה אתה מקשקש, שובר, שובר, מי שמך לשבור השפה? רבותי, אני לא שובר. אני כותב מה שנאמר בי. לוא הייתי בטורקיה כמשורר יהודי ודאי הייתי כותב שם טורקית יהודית, שהיתה גם היא משונה ומצחיקה ולא נכונה בעיני הטורקים. אני כותב בשפה שיש בה כל מה שנערם בעמנו. דורות על דורות דיברו יהודים אידיש. דורות החיים בי, שאני חי אותם. נכון, לא המשכתי לצער בדרכם. אין דור שהוא ממשיך באופן ישיר את קודמו. כל דור עושה את עמו. אבל אני מודע להם. אני מקווה שידברו מגרוני. בשבילי זו לא שפה שבורה — בשבילי היא שלמה, כמו הביצה בקליפתה. אני כותב גם את הקליפות וגם את התוך. אולי זו לא שפה ללמד בה עברית בבית הספר, אבל יש בה מה שיש בנו, בשפת היום־יום שבפינו, במה שקיבלנו מאבותינו. בכלל אני נגד עשיית הבחנות פסקניות בלשונם של הכותבים. אני אומר „ כל שאדם יהודי כותב, כל שאדם יהודי מוצא את האומץ והכוח בנפשו להביע, למרות השואה, ואחרי השואה — הוא קדוש. אינני רוצה להבחין ולברור מגבוה בין גרפומנים לאחרים. עורך נבון בימינו חייב לקבל כל כתב יד המוגש לו. איננו חייב לפרסמו, איננו חייב לוותר על טעמו האישי — אבל ליקח וישים בתיק, שיסכים לאסוף ולקבל, כמו שהאל בשמים אוסף כל דמעה ודמעה של יהודי לנאד הדמעות. אין לזרוק לסל מילים של יהודי". כל המגמה — להתכוונות שבלב.

*

הדגש החזק שאבות ישורון שם בדבריו על קשריו הנפשיים והלשוניים עם אבותיו — אינו יכול שלא להתנגש עם העובדה הביוגרפית, שמאז עלייתו לארץ ישראל בשנה חילוני בדרכיו, שלא כאבותיו.

כשאנו מרמזים על כך הוא מתעורר וכמעט זועק: „לא עזבתי את אמונת אבותי ושום יהודי לא עזב. איך אפשר לעזוב? לא יכול יהודי שלא להאמין בארל, אלקים זו אהבה. יהדות זו אהבת אלקים. עמנו הוא העם האחד בעולם שהצטוה במפורש: ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך.. ובכל מאודך... כל האהבות התחילו מאהבת אלוקים. נבון, ביני ובין סבי הרבי יש מרחק רב — אבל אני קשור אליו באלפי קשרים. ג'יסי המצוה, יהודי אדוק במצוות וירא שמים היה אומר לי תמיד: א ייד — איז איידיש, ואני מאמין בכך. כאשר מדי שנה אני עולה לבית הקברות בזכרון מאיר ליום האז־כרה שלו, במקום שאומר שם פרקי תהילים, אני הייתי אומר על קברו: „א ייד איז א ייד" (יהודי הוא יהודי)."

אבל למרות הקשרים — קיימת בו גם התחושה של ניתוק. „גם לפני היטלר, כשעזבתי את ארצי ובאתי לארץ־ישראל היתה לי הרגשה כאני משאיר מאחורי את עם ישראל, את שפת ישראל. הרי איזו שפה דיברו היהודים? איזו שפה דיבר — לא אידיש. זו היתה שפה אירופית, אך לא עשו לה אלף־בית לרצוי. בתקופת בראשית היתה מנו־קדת עברית. יהודי אמונה הגימי דרך הגו את השם בלי הציצה בין אותיותיו. זו היתה אידיש־ קודש ממש. וגם כשבנדמה היה לך שכבר לא איכפת. אהה כאן, נשא אשה, כותב עברית — עדיין השת שאהבה השאירה שם.

בארץ ישראל זו דאה אבות ישורון ראית דא־שונית התרשם רושם בל יימחה מן היושבים בכפריה — הערביים: „ראיתי כאן דלות, עוני מחלות, ראיתי את הפלאחים, כוכ־בם וילדיהם, שהיו דלים אפילו מן המוז'יקים הרוסים שנהגו להלך בחורף הקשה בכבדלי קליפת עץ לרגליהם, ופלאחים אלה נראו כמו על סף שקיעה. בלי להיות נביא ולא בן־נביא, פיעמה בי איזו הרגשה שכמו יפי השוקעת כאן — גם שם העיירה שוקעת..."

לא במקרה הוא השיר הראשון שפרסם בשנת 1934, „זהב וצמאוף" אהבת נעורים ערבית. לא במקרה היה אבות ישורון משורר העברי הראשון של נושאים ערביים, כשהוא אומר בנימה אשמה כי הערבי היחיד הנזכר בשירה העברית עד אליו הוא הערבי של „מתי מדבר" של ביאליק... והוא כותב למשל, על „השתדור הזה לכתוב במקום הראשונה שירה בעברית על הערבים הכהדאים..."

הוא מאשים: „הספרות העברית הוציאתנו לציון בעינים קשורות... (ובמקום זאת צריכה היתה) להעביר מן הנער היהודי שעל יד הבית — אל הים היהודי־ערבי הפתוח" (ספרות / השבר הסורי אפריקני).

הוא תובע: „שירת דבורה של ימינו תשקף את אם סיסרא הערבית"

*

שאהנדהו: האם כיצד? — וכמי שנולד למערכת הסברה לחומה, נוסח משורר מגויס, שבה הוא עסוק כרגע ראשו ורובו, אומר אבות ישורון בשטף: „בתחיל מן ההתחלה. כאשר באתי לארץ ישראל. ואני כאן לא עולה חדש — היה פה עם ערבי תושב. מוצא חן בעינינו או לא: זה היה קיים, שראיתי במו עיני, שלמדתי את שפתו, שביקרתי בכפריו. עם זה — עזב. לא חשוב אם גרשנו, לא גרשנו, אם כן או לא הצענו לערבים לשוב. כל אלה טיעונים ילדותיים. עם מבוגר ואחראי, כמו שהעם היהודי היה בדרך כלל, צריך להזהר מילדותיות, מחוסר יושר. למה שלא נדבר בישרות לב? למה שנמשיך במשחקים טפשיים עם עצמנו? הרי בין כה וכה אנו במצב של מצוקה גדולה — ובכן שיהיה אומץ לומר אמת. עובדה היא, אנחנו באנו הנה ופה שהיה פה נאלץ לצאת. מה אני אומר בכך? שנחזיר את תל־אביב? את העמק? את אי־? אלא אם כן אנו מצווים על יחס שווה בין הגר והתושב. הגרים — אלו המיעוטים כאן כן עתה. חלילה. ארץ־ישראל שייכת לנו במאה אחוז. זו ארצנו — כך אמרנו אלפי שנים. האגדה היהודית אמרה כך. המסורת ההיסטורית, הספרות והאמונה אמרו לנו זאת. אבל חייבים לדעת מחירים. צריכים להבין כמה זה עלה לנו. צריך להודות שהמחיר הוא שעם אחר איבד מולדת. קבלת, לקוחת — זה שלך עולמית, שום עם אחר שיחזור את מולדתו, גם הצרפתים או האנגלים רכשו את מולדתם על חשבון אחרים — אולם לנו התגנתה הארץ בתנאי: אם האמנו ושמעתם. מה נוהג המראה: כיבוש כנען עורר, לאחר זמן, תנועת הנבואה בישראל. ואני אומר — רק אם תהיו, יפים, כנים, תחיו בכבוד ובטוהר. תודו בבעשיכם ותבינו מה ש־אתם עושים. חשיבות ההודאה — איננה בש־ביל האחרים. לא כדי למצוא חן בעיני ה־עולם. חשיבותה בשביל עצמנו. אם נבין תודה, אם אפילו נכה על חטא, נטהר בכך את עצמנו, נהיה ענווים ולא גאים. אינני דואג לכך שנוזמן להתנהגות הגויים — אני דואג לכך שתרבותנו אנו תהיה יפה ביופיים של היושר וההבנות, שנהיה רצויים ומתוקנים לעצמנו. השואה הערבית — לא רצינו בה. היא נפלה על השואה היהודית. היא נפלה עלינו. כבעקור את העלים הרקובים ואת הענפים היבשים על העץ שלנו — כי רק כך נוכל לגדול ולבטוח בעתידנו. כמו שאומר רבי אורי מסטרעליסק: לא תראה כיצד העץ צומח גם אם תעמוד לידו ימים רבים. אבל אם תטפל בו כראוי, תסיר ממנו עלים וענפים רקובים ותע־זוב אותו לעצמו — יום אחד תשוב ותראה הנה הוא משגשג ועולה".

ולכך מתכוון אבות ישורון בכותבו של שירת דבורה של ימינו לשקף גם את אם סיסרא הערבית, לכך הוא מרמז בשורות כמו:

מה עשיתי לכם כי הולדתם לומר לי שלום סלאם עליכום. סלאמתק „ביך האלק. וכן אנה במ'ר. (מה עשיתי / זה שם הספר).

או: לפני שנה, ימים כעת / יש את הציאנס / ציאנס תחת שן / טוב משן תחת שן (לפני שנה... זה שם הספר).

אמת, הוא מעיר, דעותיו אלה מעוררות תגובות חריפות נגדו. „אדם זקוק לגבורת שמשון אם הוא רוצה לומר מה שהוא — אולם, מסתבר שגבורה זו אינה מרתיעה אותו. כלל הקינטורים והביקורות שמסיתים בו — מתסיאים אותו בדרך כלל. וכאן הוא נזכר בסיפור אחר מפי ר' אורי מסטרעליסק, שאמר: — כשאדם עומד לפני מלכו, גם אם הבוא והתרוקן בפניו: אותה גנב, הוא לא ישמע ולא יסרו להגיב. אמנם לא כל אדם יכול להת־עלות לבעלה של העומד בפני המלך כל ימי חייו — אבל לכך יש לשאוף".

וכמו בשיחתו שבעל פה, כן גם בשיריו, נוהג נכדו של הרבי מנסכיוש למדוד ולהבין את מעשיו לפי מעשי גדולים וללמוד מהם קל וחומר. עולות בדעתנו כרגע שתי שורות משיר בפרוזה שלו המכונה „מסעי":

„כל שאני נוסע — לארץ ישראל אני נוסע" — אמר רבי נחמן. ואני לא יודע.

הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב מ. פירון

יהדות התפוצות זקוקה לעידוד כדי לעמוד במערכה

מאת א.ש. שלמה

הרב הראשי לצה"ל אלוף הרב מרדכי פירון בשובו מביקור בקהילות ישראל — בארצות הברית ובאירופה — אומר: דרושה פעולה הסברתית בהיקף רבתי, כדי לעודד את התפוצות שיוכלו לעמוד במשימות הגדולות והמוטלות עליהן כעת.

„מצאתי דכאון, ספקנות וחרדה..." — מסכם הרב את סיורו. לדעתו, לא היתה תקופה כבאות בחיי הקהילות בעולם שבה רבים איבדו אמונתם בנצח מדינת ישראל. כפי בעת ביקורו האחרון.

„הרבה סימני שאלה הציגו בפני" — מספר הרב הראשי לצה"ל. „הצ־טרכתי לעמול קשה מאד — הוא מוסיף — כדי לעודד את ראשי ה־קהילות. אם פעם היתה אתנו באופן מוחלט יחד משמעי כיום, גם אם מודים אתנו — עם מאבקנו, לא מסתידים את החרדה, את הדאגה ל־עצם קיומנו".

הפסימיות השוררת בקרב יהודי התפוצות — קובע הרב פירון בדו"ח שלו על סיכום שליחותו — כה קשה

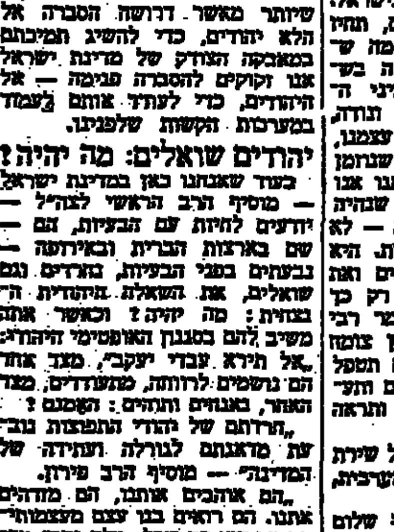

שלא אחת אתה מגיע לידי מסקנה שיותר מאשר דרושה הסברה אל הלא יהודים, כדי להשיג תמיכתם במאבקה הצודק של מדינת ישראל אנו זקוקים להסברה פנימה — אל היהודים, כדי לעודד אותם לעמוד במערכות הקשות שלפנינו.

יהודים שואלים: מה יהיה?

בעוד שאצלנו כאן במדינת ישראל — מוסיף הרב הראשי לצה"ל — יהודים להיות עם הבעיות, הם — שם בארצות הברית ובאירופה — נבעתים בפני הבעיות, נחרדים. גם שואלים, את השאלה. היהדות ה־גבוחה: מה יהיה? וכאשר אתה משיב להם בסגנון האופטימי היהודי: „אל תירא עבדי יעקב", מצד אחד הם נושמים לרווחה, מתעודדים, מצד האחר, באנחות ותהיות: האמנם?

„חרדתם של יהודי התפוצות נוב־עת מדאגתם לגורלה ועתידה של המדינה" — מוסיף הרב פירון.

„הם אוהבים אותנו, הם מודהים אתנו. הם רואים בנו בעצם מעצמותי־הם עד כדי כך שכל „עלה נדף" מפ־חיד אותם, פן יבולע למדינת ישר־אל". וכאן מרחיב הרב את הדיבור על כל התקשורת בעולם אשר מצי־גים את המשבר המזרח־תיכוני ב־צורה קשה ביותר, בצבעים שחורים כך שאין פלא שיהודים, למודי נס־יונות מרים וקשים חרדים לגורלה של המדינה.

ירידה חברתית ומוסרית

כיצד מתגברים על כך?

הרב פירון: לא קל, בפרט שבזמן האחרון אנו עדים לירידה בדימוייה החברתי־מוסרי של מדינת ישראל. אם בעבר ראו יהודי התפוצות את מדינת ישראל כסמל של חלוציות, מסירות נפש — כיום, עם גילוי נגעים חברתיים לסוגיהם מתחילים לפקפק בייחודיותה של המדינה. עם קום המדינה, איש לא עירער על שמציון תצא תורה ודבר ה' מ־ירושלים. כיום, רבים מדברים ב־גלוי על שני מרכזים — בבל ויהודה

שלים. לדעתם, יהודה של ... לו עולה על ... של ירושלים — ועתה לעניין, לשאשר הרף הקשיים שמגיעים עליהם. אולם לשם זה ... שינוי יסודי בתפיסתנו ההסברתית. אם נבוא ... נציג בפניהם את מדינת ... גויים" יאמרו: אם ככל הגו... להיות בתוך הגויים, בתפוצות מחפש את יחוד מדינת היהודים, ובכל שהם גם, כן מתרופפת הזיקה ישראל.

עד מלחמת יום הכיפורים לא הצטיינו ביחוד ההסב... ראו בנו את המכבים של... התייחסו למלחמה שהיתה ... עם מיסתית, עם שורש הקודשים ובראשם שריד הלא הוא הכותל המערבי, ...תיות הזאת, האור שלה... חוק שלא נראו כלל הצליל... זאת מלחמת יום הכפור... גילוי הגבורה וקידוש ה... העבודה שצה"ל נתגלה ... במלוא עוצמתו, השאיר ... מוק בתחושת ובהרגשה ... היא גם הולידה, מה שא... זם, את גילויי הדאגה ה... אותם סימני שאלה: מה ... חולל להאמין בסיסמה ש... ובעצם ידיי וממילא אך ... לצד השני של המטבע ש... — לרוח ישראל. ובהמש... זבה קשה ביותר המדינה ... בעיני רבים כמנותקת משו... יהודיים. לא זו בלבד, ... מאגר של כל השלילה ש... להאר: רצח, שוד, מעילות, ריגול וכו'. כאן מרגש ה... באגנה אבגה כבדת האמור ... אתה אומר להם שאין למת... של הכלל, אנו בתוך ... הברותיים, אנו נתרים ... תופעות השליליות, אבל ... בה להלחם — הוא מנרש ... במחנה המדינה והגלה מסו... שלא ידענו כמותה עד ... תמיד בקלטים הדברים ...

„דרוש מפגש של א...

— ואין תקנה לתקן ...

הרב פירון: כמובן, אין ... מה בלתי אפשרית. אבל ... שכדי לתקן את הרשם ... לשפר את דימויה של המד... יהדות התפוצות, יש ל... צות מסבירים, מסוג ... הבוגרים שבשמם אנו ... אלה שמקדישים את ... שם שמים. במעשיהם ... ייהבן הם. אינם נאמ... אבל, לא לדרושים נאמ... מפגש של אמת — מפג... שיוכלו לקום ולומר: ... כזאת היא מדינת ישראל. ... עזרו לנו לבנות את ... אבני המוסר הצדק ... שים מרחו־רוחי.

בהזדמנות זו מגיש ... לצה"ל, כי ההסברה ה... ללוחה ראשי שהתבסס על ... הסיסמים וההווים של ... „יהודים ולא יהודים כא... אותנו טוב יותר, אם ... בשם ספר הספרים, ... השמינית על זכותו של ...

(סוף בעמוד 9)

מדוע מינה רבין את אריק שרון כיועצו

מאת שאול מייזליש

אחד השרים שיצא מישיבת הממ־שלה ביום א' האחרון „הותקף" ע"י צוות הטלוויזיה שהמתין לו מחוץ ל־משרד ראש־הממשלה בשאלות על מי־נויו של אלוף (מיל.) אריאל שרון לתפ־קיד יועץ מיוחד לראש־הממשלה, מינוי עליו החליטה הממשלה באותה ישיבה. ענה השר לשאלת המראיין מה שענה, ולאחר מכן, כשהלה התרחק, אמר ב־קול שקט, כאלו לעצמו: „אני חושב שמקיאוולי היה מעניק ציון מעולה ל־יצחק רבין על התרגיל הזה".

יש כמה היבטים להעמקת ההשתאה אותה העלה השר בדבריו. באותה ישיבה נסתיימה אמנם פרשה ארוכה ונפתלה, שבמוקדה עומד אחד האנשים הקונטרוורסלים במדינת ישראל, אך, ללא ספק, החלו „תקופות" אחרות ביחסו של רבין עם אישים בממשלתו ובמפלגתו, לפרשת מינויו של אריאל שרון, היסטוריה ארוכה, ראשיתה בהתנגדותו של שרון לכמה צעדים של ממשלת גולדה מאיר, ובעיקר נגד הסכם ההפרדה הראשון עם המצרים. אז, ההוא עדיין במדים — עטור תהילת מנצח בקרב — הגל שרון במסע שכנוע בקרב שרי הממשלה לא להסכים להסכם ההפרדה עם המצרים. פעילותו זו. הראיונות שהעניק לעתונאי־חוץ בהם מתח ביקורת על מפקדים בצה"ל, עוררו את חמת היכים ושרים שהבעו הפסקת שרותו. בינתיים עבר שרון מ־חה"מ הפיקוד לכנסת, כאחד מחברי הח"כ של הליכוד. כל אותו זמן ניהל מגעים בדבר שובו לצבא — מגעים שהעלו חרס. גם נסיונו לקבל תפקיד חרום במסגרת שרות המילואים הוכשל בטענה שתפקיד כזה יביא פוליטיקה לצבא, „נתפרה" במיוחד עבורו, החלטת ממשלה שאסרה שרות מילואים לח"כים. שרון לא יכול היה להתשות. הוא קם והתפטר, כדי לזכות במינוי החרום, שקסם לו — כמסתבר יותר מהדיונים ה„עקרים", לדבריו, במליאה ובוועדות הכנסת. כאשר דובר על שובו לצבא, הודיעה הגב' גולדה מאיר להצהיר מביתה שברמת־אביב, הצהרה שכוונה למחליפה יצחק רבין, שלא יתן להחזיר שובו של שרון לצבא שכן „אז תצא להפגין ברחובות".

מכל מקום לפני כשלושה שבועות החלה הפרשה להתגלגל מחדש. בשבת, 17 למאי, נפגשו שרון ורבין בארוע חברתי, ואז זרק שרון לרוה"מ את שאלת שובו לצבא. רבין הבטיח להודיע לשרון תוך שבוע אם יש סיכוי לכך. בבירור שערך רבין העלה שר הבטחון שמעון פרס, רואה העיבות היוונית בשובו של שרון, ויש בכך משום תרומה להגברת כושרו של צה"ל. פרס ביקש מראש הממשלה להמתין עד שיברר את הנושא אצל הרמטכ"ל. כאן נתקל בסרוב מוחלט, שהגיע עד כדי איומו של הרמטכ"ל להסיק מסקנות אם יכוסו התוכניות להחזיר את אלוף שרון לשרות סדיר. לדעתו הסיבוי יפגע ב„הרמוניה" השוררת בפיקוד העליון, ד־תחודש „מלחמת הגנרלים".

אלא שרבין לא אמר את המילה הסופית בנושא זה. נוכח סרובו של הרמטכ"ל החליט למנות את שרון כיועצו לענייני בטחון.

ביום א' 25 מאי, בישיבה השבועית של הממשלה, החליט רבין להודיע על המינוי שנשמר בסודי־סודות. יודעי דבר אומרים כי גם שר ה־בטחון שמעון פרס לא היה שותף להחלטתו זו של רבין. אך ידיעות על המינוי העתידי הגיעו אליו, והוא הביע באזני מקורביו את דעתו ה־שלילית.

כשנודע לרבין כי פרס מערער על החלטתו, החליט להקפיא את הודעתו בממשלה (מינוי כזה אינו זקוק להחלטת הממשלה, ורה"מ רק מודיע על־כך לשרים) בינתיים דלפה הידיעה ל„על־המשמר" והתפתח ויכוח צבורי בניכא. עמדתם של שר הבטחון ואנשי צבא היתה ברורה: זו קריאת תגר של אי אמינות לגביהם כצד ראשי. פרס לא היסס להביע הבעיתו לצורך במינוי, שכן שר הבטחון משמש למעשה יועץ לענייני בטחון של ראש הממשלה. אלא שרבין עמד מול התקפותיהם של שרי השמאל הבימיוסף והבטחוני, וביום א' האחרון הודיע לממשלה על מינוי שרון ל„יועצו" את התואר המלא יועץ לענייני בטחון השמיט שכן לא רצה להרגיז את שר הבטחון ואת אנשי הצבא. אולם בעצם המינוי היה משום התגרות. פרס נהנה מפופולריות כשר בטחון והדבר בולט גם בסקירות הממשלה וגם בדיכיון הציבורי. משום כך יש פיחות במעמדו של פרס אם ראש הממשלה נזקק ליועץ מיוחד לנושאים אלה. ראש הממשלה הוכיח כי הוא מחליט החלטות למרות אזהרת ההתנגדות שיוצרים הגנים המפתיעים מהמינוי. הוא עשה מבחינתו עוד צעד — ואולי לכך התכוון השר כשכינה את הצעד „מקיאוולסטי" — רבין הושיט יד מעבר לראשה של רפ"י. והצמיד אליו את הסמכות בה"א הידיעה, של הליכוד בעיניו בחוץ. בכך עקף את פרס תיין, שיכלו ליצור אלטרנטיבה נגדו בעניני מדיניות ובטחון: „הנה, אפילו שרון ליודי" יוכל לומר והבכך לסתום את פיות המקטרגים.

ה„ליכוד" הוכה

יותר מכל, היכה רבין בצעדו זה את צמרת הליכוד. אריאל שרון היה האיש שליכד את הליכוד, אשר יכול היה להצטיין בתחום הבטחון. האיש גם היה האופוזיציונר האפקטיבי ביותר של הליכוד. הוא היה אהוד ומקובל בציבור כשמסייע לו בכך „רקורד" הצבאי העשיר ש־מאחוריו. דבריו בעניני בטחון הוו משמעם יותר מכל דימלס, באדר או ארידור.. אמר אחד מ־ראשי הליכוד. ואכן, ההתייחסות לנקודה זו נשמעה בתגובתו של מנהיג הליברלים ח"כ ד"ר אלימלך רימלט, מפלגה אליה השתייך „רשמית" אריאל שרון, אמר ד"ר רימלט: „האופוזיציה מצטיינת באחריות הממלכתית, בכל תפקיד שאיש אופוזיציה ממלא. אין בכך שום השלכות לגבי הקשרים של המפלגה הליברלית עם הממשלה. החזרתו של שרון היתה צריכה להיות לצבא, כאחד ה־מפקדים המעולים שיש לצה"ל, אבל יצא מה שיצא והוא קיבל תואר קצת סטילולי או אנונימי". נפגעו בכך גם אנשי „גוש אמונים" שאריק היה משמש להם לפה, והיה המוח המתכנן שעמד מאחורי רבות מפעולותיהם. עובדה, כבר השבוע הוא נעדר מעצרת־עם שארגן „גוש אמונים" ו„התנועה למען א"י השלמה" בירושלים. עצרת בה אמור היה להיות הדובר המרכזי, עתה, הוא הפך שותף בהכרעות ובנשיאה באחריות.

האופוזיציונר מספר אחד של ה„ליכוד" חצה את הרוביקון ועבר אל העבר השני של המתרס. כאן, יוכל לנסות ולהשפיע מעמדותיו ורעיונותיו, אך יצטרך לבין על ה„מוגמר המדיני" כשוה ישנו.

שכרו של רבין במינוי יוצא בהפסד, בשני מישורים: האחד — הצערת גוסוס עם שר הבטחון יחסים שהיו מתוחים על אמון הדדי, ועתה גלוד בנימה של השינות מצד פרס שאפילו לא שותף בהחלטת רבין לגבי מינוי היועץ, והשני — „עימותו" של רוה"מ עם חוגי מפ"ם, חוגי השמאל ו„היונים" של מפלגת העבודה, במיוחד קיבל פרסום אוראיאטיבי ערב נסיעתו של רבין לפגישה עם נשיא ארה"ב ג'רלד פורד, „מינוי זה יתקבל כהקשחת הקו המדיני של ישראל", אמר לנו ח"כ יוסי שריד, שצידד אמנם בשובו של שרון לצבא שכן „אי אפשר להחזיקו במעמד של פנסיה חלקית" אך התנגד בחריפות למינויו כיועץ.

השר שתמך ברה"מ

בממשלה — רבו הקולות נגד המינוי. היחידי שצידד במינוי היה שר התיירות ד"ר יצחק רפאל, שאף נפגש עם רוה"מ לשיחה לפני ישיבת הממשלה. ד"ר רפאל ניהל בזמנו מאבק בעד מינוי שרון כרמטכ"ל, אך לא הצליח להביא את גולדה מאיר להצטרף לכך. הפעם — הצליח הד"ר רפאל לחזק ידי רבין בהחלטתו מול חוגי השמאל ושרי מפ"ם.

שר התיירות משה קול ביקש לדעת בישיבת הממשלה מהו תחום הסמכויות המדויק, ורבין השיב שהמינוי הוא אישי, ומיועד לענינים כל־ליים: שר הבטחון שמעון פרס ושר הפנים ד"ר יוסף בורג הגיבו שרוה"מ חופשי לבנות לו יוע־צים ככל שיחפוץ, ואת מי שהוא רוצה. שר החינוך אהרן ידלין תמך במינוי. שר הקליטה, שלמה רוזן הביע תמיהתו, ואמר כי מינוי החרום במי. של שרון (שאגב, שרון נשאר בו גם להבא), התפקיד החדש, אינם מתיישבים, שרון הוא בכר עם ראש האופוזיציה, אולי לא המוכתר, ולא ייתכן שיהיה יועץ לרוה"מ" אמר רוזן.

שר המסחר התעשיה, חיים בר־לב, שיחסיו עם שרון מעורערים עוד מתקופת שרותם הצבאי של השניים, ואשר יחסים אלה התחדדו עוד יותר במלחמה האחרונה כשבר־לב נטל את הפיקוד הממשי על פיקוד דרום, לא הסתיר את זעמו. לאחר הפרסום רבו הידיעות: מנכ"ל ה־מפד"ל צבי ברנשטיין אמר שהבל ששרון הובטס לשרות העם בדלת האחורית, והוסיף כי אין ספק ששרי המפד"ל ישיבו לו את מלוא המיכתב. לעומתו אמר ח"כ לובה אליאב („יעמי") כי „לא חבל שתנועת העבודה, שהתחילה עם אורחים כמו ב. קצנלסון או ד. בן־גוריון, מסיימת עכשיו באכס גנרל שיועץ לאכס גנרל..."

אריאל שרון עצמו, שמינויו התקבל בברכה על ידי הציבור דבר שבלט על רקע ההתנגדות שנעצרה נגד מינוי אלוף (מיל.) רחבעם זאב כ־יועץ לענייני מחיעין, אמר בתגובה על האשמות ה„פוליטיזציה" שהטיחו נגדו: „א־פוליטיזציה חייבת להיות עפ"י העקרון הברור שקודם כל סמכותו וכשרו של הדרג המדיני לקבוע את היעדים המדיניים ובהתאם לכך נצרך הצבא, לפי שיקולים צבאיים".

ההזדמנות של אריק...

מקורביו טוענים שהוא ראה במינוי זה הזדמנות להשפיע מדיעותיו על עמדת הממשלה וכי „הענין העומד על הפרק יותר מדי חשוב, מכדי שאריק יצעק בחוץ — והענינים ימשיכו להתנהל מבפנים".

השאלה הנשאלת היא: האם יסכים שרון לכל צעד שנעשה ממשלת ישראל, גם אם הדבר אינו עולה בקנה אחד עם עמדותיו? הרי רק לפני שבוע ומחצה הביע דעתו המורחת, נגד הממשלה ה„מבולבלת" שמוליכה להחלטות ל־דרכים הרי־סכנות.

האם — שואלים פרשנים — לא יצא שכרו של רבין בהפסדו, כשאריק — האימפולסיבי העקשן — יעזוב את התפקיד כשמדיניות ה־ממשלה לא תתאים לרוחו, ומצד שני לא תחזור הקואליציות שאיפיינו בעבר את יחסי רבין־פרס?

גולדה מאיר תרמה כספי „פרס ישראלי" לקונסרבטוריון למוזיקה

ראש הממשלה לשעבר הגב' גולדה מאיר תרמה את הפרס הכספי של „פרס ישראלי" שהו־ענק לה ביום העצמאות השנה, לקרן המילגות של הקונסרבטור־יון למוזיקה בתל־אביב.

הפרס, בסך 8.000 לירות נועד לסייע לתלמידים נזקקים להמ־שיך בחינוכם המוזיקלי בקונ־סרבטוריון בו לומדים כ־400 תל־מידים מבתי ספר יסודיים ועל־יסודיים.

בקונסרבטוריון קיבלו מאז היו־סדו ב־1945 אלפי תלמידים את ראשית חינוכם המוזיקלי, ביני־הם כנרים ידועים כפנחס צוקר־מן, יצחק פרלמן ומרים פריד, וכן רבים מבני הדור הצעיר של הצ'לנים והמנצחים בארץ.

קרן המילגות של הקונסרבטור־יון — הנמצא בפיקוח משרד החינוך ונתמך על ידו וע"י עי־ריית ת"א וחבר הנאמנים — סייעה השנה לכ־80 תלמידים.

מנהל הקונסרבטוריון, מר מנחם מאיר, מסר כי 70 המורים של ה־מוסד מלמדים פסנתר, כינור צ'לו, כלי נשיפה, פיתוח הקול והמקצועות עיוניים, אך המוסד מתקשה מאד במילוי משימתו מ־שום שאין לו בית משלו ופועל בתנאים קשים ביותר.

[..]ל חדש של [..]פיות לשינוי [..]ער המטבע

מאת יצחק דוריש

[..]צעתו של נגיד בנק ישראל מר משה זנבר לנתק את ההצמדה [..]ירה לדולר ולהצמידה לסל של מטבעות, עוררה שוב הת־ מוגברת בנושא של שער המטבע.

[..]ד הגיב באופן מורכב. מצד זה התעניינות בהבנת מהותה [..]יטה המוצעת. מצד אחר באו מעשיות, כאשר נקודת המו־ ציפייה להפחתת ערכה של ומפילא — חלה עלייה ב־ דולר־נתיר הדולר השחור. נראה כי לאחר עלייה שכזו [..]חות כלפי מטה וכלפי מע־ אין חזרים להתייצבות עד [..]צה סיבה מובהקת לקץ. סביר [..]ום יהיה כך.

טכני

הבנק המרכזי טוען כי היא [..]דר טכני חדש. הלירה שלנו [..]ביום לדולר. כל עוד הדולר ירידה נהגה המשק הישראלי [..]זמן אוטומאטי. ירידה ערכו [..]ציות של הלירה לגבי מט־ [..]מרות. תהליך זה התבצע [..]ת בלי הכרזות והצהרות. [..]זה ישנן הערכות כי הגלגל [..]יתהפך. בשל צעדים שמס־ [..]יה"ב נקטה וההתפתחויות ב־ [..]יבול הדולר האמריקאי ל־ כאשר הלירה צמודה לו, [..]וזקות כא כמה כתיסוף של [..]זהו הדבר האחרון שאנחנו להיות מעוניינים בו. ולא זו תהליך שכזה עלול להיות אוטומטית — בלי שיש לנו עליו. לכן הוא מציע כי [..]יוצמד לסל של מטבעות ה־ 40% דולר, 20% לישי"ם [..]מטבעות אירופיים. תנודה של [..]מטבעות מאוזנת ע"י התנודה [..]האחר בכיוון נגדי. גם אם הוא פחות, לפי הרכבו, סיכוי שזה יפעל כפיחות ואם בכ"ז כתיסוף הרי־ ביותר. [..]אישא, מישור טכני שתפ־ [..]צוע היסחפות של השער ה־ בכיוון מנוגד מזה הדרוש משק. מובן מאליו, גורם ה־ ובכל מקרה יכולה להוליך על שער הליפין יותר על־ צרכי המשק.

[..]רה בהזדמנות [..]יצוע שינויים

עד כמה שהצעתו היא ב־ הטכני הרי יש בהפלאתה [..]ת מוחתכוב של הציבור. [..]ויוני זהו היה מוצג כעובדה הרי לא היה בה כדי ליצור [..]ת. אך מכיוון שהוי הצעה הוולסה, הרי רבים נוטים [..]כי בהזדמנות הנגיגית של לשיטה סבירת חדשה, ישנו הבסיס ויתאימו אותו למצב ביום. צריכה להיאמר שהערכה כ־ בלתי סבירה. יש לה הגיון בה גם שהיא באה על רקע של דיונים פנימיים מוקדמים [..] עבודה" שדלפו בנשא של חליפין. ההינתקות מההצמדה לדולר אשר התגבשה הכרה בקרב [..]מ־ המשק כי פיחותים גדו־ [..]רחקי זמן ארוכים הם בלתי [..]למשק. נסיון זה נרכש מ־ [..]ים הקודמים שבוצעו, לרבות של נובמבר האחרון.

ההשפעות השליליות של פיחותים גדולים בהפרשי זמן ארוכים מת־ רכזות בעיקר בנקודות הבאות:

א) ככל שעובר זמן רב מהפי־ חות הקודם ומתקרבים לפיחות חדש נפגעת רווחיות היצוא. שמירתה ב־ אמצעות תמריצים אחרים ושער מיד־ חד נעשית קשה יותר ויותר. הפער־ לות בתחום היצוא ותכנון ההשקעות כרוכים באי־ודאות ובסיכון רב.

ב) נוצרת השפעה שלילית על תנועות ההון. מידת קירבתו או רי־ חוקו של פיחות צפוי יוצרת תנודות גדולות בכדאיות היחסית של תנו־ עות ההון. כאשר מתרחקים ממועד הפיחות הקודם נוצר עידוד להיטול השקעות וישנה הרתעה מפני הש־ קעות חדשות והעברות הון. מאותה סיבה גוברים החששות לגיוס הון ע"י הלוואות בחו"ל.

ג) ציפיות לפיחות קרוב בשי־ עור גבוה גורמות להברחת כספים לחו"ל או עיכוב כסף שעמוד להע־ ביר לארץ. מצב זה בלט ערב הפיחות האחרון. עפ"י הערכות שו־ נות נגרמה אז ירידה של כחצי מיליארד דולר ביתרות מטבע חוץ בגלל הציפיות. זאת בדרכים חוקיות ובלתי חוקיות כאחת. אלה כללו: הקדמת יבוא, עיכוב הכנסות מיצוא, הקדמת השלומים לחו"ל, המנעות מ־ קבלת אשראי, מכירת כספים בשוק השחור.

ד) נוצר לחץ כבד ערב הפיחות על אשראי במטבע מקומי בכדי לר־ כוש נכסים במטבע חוץ או כדי לממן עיכוב העברת כספים מחו"ל ממקורות שונים: יצוא או העברות פרטיות. כך נוצר מחסור באשראי וקשיים בנזילות. אולם מיד לאחר הפיחות נוצר תהליך מהיר של הת־ רחבות כאשר הכספים האלו משנים כיוון או אנחנו מצפים בליי.

ה) נוצרות תנודות חדות בשע־ רים של נכסים פיננסיים. ראינו מ־ צב זה סמוך לפיחות הן בניירות ערך צמודים למטבע חוץ והן באלה ה־ צמודים למדד המחירים.

כל התופעות השליליות שציינו, ועוד אחרות שלא עמדנו עליהן, גי־ שי את ההערכה שפיחותים גדולים בהירווחי זמן ארוכים אינם לטובה המשק. הם מקור לזעזועים ואי־ יציבות. כאשר מתבצע בסופו של דבר הפיחות יעילותו נפגמת ושוב הוא גורם להפקת יתרונות למעטים שידעו לנצל את הציפיות.

פיחותים קטנים או ניוד מבוקר

על רקע ליקויים בסיסיים אלה בשיטת מדיניות שער החליפין ה־ קשוחה צמחו כמה הצעות בקרב ה־ כלכלנים. במשרד האוצר (ברשות לתכנון כלכלי ובאגף מטבע חוץ) ובבנק ישראל הוכנו „ניירות עבו־ דה" בנושא זה. הכנת ניירות אלה היא למעשה חובתם של גופים אלה. הממשלה צריכה להחליט מה היא רוצה לעשות; אולם גופי „המחקר והביצוע" חייבים להיות מוכנים עם הצעות אלטרנטיביות מתאימות.

ב„ניירות העבודה" הועלו שתי ה־ צעות עיקריות: א) ניוד מבוקר; ב) התאמות עיצרים תכופות.

מרבית הכלכלנים במוסדות המס־

(סוף בעמוד 8)

שיחה עם חברי הכנסת זבולון המר וד"ר יהודה בן־מאיר

החלשת עמדתנו בארה"ב - פרי תעמולה ערבית מתוחכמת והסברה ישראלית מגומגמת

פגישת פורד סאדאת בזלצבורג, „ההערכה מחדש" של מדיניות ארה"ב במזרח־התיכון, שקדמה לה, הקרע ביחסי ממשלת ישראל עם שר החוץ האמריקאני הנרי קיסינג'ר, שהיה הצעד הראשון בתהליך מדאיג — כל אלה מעוררים לאחרונה בצדק חששות כבדים בציבור הישראלי, ולפי הידיעות המגיעות אלינו גם בציבור היהודי בארצות־הברית. האם יש להם בסיס ריאלי במציאות האמריקאנית הנוכחית? האם מדובר בהשתקפויות אמת של הדעה הרווחת בקונגרס, בסינט ובחוגי הממשל בוושינגטון? איזה משקל יש לייחס איפוא ל„מכתב החתימות" המפורסם של חברי הקונגרס? והאם עלולה ישראל לעמוד מול „הערכה מחדש" גם של ידידה ובן־בריתה הנאמן ביותר בעולם — העם היהודי בתפוצות?

תשובות לשאלות אלה יכלו לקבל, ממקור ראשון, חברי הכנסת זבולון המר וד"ר יהודה בן־מאיר, שחזרו בשבוע שעבר מביקור בן שלושה שבועות בארצות הברית, בן־מאיר בשליחות משרד־החוץ להסברת עמדת ישראל במשא ומתן עם הערבים, נוכח ועידת ז'נווה ודחיית הדרישות לוויתורים חד־צדדיים בסיני, המר — בהענות להזמנת ארגון הסטודנטים של הישיבה־יוניברסיטי להיות עמם ביום ירושלים.

מאת נ. גולן

בחדר סיעת המפד"ל בבנין ה־ כנסת, ימים אחדים לאחר שובם, מסכמים המר ובן־מאיר שיחות, רש־ מים אישיים והלך־רוח באמריקה.

שאלנו: את מי פגשתם? עם מי דיברתם?

זבולון המר: עם אנשי הליגה נגד השמצה של בני־ברית, עם הנהלת הסתדרות הרבנים, עם תנועת הסטו־ דנטים למען ישראל (אס.אס.אי.), עם סטודנטים בברוקלין קולג' ר' קווינס קולג' ותלמידי שמיניות ב־ תיכונים אמריקאים יהודיים, עם שלושה עשר חברי קונגרס שקיבלו אותנו לשיחה בוושינגטון עם אנשי ועדת החוץ והכוחות המזויינים, י־ עם כשמונה סנטורים שסעדו עמנו ארוחת בוקר, עם רבני וושינגטון שערכו קבלת פנים לכבודנו, עם פקידים בכירים ואנשי ממשל כמו הול סנדרס, עוזרו האישי של שר החוץ או סכית, עם מידלטון הפרשן הצבאי המפורסם שהוא בן מובהק לעם ארתור הרצברג, שהוא יתה מוב־ הקת... כלומר, יכולנו לקבל התך של הדעות המתהלכות במימסד ה־ יהודי והלא־יהודי.

הפזילה לעבר הנפש הערבי

מהי תכנית השינוי כלפי יש־ ראל שהולידה „ההערכה מחודשת" של המדיניות האמריקאית?

המר: בתודעה האמריקאית לא קיים החתך ההחלטי בין ישראל ל־ ערבים בנוסח: ישראל היא אתנו, הערבים נגדנו. ישראל — כולה ל־ בן, הערבים — כולם שחור — כפי שהיה הדבר תמול־שלשום. האמרי־ קאים סבורים עתה שיש נכונות ערבית לפנות מן המזרח — מערבה ולמרות שלא קיימת שום כוונה לג־ רש את ישראל, או לפחות את צרכיה החיוניים, מנסים האמריקאים להנות משני העולמות, מכאן העניין המחודש במערכת היחסים הכפולה שלהם — עם היהודים ועם הערבים. הסכנה, מבחינתנו: בכך שמול האינ־ טרס הברור שיש לאמריקה בישראל — נוספו אינטרסים כבדי משקל בארצות ערב: נפט, כסף, אומות רבות, שוק גדול ועל כולם — ה־ רגישות המורגשת היטב בציבור ה־ אמריקאני לצד ההומני, הדימוקרטי במימשלי ארצות זרות כמו במימשל שלהם. יהיה לא נעים ביותר אם האמריקאנים ימצאו לעצמם הצדקה מוסרית בתפנית מדיניותם במזרח ה־ תיכון, כבר עכשיו שאלו אותנו: האם לא צודקים גם הפלשתינאים? אישית אני סבור שיש כאן „זיפוי" הומניטרי־מוסרי בעניין הפלשתינאי על האינטרסים האמיתיים שכבר נפט ר' כבר.

ד"ר יהודה בן מאיר — אבל אדם כמו חבר הקונגרס ארמסטרונג, אמר לנו במפורש: נכון, יש לאמריקה אינטרסים ממשיים בארצות ערב אלא שלא בגללם נשנה עמדות. ה־ תעמולה הערבית הצליחה בשנה ו־ חצי האחרונות להעמיד בספק הרבה מוסכמות בתדמית הערבית־ישראלית. אמריקאים ברחוב שואלים כבר: אולי גם הערבים צודקים? הערבים באמריקה יודעים שאין לדבר על השמדת ישראל. הם שכרו את מיטב החברות לפירסום ויחסי ציבור ו־ מנהלים תעמולה מתוחכמה ומכוונת היטב לרגישויות ולמושגי היסוד ה־ אמריקאניים, מולם נראית ההסברה הישראלית כמגומגמת.

המר: אתם מכבירים בכלים של שנת '48 ולא באלו של שנות ה־70, אמרו לנו. כלי־נשק החלפתם כבר הרבה פעמים — וכלי הסברה גם לא פעם.

בן־מאיר: ואם לצטט שוב חברי הקונגרס האמריקאי, הם אומרים כך: אמריקה לא תנטוש שום עמדה יש־ ראלית בגלל נפט, אבל היא עלו־ לה לנצל את השגי ההסברה האמ־ ריקאית כדי להסביר לעם שלה שינ־ וי עמדתה נובע משיקולים הומ־ ניים...

המר: אבל לא יהיה מדויק לצייר תמונה כל כך שחורה. אנשים כמו חברי ועדת החוץ האמריקאית שוורי־ קר, איגלטון, או הסנטור צ'רלי ויל־ סון חזרו ואמרו שיש בסיס משולש ליחסים בין ישראל לארה"ב והוא יהיה בתוקף גם בעתיד.

א. האינטרס האמריקאי האסטר־ טגי בקיום ישראל החזקה מול העולם הקומוניסטי. כאן תופסת ישראל מקום מרכזי ב־ מערך העולמי המבוסס על המער־ רב המורכב לפי התפיסה ה־ אמריקאית מ־יפן, ישראל ו־ נאטו.

ב. השיקול ההומני החזק של עם שהושמד לפני דור אחד בל־ בד, הזכאי למדינה משלו, וה־ בונה בה את תרבותו ואת משטרו בתבניות דמוקרטיות מערביות.

ג. האינטרס הפוליטי הפנימי של היהודים בבחירות, כתורמים, כמשפיעים בכלי התקשורת. לכוחות הדיבורים על החלשת ההשפעה היהודית ראוי ש־ ליהודים יש עמדות מבוצרות בחיים הציבוריים ובכל תחומי התקשורת, האמנות והפוליטי־ קה.

גם כיום תמיכה פוליטית רחבה לישראל

בן־מאיר: לישראל יש גם היום תמיכה פוליטית רחבה בעם האמ־ ריקאי. במישאלים הנערכים עתה יו־ צא שמול ארבעים אחוז התומכים בעמדת ישראל יש שבעה אחוזים התומכים בערבים. נכון שהערבים זכו לגידול בתמיכה מ־6 אחוזים ל־9 אחוזים אבל מזה עוד אין ל־ היבהל.

המר: אלא שפקידים בכירים ב־ מימשל הסבירו לנו, וזאת גם הסק־

ח"כ המר

ח"כ בן-מאיר

נו בעצמנו, שכדי שישראל תוכל לעמוד בשלושת התנאים הניזכרים הבונים את הברית שלה עם ארה"ב היא צריכה:

א. להיות חזקה באמת (כדי ש־ תוכל לקחת חלק במערך ה־ צבאי־הפוליטי המערבי נגד הקומוניזם).

ב. לשכנע שאין בכוונתה אי־פעם לדרוש גדודי חיילים אמריקא־ ים (שם נבהלים אפילו מע־ צם המחשבה על אפשרות כ־ זאת. הרגישות למלחמת וייט־ נאם לא פגה).

ג. להציג חזית מדינית אחידה. האמריקאים התרשמו ביותר מן ההצבעה המשותפת בכנסת בעד עמדת הממשלה בוויכוח עם קיסינג'ר. הם גם מבינים שישראל נחרצת בהחלטתה להחזיק בירושלים — ולא מנסים ללחוץ בכיוון זה. לעומת זאת עניין השטחים, כנראה בגלל התרוצצות הדעות בישראל והעדר הסברה נכונה, נראה להם כנתון להוי־ כוח.

גם המיתקפה של אבא אבן זכתה להדים עצומים. לא היה מקום אחד מן הקונגרס ועד אולמי בתי הספר היהודיים, שבו לא שאלו אותנו איך זה שאבא אבן, הנחשב לדוברה של ישראל ודבריו מתקבלים בהקשבה רבה, סבור שישראל „עקשנית" ושו־ גה במדיניותה...?

בן־מאיר: מול הול סונדרס שהס־ ביר כי הנושא ההומני הוא מרכזי במדיניות האמריקאית (ההומני לדאוג לקיומה של ישראל, אבל יש לדאוג גם לפלשתינאים) הסכים אתנו צ'רלי וילסון כי היהודים על שטחים לא רק פרשם קדושות כמוך בתים יש־ ראלים אלא שמסום אי־אפשר יהיה אפילו להסיט מסום...

— מהו היחס בין המימשל האמריקאי והקהל היהודי בארצות הברית?

המר: הפסימיסטים בארץ הטוע־ נים שלא צריך להפעיל יותר מדי את הכוח היהודי כדי שלא לשחוק אותו בשימוש יתר — טועים. אם לא נפעיל כוח זה — הוא יתנוון. אם לא נזעיק את יהדות אמריקה לפעולה — יתרגלו לכך שעל ישר־ אל עוברים מצבים קשים בלי ש־ נדרשת מהם פעולה. ראינו למשל, כשיש פעילות שיוזמתה איננה יהו־ דית, כמו מכתב החתימות של חברי הקונגרס (בדיוק אספו החתימות כש־ היינו שם) — היהודים שטוחים שהם לא צריכים לפעול... זה המוכר לנו, באמריקה יש השפעה עצומה על ה־ קונגרס והסינט לפעולה של הצי־ בור. הרבה פעמים בשיחתנו עם ה־ נבחרים האמריקאים היו אומרים ל־ נו: כן, זה מוכר לי, קיבלתי את־ מול מכתב על העניין מבוחר שלי... דוגמא אחרת: אם אדם כסינטור פירסי, משנה עמדה, עובר לצד ה־ ערבים כפי שקרה, והוא איננו מק־ בל מחץ בלתי פוסק של מכתבי מח־ אה מיהודים — זה משמש לקח ציבורי שאפשר לנטוש עמדה פרו־ ישראלית בלי שום נזק פוליטי ל־ נבחר...

הכוח היהודי אינו מופעל כראוי

בן־מאיר: מנהיגים יהודיים בר־ לסים, ראשי היוניונים, אנשי „יאנג־ ישראלי", אפילו אנשי הליגה נגד השמצה, הארגון הכי פעיל למען היהדות לישראל, חזרו שוב ושוב והביעו מרקה והמבוכה על כך שהכוח היהודי איננו מופעל עתה ע"י ישראל בזמן הנכון ובצורה הנכונה. המנהי־ גות הצעירה, בני ה־30, ה־40, מע־ נו באוזני שהאשמה במימסד הוותיק, הם תקפו בפנינו בחריפות את ועי־ דת הנשיאים כגוף חלש, שאינו מעז לעמוד מול אספקטים לא אוה־ דים במימשל האמריקאי ישמער־ כב מפעולה מחשש לעשות דבר נגד רוחה של ישראל. צעירים אלה הכ־ ריזו: נפעל מהיום לפי הבנתנו, לא נחכה עוד להנחיות מישראל... אבל המימסד הוותיק עדיין רואה בישראל את הבכאי שיש לחכות ל־ הוראותיו.

הצרה, אמרו לנו, שההוראות אינן מגיעות, או שהן סותרות ומבלבלות. ישראל מדברת בהרבה קולות ב־ אמריקה (קולו של אבא אבן, קולה של מפ"ם, קולה של המדיניות ה־ מוצהרת, קולם של שמאלנים כעמוס קינן שפירסם מאמר גדול ב„ניו־יורק טיימס" הקורא לאמריקאים ללחוץ על ישראל לסגת מכל השטחים...) אבל בסך הכל מבינים שם שישר־ אל נושטת בעימות עם המימשל ה־ נוכחי, וסבורים שזאת טעות. ידוע שהרב שונפלד הודיע לחבריו ב־ ועידת הנשיאים שהציבור היהודי יתקומם וידחה אותם אם לא ישנו את גישתם החלשה והיראה מול המדי־ ניות האמריקאית הנוכחית. היהו־ דים מתרשמים מול הישגי התעמולה הערבית ודורשים שישראל תתמודד באותם כלים. כפי שנכתב: סאדאת מנהל את המלחמה נגד ישראל לא בסיני אלא בארצות הברית.

המר: בזמן ביקורנו שידר המרא־ יין המפורסם וויליאם באקלי, שאינ־ נו עוין לישראל, ראיון עם יצחק רבין. באקלי שאל: ומהי עמדתכם בבעיית הפלשתינאים.

רבין: זה לא העיקר, בעייתנו ה־ עיקרית היא מצרים.

ובאקלי ענה לו בחריפות: אבל בעינינו זאת כן בעיה. כלומר, לאט, לאט הצליחו הערבים להחדיר את טיעוניהם. יש שם דפים שלמים של מודעות בתשלום בעתונות, ה־ מציגים את העמדה הערבית, ויש „ימי פלשתין" באוניברסיטאות, א־ מריקה, שלא כאירופה, שבעבר היתה קשובה לקול היהודי והיש־ ראלי, נעשתה עכשיו זירת התמו־ דדות בין קול ערב מול קול ישראל — וזה חדש. אבל שוב — אין ל־ הבהל. כל חברי הקונגרס שבאו ל־ פגישה אתנו הביעו אהדה גדולה ל־ ישראל.

בן־מאיר: גם בציבור כולו, כפי שהסברנו, היחס באחוזים הוא 40 מול 8. הסכנה היחידה רק באשר, נ־ נית, יהיה הים נפט, יסוכנו הרבה אינטרסים אמריקאים — ואז יהיה נוח להיתלות בספון הערבי.

— באיזו מידה משפיעות תו־ צאות מלחמת וייטנאם על ה־ סיוע האמריקאי לישראל ועל מדיניותה?

בן־מאיר: מצאנו דווקא ריאקציה לטובת ישראל, בעקבות וייט־נאם. האווירה היא שאמריקה לא הולכת להתקפל. „את אמריקה לא דוחפים" אמרו לנו. ההצבעה האחרונה בקונ־ גרס בעד תקציב בטחון מוגדל — מוכיחה זאת. אם קיימת עייפות הני־ ד מהתערבות פזיזה במלחמות, או מבשיזנה של ארה"ב להיות השוטר של כל העולם, מעתה ניהיה יותר סלקטיביים — הם מסבירים.

„אם ישראל עייפה, גם היהודים עייפים"

המר: בוושינגטון הודו שתקציב סיוע החוץ עובר בהצבעה בקונגרס רק בגלל שיש בו הסעיף הישראלי. הנשיא לא היה מעביר אצלנו אפי־ לו דולר אחד לסיוע חוץ, לולא היתה כלולה בו ישראל, אמרו לנו אנ־ שים כשוויקר, איגלטון לוינס, ארמ־ סטרונג. נמאס לנו לתת מיליארדים לעולם — אבל זה לא מכוון אליכם.

— היהודים? האם גם להם „מבאס" לתרום מיליארדים לישר־ ראל? איך מתקבלות פרשיות השחיתות — בקרבם?

בן־מאיר: לא מתיחסים ברצינות לעניין. בכל אופן לא הייתי אומר שהקושי בגיוס מגביות נובע מ־ הפרשיות הללו. הקושי הוא אובייק־ טיבי בגלל המצב הכלכלי הקשה ב־ אמריקה.

— איך „התקבלתם כמסבירים משפט ישראל? האם הציגו אתו־ כם בשאלות או בציטוטים מתוך התעמולה הערבית? האם טוע־ מים דברי בקורת? או האם יש עייפות גם מחשיבות דברי הסברה?

המר: עייפות?! אם ישראל עיי־ פה — גם היהודים עייפים. אדרבא — באמת באו לשמוע, ראינו, דק־ לישר, צילבו, ביקשו תשובות לשי־ עונים ערביים, נבון, הרגשנו בבושה בבוב שקולה של ישראל לא ברור ולא ההלכו, הרגשנו בקורת משום שההסברה שלנו כה בעצה ולקויה. כשהסברנו שהערבים שינו רק את הטקטיקה ואת הבהנן אבל מטרותיהם האמיתיות נשארו כשהיו, אמרו בתרע־ומה: לא ידענו, למה לא מסבי־ רים לנו, למה ישראל לא מדברת בסגנון אחיד? והשאלה הכי שכי־ חה: איך זה במצבכם עדיין אין לכם ממשלת איחוד לאומי.

בן־מאיר: נכון שיש עייפות מ־ נסר של כסף בלבד, אבל בדאגה לישראל, בנכונות לעזור, ברצון לש־ מוע ולהקשיב לקולה ולהסברה של המדינה — לא חל שינוי

חוק שיפוט בתביעות קטנות

מאת פנחס שיינמן

הצעת חוק זו של שיפוט בתביעות קטנות יש בה הר־ בה מההוראות שעה ומתקנת הצבור ויש לקדמה בברכה.

הצעת חוק זו קולעת אל המטרה כמעט על כל סעיפיה, בהיותה הג־ יונית, רציונלית, תועלתית ופרקטית.

אם נתנח את מערכת המשפט בדורות קודמים בישראל, ניווכח שהיו כמה דוקטרינות יסודיות שהנחו את המשפט הישראלי והם התחלפו ושונו במשך הדורות בלחץ צרכי השעה וההתחשבות עם ציבור, ע־ הודק למשפט צדק ולדין אמת.

כבר יתרו ייסד את מערכת המש־ פט בעצתו למשה: „ושמת עליהם שרי אלפים, שרי מאות, שרי חמשים ושרי עשרות ושפטו את העם בכל עת". הוא קבע בהנחתו בתי משפט לפי גודל האוכלוסיה — „שרי אלפים ושרי מאות", וכן לפי גודל הסכום של התביעה — „והיה כל הדבר הגדול יביאו אליך" היינו: תבי־ עה בסכום גדול לאינסטנציה הגבוהה ביותר — למשה רבנו עצמו, „וכל הדבר הקטן ישפטו הם". תביעות בסכומים קטנים, ושפטו הממונים על האלפים ועל המאות.

משה רבנו לא קבל אמנם את ה־ הנחה של חלוקת השיפוט לפי גודל הסכומים בתביעות, אא לפי ערך התביעה והקושי שבה, כי „דין פרו־ טה כדין מאה", לכן נאמר: „ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל ויתן אותם ראשים על העם, שרי אלפים, שרי מאות, שרי חמשים ושרי עש־ רות ושפטו את העם בכל עת, את הדבר הקשה יביאון אל משה" — לא דבר גדול אלא דבר קשה לאינ־ סטנציה הגבוהה ביותר.

זה היה הבדל גישות כמעט בין משפט אומות העולם ובין משפט ישראל המקורי, שבו לא הכסף וגוד־ לו קבע, אלא הערך, החשיבות וה־ קושי שבתביעה, אפילו אם היתה מבוססת על מעט כסף.

*

בהתפתחות הדורות בא שי־ נוי בגישה, כי קבעה זו הקשתה על הציבור ומנעה ההתפתחות של יחסי מסחר ואפשרויות של הלואה ואשראי מקיף, ובהמשך הדורות ב־ זמן התלמוד נקבע כדלהלן:

„דבר תורה, אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות — בחקירה וב־ דרישה, ומה טעם אמרו: דיני ממו־ נות לא בעינן דרישה וחקירה, כדי שלא תנעל דלת בפני לווין".

תקנה חשובה נקבעה באותה שעה, לרגל חקירות ודרישות רחבות ב־ משפט על דיני ממונות — הפסיקו להלוות כסף לזולת, כי המלווים היו צריכים לעמוד בפני דיונים רחבים של חקירות ודרישות שהתארכו בזמן, וזה הביא להכבדה באפשרויות של השגת הלואות וננעלה דלת בפני לווין.

תקנה זו היתה יעילה להקל על הצבור, שפר את יחסי המסחר, ל־ אפשר טרנסקציות מסחריות, להרחיב את האשראי, מבלי לסכן את הכספ־ בקרדים.

ומני־אז גם הובן, כי יש להב־ דיל בין תביעה בכספית גדולה, המח־ ייבת פרוצדורה יותר מקיפה וארוכה, ובין תביעה בכספית קטנה, אשר נ־יתן לגביה לצמצם את הפרוצדורה, בכדי שפסקי הדין והמסקנות יהיו יותר מהירים וללא הוצאות גדולות וכיווחדות, כמו ייצוג של עו"ד ועוד.

התקנות והקלות אלה הביאו לפי־ שוט הליכי הדיון וע"י כך לצמצום ההגבלות במסחר, באשראי וכו'.

*

בזמננו רב העיסוק בבתי מש־ פט ובעקבותיו בא עינוי הדין שלא באשמת בתי המשפט ושופטיהם, הד־ בר גורם שרבים היהודים המוות־ רים על כספם המגיע להם מתוך תביעת צדק. ולא פעם יודעים דמ־הם לסמיך, בגלל שאינם רוצים להזדקק לדין ולמשפט — הגוזל מהם זמן, טירדה, עמל ומפח נפש. כי הלא עד כה גם תביעות של סכומים קטנים כרוכות בהוצאות גדולות, כמו: ייצוג ע"י עו"ד, הטרדה של משך התדיינות וכו'.

לא רק בתביעות של סכומים גדו־ לים, כמו תביעה ביטוח עבור תאו־ נות דרכים או עבודה, מתארך הדיון ומשכת התדיינות בבתי המשפט שנים מרובות, אלא גם תביעות ב־ סכומים קטנים מקבלות אותו הטי־ פול, עד שנפשו של הניזוק והתובע סולדת מלהכנס בסבך משפטי, שרק במשך שנים יבוא על פתרונו. נרת־ עים איפוא רבים לתבוע את כספם המגיע להם בצדק, ואחרים נהנים על ידי כך מכסף לא להם, שבא אליהם מתוך מירמה ועושק.

לכן נראה לי שהצעת חוק שיפוט בתביעות קטנות תביא להקלה כרוי־ בה ואני מחייב אותה כמעט על כל סעיפיה.

רופאים עולים מגישים ייעוץ רפואי חינם

מאת חיים פיקרש

חבורת רופאים רובם עולים חדשים מארצות הברית וקנדה, דתיים באורחותיהם, שמה לה ל־ מטרה — להגיש יעוץ רפואי חינם לכל דורש, ובכך, לממש, כהגדרתם, ייעודו של הרופא — לחוש לעזרת החולה באשר הוא שם.

את המבנה המודרני של המר־ פאה, ע"ש תשה, בקרית צאנז, באגף מיוחד, ייעדו למטרה זו. יום יום, בשעות אחר הצהרים ו־ הערב, בעת שהם מתפנים מעבו־ דתם במחלקות השונות של בתי החולים „בלינסון" „השרון" ב־ פ"ת, „מאיר" בכפר סבא ו„הלל יפה" בחדרה, הם באים לכאן. ב־ משך שעות, בודקים במכשירים חדישים את הפונים, מסווגים אר־ תם לפי ממצאי הבדיקות, ולאחר מכן מיצאים להם, על דרך הטי־ פול הרצוי.

ה„רוח החיה" במפעל התנדבו־ תי זה, הוא ד"ר י. בוק, רופא צעיר, יליד ברוקלין בארצות ה־ ברית שסיים שם את ישיבת „תו־ רה ועבודה", להר בישיבה האוני־ ברסיטה וסיים את ביה הספר ל־ רפואה ע"ש א. איינשטיין, ועסק שם משך שנים בתחום מקצועו כרופא עד שעלה עם משפחתו לישראל. כאן השתלב בעבודה ה־ רפואית. כן מייצג עתה את הס־ תדרות הפועל המזרחי, תנועה ש־ התחנך על ברכיה בוועד המפקח של קופת חולים.

ד"ר בוק נהכנה לנהל מרפאה מיוחדת זו, ואין מילים בפיו ה־ עריך ולשבח את חבריו הרופאים, המקדישים את זמנם, מיטבם וכוש־ רם כדי להעניק סיוע לנזקק!

יוזמי המפעל גישה חדשה בת־ חום שירותי הרפואה הציבורית בארץ — אומר לנו ד"ר בוק, ב־ ציינו שהרופאים, המומחים ב־ תחומים השונים, של הרפואה עומדים אמנם לרשות הציבור הנ־ זקק למיציבתם, אך בנפש חפצה, כהגדרתם, יקבלו לטיפול אף אנ־ שים שיבואו מעיים ראשות אח־ רות. היעוץ, מוסיף איש שיחנו, ניתן לכל חולה המופנה אל הרו־ פא המומחה על ידי הרופא המ־ טפל, כאשר הטיפול המעשי ב־ עקבות יעוץ זה הניתן במרפאה נעשה על ידי הרופא האישי. הד־ חולה עובר בדיקות מקיפות ב־ מרפאה, המצוידה במיכשור מת־ אים ובמידה הצורך מוחזר אליה לבקורת בתום תקופת הטיפול.

המרפאה הוקמה מכספי תרומה של יהודי, יליד סוריה, שעקר ל־ פני שנים רבות לבלגיה, ועשה שם חיל, בענף היהלומים. מכאן התקשר גם אל עיר היהלומים נתניה. לפני מותו הביע את מש־ אלת הלב שלו, שבעיר זו תוקם מרפאה, שתעניק שירות רפואי, חינם לכל פונה. ואמנם, בני ה־ משפחה מילאו אחרי צוואתו זו.

*

לפי שעה קצב המבקרים במיר־ פאה קטן יחסית. „רק עתה הת־ חלנו — אומרים יזמיה, אך ברור להם, משיוודע ברבים דבר קיומה, יבואו רבים. „אך שוב, אנו ערוכים לקליטת ההמונים, — אומר ד"ר בוק. בציינו כי רופאים נוספים יזנהגו, בברכת הימים, ובכלל זה ל„מרפאה ל־ ילדים".

תחום מיוחד לטיפול ב„מרפאת המתנדבים" — לחולי סכרת. ב־ מקום נערכות בדיקות לאיבחון מחלה זו. כל מי שחושש שהוא נדבק במחלה, יכול לבוא לכאן ולעבור את הבדיקה הנדרשת. מחלקה אחרת במירפאה מיועדת לסובלים ב„לחץ דם". הנבדק מ־ קבל את תוצאות הבדיקה ויכול, לדברי ד"ר בוק, ל„גשת מיד עם הבדיקה לטיפול של הרופא".

*

איש שיחנו מציין כי כיום מע־ מידה המרפאה מומחים למחלות עיניים, כליות, זיקנה, ילדים סר־ טן, כירורגיה, נשים, עור, לב, סכרת ובלוטות.

לחלק מהטיפול הרפואי (ולא למערכת היעוץ) נדרש אמנם תשלום, אך ברוב המקרים הוא „בסס סמלי"!

המרפאה, כאמור, היא חלק מ־ בית החולים „לניאדו" שבקרית צאנז, ועם פתיחתו, הקרובה, תשתלב בתוכו, אך ייחודה יש־ מר: שירות יעוץ רפואי.

השטח הפרוץ בהתישבות ב„שטחים"

מאת יהושע שמש

[..]רשת הפולמוס בין ועד יישובי רמת הגולן לבין [..]השיכון, אברהם עופר, בעניין הקמת מרכז עירוני [..] היתה יכולה להיחשב כקוריוז, אלמלא היה ה־ [..]כח רציני: נציגי המתיישבים טוענים, כי שנה [..]אחרי החלטת הממשלה להקים מרכז עירוני ב־ [..]טרם נעשה בשטח מאומה לביצוע ההחלטה, ושר [..]ון אומר „אני בכלל לא מתכונן להקים שם עיר"; [..]יישבים טוענים, כי משרד השיכון החליט להקפיא [..]התכניות להקמת המרכז העירוני בקצרין, במרכז [..], ולמחרת מודיעים אנשי משרד השיכון כי ניגשים [..]לסלילת הכבישים, כשלב ראשון לביצוע הפרוייקט; [..]ושיכון מודיע כי הציוד הכבד המיועד לביצוע העבו־ [..]עלה על השטח כבר בשבוע שעבר, ונציגי המתיישבים [..]ים כי אינם רואים כל סימן לציוד כבד ולתחילת [..]דות.

[..]אפשר שפולמוס פומבי זה הוא שהניע את משרד השיכון לזרז [..]תחילת העבודות, השבוע אכן החלו נראים בשטח סימנים לתחילת [..]ה בנייה של מה? שר השיכון הודיע, כאמור, כי אינו חושב על [..]ואותו פורמלי הדין עמו — שכן לא היתה החלטה מפורשת על [..]עיר, אלא על מרכז עירוני. לא נקבע היעד הסופי של מרכז זה. [..]ן כי שסבור כי „אם היה צריך להחליט היום בממשלה על מרכז [..] בגולן, היתה ההחלטה שלילית", בודאי שאינו מגלה להיטות־יתר [..]עבודות ולתת לבנייה את התנופה הראויה לה. מר עופר אינו מסתיר [..]עדותיו ה„יוניות", אך בסופו של דבר הוא חייב לייצג במעשיו [..]מדת הממשלה. ראש הממשלה הוא המבטא את עמדתה של [..]לה, ופעמים רבות הצהיר כי ישראל לא תנטוש את רמת הגולן. [..]ר, למשל, בראיון שהתפרסם בערב שבועות ב„הצופה": „לגבי [..] הגולן, ההגדרה שלי היא שגם תמורת שלום אין מדינה ישראל [..] מבחינה בטחונית, לרדת מהרמה". אם כך פני הדברים, הרי [..]דבר שהיינו צריכים להיות עדים לתנופת פיתוח ובנייה ברמת־ [..] אך בגלל סיבות שונות — הלקן מוצדקות וחלקן לא — אין [..]אפשרות להיענות לכל אותן מאות משפחות הרוצות להתיישב [..].

לחץ מלמטה

[..]בכלל, חלק ניכר ממעשה ההתיישבות ב„שטחים" מאז מלחמת [..]הימים נעשה על־ידי לחץ מלמטה, ולא על־ידי הכוונה מלמעלה. [..] מקרים נקבעו עובדות בשטח, והממשלה נאלצה לאשרן בדיעבד. [..] מתיישבים גורמים ממשלתיים אל מעשה ההתנחלות כדי שכפאם [..]רצונם התלהבותם של מתנחלים נתקלים לא פעם בחומות אטומות [..]ביורוקראטיה ושל קשיים משרדיים. קריית־ארבע היא אחת הדוגמאות [..]ות לכך. המתנחלים הראשונים עלו לעיר האבות בניגוד לעמדת [..]שלה, אך לבסוף עקשנותם הפכה הקריה לעובדה קיימת. אך על [..]התפתחותה של הקריה, אין עדיין התנופה הממלכתית הנדרשת. [..] הקריה מדברים על עיר גדולה, אך לפי קצב הבנייה הנוכחי [..]יעד זה נראה כיעוד להגשמה בעתיד הקרוב. הם רוצים תשתית [..]ייתות וכלכלית רחבה, לקליטת מאות משפחות חדשות. אך אין הם [..] לאוזן קשבת במידה מספקת אצל הגורמים המצביעים בדבר. [..]ים נדמה כי יש גורמים שעדיין לא השלימו עם עובדת קיומה של [..]ת־ארבע, והם מקיימים את הבטחותיהם רק לאחר מאבקים ולחצים. [..]מאז מלחמת ששת הימים הוקמו ב„שטחים" 52 יישובים חקלאיים: [..]רמת הגולן, 14 בבקעת הירדן, ארבעה בגוש עציון, אחד בבי־כר הארץ (סבוא חולון), שניים בדרום־מזרח סיני ו־11 בצפון סיני וברצועת עזה. כרבע ביישובים אלה הם דתיים. נוסף לכך הוקמו ונמצאים בשלבי הקמה כמה יישובים עירוניים, כמו קריית־ארבע, אופירה וימית, וכן כמה נאחזויות. כך שמבין 75 היישובים שהוקמו מאז מלחמת ששת הימים, למעלה מ־60 נמצאים מעבר ל„קו הירוק". מאז מלחמת ששת הימים הושקעו 1.48 מיליון ל"י ביישובים ב„שטחים", ההשקעה כוללת שיכון, כבישי גישה, מע"ץ, הכשרה קרקע, אמצעי ייצור חקלאיים. הקצירה והחכלל המרכיבים העיקריים של ההשקעות הם שיכון, הצהיה יישובית ואמצעי ייצור.

בשנת התקציב 1974/5 השקיע משרד השיכון ביישובים החדשים כ־193 מיליון ל"י. באמצעות תקציב זה, מסר שר השיכון בכנסת, בוצעה בניית 800 יחידות דיור חדשות וכן עבודות פיתוח והכשרת שטח ותשתית נרחבות ונבנו מקלטים ומתקני ביטחון. הבנייה התרכזה ברובה בביסוסם של היישובים החדשים ברמת הגולן, בגוש עציון,

השבוע החלה ההרשמה לרכישת דירות למשתכנים במרכז האזורי ימית שבפתחת רפיח. בשלב א' ישתכנו כ־200 משפ־

בבקעת הירדן ובפתחת רפיח. במסגרת התכנית הוחל בבניית היישובים החדשים אלעזר בגוש־עציון. אוגדה בפתחה רפיח ופצאל בבקעת הירדן. לפי הצעת התקציב לשנת 1975/6 יקים משרד השיכון ביישובים החדשים כ־1250 יחידות דיור חדשות. אלא שלפי נסיון השנים האחרונות, מסתבר, כי לא הגיע בהגשמות התכניות בכליאן ולעתים יש פיגור בבנייה, על כל פנים. יש להניח שתוך שנה יסתכמו ההשקעות בבנייה ב„שטחים" מאז מלחמת ששת הימים בכ־1.3 מיליארד ל"י.

■ רצף ישראלי

שר הסעד, מר מיכאל חזני, חבר ועדת השרים לענייני התיישבות, מספר לנו, כי בדרך כלל מגישים המחלקה להתיישבות של הסוכנות ומינהל מקרקעי ישראל תכניות ראשוניות להקמת יישובים, לוועדת השרים. עושים זאת על יסוד הנתונים הקרקעיים ותנאי השטח, לאחר איתור וריכת אדמות המדינה. „הכול מסכימים עם כך", אומר השר חזני, שצריך להיות רצף ישראלי עד שארם־א־שייך. השיקולים המנחים בקביעת מקומם של יישובים חדשים הם, בין היתר: ציבוי הגבול ונוכחות פיזית".

האם יכולים שרים לנהל „מדיניות פרטית" בעניין זה? עונה השר חזני: „כמובן, ששר יכול ורשאי לחוות דעתו על כל עניין, בוועדת השרים או במליאת הממשלה. אך לאחר שנתקבלה החלטה, יש לבצע אותה — זה דבר שמשתמע מעצמו ואי אפשר לחלוק עליו".

מסתבר, כי גורמים תקציביים מעכבים לא פעם הקמת יישובים חדשים. כך, למשל, סוכם בזמנו כי השנה יוחל בהקמת 11 יישובים חדשים, אך ביהתדים צומצמה התכנית לשבעה יישובים. אגב, בנאום התקציב של משרד השיכון הודיע השר עופר כי ששת היישובים יהיו כדלהלן: מושב ברמת הגולן, מושב בבקעת הירדן, מושב בפתחת רפיח, קיבוץ בערבה, מושב ברצועת עזה ומושב הדש גליל. משמע, ארבעה מהם ב„שטחים". אולם, בשבת שעבר הודיע שר החקלאות, א. אוזן, כי בין ששת היישובים יהיו שלושה יישובי תעשיה בגליל ומושב בחבל תענך, ורק שני יישובים ב„שטחים"!

לגבי יישובים חקלאיים, עיכובים בבנייה ובפיתוח הם כמעט תמיד בשל סיבות טכניות אובייקטיביות, כמו עיכובים מצד קבלנים, קשיים תקציביים וכו'. הרי אם החליטה הממשלה על הקמת מושב או קיבוץ, מדובר במסגרת מוגדרת וקבועה פחות או יותר. אך לגבי היישובים העירוניים, כאן אין העיכובים תמיד טכניים. כך, למשל, לגבי אופירה דובר על הקמת 500 דירות עד שנת 1976. אך שר השיכון הודיע לאנשי מרחב שלמה כי אין תכנית בשלבית בעניין זו. בסופו של דבר, התברר כי אכן החליטה הממשלה על כך בזמנו, וראש הממשלה הורה לשר השיכון לפעול בכיוון זה. גם בימית לא עשו הכול להגשים את התכנית בקצב הדרוש, אך השבוע סוף־סוף החלה ההרשמה לרכישת דירות במרכז העירוני החדש בפתחת רפיח. על כל פנים, באשר לבניית מרכזים עירוניים ב„שטחים" ולהיקף הפעולה, אין רק הגורמים הטכניים האובייק־ טיביים שולטים בביצוע. כשמתערבים גם שיקולים מדיניים. תצורת הסימול הה אדומים היא הדגמה מובהקת לכך. אחת מבעיותיהם של אנשי היישובים העירוניים, שאין הם שייכים לתנועה התיישבות, ומשום כך אין להם „אבא".

■ קביעת יעדים

אומר השר מיכאל חזני, חבר ועדת השרים לענייני התיישבות: „באשר ליישובים חקלאיים, הרי ועדת השרים לענייני התיישבות קובעת, והעניינים מתבצעים, אף אם יש פה ושם עיכובים שונים. אך לגבי היישובים העירוניים והעירוניים־למחצה על הממשלה לקבוע את היעדים והמהות שלהם. לגבי קרקעות כמו קריית־ארבע, ימית, אופירה והמרכז העירוני בגולן, יש לקבוע באופן ברור מה תהיה. כדי שלא יהיה צורך לחיות מהיד אל הפה וידעו שהעניינים ברורים בבחינה עקרונית, בלי צורך להפקה כל שנה. ולא רק מהבחינה התקציבית. לדעתי, יש גם להכריז על מעלה אדומים כעל אזור מגורים ולייעד נקודות יישוב בהתאם. הקמת יישובים עירוניים ועירוניים־למחצה היא תהליך של שנים. הזמן דוחק. הביצוע הוא עניין תקציבי, אך היעד צריך להיות קבוע, ועליו יש לקבל הלכה ברורה".

מוסיף השר חזני: „יש להרחיב באופן רשמי את האזורים שרוצים להתנחל בהם. גם מעבר לתכנית אלון. יש ליצור טבעת יישובים מסביב לירושלים וליצור רצף בין ירושלים, גוש־עציון וקריית־ארבע. יש ליצור גם שרשרת מאחזים במערב שומרון, מזרחה לקו הירוק, לאורך שפלת החוף. הרי גם לדידם של הוותרנים הגדולים ביותר, שרוצים איפציה פתוחה רבה ככל היותר, לא ייתכן להחזיר, למשל, את קלקיליה וטול־כרם לשלטון ירדני ושיישבי השרון יהיו בטווח מרגמות. הזמן דוחק ויש למהר. ולשם כך יש לקבוע מדיניות ברורה. יחד עם זאת יש לעמוד על הגדלת האוכלוסיה ביישובים הקיימים ופיתוחם בקצב מהיר".

תנופת ההתנחלות במדינה היא מהתופעות המרנינות ביותר בשנים האחרונות. בתקופה הנוכחית זו יש צעירים רבים, אשר לדידם אידאל איננה מלה מיושנת שאבד עליה הכלח. הם חפצים להגשים בפועל את מצוות יישוב ארץ ישראל. אך שהזהיה ומדיניות בלתי ברורה לא רק מעכבים פיתוח יישובים קיימים, הזקוקים לתשתית מינימאלית לשם התבססותם, אלא שעלולים ליצור תסכול ויאוש בקרב המצעדים לעלייה על הקרקע. בשעה שכבבעים דיליל כמיהה בחזית המצעירת, יש לעשות „עיבוי כוחו", לפחות בשטחים שאין בעיה לכך מבחינה מדינית.

مكنز من الاصل

هكذا من الأجل

בחוג המשפחה

מאת
נעמי גוטקינד

פשוט חצאית וחולצה...

הבריאה הרעננה והנקיה ביותר הקיץ נראה, בעיני הדוגמניות האופנה, בצלום המצורף: פשוט חצאית וחולצה... מערכת קלאסית שכמעט ושכחנו את קיסמה, עד שחזרו והזכירו לנו אותה השנה. החצאית, למשל, היא שוב באורך „הנורמאלי" של הברך או מעט מתחת לברך, מהודקת במותניים בחגורה ומתרחבת כלפי השוליים „בקלושי" או בגזרות „אי", או בעלת כפתורים לכל אורכה מלפנים. אשר לחולצה — האפשרויות רבות. במקרה שלפנינו זו חולצת כותנה ירוקה וקיצרת שרוולים, עם צווארון עומד וכפתורים מלפנים. פופולאריות מאוד גם חולצות הטריקו הקלילות וחולצות כמותנת פרחוניות, את יכולה להשיג גם חולצות סריג דקות בעלות הדפסים מקסימים בגווני האופנה הנוכחית כמו ירוק מאובק, כחול עמום, אפור וחום־קינמון, ואם את חסידת מערכת החולצה והחצאית, תוכלי ללבשה מבוקר עד ערב, כאשר לערבים חגיגיים במיוחד את מכינה לעצמך חצאית מקפי החולצה צחורה עשירה בקפלים וכיווצים.

כל־בו קיץ

כוף סוף הקיץ בעיצומו: מי חם — חמים, הבקרים לחים במל, הימים לחים כוויה, בערב פותחים את כל החלונות ובריססים נגד יתושים, במטבח אוכלים כלפי קייצי ומתחילים לחשוב על פיקניקים בחופשה השנתית ועל שיזוף במישור שיזוף קצת צבע לפנים. כגד היום הישן (או החדש) הרשף את הקילוגרמים שנאגרו בחורף, שוב מבוטשים בקתון דיאטות פלא להרזיה, שוב מחליטים להניע קצת את הגוף העייף, אולי אפילו לעסוק בספורט, אולי ללמוד שחייה...

ספורט בכל גיל

קליר סימרמן, מומחית אוסטרלית להוראת שחייה לתינוקות וילדים, טוענת כי אפשר ללמד תינוק לשחות בגיל ששה חודשים ומעלה. קל לתינוק לשחות מאשר ללכת, והתינוק שלך יכול ללמוד שחייה באמבטיה. מסכים רופא ילדים ידוע: ככל שיקדים הילד להגיע הרבה את אברי גופו, לרוץ, להפוס כדור, לשחות, לטפס, הנאה אפילו לפני גיל הגן — כן יקל עליו לשלוט בגופו, ללמוד יציבה נכונה, ולחוש את בטחונו העצמי — ואין כמו הקיץ זמן מתאים להתחלה. כל אלה למשך זמן קצר, ובהדרגה מדי יום־יומית. לצומת זאת לבני הארבעים והחמישים, בינהם כאלה שלא עסקו בפעילות

גופנית מזה עשרים או שלושים שנה, ממליצים בעיקר להתחיל בהליכה מהירה במשך עשר או חמש עשרה דקות, או לחליפין, שחיה קצרה של כחמש דקות.

ועל הינקות — הזקנה. אין גיל בו אי־אפשר לעסוק בספורט, אין גיל בו אי אפשר לאמן את הגוף לפעילות רבה. גם בן התשעים יכול להחליט לערוך ריצות בוקר. סוד ההצלחה כאן נמצא בהדרגתיות. אין להתחיל לרוץ קילומטרים. מתחילים בהליכה מהירה, ממשיכים בהליכה משולבת בריצה של במטרים אחדים בלבד מדי פעם, ודק לאחר שבועות ואפילו חודשים, מגיעים לאט לאט אל מיכסת הריצה (או השחייה) היומית. אומר מומחה לנושא: „ספורט ההליכה היא הפעילות הבריאה ביותר לאנשים ואין אדם, יהיה גילו אשר יהיה, שאיננו מסוגל בהדרגה להגיע להליכה ייפה כמו צה של בארבעה, חמישה קילומטרים, חשוב, אבל, שתהיה זו הליכה נמרצה ומאוששת, ולא גרירת רגלים עייפה. אם כי כל הליכה שהיא — עדיפה על שום הליכה... ולבסוף עצה אחרונה — בגיל הגבוהים מוטב לדחות אבן ששה ימים בשבוע ויום אחד להמנע מכל פעילות.

אשר לגילי הביניים — בני עשרים עד ארבעים נחשבים לצעלים ביותר. בגיל זה מופנה המרץ הפיזי ברובו לקריירה, לגידול ילדים וכהד. הדוקא פריבות גיל שלושים והמע מהדפתחות רוב מחלות הלב והגברת הנטיה להשמנה צורקים. העיסוקים הספורטיביים המומלצים למניעת מחלות אלה הם: ריצה, שחייה, רכיבה על אופניים, תהירה בסירה, טניס — ו־

חשופים בשמש

רוב פעילויות הקיץ נעשות בשמש. כיצד נוהגים תחת השפעתן של קרניה הקופחות? האם יש ערך בריאותי לחשיפה כשלעצמה? התשובה המקובלת היום היא: שום ערך. נכון, אור השמש מעניק ויטמין די. אבל ביכולת אפשר להשיג את כל הכמות הדרושה לגוף במזון הרגיל. לעומת זאת — הסיכונים הבריאותיים רבים: העור מזדקן מהר ונתקף במחלות שונות. יש סכנה של כוויות ומכת־שמש ויובש, וכדי להשתכבש מוטב להשחים את עור הגוף במקומיה המכוסים תמיד לעור הידיים או הפנים, כדי לראות מה מעוללת השמש...

ואגב, ה־21 ביוני, היום בו מגיע הקיץ אל שיאו, נחשב ליום בו קרינת השמש את הכמות הרבה ביותר של קרניים אולטרא־סגוליות).

כיצד את בן מהגונייתו

ראשית — עיי שיזוף זהיר. הגוף זקוק לימים רבים, לפעמים לשבועות, כדי להסתגל לשמש. אמור להתחיל בחשיפה הדרגתית המבוקשת. רצוי להתחיל בחשיפה של 15 דקות ולהוסיף כל יום חמש דקות נוספות עד לזמן של חצי שעה.

לאנשים בהירים במיוחד מייעצים ביום הראשון לחשוף את עורם 5 דקות בלבד ולהמשיך להוסיף כל יום 5 דקות, עד לזמן של שלושת רבעי שעה, לפני שגופם מסתגל. כללית, למי שרגישות במיוחד מכוויות אפשר לומר שעד 9 בבוקר ולאחר 5 אחה״צ אין סכנה של כוויות כי כמעט שאי אפשר להשתזף.

כדאי לזכור גם כאשר השמש מכוסה בעננים, או כאשר יוצאים תחת שמשיית חוף — חודרות הקרנים האולטרא־סגוליות או מחזורות מן החול, וגם כאשר נמצאים במים — אפשר להיכוות. בין יתר סכנות החשיפה לשמש מזכירים אלרגיות שונות, נטילת תרופות (יש תרופות שהנוטלים אותן אסורים בהשתזפות ומוטב לשאול על כך את הרופא) ונטיה לסרטן העור.

לאחר כל ההזהרות — עצה מרגיעה. קיימים שמנים המכילים אבקות וחומרים כמו קאולין, סיטניום־ציאנקסיד וצינקאוקסיד, המסוגלים לכסות את העור ולהגן עליו היטב מפני השפעה מזיקה של השמש. שמנים אלה רצוי למרוח במיוחד באיזורים הרגישים כמו העור סביב העיניים, והאף. גם השפתון מכסה היטב. ומגן על השפתיים, לעומת זאת שכן תינוקות אינו מכיל שום אמצעי הגנה וכל ערכו בתוספת שומן לעור המתייבש. אשר למשחות השיזוף הרגילות — יש לכשחן כל שעה בזמן השהייה בשמש וכן לאחר כל שחייה או שהייה במים. קיימות גם כישחות הכשופות כביכול את העור בגוון בלבד. אלא שאם אלו אינן מכילות חומרים המגנים על העור מפני השמש — אין תועלתן מרובה.

לאחר משחות המגן — בגדי מגן. מה רצוי ללבוש בשמש? התשובה מצויה בלבושם של יושבי המדבריות, שנסיונם בתחום זה הוא ממושך ובדוק. הבדואים, למשל, לובשים בגדים רפויים ארוכים כגון חלוקים בעלי שרוול — זהו גם לבוש לקוף האידיאלי, ורצוי שהבגד לא יהיה מחורר, מצנינן, כדי למנוע את הכתמים החומים המכוערים המופיעים על גב כפות הידיים ובגיל ארבעים או חמישים. יש ללבוש כפפות קייציות. ההגנה הטובה ביותר לשיער היא כובע או — משחת מגן (קונדישינר) — שניהם יעילים. לעור סביב העינים, שהוא דק ורגיש במיוחד כדאי לדאוג בעזרת משקפי שמש בעלי עדשות ירוקות, חומות או אפורות.

ולבסוף, אם כל ההזהרות יהיו כיסויים לא עוזרים ובכל זאת נכווינו — מה עושים?

אמבטיה פושרת או תחבושות לחות הם האמצעי הטוב ביותר להקלה כאבים. במקרה של כווייה קלה, קרם לחות, משחה קלאמין ושמן מינרלי גם הם טובים לכך. התכשירים הרפויים לטיפול בכוויות מתילים טוטלי־כאבים העלולים לעורר אצל אנשים מסויימים אלרגיות עור. בכוויות מכאיבות, או כשיש הרבה בועות — יש לגשת לרופא. בכל מקרה אחרי שהייה בשמש כדאי למרוח קרם לחות או משחה מזינה על העור.

על דיאטות ועל אכילה

הפעילות הגופנית, השהייה בחוף, רחצות הים המלהוות, כל אלה נחשבים למגרים תיאבון כוהקים. ובכן — מה אוכלים בקיץ? כאיזו דיאטה לבחור? או שמא הוחלטה לעסוק בספורט, להרבות בהליכה או בשחייה „מצדיקים" כל כמות מזון שנאכל?

כלל ראשון בבחירת הדיאטה היא — לא להפריז בדבר אחד. כל הפרזה — נניח דיאטה דלת מלח, או דיאטה דברי חלב, או דיאטה של חלבונים בלבד — מזיקה בסופו של דבר לאיזון הדרוש לגוף.

נכון הוא, שפעילות גופנית מוגברת דורשת תוספת של מזון בוער דלק — ואז אפשר להרבות, יותר מאשר בתקופות של חוסר פעלה, באכילת לחם, תפוחי אדמה, אורז וכמובן המעלים את רמת הסוכר (גלוקוזה) יקשפעים במבריצים. קשה ואפילו מסוכן, לשלב דיאטת הרזייה קיצונית עם פעילות גופניה, יחד שה. לכן, אם החלטת גם לרזות, גם להתחיל בהליכה בספורט וגם לשחות כים או בבריכה — יש לגשת בצורה זהירה ומתונה לכל אחד מן התחומים הללו. הדיאטה חייבת להיות מגוונה ביותר — וותרי על המפתקים אבל לא על אבות מזון עיקריים. הרבי בחלוס באכילת ירקות, אבל דיאטה צמחונית בלבד. לפי נסיונם של רבים, גורמת לתחושת רעב זמן קצר לאחר הסעודה, והדאי שאיננה ממריצה לפעילות. לצד הירקות הוסיפי אם כן את פירות הקיץ, חלבונים בכמות סבירה (בשר רזה, דגי ים, חלב וגבינות למיניהן) ואפילו פחמימות (לחם שחור, לחם חי).

ושתי עצות אחרונות לפרים.

(א) רבע כוס מיץ לימון פעמיים ביום — (אפשר למהול במים ובמוכרזות) הוא בין האמצעים היעילים ביותר להרזייה, בצד תפריט עשיר בדגים. השוב גם לספוק מיץ לימון על הדגים עצמם, כתבלין טעים.

(ב) היוגורט הוא מזון מאוזן היטב, שאפשר להרבות באכילתו. נביה בבקום חלב אי גבינה, ושיש בו סיוע רב להרזייה.

במו ידייך — „דובי"

הראש נלחץ לגוף בלחצנית גדולה והגפיים נרכסים בכפתורים

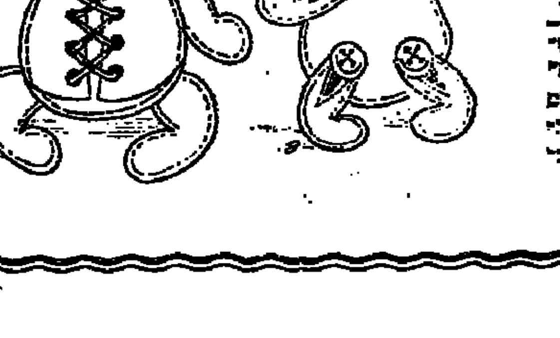

הדובון פרוזן ומטוב, שגדל בעבר להלה יקים של תינוקות נקנים יקר מבואות בחנויות בינלאומיים, תמצאו במן הדובוני אקרילן צמקאיים בעלי זמנים מאוד לאדובות ובמחירים אפרדוסיים, אבל אם הדבר ליצור את הפעול בסעטתך ביהקו בנחה לכה, כוו שאפשר לתבוק ולכסות ולשתרה על ככר למשלקים ליישון — אין לך בירור אלא ובחבר בקני ידיך.

הצעה מקסימה לדובון בזה מצאנו בחוברת ישנה של „דים לגמים". הרציון לקוח מדובונים זרים (אבריקאים או אירופאים)

והוא מסייע לקטנים להתאמן בשריכת נעלים, רכיסת כפתורים ולחיצת לחצניות. ראש הדובון נלחץ אל הגוף בלחצניות גדולת. הגפיים נרכסים בכפתורים המפורים בגב הדובון ולחזית גופו מחוברות שתי פיסות בד ססגוני, הנרכסות בשרוך נעלים ויתרות מפני מעיל. המילוי — משאריות בד או גרבי ניילון ישנות, מוטב שלא לדחוס יותר מדי את המילוי כדי שהחלקים ישארו גמישים ולא יקשה על הילד להבר ביניהם. (ראי גם בלישום המצורף).

בעריכת שלמה קנדלשיין

שח־מט

לאון לדרמן המוביל בתחרות הבינלאומית בנתניה

האמן הצעיר לאון לדרמן מקרית גת מהווה את הפתעה התחרות הבינלאומית הראשית על „שח־קיסר" נתניה, נצחונותיו המהדר״ב על שלושה רבי אמנים היום הישגים מרהיבים לשחמטאי מוכשר זה שעלה מברית המועצות.

כן נציין לטובה את רב אמן מיגואל ניידורף מארגנטינה הנמצא במקום השני ושחמטאינו ליברזון הדמעמד לכקום הראשון, כגן, וקריידמן. להישגים נאים זכה גם האמן הבינלאומי הפיליפיני קרדוסו שזכה נגד שני רבי אמנים (ינובסקי ופאנו).

מאידך אכזב עד עתה רב אמן אברהם ינובסקי מקנדה הסוגר את הטבלה.

הדירוג המלא לאחר הסיבוב השביעי

1. לדרמן — 5½ נק' (1) 2. ניידורף — 4½ נק' 3־5. ליברזון כגן, וקריידמן — 4 נק' כל אחד 6־8. סיגן, פכמן, יידיבקוביץ — 3½ נק' כל אחד 9. שנבקוביץ — 3 נק' (1) 10. פאנו — 3 נק' 11־12. בליימן וקרדוסו — 2½ נק' כל אחד 13. בלשק — 2 נק' (1) 14. ינובסקי 1½ נק' (1).

בתחרות הבינלאומית המשנית מובילים צין דור אסלון ושלדור עם 3½ נק' כל אחד.

בתחרות הבינלאומית לנשים מובילה קורי רדיקל (הולנד) עם 3½ נק' לפני פוליחרוניאדה (רומניה) — 3 נק' ואולגה פודרזנסקיה (ישראל), 2½ נק' (1).

כן מתקיימות שלוש תחרויות עממיות בסוגות לפי דרגות שהבאבאבת התחרויות המתיכנה בים הקרוב.

בבדודוני הבא נביא סקירה כלאה מסכמת על פסטיבל „שחקיקר" נתניה 1975.

במועדון „רשי" בתל־אביב החלה אליפות המועדון הב״התקפים: ירצע, רוזם, שבער, קנדלשיין, קנאוזר, פוס, יוניש, דבני, פאר, רוסלו, הולפינגר, סוחה רשכובניק.

דמות מעניינה שחורה לזירת השחק לאחר שנים רבות של הפדרות ממשחק השחמט הוא קנאוזר מטובי שהכשאינו לפני קום המדינה וחבר בנבחרת ארץ ישראל. המשחקים מתקיימים בכל יום שני בשבוע החל משעה 18.30 במועדון „רשי" בתל־אביב (רחוב שנ״אור 7).

„קצר וקולע"

(משחקים פיקנטיים של שחמטאים אלמונים)

דנמרק
ניקובסן — פ. פטרסן

גמביט פרום

1. ה4 ה4 2. ה:ה5 ד6 3. ה:ד6 ר:ד6 4. 3ר פ5 5. 5ר 3ר 6. פה ד5 7. צה2 הה4 8. צה5 (4ד צדיק 9. הה5 ר5 10. ה:ה5 מהה! 10. בהה: ה8 5. 9. רז2 (מפציין המשנ!) 10. צ:ה5

ספרדית

(גמבים יאנרים)

קוויננסקי — ג'. בילניצ

1. ה4 ה5 2. פה3 פ6 3. רב5 פ5 4. 3ד (אפשרי פב3) פ6 5. 0־0 1:ה4 6. ד: ה4 ה6 7. פב3 רא4 (צדיק רחד) 8. הה!! 9. רה5 10. פה6 11. פה 7ה 12. מה:ה6 13. מה:ה5+ השחור נכנע.

רב אמן אוסקר פאנו מארגנטינה הנטיל חלק בימים אלו בתחרות הבינלאומית בנתניה לא נחל הצלחה מרובה בתחרויות בינלאומיות בשנים האחרונות.

המשחק הקצר הבא בו הפסיד מהווה עדות אם כי יריבו גם הוא רב אמן — הרוסי שיפקביב.

סיציליאנית

(מאצוב איירס — 1970)

פוקמקוב — פאנו

1. ה4 ג5 2. פו3 ד6 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4 פ6 5. פב3 ד6 6. רה2 רה7 7. 0־0 0־0 8. רה3 פג6 9. 41 מהג7 10. בהו 6א 11. 4א 5א 12. מהדז

רדד 13. 41 מהה8 14. פ5 15. פ6 16. צגו ה:פ6 17. ר:ה4 פ5 18. פרד 19. פד5 מהד8 20. ה:ה5 ה:ה4 21. הפ!! השחור נכנע.

המשך: א) 21. — ה:ד3 22. ר:ה3 23. פ6 ה:ה ר: ה4 24. צהד7+ מה8 25. פ6+ וזוכה.

ב) 21. — ר:ה6 22. צ:ה7+! מ:ה7 23. מה:ה4+ רז5 24. מהה4+ פ6 25. פ:הד וזוכה.

פתרון „הלבן נוסע וזוכה" ממדורנו הקודם

1. פופ!! מ:פ6 2. מהה7 צפ8 3. ה4+ +!הד 4. +5 ר 5. 5מ 41x.

ספר השנה של העתונאים

(סוף מעמוד 5)

גיוון של נושאים

פרקים אחרים בספר מוקדשים להיאור אכפקכים שונים של כלי התקשורת בארץ ובעולם. כך מתפרסמים מאמרים על העתונות הצבאית בארץ ובעולם על הצהרת הערבית ב„שטחים", על כיקומה ומעלה של העתונות היהודית בארץ ועל השתקפות חיי היהודים בתפוצות בעתוני ישראל. זוהי מקום לבבוד של הנשים בעתונות הישראלית וסעבר כי נהוק מעבדו של „המגן החלט". בצד תיאור היבטים שונים של עבודת העתונאי מהצד הכלכלי שלה, כגון המאבקים על המקצועיות עתונאים, על ארגונים לקביעי עתונים, על הצהר של „סקופ" עתונאי — מתפרסמים גם מאמרים, שהכיבותם דידקטית־בעצית, כגון לשון העיתונות הישראלית ובעיית ההעתיק העברי של שכינה לועזים.

ספר השנה של העתונאים מיועד בראש וראשונה לעתונאים, אך ציבור רחב ציבור למצוא בו עניין. שכן יש בו מעבר לעולם הצר של העתונות.

מי מפחד מקבוצות לחץ?

(סוף מעמוד 3)

גיבוי מההסתדרות בכדי להשיג הישגים. להיפך — זו רק מפריעה, משום שלה יש ראיה כוללת ויחד עם רצונה להסיב את תנאי העבודה והשכר של קבוצת עובדים מסויימת עליה להתחשב גם במצבו של המשק כולו. היא לא יכולה לנתק קבוצת עובדים אחת מהמציאות הכלכלית של ישראל ולדאוג לה בלבד ע״י מתן יתרונות שאין לקבוצות עובדים אחרות. היא גם לא יכולה להרשות לעצמה יצירת פערים גדולים מדי בין קבוצת עובדים אחת לחברתה מסיבות חברתיות. קיטוב גדול מדי בין העובדים איננו מדיניות ההסתדרות והיא לא יכולה לתת יד לכך. לכן, הסיקו עובדים, כי אם לא בשינים משהו דרך ההסתדרות אין זה נורא כל כך, ולהיפך — זה רק משרת את האינטרסים הצרים שלהם ומאפשר להם להשיג הישגים שאותם לא היו משיגים לו היו פועלים דרך ההסתדרות בלבד.

ועדי פעולה ופיצול ועדים

התוצאה מהגיון בריא זה היתה היווצרות ועדי פעולה ופיצול בועדי עובדים. נוצרו בקרב קבוצות עובדים הקוה ומבוססות מבחינה כלכלית הדוגמא הטובה ביותר לכך היא עובדי התחזוקה ב„אל־על". הדבר התחיל בהתארגנות של קבוצת עובדים במסגרת נפרדת מן המאגדת בתוכה את כלל ציבור העובדים של החברה ומכולא יש לה אינטרס כלל הוייב, לשמור על איזון בקרב כלל העובדים השונים בחברה. עובדי התחזוקה למדו את הלקח מעובדי נמל אשדוד הלכו בעקבותיהם והחלו לפעול עצמאית. ההצלחות תראי שגנה, שלא הושגו בהתחלה בקלות, עודדו אותם להמשיך בדרך זו. הדרך נסללה בפניהם אחרי שראו כי „אין השד נורא כל כך" ולאיומים שהרשמעו כלפיהם לא היה ממש. הסרת הגנת ההסתדרות אף היא היתה רק כלפי חוץ וההסתדרות חוששת בעצם מפני קבוצת עובדים חזקה והיא כבולה לדוגמאטיות שלה, שלפיה העובד תמיד צודק, גם כשאינו צודק.

עובדי התחזוקה צעדו צעד נוסף ביחסי העבודה הרעו שאפשר להם

עלם לא רק מההסתדרות והממשלה אלא גם מבית הדין. צווים שהוצאו נגדם ע״י בית הדין לעבודה לא כובדו וקנסות שבית הדין הטיל עליהם לא הפתידו אותם. בסופו של דבר נמצאה הדרך כדי לעקוף מכשולים אלו.. ה„פטנטים" לכך היו רבים וכללו בין היתר התעמקות פיזית מקבלת הצווים ומכולא אין צורך לכבדם, למרות שידוע לכל כי הם חייבים להתייצב לעבודה לפי צו בית דין. מאוחר יותר אף גילו שבעצם אפשר להתעלם מבית הדין גם אם מקבלים צווים באופן חוקי, שום דבר לא אירע עם ההתעלמות מהצווים והאיומים. שבמקרה אחד אף מומשו, בדבר סגירת החברה. העובדים אכנם הורו בסופו של דבר לעבודה אחרי ש„אל־על" „נסגרה" והדבר הוצג כנצחון של הממשלה והחברה. למעשה, אין הדבר כך והעובדים השיגו את שלהם, אם כי לא את כל מה שרצו. „מתוח לשולחן", הסתדרו עמם הם לא זה בלבד שלא נשאו באחריות לנזקי המליונים שגרמו להם אלא אף קיבלו חלק מדרישותיהם. ושוב הצליחה קבוצת לחץ את כוחה.

השלב החדש — עבירות פליליות

השלב הבא בתולדות קבוצות הלחץ היה התארגנות נגד חוקי המדינה. ואת עשו עובדי התעופה שיותר סום שלא זו בלבד שהם נהגים כרטיסי טיסה תפשיים — הם ובני משפחותיהם — אלא שהם רוצים להיות בעלי זכויות יתר ופליהם, לדעתם, לא צריך לחול החוק המבטל את הפטורים השונים למיניהם של מס נסיעות. מה ששוב לסטודנטים ולעיתונאים, למשל, שלהם ביטלו את ההטבות קלות הערך במס נסיעות אינו טוב בשביל עובדי התעופה. להם לא רצו לבטל לגמרי את ההטבות, כפי שעשו לראשונים ולאחרים, אלא לשתף אותם בצורה קצת יותר משמעותית במס נסיעות ולצמצם את הפער הקיים בינהם לבין פתם יתר דים, שלא זכו להיטבות עם שכבת העילית של עובדי חברות תעופה. עובדים אלו התארגנו, איפוא, לאירגוד חדש שפעולתו הראשונה היתה ניתוק ישראל מהקשר האווירי שלה לעולם, בשביתה של יממה.

בורים חדש בין קבוצות הלחץ הרפיע בצורת עובדי כחולקת הים בקצאא. הללו שיכללו את שיטות הלחץ והקיימות הוכיחו שאפשר גם לצבור עבירות פליליות — להתפם רכוש שאינו שייך להם „דבר שבעבירה, ואיזה סוד שאהר...

רית משטרה קוראים לו „גניבה, רית משטרה ולגתם כמעט הה, על השוטרים הנמצאים עד — ולא להיפגש על...

מיהם „מקופחי" אשק...

עם כל המעשים שעשו להסרת הגנת ההסתדרות, הם יכלו להיות סמוכים שדבר לא ייעשה נגדם, הגבוזתה על ידם, כשמש („רעדת אוקפיר") לא הוצאו... [illegible]

מוסר הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

ספר חדש

ביאורי החסידות לש״ס

פירושי גדולי החסידות בדברי חז״ל גלקטו מתוך ספרי אדמו״רים וסודרו לפי סדר מסכתות הש״ס בצירוף מבוא, הערות ומפתח ענינים מפורט. על־ידי

נ ש י ־ ת ס י ד ה

המחיר: 40.— ל״י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח׳ אלנבי 87, טל. 36...

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורדיון — שבוע 2 — פריצת הכלא

אורנע — וידויו של מנקה החלונות

ארנון — הולך רגל

הבירה — דסרויט 9000

חן — החרדל מגרה לי...אף

אורלי — שבוע 6 — גטסבי הגדול

אודה — שבוע 2 — יהיה טוב סלומוני

אמפי — פרא

פאר — צ׳יינה טאון ברובע

רון — החשודה

תל־אביב

אסתר — שבוע 2 — יהי טוב סלומוניקו

גת — שבוע 2 — פיתויו של מימי

חן — שוטרים שכאלה

סינרמה — שלושה בני כלבה

דרייב אין — 8.00 יומנו של הדולפין — 10.15 שירה לואקארס

פאר — שבוע 2 — פרנקנשטיין הצעיר

חיפה

ארמון — חטיפת פלהאם אחת שתיים שלוש

גל חדש...

(סוף מעמוד 7)

לכתחים נוסים לשיטה של שער החליפין שיתבצע לעת עות בהתאם לצרכים. השינוי יהיה צמוד לסל מטבעות סחף בלתי יזום בלירה. פה תבוא יזומה ע״י „פיחותים" מדי פרק זמן. כל אלה יביאו לחייה אורינטציה בלליה של לגבי התפתחות שער החליפין באשר ברור לכל שהממשלה ונות לנהל מדיניות שער רצף בלי שהיא כובלה את ידיה זמנים מוגדר או נוסחה של מדוייקת.

„נירות העבודה" בביטחונות רים הם הרקע האוירה בצעלותה הצעה הנגיד. ההצעה התצמור של הלירה לדולר תצמוד במפני עצמה ויכולה צעד מקדים לכיפול צבוק... אמור. במצב הציפיות הקיים הרי רבים יגרסו את האפשרות שניה. לכן אך טבעי שאבה ים שוב באוירה של הבית. אלא שכאן תגא בבקום של אוזרה, האוצר הישראלי עתה בתהליך של ביצוע רבות במיסוי ובחוק ההנה. הוא יוכל לדחות עד לפורום הבצעה אחת. לכן מי שעומד עב „סטופר" יכול להתהיא בטרה.